

CIMELIA

Qu

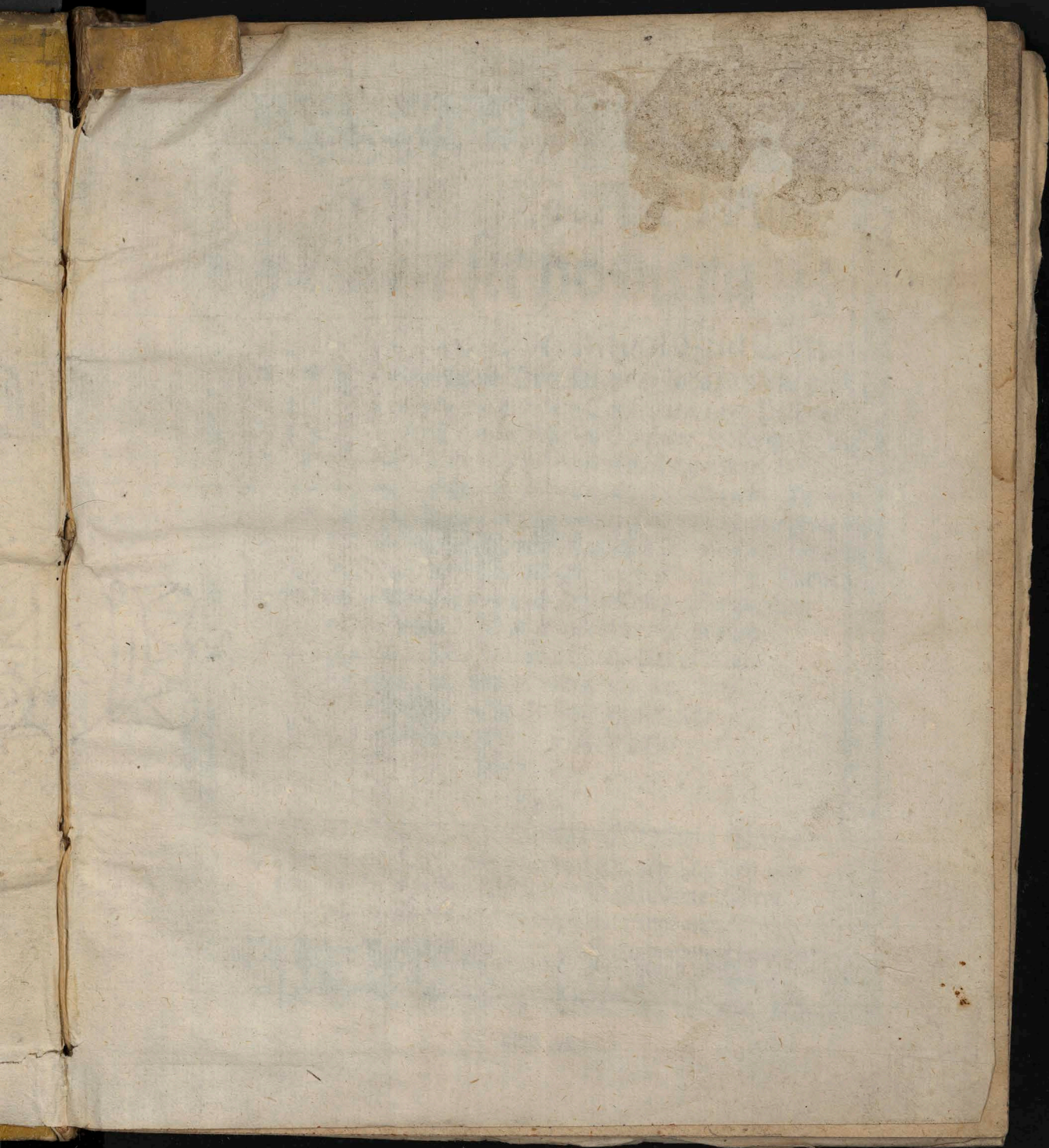
5464

al.komp.
dundia

5464

CIMELIA

Am. Qu. 5464

Bibl. Jag.

APPELLATIA

Która sie popiera w

nowu wywodzi Obrona dołożna Con-
federatien Krolieństwa Polskiego / Zokazaniem pe-
wnym / że Euangelien Auspurskien Confessien / tu w Polsce /
w Litwie / w Prusiech / y wśedzie w Państwie Korony Pol-
skiej / w Miastach Koronnych Stolecznych / y innych : Słu-
żnie / potrzebnie / według woli Bożej / nauk Euangelii Chri-
stusowej wcz / Sacramentā & nabożenstwo prawdziwe sprá-
wuię. A iż samiz Doctorowie Kościoła Rzymskiego / oko-
ło obłądzenia tegoż Kościoła swego / y też o Nauce y Nabo-
żenstwie prawdziwym / nas Euangelikow / iasne prawdy
przyznania czynię. Skąd sie pokazuje / że nie słusnie
Duchowieństwo kościoła Rzymskiego / nauki
tych Euangelikow ganię / ien wyznaw-
ce trapię / kościoły im biorę / Káz-
niiodzieie y lud wierny prze-
śląduię.

Przez

Grásnuśa Glicznera Stuge Chrystusa Pána /
y Káznodzieie Jey mości Pánien & Pánien Zophien Zá-
mościa Działinskien / Podczaszynen Coronnen / Bros-
dnickien Stárościnien / napisana y wydana.

Páwel S. do Galatów cap. 4.

Nunquid inimicus factus sum vera loquendo
vobis. **A**ż się nieprzyjacielem stałem się pra-
wde wam mówiąc.

*Zozomenus de quodam lib. 5. Histor.
Ecclesiastica.*

Legi, intellexi, & improbaui, Responsio, &c.
Legisti quidem, sed non intellexisti, Nam si intelle-
xisses, non improbasses. **C**zytałem / zrozumia-
łem y poganiłem. **O**dpowiedź. Czytałeś ier-
dną / aże nie rozumiał / bo byś rozumiał /
nie poganiłbyś.

Ad Galat. cap. 6.

Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri
IESV CHRISTI. **N**ie uchowaj Bo-
że chwalić się / ieno w Krzyżu Pána naszego
Jezusa Christusa etc.

Gawieconemu Pánu á Pánu Jego
mości Pánu Christophowi Rádzwilowi Kizja
ciu ná Dubnikach y Bierzách / Woiewodzie Wis
lenstiemu / wielkiego Kiestwá Litewskiego / wiel
kiemu Hetmánowi zc. Jásnie Wielmożnemu
Pánu á P. Jegomości Pánu Andrzejowi z Lie
sna Lesczynstiemu / Woiewodzie Brzestkiem /
Ruśwostkiem zc. Jásnie Wielmożnemu Pánu
á P. Christophowi Zienowiczewi / Woiewodzie
Brzeżczynstiev. Jásnie Wielmożnemu P. á Pá:
Fabianowi Czemie / Woiewodzie Málborstiev.
Tumstiemu zc. Stároście / Jásnie Wielmoż. P.
á Pánu Janowi z Rozdrážewá Rozdrážewstie
mu / Cástellanowi Poznánstiemu. Jegomości
Pánu á Pánu Balinstiemu z Chomiazzy Castela
lanowi Bidgostkiem / Kruszwickiemu zc. Stá
roście / Zamku Kruszwickiego Instauratori. Je
gomści Pánu Janowi Roskowstiemu Cástela
nowi Przemeckiemu. Jegomości Pánu Stánis
ławowi Liatałstiemu / Grábi z Lábiszina / Wro
clawstiemu / Skuchowstiemu zc. Stároście.
Ich mościami Wielmożnym Pánom Chlebowi
czom / Pánu Janowi ná Dąbrownie Stolniko
wi wielkiego Kiestwá Litewskiego / Rádoszkow
stiemu / Upithstiemu zc. Stároście. Pánu Mi
kołáiewi ná Dąbrownie / Onixtenstiemu zc. Stá
roście / Woiewodźicom Trockim. Jásnie Wiel
możnemu P. Mikołáiewi Grabi z Ostrorogá.

Jegomości Pánu Adámowi Tálwóřowi Dineburskiemu zé
 Stárořcie/ Jegomości P. Eliařowi Diełgrzymowskiemu/ pi-
 sarżewi Krolia Jegomilořci. Jegomości P. Málcherowi Seme-
 towi domu slárořytne°. Jch mítóřciá P. Mácietowi Rořworow-
 řiemu/ Sedziemu Wřchowskiemu. P. Stánisláwowi Pogo-
 rżelřiemu/ Podsedkowi Káliskiemu. Jegomości P. Mikoláiewi
 Rořynskiemu/ Sedziemu Inowłockáwskiemu Jegomości P.
 Adámowi Gorayskiemu de Goray. Jegomości P. S. Ru-
 sinowskiemu Chorzemu B. Jegomości P. Adrianowi Chel-
 mieřkiemu. Jegomości P. Woćiechowi Dorpowskiemu Law-
 nřkowi Pruskiemu. Jegomości P. Janowi Ořtromieckie-
 mu Chorzemu Chelminsk. W innym wřysřkim mnić Mító-
 řciowym á káskáwym. Pátronom w Pólřie/ w Litwie
 w Prusiech / w Rusi będącym/ á prawde Bo-
 ża mielugcym.

Páski Bożey/ siřezslawego Pánerwánia y błogo-
 stáwienřiwá řwiętego od Páná Bogá mieć řicze řc.

Nawie Wielmożni á Mítóřciwi

Pánowie / mamy przykłady niektóre w piřmach / że w
 trudnych spráwách / gdy się co od Zwięřchnořci z ubliżeniem
 sřronie iedney / sądami cześnemi dźiało / że tá sřroná od tey naye-
 wřřey Zwięřchnořci do teyże járař / dla poráutowánia causi
 řwey appellowała. Jáko Plutarchus Doctor ieden piře / ten
 ku temu przykład o nieiákim Machiećie / który cziugc się być
 rořsádkiem Philippa Krolia Macedonskiego wřrzywdzonim /
 jáwołał / Appelluie / Krol jás rořgniewawřřy się / á gdzieř Ap-
 peluieř / Machetá odpowiedział / do ciebieř Krolu. Krol te
 Appelata z káská á z baczeniem choć Pogáninem będzie / při-
 iął / y z nowu Machety cause ku rořsádkowi przed się wziął / y
 spráwiedliwř á wygránř przyznał. Ten przykład Appellatiř
 káskó

Plutarchus
 in Apophthe-
 gmatik.

tak: weg i dawna/ bezpiecznie od strony wstrzawdzoney cziniony/
y dosly: sluzny/ nam tesz sluzny wiernym Bozym Confessij Aus-
spurskiej/ wciżnionym/ że Duchowom niektóry kościoła Rym-
skiego/ mniemając żeby nad Confederatiz wygrac mieli/ gdy
sie z dopuszczenia Bozego/wedle ich praktiki / nieco p: wodzil/
iz kościoła Euangelikom w Prusiech Auspurskiej Confessij/ to
iest/ prawdziwym wyznawcom Chrystusa milego / y Euangelij
świetego/ przeciw wtwierdzeniu zwiazki ważnej/ przeciwnie
pobrali/ z wielkim wstrzawdzeniem chwały prawdziwego Bozego/
y ludzi wiernych/ y nas slug Chrystusowych / ktorzy pokoy oz-
bronę/wolność wiary Chrystusowej/ nauk swietych a zbawien-
nych/ iako pismo s. tak Confederatiz/ y tey obwarowanie przed
Boziem y ludzmi wietemi/ważne/ omacnia Jako sie tego
ci Duchowmi jawie za Krolow swietych pierwszych doznawali/
li/ gdy ludzie zaci/wierni w krolieście/ Confessij Auspurskiej
wshedzie wolne wyznanie to swe mieli/w pokoy z woli Bozej a
mandatu tego swietego naprzod/ potom z przykladu wielkiej
Kieże Niemieckiej/ y innych kroliestw/ y Kieży Pruskiego za-
nego/ takze miasta Coronnych Pruskich tey Confessij w pokoy
iu wznowizy/ h/ nabozenstwo/ wedle obyczajn starozynnego Ko-
ścioła Rymskiego / od Pawla S. y Piotra Apostola panskie-
go/ ilie Doctorowie niektóry dawni pisa/ założonego a sicepio-
nego/ odprawowali/ y kościoły/ szkoly przutun bes wshelakiego
przenagabania/ za vocatiz wshedzie porządne dzierzeli. Na co
y wywodow nie potrzeba/ gdisz dopiero temu czasy wshitek ten po-
koy pospolity dobrze obwarowany wzruszeli/ wolność nauk Bo-
zych/ y Confessij pismy Bożemi wtwierdżony sturbowali/ pra-
wa przeciw prawom Bozym podnieśli/ po swoy woli przeciw-
dli/ y sua manu, frogg reka kościoły po odcynowali/ one wi-
trichami nad wolę zwierzchności/ iako w Brodnicy otwierając
y na innych/ obyczajami strasliwymi y penowaniem lamentli-
wem posiadając/ a tym one botazn nad własność duchowienstwa
swiego sprawuigz/ oderint dum metuant.

A uij

Nie

Nie tak nam Historie ſwiaczą / o pierwszym wprowadzeniu
słowu Euangelii Bożej w rodzi ludzki. Apostołowie nie tel-
ko z Doctormi & Kapłani Żydowskiemi y Pogańskiemi / ale na-
wet z Czarnorzęznicami & wolanemi / ktorzi sobie Bostwo pra-
wiłaseżali y tego chwale & nabożenstwo y ludzi / nie tylko pro-
stych / sprośnych / niebacznych / ale mądrych / możnych / dzielnych /
odzierżawiali / rozmową & wstępnymi dowodami o prawdę zbawienią
czynili / y o miejscu gdzie by ich wziąć mieli / nie reż / nie prawn
nie przesławianiem zwycięstwo odzierżawiać / ale prawdę pi-
smi Bożemi okazując. Jako y czasow tych gdy czas naprawny
kościół Rzymskiego Papiestkiego obłądzonego był przyszedł /
tem środkiem słusznym / przywolitum / własnym / y narody y ich
Zwierzęchość / patronowie też bacni / y ludzie ramięnia wiel-
kiego / prawdy zbawiennej dochodzili / dopędzili kościół Boży
na przykład skrośnego kościoła / gdzie obłądana strona tego v-
czynie niechciała / prawdę Bożą przenasławiać / & przenasławo-
waniem błędow swych popierać & bronić / & posług / rzą-
dów świec / w nauce Bożej doświadczeni / sporządzili &
postanowili. Teras zaś w przywroceniu błędow pierwszych
nie tak: prawdę Bożą zachwalać & wstępnie haretikow / & błę-
dow swe piśmem ius okazując vsprawiedliwiać / prawn obciąża-
wami / strasliwymi obyczajami / strachy / przenasławowaniem cieś-
kim / krzywdami wielkimi y sprośnemi swowolienstwem dokazu-
jąc / prawdę niścić / y dusze odrodzone duchem prawdy / ludzie m
z gardła widzieć chcą. Co iako jest z Bogiem / niebo / ziemią /
morze y wszystko co w nich jest niech sądzi.

Doctorem skrośni z każdą przeciwną stroną / o prawdę
Bożą / nie prawn potoczniemi ani takimi przykładami zwodą &
przenasławianiem prawnie Pogańskiem / odaley & przewro-
tnej Kieży / przez ziemian niebaczne narządzone / ale piśmem
Duchem Bożem nadchnionemi / czynili. Jako przykład sę
w piśmiej ich mnogie & rozmaite rozmowy & disputacji wyraż-
zone.

ione. To bęło ich prawo ta armata/miecz iako Apostol zowie
gladius spiritus, verbum Dei, miecz ducha / słowo Boże / ktorim
 bledny przeciwny strony burzili i siekli. Jako gdy mówi Hiero-
 nim S. *Alia quę absque autoritate & testimonio scripturarum,*
quasi traditione Apostolica sponte reperiunt atq; confingunt, percu-
tit gladius Dei. Drugie prawi / ktore bez poważności y świą-
 dectw pism świętych / iakoby podanie Apostolskie swowolnie i
 naiduis y zmysłaię / uderza miecz Boży. Miecz Boży zowiec
 pismo i słowo Boże / ktore nād wszystko przekładali / tym sie ro-
 pierali / tim przeciwnę stronę przekonywali. Jako Basilius on-
 świeci męż / *Constitutę nā to teę wydał pisze.* *Scriptura diu-*
nicus inspirata arbuer i nobis Constituatur, & apud quos inuenta
fuerint dogmata diuinis sermonibus concordantia his omnino etiā
veritatis sufragium accedat. Pismo prawi / duhem Bożym nād
 chnionę / sedzię od nas niech y będzie postanowionę / y y tego i
 naidę sie nāuki z słowem Bożem zgodne / temu teę prawie wy-
 rok prawdy przysędzon będzie. Oto Doctorowie pismo czynię
 li w rozności wiarę sedzię / nie statut / nie prawo. Oto iā stro-
 nę wygrang miāła / ktora nāuki z pismem świętym zgodne byę
 okazała. Dłis Du:howni przewodem prawnym chę iaby
 sędzono / rzecy do Religij naliczace sędzię / y sobie wygrawāig
 alieć przecię to iest / iako ieden nāpisał. *Sape apud homines succu-*
bic veritas, verum apud Deum semper triumphat. Ciestokroć u lu-
 dzi upada prawda / lecz u Boga iāwse triumphuje. Niech te-
 dy wygrawāig / alie dusa tego przypię / iest / iowie ten nā-
 wiżę sedzię / ktory sędzi sprāwiedliwie y okaże iāwne sędi sępe.

Cif Doctorowie święci mielię teę prawā y chwalieli ię /
 iako y my przigāy im nie dāiem / jednak temi nie rospierali sie
 o prawde Bożę ani o kościolę / ktore są domy Boże / domy mo-
 dliwy y wżenia prawdy i bāwiennę / te wywodzili pismy S.
 w ktorich sie słowo Boże iāmyka / ktore Christus Pan prawdy
 zowie. *Sermo tuus Pater est veritas.* Słowo twoje Ojciec iest
 prawda.

Ephe. 6.

Hier. in 1. cap.
Aggei p. 230.

Basilius Epist.
80. p. 714.

pismo święte
sedzię w Reli-
gij.

Aeneas Sylvi-
us pius 2.

Hilarius do prawdę. Dla czego Doctor Hilarius gdy do Cesarza Constan-
Constanti- ciusa pisał. *Fidem imperator quaeris, audi eam non de nouis Char-*
usa Cessa- *tulis, sed de Dei libris:* Wiary prawi / Cesarzu szukaj / szukaj
r34. iey nie z nowich Chartulusow / alie z Bozych ksiąg. Z Księg
mowi Bozych / nie z Statutu albo prawa potoczego / albo poz-
wow / ktore są nowe w tej mierze Cartuluse / którym kościoły
iednak wolność ze słowem Bożem / iako indziej tak tu w Pol-
sce dawnych czasow pozwoliona mające / w ktorich iako wlas-
nich domach Bozych wiary Chrystusowej weź / y w nich chwa-
le Bożę wykonują / niepodlegli.

in psal. 57.

Jako y Augustin S. gdy w tej sprawie co czyniel / zawsze
wolał. *Procedat in medium, Codex Dei, audi Christum dicentem,*
audi veritatem loquentem. Niechay prawi / wystąpi w pośród-
dek rzezi Boże. Nie Statut / nie procuratorew prawnich / alie
Chrystusa y iego prawdziwych slug a kсарarzow tajemnie swie-
tych kaze sluchac. Y drugiemu słowy *Faciamus codices Canoni-*
cos prae se. Będziemy żeby Biblia własne ducha Bożego
pisma obliczne być / nie prawo a procesii potoczne. Jako też
czinieli Cesarze bogobojni a wielkiego zawołania mędrości wy-
rzali / zwłaszcza Constantinus wielki / gdy actia miała być sądzio-
na o wiary y o kościoły Arianow / Concilium złożony / posta-
nowiony napominanie czynię do oycow swietich z gromadzo-
nich / polozył w pośrodek ich / nie *in* ciule, ale rzezi pism Pro-
rockich y Apostolskich / aby z tych sądzieli / y wpuł proces są-
du brali / żadney stronie *pra iudicium* swa iaką priuatą nie ci-
nize / y owsem y Nouatiani ktorzi sobie *partes faciebant in po-*
pulo, rozne do iednakiego sądu z Catholicami przypuszczając.

Probus Pan ieden od Cesarza iako Comisarz zaczął dany
choć Poganimem być / iako w rzeziach Athanasiusowych stoi /
gdy miał rozsądek czynić o prawdzie Bożej między Athanasius-
sem y Arriusem / który w Kościołach weźnieli mieli / takie napo-
minanie do nich czyniel. *Si hoc totum est in quo a vobis inuicem*
dissen-

dissentire videmini &c. id nunc disputationis ratio poscit, ut asser-
 tiones vestras non subtilitate argumentorum, sed simplicibus & pu-
 ris diuina scriptura documentis robustius fulciatis. Jesli to prawi
 wszystko iest/ w czym sie miedzi soba nie zgadzacie / tego teras oz-
 byczny disputacji waszy potrzebuie / abyście dowody wasze nie
 subtelnościż wywodow/ alie prostemi & prawnemi Bożiego pi-
 sma naukami mocnie podpārli. To pogański mąs nie okrezo-
 ny/ nie prawo Cesarskie wkazowal do dowodow potrzebnych w
 sprawie nabożensiwā/ alie pismo Boże/ nauki Boże. A dñs co-
 Duchowni do sądow cześnych sie wcietaż/ wedlie nich sądz/o
 Biblii nie wiedząc/ nie myśląc/ tym wielkie prauidicium pra-
 wdzie Bożej/ sądom Bożym/ y nam ubegim slugom Christus-
 sowym wyrządzaż/ że nie słysząc nas sprawy żadney słusz-
 nej nie mając z nami/ ktorzismy mieli do tych kościolow pierw-
 szych liat porządne/ potrzebne/ słusne/ wzięwe/ & według Bo-
 gā y Wiierzychności/ z ramięnia Bożego dāney/ vocatie/ y wła-
 dzy do nauk prawdziwych Bożich y Sacramentow od Christus-
 sa Pānā postanowionych/ y wolna nā to wszystko poscesia. Nā-
 wet onym w piśmie Bożem przykładem znamy nie mówiąc/
amice quomodo huc intrasti, ita os tu wshed / gdzie iscie bysmy
 sie beli/ nie żmiliżeli/ bo dobrzesmi odziani/ przyobliefny nā sie
 Christusā milego zasługg/ nauka y żywotem iego/ weszli w te ko-
 ścioly/ ktore oni nam odieli/ nas z nich/ nie przekonāne słowem
 Bożem/ wyrzucieli/ czym nauka Boża nie doznawsi sie ich żnie-
 wazeli/ te ktorz Krolowie wielcy/ iedni żmarli drudzy ięszce z
 łaski Bożej żywi/ Kieżetā/ liudzie ramięnia wielkiego y tu Co-
 roñ dignitarze/ lud wybrany Boży dżierzeli y dżierz/ & iednak
 prawdziwa/ bo z piśmym Prorockiem y Apostolskiem zgodna/
 potepieli. Bo coż iest Kościoly Euangelikow brāc/ icho te nā-
 uke słowo Boże/ chwale Bogā żywego / Sacramentā święte
 prawdziwe iego/ ktore w kościelech sprawują Euangelich pote-
 piąc/ wyrzućć & gubić/ dowodow nā to z piśmā Bożego niemias-
 wpy/

Coż iest Ko-
 ścioly Euang-
 elikow brāc.

wſzy/nie okazywſi/ nas ſlug Bożych z łaski Bożej wczciwicy/
 w kościele Bożem iſko y na ſwiecie miedzy wczciwemi dobrze
 zachowujących nie ſliſawſzy. Prawie tak czyniſc/iſko oni w rze-
 ccy Duchowni Jerolimſci czynieli/ ktorzy nauki Chriſtuſa nie
 ſluhawſzy/ ſlugi ſwe poſłali/ónego pogimnąć y przwieſć / a
 gdy ſlugi ſtrophowali że go nie przwiedli. Nicodem bedze w
 Ioh. 8. cap. 7. rǎdźcie ich/ iſt te ſtrophować. Nunquid lex noſtra iudicat hominē
 niſi prius audieris ab ipſo & cognoverit quid faciat. Wiaſz zakon
 naſz ſǎdzi cłowieka/aby pierwej wſliſal od niego y poznal co-
 by czyniel. Toć ſie nam od Duchownych *prauiditum* ſtrogie
 ſiǎło y dzieie: a Nicodema żadnego nie belo y pono niemǎſz prze-
 karanie Boże/y odiecie rozumu im/ ktoriby *legē Dei* decret Bo-
 ży przypomnial a pohamował te *prauiditia* ktore ſie w inſe przez-
 dniſze cǎſzy nie działy nigdy/ ani ſie ſprǎwiedliwie dziać mǎ-
 ły/ iſko ſie w te złe dni dzieiz na wielkǎ obrǎze ſprǎwiedliwego
 ſedziego/do ktorego my wolamy/ aby to beſprǎwie wleczyć ra-
 czeł miłowiecznoſcią ſwym dobrociwym

Socrates lib.
 5. cap. 10. Hi-
 ſtorie Eccle-
 ſiaſtica.

Wſobliwǎ hiſtoria piſe Socrates Hiſtorik koſcielnǎy da-
 wamy. O Teodoſiuſie Ceſarzu ǎwolańcia ſwietego w krzeſci-
 ǎnſtwie/ ktory bǎczǎ wielkie rozewǎnie w krzeſcianſtwie w
 Wierze/ aby ie bel mogli wſtromić/ y wſiſkie do wnię a iedno-
 ſci przwieſć/ złoſet Sinod na wſiſkie Secty/ rozumieizc że
 z rozmow ſpolnych mieli ſie porozumieć a porownać / y tak do
 ſpolecznoſci prawdziwey przyſć. Tam Nectarius Paſterz a Bi-
 ſkup Catholicki iſt ſie doſkładać Ageliuſa Novacianow Biſku-
 pǎ y Ziziniuſa iego lektora abo Collegi/ coby cinić iſkobny poſſǎ-
 pić ſobie nǎſim Sinodzie mieli. Zizinius Novatian dał radę
 zdrowǎ na ktorey y Nectarius Catholickim Biſkup y ſam Ce-
 ſarz Teodoſius/ przeſłali/ y tak dobry rozſadek a odprǎwǎ o-
 nego Sinodu ſie ſiǎł. Heretiki wǎnawſzy prǎwe / prǎwe mo-
 wie/ wporne/ od ſpolecznoſci/ w ktorey być niechcieli odſǎdzić/
 y odſǎdziwſi dopiero im koſcioly pobral/ zborow mieć ǎbro-
 niel.

niel. Nouacianom kościół przywrócić rozkazał y w mieściech
tak w Constantinopolu iako y w Rzymie Zbory im mieć a nabo
żenstwo sprząwować dopuścić y tychże przywileciow kościółom
ich używać iakich Catholicznie używały dezwoliet. Jakoż i taka
bela tego Cesarza zacnego ludzkość a moderatia pochwały wiel
kiej godna/ że dla Confessii ktorą z Catholicami Syna Bożes
go iedney isności z Oycem niebieskim być prążnawał. Leonci
us Nouacianow Biskup w Rzymie/ Simmachusa Staroste
Rzymskiego/ w rebellij podeirzanego/ na przeżine iego/ wolne
go od gęrla wcziniel re. Ma ta historia zacna wiele wpo
minkow zacnych a godnych do dzisiejszych czasow potrzebnych. Ce
sarz on Theodosius święty nie pożywni / nie prawem swym
Cesarstwu obchodził sie z onemi herezickami / nie bral im po
szeptem prawnym / ani obyczajem ciępkami kościółow / ale
gdy rada dobra / zdrowa / y rozsądkiem Pisma świętego bel
przekonani/ tamie społeczności odsadził/ nabożenstwa zabro
nił/ y kościóły ktore zawse z nabożenstwem zgłżone są/ dopiero
odigł y im Zborów iakazał. A nam iako Duchownie przeciw
nie / z wielką wiernych żalością / prawie iakoby to krelieństwo
Christusowe belo/ z tego świata/ albo Christus z własnych świe
tych kat/ zewłoczył a nam plasz dworski kłkąc y teras wolno a
słusno belo.

Druga ta historia świadczy/ iako Nectarius Catholicziny
Biskup z Biskupem drugim Nouacianow/ rożnych w iedności/
ktore są odsepienie miano/ porozumiewał sie / od niego rady
szukał/ a wezwał Synodu tego/ społeczności iego używał/ na radzie
iego wespolek z Cesarzem Theodosiussem przedstawiał y na Si
nodzie dobry rozsadek skonczel. A nam co? właśnie iako oni
Jerolimscy Duchowni. Crucifige, wkrziku, wkrziku. Napo
minania żadnego od nas przyjmować niechcą/ gdyż prąmo mo
wi. Napominacie sie społecznie/ Naprawy żadney czynić nie
chcą/ choć y sami ichże Doctorowie o nie wolali. Jako Vicel
us De-

Vicellius in us Doctor Papieski temi słowy/innych nie przypominając/su
Postila p. 350. rowie napominal. Reformationem auspiciamini & quamprimum
Domini 11. absolute, & omnium iucundissimam Ecclesiam videbitis, & boni
post Trinitas pastoris boni subpastores laudabimini. Sin minus mercenarii &c
tic.
Iudicis dextra deturbabimini. Reformatiz prawi / albo naprawe
Zaczniecie / & co predzy one wykonacie / & zewsech naslicznieysz
Kosciol wyrzicie / y dobrego Pasterza dobrzi podpasterze po
chwaliemy bedziecie / & iczliż tego nieuczynicie / iako naiemnicy
sedziego prawięz odrzucimy bedziecie. Dofic ten Doctor Pa
pieski rzekl. To ielko / Catholici od Nowacianow radi sukali /
wedlienięz sie w sprawach wielkich Escsarzem wielkim sław
nym Theodosiussem rozdziel: Czemuż też radi zdrowi w nau
kach Bożych y w drogach zbawiennych od meża Bożego Mar
cina Luterā nieprzyjmowali / y teraz czemu odnasy Euangelis
tom nieprzyjmują? Gdis niemami / nieucemy niczego z drożne
go od pisma Bożego / od Kosciola starożytnego Rzymstiego
ktorego też y listu wewsem / ktori Pawel Świetny do niego pisał /
przistrzegamy / y mamy ięz sobie iako Clauem scripturae, y z niego
sie nauk wiary drog zbawiennych / y owocow Świetlich zńcia
pobożnego / wżemy / y prawdziwey społeczności iego nasłia
dujemy / nieinaczej ieno iako sie Zacharias / Jan Krziciel Sime
on sprzawiedliwy starzec / Maria Panna czista / Elzbieta żona
Kaplana Zacharias / Matka w ktorey żywocie Duch Świeti
Dziecie Jana krziciela poruszel / Anna swieta wdowa. Pás
terze ony wznawcy Jesusa Pana w Blethlegiem narodzone
go / dwanaście ribytow wżniow Panskich / y insich siedm
dziesiąd / stadko ono male / bedze pod Annasem Caiphasem
duchowiensiwem skazonym z zakonu Bożego wirodzonym /
Wodżamy śliepemy / ktorzi ieno kwasy Liczeniernicy mieli /
iawse do Abrahamy Syna wiary / do pierwsiich patriarchow /
odzywali / na ich społeczności choć dawno zmarlich / alie w du
chu żywiznych poliegali / y prawda Boża ie żrodel Israelskich
o Mesiasu

o Mesjaszu y o odkupieniu Izraela / a zbawieniu narodow czer-
pali a chowali / y Chrystusa Pana ius danego a oblicznego w po-
szrodku liadu bedzcego / nad woliz nauk a ystaw poslednich
duchownych / prawdziwie wyznawali : toz y takimi obyzsien-
my Euangelicy czyniemy / ze sie do przodkow kościoła Rzyms-
kiego Piotra Paula y innych S. Doctorow / ktorych sa pisma
y do onych pierwszego a starozynnego kościoła Rzymskiego spo-
lecznosci odzywamy / nie ogladując sie na bledy poslednich czlon-
kow onego kościoła / ktorego titulem dzis sie pokrywais / od kto-
rych tak pogardzeni iestesmy : lecz iako my iestesmy / tak on staro-
zynni kościół Rzymski / ktorego my nasladuemy / iest y bywa po-
gardzon z nami.

Mimo to Cesarz Theodosius Nouaciany / choc w iedno-
cie rozne od Catholikow / iednak dla wyznania iednosci Bosstwa
Syna Bozego / ktore toz a iednakie z Catholikami prziznawas-
li / do laski swey przimowal / kościoły im miec w miastach
swych stolecznych y w sedzie / y w nich nabozenstwa sprawowac
nie zbrania / wolnosci a przimulcieiom z Catholikami wzymac do-
puszczal / y wolnosci te a swobode sprawowania nabozenstwa
constitutami swemi warowal. Co iednak dlugo trwalo po-
ki Biskupi Rzymscy swiatem przetożni / iako Socrates pise z
granic przedu a powinnosci swey nie wykroczeni. A nam iasie
coz ktorzi z laski Bozey wyznante maise prawdziwe Catholicz-
ne o Bogu Oycu / Synie / y Duchu S. y o wsiistkich Artic-
licach Wiary / o drogach zbawiennych / o Sacramenciech wła-
snych Chrystusa mielego / o porzadkach nabozenstwa kościoła
starozynnego Rzymskiego : ktorim wyznaniem y wsiistkiem na-
bozenstwem iako chwale Boza rozuming / przewyzpamy y prze-
chodziem / wedlug pisma duchem Bozym nadehnionego / wsi-
stkie wymysly / supersticia / abusus / nauki nieprawe / ktore samis
Doctorowie Papiesci prziznawali / czas naprawy kościoła Rzyms-
kiego Dobrze sobie wmozgic / dzisiejszy kościół Rzymski.

W czym ą to nie inzego nie odnosi ą iednak po śmierci onich
 Theodosiusach / ktorzi nas w łasce swey mieli / ieno wżgarde/
 potwarz / odrzucenia / odnożenia do Bożey zwierzchności / ąlie ą
 ku złemu / obu stron wdawania / wyganiania / ąkościolow / ą Plebą
 ni / ą dobr nalieżących pobrania / przenaśladowania w mie-
 ącie / w domách / w ąborzech tumulti / pustofenia / gwałty ną
 drogach / ąarpania ąieści / ąargania / bićcia / bolesne krwawe /
 przez ąiemiańy nie bacżne ą inży lud / od przewrotney Kieży
 nąpramione ą nąrzęzione / ąłpiw ą ąatanską gorliwość ną
 ązione / ąiadowione / ąapalione / ąiupione / i ąkoby tym swowolen
 ąwym / furiami temi ą zuchwałstwem nąwiliatym mieli chwale
 Bogu wykonywac ą ąkościolowi służyć / własnie i ąko o onych
 ąśliciepiionych Żydach / od Pharisęusow wścietłości ąarazo-
 ni ą raczel Christus Pan oznaimiac / że mieli Apostoły ą inze
 wierne trapić / ąbić / rozumieić ąeby sie tem zuchwałstwem ą
 tiranństwem / mieli prąsłużyć Bogu / ą ono Szatanowi ktori jest
 ąlamecz ą meżobocz / ktori telko sam chce ąby mu temi furiami
 służono / nie Bog nąiwyższą dobroć / ktori chwale swey chce w
 Duchu ą w prawdzie. Nic o tym nie myśleć co ą sami Jesuis-
 towie bacżnieży / ąbo do upamiętania nie ąkiego prąchodzą /

Iosephus a Costa pisze: Nihil ita fidelis susceptioni adversatur, atque vis omnis &
 de natura no- violentia, Non enim est fides nisi volentium, ut proverbii loco sit il-
 ni orbis lib. 3. lud Augustini. Catera posse hominem, etiam nolentem, credes
 cap. 13. re non nisi volentem. Nic tak do prąjęcia Wiary prąciwnego

Tracta 16 nie jest / i ąko wpełi ąła moc ą gwałt. Bo Wiary nie mąż / i ą
 Ioannem. no chcących / ąy w prąpowieści jest ono Augustina Swietes-
 go. Inze rzeci mąże cżlowiek choćby niechciał / ąlie wierzić ąby
 by chciał. W tenże Jesuis pisze / i ą poniewolona Wiara nieko-
 go inzego jest / i ąno Diablow / i ą pisze: Quoniam voluntari-

Pontemolona wiat ą Diablow wiat ą jest. um est ac liberum cuiq; obedire Evangelio credendo, neq; fides per
 uxor extorta aliorum potest esse, quam Damanum, suaviter ac be-
 nevole ducendus est, non protrudendus auditor. I ą prawi / wola
 na rież

ma rzecz jest/ każdemu posłusznym być Ewangeliu wierząc/ y nie
może być Wiara przez moc wypismona instych ieno Diablow/
władnie a dobrośliwie ma być prowadzony / a nie popychany
auditor. To Jesuita swemi własnemi słowy/ ktorzy nigdy
ci praktyce Płebani nie naśladowa/ ktorzy wżę meze w nauce
Bożej prawdziwey glupie / żony Euangelickie ponieważ
gwałtem/ bęciem do Papiestwa/ w nich prawie Wiare Dia-
belska sprawniż/ iako y ci ktorzy powrozem grozić/ albo winą
mi ciestiem/ i miast wyganianiem/ wciżeniem strasliwym do
Papiestwa niewola/ y tak tim nie Chrystusa Pana/ ale Diabla
Wiara/ według wyznania tego Jesuiti sprawniż. Jakiż ci kto-
rzy sie dają do Papiestwa/ bądź mocą/ bądź iakiemi środki swia-
towemi przymieść/ od nauczycielow iadowitych nasłuchawając
sie *minas & cades* pogroźek a mordow/ owoce prawie Wiary
swey Diabelskiej także iadowicie przeciw Euangelikom okazy-
ją/ czego tu w Polsce/ w Litwie przykładow dosię a dosię jest.
A cię maiz szędy Boże nad sobą y mieć musz/ oś ich nigdy nie
mogą/ bo trwa on zawsze wyrok Boży. Oży Pański nad sprą-
wiedliwemi y wżę jego na modlitwy ich/ a trwaj Pańska na-
czyniacemi złe. Coż jest złe czynić ieno to czynić / chwale pra-
wdziwą Bożą/ nabożensko prawdziwe słowa Bożego oppo-
wiedanie/ modlitwy święte niżej/ domy kościolny do tego od
Boga podane w iaslinie bledow *superstityj abusus* bżliwychwal-
stwa/ pierwej od Boga potępione a wyrzucone obroć/ a wier-
ne slugi Boże y wierne inste/ lud Boży krwiz Syna Bożego
odkupiony iako na rzecz/ na ciestie przenasładowania/ y wskodze-
nia/ wkrzywdenia podać/ Skąd głosy utrapionych niebios prze-
biąg/ aby Pan Bog i szpieł a obaczł odroczenie a utrapie-
nie ludu swego: Wszakże my dosię mamy Jasnę Wielmo-
żni a Mściwi Pano wie/ Patronowie Mściwi a łaskawy pocie-
chy *ex bonitate causa nostra*, że tak sie nam wielkie praudivia
od duchownich stały/ tak i vprzeimz skromności potora one

1. Petr. c. 3. 3.

abyście wien wierzyli/ alie abyście też blia niego cierpieli. A
 maiz te stalość w poznaniu prawdziwym Chrystusowem y wie-
 rze iego światcy/ mieć każdy ma vsanie to/ iako raczel do plekta
 prziwieść/ tak zaś odprowadzi/ gdi jest y srozem ludziny paste-
 rzem ktory ma pieczę o owieczkach swych. Alie y sgd ci zaś
 liu cieśkiego y do placzu rzewnego belo/ gdy w te czasy posias-
 dania kościolow nāsich/ ius poświeconych modlitwami a slo-
 wem Bożem/ iako inſe Creatury ku wywołaniu/ według nauki
 Pawła S. poświecone bywaiz / dżiały ſte wielkie a haniebne
 pogorſzenia/ ludowi poſpolitemu. Czego dam przykład. W
 Brodniczy gdy Pan Bog dopuſciel Intrumiſtj w kościol/ iā-
 ko ſz sgdny iego przepaſci wielkie. Siedzialem iako Jeremiaſz
 wyliewaizc łzā oplakiwāizc od Affirijczikow Jeruzalem ſpu-
 ſtowania/ y rozbieralem ſobie ſgdny tāmne Boże/ rozumieizc/
 iſ iako tego Pan Bog dopuſzczal/ tāk mniemalem żeby coſ ābo
 liepſzego ābo dobrego miało ſie ſiać a dżiać. Aliſci ci mieli po-
 ſlancy/ ktorzi laudamus ſpiewāli/ wyſzkali/ one bliuſnierſtwā
 one zuchwalſtwā/ pijanſtwā/ wſeteczeſtwā/ y inſe ſpowoliens-
 twā broili/ iſ nie wiem by tāk cārci z piekta zgromādzuſzy ſie
 do lupu ſwego chcieli ſie roſpoſcierāć z kłoſciāmi/ iako om. Y
 tāk mi mysl ona o tym liepſhem odpādā/ przypomināizc ſobie
 ſłowā Chrystusowe/ z owocow ich poznać ie. Dżiwna
 rzecz nie ſonowāć cāſu/ rāmienia tāk wielkiego y ſprāwy wā-
 nej/ nie mieć przed oczimā ſłow ku temu actoui potrzebnych.
Exhibeamus noſmetipſos in omnibus ſicut DEI Miniſtros, nemi-
ni dantes ullam offenſionem, ut non vituperetur Miniſterium no-
ſtrum. Pokāzmy ſāmi ſiebie we wſittim iako Boży Mini-
 ſtrowie/ ni komu nie dāizc żadnego obrāżenia/ żeby nie belo nā-
 gānione poſługowanie ābo vrgā nāſ. Nie belo to nā pieczy
 alie iako Żolnierze Hiſpanſcy do nowego ſwiāta przyſiggnā-
 wſzy/ nābroiwſzy wiele złego/ piānſtwy/ wſeteczeſtwy/ zuchwal-

B y

Benſo de no-
ſtry uo orbe.

swy/niektó gdy on lud nieznaiony izł sie z onemi złośliwemi
Hispany porozumiewać/ pytali ich co by wzdzy zaci/ co by zślud
bat/ Hispani odpowiedzieli/ żeśmy są synowie Boży/ ktoriśmy
tu są posłani/ abyśmy was na prawę Wiare nawrócili / Oni
to słysząc ieli sie gorciej/ mówiąc/ Jto prawy iły Bog ktori
takowe iłi Siny eplodzieł. Także też rownie belo w ten cześ/
że ci *sacrificuli* / iako że iłi nauka/ iłi sprosnemi obyczajmi/ iłi
ko ktore też pierwey Bóg ożynał / y iako wilcy drapieżni nie
przepuszczając trzodzie Chrystusowey/wpadli wolając / O to te
ras do was Niemcy Bog przjechał/ teras będzie Wiara do
bra/ a drugim żelazne perswasie do boku przykładano. Miśmy
nie z iłi ordż ani tumulty tych mićie przyjmowali / iście w
sprawie Bożej/ ku wśeliściemu zbudowaniu / ktorego teras w
tych/ na tych mićie scach y kościelach nie mąś iedno haniebne przy
kładu pogorszenia ludu/ a niemąś mu konca / bo są instrumenta
ta do te / ktorich ia teras wyliezać/ mąić te pogotowi niech
ce/ bo y scriptu bnych bel tego nie pisałani wydał / chce w pos
toiu a w pracy Bożej y inści ktoram sie piorem swym bawiel
ostać/ by mie ci złośliwi/wśetecznie zuchwali/ iłiomi sztukami
prawnemi podnieśli/practieźni Kieja/od ktorich krzywd/ skoz
dy/zelżywości/ciepkości podkłało wiele dośc y przez nie od in
sich/ do tego nie prziwiedli a przicisneli/ ktore ia telko y iłi
we im rowne podobne winuie/ nie inści ktoriż vmnie w ialece
niu są. Alie Jaśnie Oświeceni Wielmożni a Mściwi
Panowie Pátronowie moi Mściwi/nmie wielce łaskawi/wie
cey nie ferząc tego wśitkiego/te Appellaciz okolo Confedera
tij y okazania bledow kościelá Rzymskiego iłiwnych / iłiże o
wielkimpraudicium ktore sie stało ku ubliżeniu chwały Boga
żnwego/ słowá tego y Sacramentow S. y nam slugom iego/
gdi kościoln pobrano/ wiele złego pomyrządiano y wyrządza
iz/ iako Synowie Belial *sine iugo* swouolni a nie wkarani gic
gantes

gantowie bez Boga & Zwierchności. Własnościom iako
 od Boga jasności/godności wziętym/wpoważonim Osobom
 y członkom jaśnie Rządu Coronney / wziętym / osobliwie
 iako Patronom wielkim pobożnym / z wolei Bożej księcioł
 wi Bożemu tu w tych krainach królestwa tego zawołanego/
 wysłanym/Pánom moim Mściwym te prace moje vprze-
 mg/niedospała/w kościele Bożem potrzebna/ nie tylko przypis-
 fue/ cheć swę vniożony powołności/życzliwości/ wspominek a
 warunek ofiaruje/ alie z ramienia księcioła Bożego podaje/as-
 bęście W. M. łaskawie a miłościwie przysięgę/wiedzieć/sobie
 rozważać/ przed sie wziąć Zborow świętych w chwale Bo-
 żej/ w plantacji a w siewieniu / a o Wolności opowiadania
 Euangelij S. y Sacramentow z boku Chrystusowego spras-
 twionich/ cieśkie obliżenia/ y nas slug Bożich y innych wier-
 nych *grauamina* utraipienia/ zekienia/ uszkodzenia przenaślado-
 wania/ wiedzieć y na mieiscach własnych obrony sprawiedli-
 wei sie domowić/raczeć. Do czego mnie W. M. Panom
 a Patronom moim Mściwym pobudki z przyczin iakich wypisa-
 nych dawać nie potrzeba W. M. raczeć dobrze wiedzieć co-
 cie Panu Bogu powinni / chwale tego prawdziu zbawienney
 y świętej spoteczności/ iako każdego napomina legat Boży/
Fraternitatem diligite, Braterstwo miłujcie. Dosć tak rozu-
 miem/ieś tej pobudki słusnei prawdziwei potrzebnei w samei
 Appellacji/ ktora tak napisałem/żem ani słowa proznego ani
 swęgo niepołożył/ ktoregobych świadectwy iasnemu/ warowne-
 mi/nie oświadczył. Y teściwie teściemi z łaski Bożej oświadczyć
 podeprzeć/ wywieść na wszelkim mienscu bedzieli potrzeba/ie-
 stem gotow. Te Appellacja W. M. raczeć łaskawie & Miło-
 ściwie czytać/przeczytać. Owa iako Pan Bog Appellacja A-
 postola swęgo Pawła S. pochwaliał/żarzał/y wzięcie mu wol-
 ność & przywrocenie vřiedu/ wybawiał go nąd to wszystko z stro-
 gich rąk Jerozolimskich duchownych/że teś tej Appellacji da-
 mięysce

miejſce/powodzenie/ Miłoſciwe przyjęcie od Zwiierzchnoſci
na miejſcu Bożem poſadzoney/ Ktorey Maieſtat/ Pánowanie
życie/w długim/ ſzczeſliwym/ dobrem zdrowiu mnoż ſprawuy/
przedłużay/ wtwierdżay Boże zaſtepow/ dla nayſwiecieſzey chwasy
ly ſwey/ pomnożenia Króieſtwa Syna twego miłego. Y kro-
ieſtwa tego zawołanego/ kwitnienia & pomnożenia/ żądzierzenia
Gdzie y W. M. Patrony mnie Moſciwe y wielce łaskawe
do rąk Bożych oddacie. Sko Boże niechay będąc nad W. M.
y niech Duch Pański w padnie w was / abyſcie wżnieli Boże
wykonać mogli. Czeſne y wieczne błogoſławieństwo odzierż-
waieże ic. Dan ż Króiewca 6. Decemb. Anno 1598.

**W. M. Pánow & Pátronow moich
Moſciwych**

Bogomogłca vprzeżymy

Erasmus Glicznerus, Chri-
ſtusáPána niegodnyſługa
vkrziwdzony/ zelżony/vſ-
kódzony/dla prawdy S. ie-
go/ Káznodzieia Jeymoſci
Pániey P. Zoſtier z Zamoſcia
Działińſkiey/ Podczáſyney
Coronney/ y zgromádenia
liudu Bożego. Confessi-
eys/ w Brodnicy.

APPELLATIA

Bu obronie CONFOE-

DERACII y Wywodow nei dołoż-
nych etc. y ku okazaniu błędow Kościoła Rzym-
skiego. A nauk prawdziwych wiernych/
Confessy Auspursky.

Nz ten wywod Confederacy / y inne rzeczy potrzebne o-
toko wolności opowiadania słowa Bożego / w Krolestwie
Polskim Ministrum Auspursky Confessy / y obładzenia człon-
kow terażniejszego Kościoła Rzymskiego okaze. Naprzód słowa
a Formule Confederacy tu w Krolestwie Polskim od Rze-
czy pospolity uchwaloney / y uważnemi przysięgami od Krol-
ow iacznym utwierdzoney/przełożey

Confederatio Generalis Varzauiae mię-
dzy roznymi w wierze uchwalonea od Rze-
czy Pospolity Anno Domini 1573. die
28 Mensis Ianuarij in Conuentione
Regni Generali.

Jż wrzeczy Pospolity naszymy jest dissidium nie
male in causa religionis Christianae, zabiegając te
mu aby sie stey przyczyny miedzy ludzmi seditia
iaka škodliwa nie weszła: Ktorą po inszych
Krolestwach iasnie wydzem y/ obiecniemy to so.
A bie

Słowa Con-
federacy Kro-
lestwa polo-
skiego.
przyczyna tej

Slab warow
ny pod przysięgą.
Essentia confederatij.

ato czo:urze/
dosy digni/
ta:st y me ba/
waci.

przeważna o/
bligacja.

Fides dubia
excludit.

Confederatio
nie jest konsu-
tuta nowa
ale starodaw-
na Ktorapaz
triarchowie z
Krolmi po-
ganskimi sta-
nawiali.

bie spolnie Pronobis et successoribus nostris in per-
petuum, sub uinculo iuramenti, fide, honore, et con-
scientiis nostris: iż ktorzy jesteśmy dissidentes de res-
legione/ pokoy miedzy sobą zachować/ adla roz-
ney wiary i odmiany w Kościelech/ krowie nie
przelewać/ ani sie penować confiscatione bonorum
podczinności/ Carceribus exilio, y zwirzchności
żadny/ ani urzędowy/ do takowego progressu żad-
nym sposobem nie pomagac/ y owżem gdzieby iż
kto przelewać chciał/ ex ista causa/ zastawiać sie
oto wszyscy bedziemy powinni/ choćbi też za pra-
textem Decretu/ albo zapostępiem iakym sądo-
wym kto to czynić chciał etc. Te wszystkie rzeci o-
biecniemy sobie i na potomny swe chować statec-
nie/ y trzymać sub fide, honore, et conscientijs nostris:
A ktoby sie temu sprzeciwić chciał i pokoy a po-
rządęk pospoliti psować/ contra talem omnes con-
surgemus in eius destructionem. Adla lepszy pew-
ności tych wszystkich opisanych rzeci/ przyłożyłimi
pieczęci swe do tego i rekoma własnymi podpisali
Actum Varschouae in conuentione Regni Generali
28. Mensis Ianuarij Anno Domini 1573.

Te są własne słowa własni Confederacij Krolestwa Pol-
skiego/ miedzy rożnymi wierze/ gdzie naprzod wiedzieć po-
trzeba/ że Confederacia miedzy rożnemi w wierze nie jest rzecz
nowa ale dawna/ bo iż y Patriarchowie Świeci s Krolmi Po-
ganskimi czynili i postanawiali. Świadectwem tego jest Ab-
raham on Dćiec prawdziwy wiary: Który często peregrinując
a z miejsca

z miestas na rozmaite sie miasta przenasazge/ sieni u ktorich
mieszkać miał Confederacie postanawiał/ Jako wrowninie mie- Gene. 14.
dy Gorami Mambre/ Amorrego bratha Eschol y Bratha Abrahamus
Anera etc. Stemi miał Confederatig. Sktorem i też tako s Confederat
Confederatami przeciw onym czterem Krolom/ Babilonske-
mu/ Asiryskiemu/ Perskiemu/ y Sirijskiemu/ Ktorzi piec Krol-
liw Sodomu/ Gomory/ Adami/ Gieboimi/ Zoari beli naia-
chali/ y Ziemie ich splundrowali/ z popuszcili/ Lota mieska-
zcego pod Krolew Sodomskim z Dong domownikami y zma-
ietnosćiz zabrali/ puscił sie bel/ nanie uderzył y one poraził.
Ktore Confederati sam Abraham w spominał gdy Korzisz z
dobra nieprzyjacielom od iete/ Sodomskiemu Krolowi odda-
wał/ okrom tych części ktore na Confederati beli przisły. Ste-
mi iako pismo wiraza Confederatig miał/ iako inarodem nie-
obrzezanym z w wierze roznym sktorim przedse przespiecznie-
żel/ yżan sie casu potrzeby zastawiał/ walczył/ y inie dobrym sum-
nieniem bes obraży naten cas Dożey/ powinności oddawał.

Wspomina też pismo Melchisedecha Krola / wielkiego Gene. 14.
Kaptana Boga najwyższego/ ktory mieskał w mieście ktore pier Melchisede-
wy zwano Salem/ Potym Jezus/ z naostatel Jeruzalem/ mia- cha.
sto ktore belo wobriciu gdzie Abraham y Confederacy iego mie-
skali/ y ktore od Kraiu Sodomskiego okolo mil šest beko/ tak
is sie to znaczy/ ze też wtey Confederacii ten Melchisedech zaml-
niomy bel. Ktorz Abraham sieni Krolmi Cananejskimi miał
s ktorymi też ten Melchisedech choć sprzeciwniimi w wierze/
żel bezpiecznie z spokojnie: Dusz Abimelecha przypominie/ s kto-
rym Abraham także te Confederatig bel uczinil gdy go w pans-
stwo swe przymował/ z iemu s sobz y domownikom iego mie-
skać dopuszczał. Tę Confederatig z Izakiem/ Jakobem po-
tomstwem Abrahamowym/ nie tylko Abimelech alie y Pharao Isaca iacoba
Krol Egipski czynil/ z nimi bywze z mieskaige/ z spolnie sie w Confederatig
nabożenswie choć roznym znasazge/ pokoi z gode zachowuige/ z
ieden drugiego o nabożenswo nieprzesladuige. A. 2. Ktory

Confederatio
patriarcho-
rum &
paganorum
et
eorumque

Confederatio
Abrahamae
&
Isacae
et
Iacobae

Gene. 20.

Gene. 21.

Patriarcho-
rum &
Confederatio
patriarcho-
rum
et
eorumque

Który iednal Confederacii tych ofsob niechaiby nikt nie rozumiał/ ielko strony rzeczi częstnych/ a życia potocznego ofsobą
spólnego/ Bo iakoż by sie mogli znać/ a pokoy i wierzych
miedzy sobą zachować & pomnażać gdyby byli z gody & pokoyu
w nabożenstwie niezachowywali. Co iż czynili sło to wpiśko i
Confederacii ktora sobie swietobliwie twierdzili & postanawiali

Też Confederacii słowa y postanowienie Monych wyraża.
Naprzód gdy pise. *Abraham habitabat in conualle mambre*
Amorrei Fratris Eschol et Fratris Aner: hi enim pepigerant fa-
dus cum Abram. Abraham mieszkai w rowninie Mambre A-
morego brata Eschol/ y Bratha Anera/ Czebowiem uczynieli
Confederatiz i Abrahamem. Datym Abimelechowi Krola i A-
brahamem: *Terra coram uobis est ubicumq; tibi placuerit habita.*

Ziemia przed wami iest/ gdzie sie kolwiek podobai mieszkai. I
drugimi słowy *Dixit Abimelech & Phicol princeps exercitus*
eius ad Abraham, Deus tecum est in uniuersis qua agis. Iura ergo
per Deum ne nocuas mihi et posteris meis. &c. Dixitque Abra-

ham ego iurabo &c. Percusseruntq; ambo fœdus. Rzekł Abime-
lech y Phicol Hetman wojska iego do Abrahama/ Bog slobą
iest we wpiśtkim co czynisz. Przysiężcie przez Boga żebyśmy nie
skodził y potomkom moim etc. i rzekł Abraham ia przysięga
i uczynieli obadwai Confederatiz. Toć ta Confederacia beta
Abrahamowa s Krolmi Chananejskimi/ ktora ważna a swies-
tobliwa przysięga na Boże imie sobie warowali.

Żas wyraża Confederacii Isaca s Krolmi Philistiniskimi
Abimelechem. *Vidimus tecum esse Dominum et idcirco nos dixi-*
mus sit iuramentum inter nos et ineamus fœdus &c. fecit ergo eis
convivium, & post cibum et potum surgentes mane iurauerunt si-
bi mutuo, dimisitq; eos Isaac pacifice in locum suum. Widzieliśmy
slobą byt Pana/ & dla tego myśmy mówili/ niech będzie przez
sięga miedzy nami/ & uczynimy Confederatiz etc. Wziął im
tedy cze/ y po iednym & pićiu powstałszy rano przysięgli sobie spo-
kojnie/ y puścił ie spokojnie Isaac na miejsce ich.

Etro

Stromy Jacoba te są słowa Dixit Rex ad Ioseph, Pater
tuus et Fratres tui venerunt ad te, terra Aegypti in conspectu tuo
est in optimo loco fac eos habitare et trade illis terram Gessen.
Kiekl Krol do Jozepha Slicez twoy i Bracia twoy przisli do
ciebie/ Ziemia Egipska przed oblicznością twoją jest/ nanalep-
szim miejscu uczin żeby mieszkali/ y odday im Ziemie Gesse.
Bela Egipska wiara insha/ insha hebreyska/ a wżdy miedzy so-
bą bedze tak dissidentes in religione, żadny zwady/ żadny sro-
gości nie czynili. Zeli spokojnie znaszaiac sie potrzebnie/ po-
poniewolenie do robot nie przisło przez nowego Krola ktory
nie znal Jozepha.

Gene. 47.
Confedera-
cia Jacoba
patriarchi z
pharaone in
Exodi. cap.
I.

Dosyć jest w piśmie takich świadectw o Confederacjach
stanowionych między rozroznionemi w wierze/ iako Dawidem/
Salomonem Krolmi ludu Bożego/ a krolmi ludu Pogańskie-
go Hiramie/ y inszych ktorzych nie przysięcam/ to telfo iż rzecz
dawna/ starożytna jest Confederacja między ludem rożny wia-
ry/ ktora sąniß Patryarchowie święci stanawiali y poprząsies-
gali iakom nakrotce jednak dolożnie wywiodł: Jezusli tedy Pa-
tryarchom Świetym wolno było obywatelstwo swe między Poga-
ny mieć/ i Confederacie z nimi czynić a przynimować/ i na imie
Boże poprząsiegać/ czego im Pan Bog nieganiel. Czemuż te-
raz te Confederacje iście ważny/ powsechny/ potrzebny/ od-
zacnych Krolow iawnie á uwaznie poprząsiezony/ burzy á
przetłamać albo casować chcze? Czemu poprząsiezony á uprzy-
wilejowany według wolen Bożi/ wolność opowiadania słowa
Bożego i nabożenstwa Confessij Augustyński mścić y Kościo-
łowi brać usiłuię: Bog niech to widzi á sądzi.

Chřístus Pan gorliwé á popedliwé časem Apostoľu siwe
 zwířel bel strophować/gdy go do tego wíedli/aby Jidy/Licemier
 niki/Samaritany/odporne á přećiwne/abo ogníem znieba a:
 bo mieczem faral á gromil; Ale im powíedzial Pan. *Nescitis*
quius Spiritus estis. Nie wíecie cżinegořćie Ducha. Rozumíeli to
 A iii Apostoľ

4. Regum.
cap. 1.

Tomas Caie-
tanus in co-
mentario su-
per Luc.
cap. 9.

Zwierchno-
ść Arzeftan-
ska nie ma-
rych aindac
ktory na
wojne wola-
ją przeciw
w angelikom

Confederat-
cia pokoy od
Krystusa po-
baui/ utwier-
dza.

Math. 26.

Mar. 14.

Luc. 24.

Iohan. 18.

Krystus Pan
miedzy rozo-
nem w wies-
cie strzeż
pokoy.

Apostolowie iż iesliś Elias czasu swego mąge Ducha frogos-
ci/ karal swe przeciwniki ogniem z nieba / Ze też też pom-
słz Krystus Pan ogniem z nieba karać miał: ale ten Duch sro-
gości nicoliśel czasowi Krystusowemu i temu samemu. Roz-
ność bela wielka miedzy Duchem a czasem Eliaszowym/ a Du-
chem y czasem Krystusowym/ Jako terożność Kardynał ieden
Kościół Krimskiego Tomas Caictan dobrze obaczwszy/ timi-
słowy wyślada. Ac si aperte Christus diceret, ad hac non discerni-
tis differentiam in ter impulsu consonum gratia, quam ego affero
mundo, ab impulsu gratia concessa Eliae et Patribus ueteris testa-
menti: in illis enim fuit impulsus ad iustitiam uindicatuum, sic
enim congruabat illi tempori, modo autem uniuersus impulsus est ad
miserendum et saluandum. To iest: Jakoby otworzicie (Kry-
stus mowił/ ięście nie rozeznawacie rożności miedzy poruśnię-
prziwoitym lasce ktorz ia przinośe swiatu/ od poruśnienia łaski
pożwoloney Eliaszowi y Dicom starego Testamentu/ w nich bo-
wiem poruśnienie belo ku sprawiedliwości i emśczenia/ tak ieda-
nak należało onemu czasowi/ teras zaśie wśelkie poruśnienie iest
ku smilowanui a zbawieniu. Co wśysko miałoby dobrze roz-
zumieć wśelaką zwierzchność Kościół Krimskiego/ aby wie-
dział tako te radny a pobudki przimować ma od tych/ ktorzy ię-
no ogniem a wojny/ wiary Krimskiego Kościół/ bronić a do-
kazować chę/ teni bowiem Duch skromności a pokoiu ięście
trwa trwać ma/ ktorzy za Krystusa sie poczł y wykonan by-
wał/ ktorzy też Confederatia utwierdza.

Jako Piotrowi też zapalonemu/ gdy czasu poimania Zba-
wiciela naszego/ ex zelo carnis non spiritus dobywsi miecz/
bronić chćiał/ kazał w pochwy miecz włożyć/ sgd sie pokazue
ze Krystus Pan contra dissidentes a sua religione pacem tuebatur et
manu tenebat, niechęce napotym miedzy rozrożnyonemi w wies-
rze żadny wojny żadnego gwałtu mieć/ ani mieczem stromy prze-
ciwny w nauce a wyżnaniu/ odpierać. Kuczemu dobrze napisał
Apostol

Apostol. In carne ambulantes non secundum carnem militamus. 2. Corin. 10.
 Nam arma militie nostra non carnalia sunt, sed potentia Deo ad
 destructionem munitionum, consilia destruentes. Chtay takie o
 tej broni Boży do Ephe. 6. cap. gdzie tam wypieca Pancerz
 nie inby ieno sprawiedliwosci/ Tarcza wiary/ Przilbicze zba-
 wiemia/miecz Duchy ktory jest slowo Boze/ ktory iednak broni
 mieliby uzywac ci/ ktorzyby prawdziwymi Vicariami Krystus
 sowymi byc chcieli/ do ktory broni Confederacia pilnie ukaz-
 ie/ a ob cielesny odwodzi/ alie wtych mitych Wikariach on Duch
 panuje/ s ktorego ieden szierdzywosc swa żołnierska nie Kap-
 lanską okazal/ gdy iadze nawoine/ woisko do Francji wpanczes-
 rzu ubrany nakoniu siedząc wiodziel/ patrzęz i sluchaigęz
 tego wielie tisięcy ludzi/ w Niele Tyber klucze Piotrowe w-
 rzucil wolaięz. Quia non valet amplius clavis Petri, valeat gla-
 dius Sancti Pauli. Gdy niepomaga nicz klucz Piotrow/ niechaj-
 ze pomaga miecz Pawlow/ miecza dobywsi tego. Jako tego
 żołnierza te szierdzywosc rzetelnie on Swiety magz wierzami
 wyprazil/ Philippus Melanchton

Brenbotoz
 wani: nasze
 nie cielesna
 jest,
 Jaki broni
 potrzeba do
 brontenta
 prawdy
 Confederac-
 cja armata
 Boża ukaza-
 le
 Papież Juliu-
 usz. Do tucis
 zedecny Eia-
 cje Kosciola
 Rumstiego
 wrzucil wo-
 ber. Jaka uis-
 pozbywajac
 kluczi Kryst-
 usowych i
 miecz Roma-
 uszowbiore

Cum contra Gallos bellum Papa Julius esset,
 Gesturus sicut fama vetusta docet.
 Ingentes Martis Turmas contraxit et urbem,
 Egressus, señas edidit ore minas.
 Iratusq; sacras claves in flumina iecit,
 Tibridis, hic urbi pons ubi iungit aquas.
 Inde manu strictum vagina diripit ensem,
 Exclamansq; truci talia voce refert
 Hic gladius Pauli nos nunc deffendet ab hoste,
 Quandoquidem clavis nil inuat ista Petri.

Rzima

Rzymsty Papież Julius walczy z Francuzami
 Jak to z Kronik wiadomo dawnymi wieściami
 Zbil w Rupe wojennego ludu roty mnogie
 A idzie z Miasta/żust swych puszczet groźby frogie
 Wtim gniewie klucze Swiete pociągał do wody
 Gdzie kretne z Miastem/żłazca most Tybrowe brody

Rosćcioł rym
 ski przeciw
 wangelikom
 do miecza sie
 siega.

Suctonius de
 Caio Caligu
 lo p. 62 rti-
 nam populus
 Romanus u-
 nam cerui-
 cem haberet.

Lucas 9.
 Vtinam om-
 nes proph-
 etae Bozbi
 wstacy pro/
 rokowali mo-
 wił Moyses
 Numeri 11.
 Coż Krystus
 mowił nie za
 braniaćie bo-
 Eto nie jest
 przeciwnam
 zarani jest.

Rosćcioł
 Rzymstkiego
 Duchowienst
 wo/Ewange-
 likom zabra-
 nia na imie
 Krystusowe
 wzięc.

Zatym wyrwał goły miecz z pochew: a surowy
 Głos podaje z w Żołnierze/wolał temi stowy
 Ten nas już przeciwnikom/miecz Pawłow niech broni
 Ponieważ nie z nieumie klucze Piotrow w tle toni
 Do tegoż sie teras miecza/ Ktory Confederacia s Krystus
 sem Panem także w pochwy wetknąć/ sierdżiwie prawie Rym-
 skie zwierzętności uciekaiz/ tego dobyć y im wyznania swego/
 żeby prawdziwe belo/dowieść chęć/ isz gdyby tak wstacy Ewans-
 gelicy co ich jest poświęcić iedne siły mieli/razemby wszystkie
 wyścinali z wygubici/ by on Cesarz swoje Rzymiany/ Alie
 Krystus Pan y Confederacta mowiz. Nescitis cuius Spiritus estis.
 Reconde gladium in locum suum. Niewiecie czyiegoście Duchu/
 Włosz miecz nā mieysce swe.

Kiedy Apostołowie z obruszeniem mowili do Pānā nā-
 iednego/ Præceptor uidimus quendam in nomine tuo eicientem
 Demonia, et prohibuimus eum, quia non sequitur nobiscum. Et
 ait ad illos Iesus, nolite prohibere, eum qui enim non est aduersum
 nos pronobis est. Mistrzu prawi/widzieliśmy niektorego na imie
 twoye wyrzucaizcego Dnabelstwo i hamowalimy go/ isz nie
 naśladowie znami. Iżekł donich Pan Jezus/ Nie za brania-
 cie mu/ bo ktory nie jest przeciwnam z nami jest. Dziś nam
 też zabraniaiz nā imie Krystusowe uzić/ Sacramentow sprzą-
 wować/ że Rosćcioł terazniejszego Rzymstkiego/ iako Sponsam de-
 formatam, wedłuk żeznania samego Adriana 6. Papięza niez-
 naśladowiemy/ a niebaczę tego że my na imie Krystusowe uzi-
 ni Eżatanski/ błedy/ superstitie abusus, ktore pierwy sami Pa-
 pieżowie

pieśowie/ Kardynałowie/ y ichie Doctorowie przyznawali & **Ewangelicy**
 potępiali/ wyrzucamy/ y nie jesteśmy nigdy przeciwni Krystu **z ucznicy**
 sowi Panu i Apostołom jego/ maie własną naukę ich y ustawę **Krytycy**
Ewiele. według onych tego Pana słów. *Si sermonem meum habere eos.*
seruauerit uere discipuli mei erunt. Wielu tedy nate słów **Kri-**
 stusa Pana względ mieć. *Nolite prohibere eos.* Nie zabraniaj-
 cie im/ iako każdy zabrania/ przenaśladow/ y Kościoły po-
 rządnie nabyte/ od prawdy Boży podane/ biorą y tak zanęcić
 mało nie ostateczne ile chcą.

Tu też należą one słowa paskie o Kościele posiany
 między psenice/ która gdy słudzy chcieli wyrwać/ wypł-
 nowić/ *Visimus et colligimus zizania.* chcesz poidziem a wybie-
 rzem kościelne/ Pan im rzekł. *Non, ne forte colligentes zizania*
eradicetis triticum, Sinite utraq; crescere usq; ad messem. Nie,
 byście snać wybierając Kościelne/ nie wyrwali psenice/ nie-
 chajcie oboje rościć aż do żniwa. Te sługi y te słowa na 13. cap
Mać: *S. Erasmus* tak wyklada. *Serui qui uolunt ante tempus*
colligere zizania, sunt hi, qui Pseudo Apostolos & Haresiarchas
gladijs ac mortibus existimant e medio tollendos, quum Pater fami-
lias nolit eos extinguere sed tolerari, si forte resipiscant et e zizanijs
uerterentur in triticum. Quod si non resipiscant seruentur suo iudi-
ci cui penas dabunt aliquando. To jest/ słudzy którzy chcą przed-
 czasem wyrwać kościelne/ są ci którzy fałszywe Apostoły i Ka-
 cherze główne mieczmi i morderstwem rozumieją żeby spoisz-
 ka mieli być wygładzeni/ gdyż Ocziec chętny niechce aby
 mieli być traceni alie znani/ żeby się snać uznali/ a s Ko-
 ścielowi obroćili się w psenice A iezli się nie uznają/ niechaj-
 będą zachowani swemu sędziemu/ od którego karani będą nie-
 kiedy. Toż też Chryzostom i Theophilactus rozumie. *Theo-*
philactus tak piše. *Deus non permittit Hareticos bellis consumi*
ne simul patiantur consumanturq; et iusti. Bog prawy nie do-
 puszcza Heretyków walkami winiszć/ by wespół nie cierpieć

B

y winisz-
Kro. 24.

Confederatio
wazy Dicza
czeladnego przy
strzegajemot
bowacj woio
waczj ukogo
dla wiary za
brania.

Jako religii
bronie malest.

Lactantius lib
5. de iusticia
64p. 20.

y winisz czeni nie beli y sprawiedliwi/ Tego tedy uczył Krystus
Pan/ tego i Confederacia uczi/ nie mordować/ nie woiować/ nie
walki przeciw przeciwnym Doctorom albo ludziom podnosić
iako naśladowczy tych slug w przypowieści panstwi żywli czi
nie. *Defendenda est religio iako Lactantius pise/ non occidendo*

sed monendo, non sauitia sed patientia, non scelere sed fide, illa e-

nim malorum est hac bonorum Na bić broniona religia/ nie za
bićaniem alie napominanie/ nie srogosci alie czirpliwości/

nie słości/ alie wiara/ bo one rzeczy są złych ludzi ate dobrich

Bacząc też potrzeba iako w ty przypowieści/ słudzy wybie
raniu Kofstrzewy/ Pana swego Dicza czeladnego pytaiz/ woli
iego przistrzegaiz. *Vis imus colligimus xizania*, chcesz poidziem
a z bierzem kofstrzewe/ Dokładajcz sie Pana swego/ pytaiz ie
go/ niechczcz/ nie czynić według woli swy a affectow swoich
abo pdpedliwości swych/ ale według woli Pana swego. Także
mowiz/ *Vis colligimus*, chcesz zbierzem/ nie mowiz potrzebem pos
laniem alie zbierzem/ znacząc pracę bacząc/ nie gwałtowniz/
nie morderczą ani okrutną abo krwawą. Na czoby też pamie
tać mieli Duchowni/ żeby *colligerent non occiderent*, zbierali a
nie mordowali/ a w tym nie affectow swych/ nie woli swych siers
dziwy/ ale woli Krystusa Pana/ który sie z siebie skromności i
cichości uczyć kazał/ przistrzegali. A zatem też co mowi Kry
stus. *Qui non colligit mecum dispergit*. Który nie zbiera zemną
rospraża/ żeby na baczeniu mieli/ iakoby i według słow Pawła
swietego/ wsiśtko w tej mierze czynili/ nie ku psowaniu/ alie zbu
dowaniu/ w prawdzie boży/ nie w błędziech/ nie w superficialach
i w bałwochwalstwie.

Apostolowie
pokoy między
roznymi wte
cze przistrze
gali

Jaka beta Apostolow Panstkich pilność/ iakie pilne staras
nie o pokoy/ gdy między roznymi w wierze mieszkali a uczyli/
pokajiz te napominania/ ktore do swych domownikow wierze
uprzejmie czynili/ aby pokoy ze wsiśtkimi ilieby z nich belo/ chos
wali. Miel iusz za swego czasu Apostolowie nie tylko żydy
prze

przeciwnie dofrutne/ alie i pogany frogie mieli/ o sobliwie y fał
 siwz bracziz/ rozne wsiſkie wierze/ wnałoſenſtwie/ iednak mie
 dy nimy y zniemi w pokoju w czirpliwoſci żeli/ żwad a niepoko
 iow zniemi nie wżinali/ Otko czego piekne napominanie A
 poſtoł do wiernych onych dawnych Koſciola Rzymſkiego czi
 niel. Nie bądźcie mądrymi ſami uſiebie/ niſkomu ſłym za złe nie
 oddawajcz/ obmyſlawajcz rzezi dobre/ nie tełto przed Bo
 giem alie teſ przed wſiſtkimi ludzmi. Jeſli byc moze ilie z
 was ieſt ze wſiſtkimi ludzmi pokoi maicz/ nie was ſamych
 bronizc namileyſi. A do Tymoteuſa tak piſe/ Studz pan
 ſkiemu nie trzeba ſie wadzic/ alie ſkromnim bić ku kaſdemu/ do
 nauczania ſpoſobnym a czipliwym/ ſkromnoſciſz ſtrophizc te
 ktorzyby ſie ſprzeciwiali prawdzie/ azaby im kiedy Bog dal u
 znantie poznać prawde/ i winiſc s ſidł diabla/ od ktorego pogis
 mani żadzierzeni ſz naiego woliz. Wedle ktorych ſłow Chri
 ſtoſtom S tak piſe. *Noſtro ſurgentis mūnere manus eis porriga
 mus, magna eis manſuetudine loquamur. Nam et Beatus Paulus
 ita nos admonuit dicens, ut in manſuetudine erudiantur aduerſarij*
 Żiwaizc naſzego urzedu rece im podawaimy/ z wielkz uklad
 noſciſz zniemi mowimy/ bo i blogoſławiony Paweł tak nas na
 pominał/ mowizc/ abi wſkromnoſci bel nauczani przeciwnicy.
 Niechczili Apoſtoliwie aby kto przeciwi rożnym wierze miał
 poſtawac/ a reſz oprawde czinić/ iako Theodas i Judas Gali
 leicziſz/ i inſi a potym Machomet czinili/ i cziniſz dżis Turcy i
 inſi Machometani. Czego Apoſtoliwie dawno i dżis ſa Con
 federatia broniz.

Beto iſcie takich meżow bażnych nie malo miedzy onemi
 Biſkupy a Kapłany/ Licemierniki ktorzy iako Micheas Prorok
 mowiel/ *aſſicabant Syon in ſanguine S Hieruſalem in iniquitate,*
 budowali Sion we krwi a Hieruſalem w nieżbożnoſci/ znaczc
 ich okrucienſtwa: abo czo i drugiemu ſłowu im wyrzuczał. To
 mowi Pan nż Proroki ktorzi kaſaiz żebami ſwemi i obiecziſz

B ij

poko/ ſa

Do Rzym. 12

2 Timoth. 2.

Chriſtoſtomus
 Gene. in Cap.
 1. p. 50. hom 3

2. Tim. 2.

Apoſtoliwie
 niechczili prze
 ciw rożnym
 wierzepowſta
 wać a reſz o
 prawde czi
 nić. i. Acto. 6.
 Turczk rzezi
 o wiare walo
 ciſc tego Com
 federacia 340
 branta.

Miche 3.
 Budowalicy
 Sion we kro
 wi Hieruſa
 lem w nieżbo
 żnoſci y dżis

pofoi/ g dzieby kto wuſta ich czego nie dał walſe naſi opowia-
 daig. Takowi beli oni za czasu Krystusa Biſkupi/ Kapłani/ Do-
 ktorowie/ Licemiernicy/ ktorzy gwałtem koſkrucienſtwem ſwich
 uſtaw bronili/ y Krystusa ktorzy im te uſtawy ganiel/ poimać a
 zamordować chcieli/ między ktoremi collegg iednim Nicodem
 bedąc/ hamował ie/ te ſrogość a poſtepek Tyranſki a nie ſłuſz-
 ny ganiel im mowicz Nun quid lex noſtra iudicat hominem ni-
 ſi prius audierit ab ipſo, et cognouerit quid faciat. Izaſ Zakon
 naſ ſądzi człowieka aſby pierwi uſłyszal od niego i dowiedzial
 ſie czoby czyniel. Tamże i on jaeny Gamaliel Doctor Pha-
 ryzeus/ uſtorego nog Paweł S. z mlodzięſtwa ſego/ Zakonu
 ſie Bożego uczył/ gdy Biſkupi i wſiſka Kapłanow Kapituła/
 myśleli iakoby Apoſtoli Pańskie pomordowali/ ten mowie
 Gamaliel aby im to przedſtawicie okrutne przerwał/ te im
 rađe zdrowg dawał/ iako ich ſłowa Lucas S. opiſuie. Pow-
 ſtałſi prawi/ niektorzy z rady Phariſeus naimie Gamaliel/ Doe-
 tor uczeni wſiſkiemu ludowi/ kazał mało Apoſtocom przeć
 wiſtąpie/ i rzekł donich/ meżowie Izraelitowie/ rozwąſcie ſobie/
 ſtym ludźmi czobyście czynić mieli. Abowiem przed timi
 dniami poſtał Theodas powiadaigz ſie bićniejakim/ ktoremu
 przyłączyło ſie meżow około czterech ſeth/ ktorzy zabili ieſt i wſi-
 ſcy ktorzy mu wierzili ro/propeli ſie/ i wniwec ſie obroczieli. Po-
 tym poſtał Judaſ Galileczyt we dny popisowania i odwro-
 cił lud zaſobg/ i ten zginął i wſiſci ktorzy mu beli pozwoleli roſ-
 pierzchneli ſie. Iteras mowie wam odſzypcie od ludzi tych
 i zaniechajcie ich/ bo ieſlić ieſt złudzi ſprawg ta albo uczinek ro-
 chwienieć ſie/ alie ieſlić z Boga ieſt nie zepſucieć go/ byſcie
 ſnac i Bogu nie pokazali ſie przećziwiać/ i pozwolili mu. c. Ma-
 drſi a baćnięſi to beli Phariſeuszowie/ ktorzy one okrutng
 Xieź hamowali/ i dla rożnoſci wiary na gadrle penować/ Kry-
 ſtusa a Apoſtoloro nieradzili/ y owſem oni ſludny Biſkupi bacz-
 nięſi beli/ ktorzy bedgc poſłani aby Krystusa Pana poimali/
 poimać

Iohan. 7.
 między nie
 bacaymi da-
 wii p. Bog
 bacz ie ktorzy
 gwałtowne
 przedſiewie-
 cia prz eju
 Krystusowi y
 ſługom iego
 hamował/
 day Boże y
 diſ takie.
 Acto. 22.
 Acto. 5.
 Izaſki diſia
 ſz Gamalielo
 wie ktorzy ie/
 no poſtałow
 ſku wolarg
 a di dem adide

Kada dobrich
 Gamalielow
 oſtąpcie od
 ewangelikow
 zaniechajciech
 Izy Koſcielo
 Krynſki poz-
 wala/ ſewan-
 gelikom kto/
 rzy z Boga ſe
 nieſprzeſtawaj
 ſie

Iohan 7.

poimie niechcieli/ & gdy im Biskupi mówili czemuściego nie
 przawiedli / odpowiedzieli im. *Nunquam sic loquutus est homo*
sicut hic homo loquitur. Nigdy tak nie mówił człowiek iako ten
 człowiek mówi. Wi takie baczenie było w dziśszych Docto-
 rzach & duchownych y ich sługach abo Paniech Kościoła Rzy-
 mskiego/ nigdy by Confederacji niepsowali/ ktora dopokoiu
 wiedzie/ okrucienstwom zabiega/ & krwawych rad Sapientow
 Rzymskich nie dopuszcza. sz Ambrozego S. osobliwie tu temu
 słowa *Julianus quamuis esset imperator, quamuis esset apostata ha-*
buit tamē sub se milites Christianos, quibus cū diceret producite acie
pro defensione Reipublicae obediebant ei, cum autem diceret eis pro-
ducite arma in christianos, tunc cognoscebant imperatorem caeli.
 Julianus prawi gdy był Cesarzem choć był Apostatą/ miał
 iednak pod sobą Żołnierze chrześcijańskie/ ktorim gdy mówił
 wstawiedzie uście dla obrony rzeczy pospolitej posłusznigo byli/ &
 gdy im mówił/ dobgdźcie broni na Krześciany tedy poznawali
 Pana nieba. Mieli ci ludzie wojenni to baczenie żegardła swe
 dla obrony Rzeczy pospolitej radzi kładli/ i Pana swego Juliana
 Cesarza choć poganina w tym słuchali/ alie gdy im woiować
 Krześciany bracię spólną kazał/ tam go niesłuchali/ wiecy sie na
 najwyższego Pana & Hetmana braci swej Krześcijański ogledu-
 izeż. Tego baczenia do ktorego Confederacja wiedzie teraz po-
 trzeba każdemu wiernemu Panu nasładować/ aby na te krwa-
 we rady Sapientow Kościoła Rzymskiego nie pozwalali/ ktore
 srogimi & potwarzi pełnimi scriptami y innemi sposoby poda-
 wają Ewangeliki przenasładować & woiować.

Postępuizeż dali przypominie iusząkrótce iakie Pan Bog
 iednak/ & obmizławał Confederacie i wolności wiernym swym
 przez one zacne Cesarze Rzymskie/ gdy rozność wiary była mie-
 dy poganym & Krześciany/ a dla tej rozności wiary częstkie mor-
 dy a przenasładowania od Pogańskich Cesarzow powstawali.
 Jest decret onego wielkiego Constantinusa Cesarza Krześciane-

Bieżnia tak
 tego potrze-
 ba cionkom
 Kościoła Rzy-
 mskiego.
 Confederacja
 dopokoiu wie-
 dzie okrucienst-
 wom zabie-
 ga/ rad krwa-
 wych nie dopu-
 szcza
 Ambrozego S.
 rada zdrowa
 dziśszych
 czasow potrze-
 bna.

Confederacie
 starożytnych
 Krześcian &
 pogan

Carolus Sigo-
nius de Occide
ntali imperio
lib. 3. p. 63.

Confederatio
Constantinusa
wielkiego Cole
legami pot
ganskim.

Królestwo
Dolnego Con
federacja nie
uci wierze
takoby kpa
miał.

Wstępie ktory wespół z Licinijsem Collega swim w Mediolanie
widal takowy Decret Confederacji. Ktorego decretu słowa
Carolus Sigonius Papieski Historik dawołany tak spisał. Po-
tali imperio pulis omnibus ad Romanum imperium pertinentibus, libertatem
lib. 3. p. 63. quam uellent religionem colendi permisit, atq; edicto suo & Licinij
Augusti nomine edito, Christianus & templa & conuentus habere
concessit, idque ad Maximinū etiam ut in oriente proponeret misit.
Beli to Monarchowie trzei rozni wierze. Constantinus bel do-
bry Krześcianin/drudzi dwaj Licinius a Maximinus wielkiy s
srodzy obronczy poganstwa/i okrutni przenaśladowcy Krześcia
now/iednak tej Confederacji widali spolnie ten decret. Cum
libertatem religionis cuiq; tribunedū esse iudicaremus, Christianos
quoq; fidem suam pro arbitrio suo colere iussimus, Quoniam vero
multa ex eo edicto suborta controuersia sunt, factum est ut mul-
ti ab eiusmodi religione recesserint. Cum igitur ego Constantinus et
ego Licinius Augusti Mediolanum uenissemus, atq; ibi in Concilio
qua ad Rempublicam pertinerent accurate disquireremus, illa etiā
populo Romano utilia decernenda statuimus quibus diuinus cultus
contineretur, hoc est ut Christianis et alijs omnibus liberam optio-
nem daremus, eam religionem sequendi quam ipsi uellent. Quare
hanc nostram sententiam recto iudicio in edictum retulimus. Pro-
inde quicumq; posthac christiana sacra sibi obseruanda suscepit,
eum libere ac tuto facere posse iubemus, Eadem ratione templa
et loca in quibus conuenire solebant restitui & noua construi posse
statuimus. To decret ważni tej Confederacji ktory Constanti-
nus wielki Cesarz Krześcianstwi spoganstwi Cesarzem Collega
swim wroznosze wiary / iako statui do dobrego zachowania
Rzeczy pospolity Rzymstwy bel uczinił / a w Mediolanie na ziez
Dzie wielkim publikował / ktory uważie każdemu pilnie potrzeba
Ewangelichon dobrze rozumiecia / Sapienctowie a Panos
wie Kościola Rzymstkiego niech ich sobie rozbiierają / ktory wos
laiz je Confederatia naza drzwi do Kacerstw otwiera / bo kaze
wierze

wierzyć każdemu iako chce/ choć tego nigdy. ta Confederacia
 nieuczi/ ani tego chce/ bo żadny professji abo nauki na Rzecz-
 stwa w sobie nie ma/ tylko pokoju pospolitego strzeże: agdyś pismo
 mo mowi. *Oportet Hæreses esse, ut hi qui probati sint manifesti*
fiant. Potrzeba aby Rzeczstwa były / żeby sie ci ktorzy są do-
 swiadczeni/ okazali/ tego ochrania aby sie rozłania krwie między
 rozrozmionemi wierze nie działy/ Jedna strona drugi aby nie
 przenaśladowała ani besprawia a frogogci dołazowała/ rozru-
 chy skodliwe aby nie były/ zaktorimiby Krolestwo i tego Rzecz
 pospolita do niebezpieczeństwa a ruiny iaki ciężki prziść miała.
 Jako sie to działo i stało dawnych i terażniejszych czasow/ gdy
 ciężkie wojny/ mordy/ przenaśladowania/ dla rozności wiary
 podniesione były/ tak iś nie mal każda Decasia timi nie pokoi-
 mi a besprawiem/ dookazania błedow a prawdy/ nauk prawdzi-
 wich a fałszywych uchodziła/ a ginęła/ gdy strona obłędliwa mo-
 niecia niepoteżna choć prawdziwa przemogła a postumiła.
 Jako sie to wshisło i przed Constantynusem i za Constantynu-
 sa działo/ zwiellkim ubliżeniem a upadkiem Rzeczy pospolity
 Panswa onego Rzymskiego. Dla czego też między innymi do-
 brami potrzebnymi oni Rzeczy pospolity/ o ktorych pilne namo-
 wy a rady czynili/ ktorimiby te rzecz pospolita nachilona pod-
 wigneli/ wsparli/ a pokrzepili/ też o pokoju między różnemi wie-
 rze Constituciz a Confederaciz postanowili. Jako te słowa
 wyrażone są. *Cum igitur ego Constantinus et ego Licinius Augusti*
Mediolanum uenissemus, atq; ibi in Concilio quæ ad Rempubli-
cam pertinerent accurate disquireremus, illa etiam populo Romano
utilia decernenda statuimus quibus diuinus cultus contineretur,
hoc est ut christianis et alijs omnibus liberam optionem daremus,
eam religionem sequendi quam ipsi uellent. Gdy prawi ia Cons-
 tantinus i ia Licinius Augustowie do Mediolanusi przipa-
 chali/ i tam na Seimie otim czo do Rzeczy pospolitej należało
 pilniejsini sie wpiśadowali/ te też ludowi Rzymstiemu rzecz
 pospolecz

1. Corint. 11.

Confederacia
czy hamuje

Bez Confede-
racji Occasie
do dobrego
upływaiz a
giny.

Confederacia
do zachowa-
nia Rzeczy po-
spolity poży-
teczna.

Confederacia
iako uważnie
a potrzebne
do zachowa-
nia dobra
Rzecz pospo-
lity stanowią-
ca jest.

Confederacia
w Polsce in-
strument wiel-
kiego szczęścia
a Błogosła-
wienia.

Confederacia
Constantinus
sa wielkiego
iako uważnie
bela postanowio-
na.

wolność wia-
ry.

2. Corint. 1.

Własność po-
ganska nie-
wolność do wia-
ry.

pożyteczną uchwalili postanowili/ którą Bożkie nabożeństwo zamknięte jest/ to jest żeśmy Chrześcianom i innym w skutkiem wolne obieranie dali/ tego nabożeństwa nasładować którego by sami chcieli. Toż tedy też unas w Polsce oni zaczęli a zawołani meżowie/ iako wierni a pilni dozorczy Rzeczy pospolitej Królestwa tego uczinili/ czo on w Rzeczy pospolitej Rzymskiej uczynił Constantinus wielki. Niez nowego ani niepotrzebnego nie wniesli/ alie czo też starożytnych czasów insi i Świeci i wielcy ludzie/ upatrując czooby dobrego było/ i zawsze być miało w Rzeczy pospolitej/ czynili. A iestliż Królestwa tego tak zaczętego Polskiego tej Confederacii instrument wielkiego szczęścia a Błogosławienia w Rzeczy pospolitej ganis/ niechże też Constantinusowe a Liciniusowe ganis/ gdyż wieść ma w sobie do upornego a niebacznego posądzienia słowa/ niż straszniejszy która w słowach prawda/ ostrożna/ i iasna jest.

Alie przypatrzmy się pilnie Constantinusa onego wielkiego tej Confederacii/ iako uważnie jest albo bela ucziniona/ Jako to isam Constantinus Cesarz/ położył. *Hanc nostram Sententiam recto iudicio in edictum retulimus* Te prawi nasze sententii dobrym rozsądkiem w decret włożyliśmy/ uznawając iż nie zdrożnego nie szkodliwego wni niepołożył.

Naprzód libertatem wolności wiary a nabożeństwa każdemu pozwalia/ *liberatem religionis cuique tribuenda esse indicamus* To dobry rozsądek bo według pisma które nie może panować nad wiara żadnego. Jako Apostoł mówi. *Non quia dominamur fidei vestrae*. Nie iżbyśmy panowali wierze waszej/ iście on maż zaen baczł to że dowiary nikogo poniewalać nie należa/ iako to belawłasność pogańska niewolić a przymuszać dowiary/ a gdzie kto nie chciał/ tam abo musiał/ abo nie chciał na gardle na masietności na części panować. To okrucieństwo aby ten Monarcha hamował/ niktąd inąd w tym nauki nie obaczł/ ieno że *libertas religionis* wolność wiary jest przywileja każdemu. Około czego

czego są snadnie / są gotowe też suffragia abowota Doctorow
Krześcijańskich. sktorych kilka przypominie.

Tertulian starożytny Doctor tak napisał. *Humani iuris Tertulianus*
et naturalis potestatis est unicuique quod putaverit colere, nec alij lib. ad scapula
obest aut prodest alterius religio. Sed nec religionis est cogere re- lam p. 552.
ligionem, quae sponte suscipi debeat non ui, cum et hostia ab animo Nie jest to do
libenti expostulentur. Ludzkiego prawa i przyrodzony zwierzch, bry religij do
ności jest / że każdy co by chciał wierzyć ma / i iednemu nie szkodzi religij przimus
abo pożyteczna jest drugiego religia. Alie nie jest to religij / do śać.
relij przimusić / ktora dobrowolnie przyjęta być ma nie gwał- Exo. 25. 35.
tem / gdyż i ofiary od umysłu dobrowolnego pożydane bywaig. Psalm. 128.
To Tertulian ktory też był przesz nieiały czas Teologiem &
Doctorem Kościoła Rzymskiego / w ktorego słowiech to baczyć
należy *Non religionis esse cogere religionem, quae sponte suscipi de-* w Kościele
bet non ui. Nie jest to prawi religij przimusić do religij / kto- Rzymskim po
ra dobrowolnie ma być przimowana nie gwałtem. O czo niewalaia do
tego gwałtu dżić / o iaką to religia czo do relij przimusić / Religij swy
wowsem co gwałtem & przynasładowaniem / uczynieniem / peno-
waniem od słowa Bożego do ludzkich ustaw odwodzić Origenes in
genes wkładaigz słowa Krystusa Pana. Non ita erit inter uos Math. Tracta
Nie tak będzie między wami / tak piše. *Principes gentium non con-* tu 12. p. 98.
tenti tantum regere suos subditos uolenter eis dominari nituntur, Cap. 20.
Inter uos autem qui estis mei non erunt hac, Ne forte qui uidentur
habere aliquem in Ecclesiam principatum dominantur fratribus
proprijs, uel potestatem in eos exerceant Quemadmodum sicut
omnia carnalia in necessitate, sunt posita non in uoluntate: Spiri-
tualia autem in uoluntate, non in necessitate. Sic et principes Spi-
rituales principatus eorum in dilectione subiectorum debet esse po-
situs, non in timore corporali. To Origenes dawny & stary Doc-
tor. Popolsku / Przelozony narodow / niemaigz dosięż telko
rządzić siwe podległe / gwałtownie nad nimi panować użiluz-
is. Miedzi wami zaśie ktorzi iestescie moi niebedzie to / Wy
C
śnacż

Rozność
wierzchności
potoczny
Duchowny.

do Duchow-
nych rzeczy
przymuszac nie
należy.

Lactantius lib
institia cap 20

Własny woli
potrzeba do
Religii nie przu-
muszcz.

Snacj ktorzy sie zdadza miec nie iakie w Kościele przelozenswo
niepanowali bracia własni/ abo moczy nad nimi dokazowali/
Bo iako wszystko czo cielesnego jest w muszeniu nalezy nie wwoz-
li: Duchowne zasie wolei a nie wmuszeniu/ tak i przelozeni du-
chowni przelozenswo ich na miłosci podleglich ma nalezeć
nie w boiazni cielesny. Patrzmy/ inze obseruacie o Ducho-
wienstwie prawdziwym/ ktorich Origenes dotyka/ opuszczaic/
to jest czo ku rzeczy naszej sluzi/ gdy pise/ iż rzeczy czeliesne
podlegly przymuszaniu/ Duchowne nie/ alie na wolei naleza.
Oia czego tes ogranicza przelozenswo duchownych/ iż nicma
bic takowe iako Świeczkich przelozonych/ ktorzy władz swg
przymuszaniem wykonywaiz/ alie ma bic wolne wrzeczach tych
ktore sa nieczeliesne alie duchowne to jest od Ducha Bożego
pochodzicze/ Na czo duchowienstwu pamietac nalezi/ zebn do
tego czego dac niemoga/ nikogo nieprzymuszali/ nikogo w mie-
scich we wsiach nieuciszali/ ani inich niewyganiiali/ iako tei
srogosci dosic cziniz i przelozone czinicz przymodz/ a iednak
nie do słowa Bożego/ nie doprawdy/ niedoustaw swietich iego
alie do swich ustaw/ wymistow/ Krystusowi przeciwnych przu-
mewaliaz uczg. Widzi to Pan Bog sprawiedliwy i sgdziez
bedzie sprawiedliwie. Trzeciengo Lactantiusa ktory zel za
Constantinusa Cesarza wielkiego/ i kel nauczicielem Sina iego
sluchaimy/ ten tes tak pise: *Non est opus ut in iuria, quia re-
ligio cogi non potest, verbis potius quam uerberibus res agenda est
ut sit voluntas.* Nie potrzeba mowi gwałtu i frzawdy/ bo religia
przymusona bic nie moze/ słowny racji nie biciem czinicz/ aby
wola bila/ Jakoby rzekl/ Do wiary nie niewolenia/ nie ucisnie-
nia/ nie w żadny rzeci ukrzawdzenia potrzeba/ alie checi a woli
własny. I tenze Doctor drugiemu słowny. *Defendenda religio
non occidendo sed monendo, non seuitia sed patientia, non scelere
sed fide, illa enim malorum sunt, hac bonorum: Et necesse est bonū
in religione uersari non malum. Nam si sanguine, si tormentis, si
malo*

malo religionem defendere uelū, iam non defendetur illa sed polluetur. Nihil enim est tam voluntarium quam religio. To jest bronie

*Jako Religi
bronie naliż*

*mamy religij nie zabijaniem/ alie napominaniem/ nie srogos-
ciz/ alie ciżpi wościz/ nie żłościz alie wtarg. Bo oneś rzeči są
żych a te dobrych. Apotrzebać żeby w religij dobre rzeči beły*

nie złe: Bo iesliżebys rozlanieci krowie / mekami abo czym

żłym religij bronie chćtał/ usz ona nie bedzie obroniona alie po

*mażana/ i pogwałczona. Bo niemaś tak nie dobrowolnego ia-
ko religia. Takeżi dżisa tym wieczy Kościol Xżimski usławny swo*

*prophanie a pokala/ gdy ich gwałty/ mordy a przenasłado-
waniem Ewangelikow brom/ nie usławiajeż tego namni czo*

*ten Doctor w tych słowietch wiraza/ a osobliwie gdi Conclu-
duie. Nihil est tam voluntarium quam religio: Niemaś nie tak*

*dobrowolnego iako religia. Jako y Gregorius Nazianzenus piśe
Mysterium salutis uolentium est non coactorum. Zaiećmnieja/*

żbawienia chćżych jest/ nieprzymusionych.

*O czym i tego Doctora słuchaimy Athanasiusa Świe-
tego Katholika wielkiego ktory tak piśe. Pia religionis propri-*

um est non cogere sed suadere, si quidem Deus non cogens sed liber-

tatem suam uoluntati permittens, dicebat quidem uulgo omnibus.

Si quis uult uenire post me, Apostolis uero. Num et uos abire uultis,

to jest Pobożni religij własność jest nie przymuszać alie perswa-

dować/ bo Pan nie przymuszaież alie wolność swą woli pożwa-

laież/ mowieć owszem pospolicie wsitkim. Jesli kto chce żam-

nić iść/ Apostołom żasie/ Żas i wy odieć chććcie: Piekie a

Krzesćcianstkie słowa ktorymi daie znać/ iż to własna rzeć jest

prawdziwy wiary/ nie nuczyć do wiary/ alie słowem Bożim a

prawdą prziwodzić/ aby tak człowiek nie żmusu/ alie żdobry wo-

li temu uwierzeć/ czoby według prawdy rzeć prawdziwą obaćeć.

i prziwodzi Athanasius Krysta Pana przykład/ ktory maież moc

nad ciałem i duszą każdego / i władą otwierać serca człowieka

wselkiego/ jednak tei mocy nie używał/ nie niewolił/ nie przy-

muszał/

*Niemaś tak
nie dobrowol
nego iako Rel
ligia.*

*Kościol żym
żi religij
profanie prz
muszantem do
Religij swoi.*

*Oratione
17. ad patrem
suum p. 377.*

*Atanasius ad
solitariam ui-
tam agentes
pag. 465.*

*Joan. 6.
Własność po
bożny Religij
nie przymuszać
do Religij.*

*Wolności
wiary prz
ciad wolo
wiedż Aris
sa pana.*

Iohan. 13.

Aut exilium
aut Mortem
reportat.

ptwy Kościo
ia Rzymskie
wierne przena
śladowano
teras Kościol
Rzymski wiet
ne prawdziwe
przenaśladow
ie.

Hilarius ad
Constantium.

Przintewolo
nego wyzna
nia Bog nie
cie.

muszał/ alie uczył/ woli człowieka i Apostołow swych nie tłumięc
ktorego przykładu Krystus Pan nasladować rozkazuje mówiąc.
Exemplum dedi uobis ut quemadmodum ego feci ita et uos faciatis
Przykład dałem wam iż iakom ja czyniłem tak też i wy czyncie. Ja
nikogo nie przymuszałem/ nikogom nie niewolełem do wiary/ do nau
ki mojej. Wy tedy też nie przymuszajcie. Alie dziś naidziecie te
ktorzi w imię woli przeciwnika Krystusowego/ ktorzy meżoboi
ca sie stał/ uczynki czynić/ niż sie przykładem pańskim sprawo
wać. Tenże drugiemu słowy. *Non gladius, aut iaculus, aut mili
tari manu ueritas predicatur, sed suadendo et consulendo. Quae autē
ibi suadendi libertas aut consulendi ratio, ubi qui contradicit pro
mercede aut exilium, aut mortem reportat.* Nie mieczmi prawi
abo postrzałami/ abo wojenną ręką/ prawdę każę/ alie radę &
poradę. Alie ktoras tam rady wolność abo rady sprawę/
gdzie ten ktorzy przeciw mówi/ za zapłatę abo wygnanie abo
śmierć odnosi/ Właśnie ten mąż Światey złosliwe obiecaie.
Aryanow i Poganow Contrefetuię/ ktorzi do swych sprośnych
błędow i wiary swy pieklny/ wierne ludzkie i godne & zacne Do
ktorzy przymuszali/ dziwnym uczeniem penowali/ Skąd to
bażić może iż czo pirwy onego wierne Kościoła Rzymskiego
od tych okrutnikow/ wierni Katholicy cierpieli/ odnosili. To
teras zaś dzisiejszy Kościol Rzymski y członkowie jego/ wier
nym dzisiejszym czynię/ ligi na wojny/ na mordy/ na prześlado
wania/ wyganiania/ wolności wierze potrzebny zatłumienia
obmyślawaie & postanawiaie. Niechto sądzi Pan Bog.
Sluchajmy także Doctora Światego Hilariusza słow:
*Deus cognitionem sui potius docuit non exegit, & operationum
Caesarium admiratione, praeceptis suis concilians auctoritatem, coac
tam confitendi se, aspernatus est uoluntatem. Idrugimi słowy/
Deus uniuersitatis est, obsequio non eget necessario, non requirit
coactam confessionem.* Bog prawi poznania swego raczy uczył
a nie wyścigał/ i uczynkow niebieskich podziwieniem naukom
swym

swym iednając; poważność; prziniewolony wyznania siebie w
 zgardziel wolę. Z zaśie/ Bog powzięchności iest/ posługi nie
 potrzebuie poniewolny/ niekuła poniewolony Confesij/ Was
 nielá prawie potępiał Hilarius Swięty Biskup zacny onego
 Cesarza Constantiusa sprawy/ gdy ludzie wierne prziwodził
 gwałtem do Arianiſtwa/á teras Sapięntowie sz/sz y inſi kto-
 rzi to prziniewolenie popieraiz/ Cesarze Krole Panu do niego
 wiodz/ nie niebażąc / ani sobie uważając czo Hilarius piſe.
Non requirit Deus coactam confessionem, Nie kuła Bog ponie-
 wolny Confesij. Itak wolę pogańskich i Arianiſkich obyczai-
 iow naśladować/ niſz rady tak S. meżow ſłuchać /á Confede-
 racij ktorá te rady zdrowe meżow onych S. á ſtarożytnych w-
 sobie má/ przistrzeżać.

Confederacia
 iad zdrowych
 Doctorow S
 broni.

Rozumieć to y inſi Doctorowie Krześcianscy dobrze o
 wolności wiary. Jako gdy Chryzostom S. piſe. *Qui nolit cre-*
dere quis habet cogendi ius, Ktorzybi wierzyć niechciał/ ktoſ ma
 prawo przymuszania: znacząc że Boſkiey i ludzkiey dobry
 wierzechności ná to niſt mieć nie może. Jako i Theophilact
 tus Doctor piſe. *Libera uoluntatis fides est, neque quis quam cogit*
uolentem credere. Wolny prawi woli wiara iest/ i niſt niemoże
 przymusić niechęcego wierzić. Czemuſ teras Confederaciz
 żywiołke wolności wiary Casbować cheg/ Czemu przenasla-
 dowania ogień wzdymaiz/ ktorzy wie to Pan Bog takoby ſie za-
 gąſcie mogli/ bo winſkich kraiach iestęze ſie pali.

Theophilact
 in 2. Episto.
 Pauli ad Co-
 rint cap. 1.
 Confederacia
 żywiołke woli
 ności wiary.

Gregorius Nazianzenus on zacnyá S. Doctor takz teſ
 ſententiz ſwoz okolo tego opisal. *Antistes non per uim coerceat*
sed persuasione alliciat, Nam quod neccsitate extorquetur, prater-
quam quod tyrannicum est et improbandum, ne firmum quidem ac
stabile est. Quicquid enim uolenter cogitur, non secus ac planta
per uim manibus inflexa atque distracta, simul ut missum factum
est, rursus ad se se redire consuevit Quod autem a libera uoluntate
proficiscitur, acquisitum esse solet, ut pote beneuolentia uinculis

Gregorius na-
 zianzenus in
 Oratione 21.
 pag. 400.

ad strictum conseruatum. Ac proinde uel maxime lex nostra
legislator sanxit, ut grex non coacte sed sponte ac libenti animo pa-
tusculus suscipiatur. To iest/ Przelożony Duchowny niechaj nie
przez gwałt powściąga alie namow/ niechaj prziwołzi/ Bo czo
sie przymusianiem wicziżga/ okrom że to iest rzecz tyranska i po-
ganiona/ nie iest to mocno i warowno/ Bo czo sie gwałtownie
poniewala/ nie inacz ieno iako latorost ktora gdy rekema nas
gina/ a rozciągaj/ zaraz gdy is puszczis/ zas sie do siebie zwręta
wracaj/ Alie czo zdobry woli pochodzi/ barzo słuszn a pew-
nż zwręto by/ a zwłaszcza czo iest dobrotliwości zwiększa prze-
twierdzono i zachowano. Oia czego prawo też osobliwie nas
se i ustawia nasz postanowił/ ab i trzoda ludu Bożego/ nie po-
niemownie alie dobrowolnie i umiarem chetliwym bęta do pas-
sienia przyjmowana etc. Waczel to ten zacny męz taky i iako
miał bież sprawowan urząd prawdy iych przelożonych Du-
chownych/ ktory też tak opisat. *Profecto ars quadam artium et
scientia scientiarum mibi esse uidetur hominem regere.* Zaisie
nauka nie iaka nauk/ i umiejetnoscz umiejetnoscz/ idam sie bież/
człowieka rządzic/ Daigęz znać/ że nauka umiejetnoscz/ nie
mocż niegwałtem nie przymusianiem potrzeba ludzi sie ob-
chodzić/ bo tyransiem to Doctor ten zowie/ prau u Bożemu i
Apostolomiego rzeczę przeciwną/ ktora wliudziach nież dobrogo
niebudue. Szęgoby sie upomniec mieli Duchowni/ żeby do
regimentu ludzi mieli *artem artium scientiam scientiarum*
nauke nauk umiejetnoscz umiejetnoscz/ to iest prawde Euang-
gelij Krystusowy i ustaw iego/ ktora uczi baczenia dobrogo i po-
stepu godnego/ ktorym by trzoda Sina Bożego dobrze rzą-
dzieli/ i one pastwiskiem zbawicunym opatrowali/ a ku żywoto-
wi wiecznemu wychowali. Toż nauka a rada Ducha Bożego/
to lex decret iego. Nie nawoine wołać/ nie lud/ harduki prze-
czin wiernym zbierac/ nie naprawowac zuchwalcow przeciw
uczciwym slugom Bożim i wiernym iego. Powstań Panie
powstań

powstał a roszęć te ich Artes/ bo niemaści egdu na ziemi.

Ambrozego S. te są też okolo tego krotkie słowa/ *Fides non necessitatus sed voluntatis res est. Viara pravi niemuśz abo przymuszania alie woli rzecę test.* Do tych słow potrzebne ną pominanie przykładu *Erasmus Rotherodam. Hac animaduertenda nobis qui fidei ac religionis titulo ad tyrannidem abutimur. Nec alio fortassis studio quidam cupimus orbem redigi ad professionem Christi, quam ut ipsi latius regnemus.* To prawi baczić mamy/ ktori wiary a tytułu religij na tyranstwo używamy/ a pono nie infim staraniem niektorzi chcemy swiat prziwieść do wynasnia Krystusa/ ieno żebyśmy szerzi panowali. I to sie dąs dziecie/ bo siela panowania ušlo/ wiele odpadło/ prawda bledy odkresła/ a panowania uieła.

Przypomnie też Augustina S. słowa ktore względem prawdy sami pisał. *Scu Deus cui manifesta sunt arcana cordis humani, quantum pacem diligo Christianam &c. neque me id agere ut ad communionem Catholicā quisquam cogatur inuitus.* Wie prawi Pan Bog ktoremu iawnie są skrytości serca ludzkiego/ iako mizluie pokoi Krześcianski etc. ise tego nie czynie żeby do społeczności Katholicki miał kto być przymuszony niechęćcy. Baczi ny on Rotherodam Erasmus upatruigęć te bacźne słowa przi pisał do nich te. *Nunc exuruntur,* teras prawi ie palę/ znacząc iż są Augustina S. tego niebelo/ nie czyniono tego. Augustin S. nie mizlel o tej srogości. Wyznawa owšem że do społeczności Catolicki niſt przymuśon być niema/ tego sam nieczinił aby przymuśać miał/ tego nie radziel/ A nie o poganiech w tych słowiech mowi/ alie o Donatistach/ ktore i Krześciansy żowie/ choć sprosni/ swowolni/ y lotrowscy beli odhczepiency/ ktorych przedsie nie uczył/ niechciał aby do społeczności Catolicki przi muśeni jakim gwałtem być mieli. A czemuś teras nas tak roż maitym ucziżeniem przymuśać cheg do ustaw ludzkich: Ktorzi i Krześciantezmy są i Katolicy własni/ maigz iako Tertulian swiaczi

Ambrosius 2.
ad Corin. cap
1. p. 288.
Erasmus Ro-
therodamus in
annotationis
in cap. 1. Epi
2. ad Cori.

Augusti. Epi.
167. p 765.

Dospolecnoś
ci Katolicki
nie ma mizleć
przymuśon

Tertulianus swiaćzi/ *doctrina Apostolica consanguinitatem, & cum illis Ec-*
clesijs Apostolicis, matricibus et originalibus, fidei conspirationem.
lib. de prescri *ptione aduer* **I**temu Petri Apostoli, *Damasi, y Petri Alexandrina Ecclesie,*
sus Hereticos. *według decretu Theodosiusa Cesarza/ Confesiz prawdziwiz/*
Euangelici *ktorz nam też i Doctorowie Papiescy/ iako sie to okaza/ doloż*
Catholici *nie pochwalaię. Stąd wietżi a baczniejszi miłości iestelmy*
sc *godni/ od wszelakę zwierzchności Kościoła Rzymskiego/ myż*
prawdziwi *Donatystowie/ za ktorem i tak pisat napominat Augustin S.*
dlia nauki Ca
tholici.

Tripartita *Diligite homines interficite errores, sine superbia de ueritate presu-*
Historia lib. 8 *mite, sine sententia pro ueritate certate, Orate pro eis quos redar-*
Cap. 7. *guitis atq; conuincitis. Miluicze praw i ludzie/ pomorduićie błedy*
Augustin con *bez pychy o prawdzie dzierżćie/ bez srogosci o prawde czynićie/*
tra literas pe *modlcze sie zaniimi ktore srofuicćie a przewyćieziacie. Teras*
tiliani 86. *nie tak choć nasa wygrana/ niech sądzi Pan Bog.*

Opat dżis ci *Tenże Augustin S. Wiedząc o tych prawych Heretikach*
nia miluiz *Donatystach ktorsz nietelko sproszę skodliwiz wiare mieli/ alie*
biecy/ aludne *morderzami byli/ y inszych niecznoth pełni/ a wżdy Donatowi*
prawoe miluiz *Gubernatorowi Afryki nie radziel aby sie z nimu srodze oba*
igce przenas a *chodzil/ alie lenitatis Christiana consideratione coherceret, baz*
duiz y morou *czeniem Krześcianskim polroćiel/ ab i srogosci tej zaniechał*
19. *dlia Imienia Krystusowego prosiet. te per Iesum Christum ne*
facias obsecramus. Y tamże prawo miłości ktorz i nieprzigas
ciolom o kazowacę Krystus roskazat/ iemu przypominat/ Con
cluduicęz. Corrigi eos cupimus non necari, nec disciplinam circa
eos negligi uolumus, nec supplicijs quibus digni sunt exerceri. Do
zwalia służy Dziściplinie/ alie penowania srogiego broni. Te
słowa pamięćzi godne przektadaicęz/ aby nauczel obicżaiu ktos
ry ma Zwierzchnoscę okazać w powasżagniemu przeciwnych
nauczycielach/ ktorych i poniewaliacęz nie kaze. Onerosior est quip
pe quam utilior diligentia, quamuis magnum deferatur malum &
magnum teneatur bonum. cogi tamen homines non doceri. Na
drugim mieczu tak do Marcelina pisat / Circumceliones illos
et cleri-

et clericos partis Donati, quos de Hipponensi Ecclesia ad Iudici- Epi. 159. pag
um profectus eorum publica disciplina cura deduxerat, a tua na. 720. Tom. 2.
bilitate comperi auditos, et plurimos eorum de homicidio, quod in
Restitutum Catholicum presbyterum commiserunt, & de cade In-
nocentij, alterius Catholici presbyteri, atque de oculo eius effosso, et
de digito praefixo, fuisse confessos. Vnde mihi sollicitudo maxima
in cussa est, ne forte sublimitas tua censeat eos tanta legum seue-
ritate plectendos, ut qualia fecerunt talia patiantur. Ideo his lite-
ris obtestor fidem tuam, quam habes in christo per ipsius domini
Christi misericordiam, ut hoc nec facias, nec fieri permittas. **Tocż**
beta rżec żiwna że tich Heretikow tak żłostliwych/ ktorzi i facze
rzami sprosnemi y morderzmi a zabiyakami iawnymi bely/
Augustin niechciał aby nagardle penowani beli/te prżiężiny
kładcz. Nolumus passiones seruorum Dei quasi uice talionis pa-
ribus suppliciis vindicari. niechczemi abi meki slug Bożich iakoby
miasło oddania rownnemi zaplatami zemscżone bely. Non quo
scelestis hominibus licentiam facinorum prohibeamus auferri, sed
hoc magis sufficere uolumus ut uiui, et nulla corporis parte truncati,
uel ab inquietudine insana, ad sanitatis ocuū, legum coertione diri-
gantur, uel amalignis operibus alicui utili operi deputentur.
Toteż/ Nieżebizmy niecznotliwych ludzi rospusinosczzi niecznot/
zabraniali odizcz/ alie dla tego wieczzi na tym przestacz chczes
my/żebż żiwi i nażadni cziala czesczi nie obczieci/abo od niespos
koinosczzi wszcieklż/do zdrowosci pokoiu praw powscżieglivos
scżiz, naprawowani beli/abo od żłostliwych uczinkow/ do nieias
kiego pożitecznego uczinku obroczeni beli etc. Itak Augustin
S. concludizcz do tego sedziego Marcellina piże. Imple Pag. 721.
Christiana iudex py Patris officium. Sic succense iniquitati, ut con-
sulere humanitati memineris. Nec in peccatorum atrocitatibus
exerceas ulciscendi libidinem, sed peccatorum vulneribus curandi
adhibeas uoluntatem. Napielni/prawi/Krzescżianski sedzia po
bożnego Dieża powinnoscz/ tak sie gniway na żłosc/żebżs do
godzicz

godzić ludzkości pamiętał. A nie wiskonywan przeciw srogos-
 ciam grzechow/ zemsczenia żdzi/ alie grzechow uliceniu przis-
 łoś wolig. Dalięto tedy wieczy żwierchnosć abo duchowien-
 stwo Rzymskie ma ludzkość wśelakg okazować Ewangeliom/
 ktorzi w pokoju prawde Bożg wi; nawaig/ i wśelkiego powola/
 nia w pokoju & wposłuszeństwie/ powinności oddawaigcz/ pas-
 triz. Czego nieczinig gdy i miast wyganiaig/ w miastach Ro-
 scziolę burig/ plundruig dobra gwałtownie lupig/ sami bedacz
 Lucas. 16. Synowie tego wieku/ Syny światłości przenasladuig/ trapig/
 od czi & godności dignitarstw i posług rzezi Pospolity/ nā ien
 wielkig zgube & ruine od szdzaig/ gdiż każdy Ewangeliś smiele y
 Daniel. 6. wedłuk Boga to może mówić czo Daniel mówił. *Coram te Rex
 malum non feci.* A przecie przewody Duchownych pluig aś ie
 tefsame sady Boże żburig. Przidzie Pan y ius w drodze iest/
 Habacuc. 2. & nie o mieřka iako Prorok mowi,

Alie dořie iest y insich takowich bacznich Augustina S.
 słow/ tu ktorym wśistm i te teř tegos Doctora należg/ ktore
 przitoce/ aby każda Żwierchnosć baczeła iakobi sie obchodziez
 miata/ użnawsi te wolności wiary. Tak pisie Doctor ten začg
 Augustin lib inq. *Cum constemus ex anima & corpore &c. Oportet nos ex
 expositionū ea parte quę ad hanc vitam pertinet subditos esse potestatibus, id
 quorundā pro est hominibus res humanas cum aliquo honore administrantibus.
 positionum ex Ex illa veroparte quam credimus Deo et in regnum eius uocamur,
 Epi. ad Rom. non nos oportet esse subditos cuquam homini idipsum in nobis euer-
 p972. tere cupienti, quod Deus ad vitam eternam donare dignatus est
 Si quis ergo putat quoniam Christianus est, non sibi esse uectigal re-
 dendum aut tributum, aut non esse exhibendum honorem debitum
 eis qui hac curant potestatibus, in magno errore uersatur. Item si
 quis putat se esse subdendum, ut etiam in suam fidem habere pote-
 statem arbitretur eum, qui temporalibus administrandis aliqua
 sublimitate præcellit, in maiorem errorem labitur. Sed modus iste
 seruandus est quem Deus ipse præscribit, ut reddamus Cesari quę
 Cesaris*

Casaris sunt, & Deo quae Dei sunt. Ję prawi ięstęsmę i dusę poddaność i
 i sziata etc. Potrzeba ięst s tę cześci ktora do tego żywota na wierzchność i
 lęzi/abyśmy poddani bęi żywierzchności/ to ięst ludzioru rze strony ciata
 czi ludzkie zniciały czeię sprawuicęzi. A zaś i drugi czeię es włajna.
 ktory wierzimy Bogu i do Krolestwa ięgo bywamy powołani/ poddaność i
 niepotrzeba abyśmy bęi poddani ktoremuś kółwieć cziowieko strony wiary
 wi/ktoryby toś czeiał wnas wıwrozić/ czo nam ku żywotowi i dobrę zbaw
 wiecznemu raczeł Pan Bog darować. Jesliby tedy kto rozu wiennych 31
 miał ię Kreszczianinem ięst/ że by nie miał cła oddawacę/ abo da wierzchności
 ni abo czi powinni tym czo rzezi te opatruić / żywierzchno Bostwłajna
 sziam/ w wielkim bledzie sę. A zaś ięli kto minia żeby same go
 go sębie poddacę miał/ żeby rozumiał iakobi nad wıarę swoię żywierzchność
 żywierzchność miał ięć/ ten ktory i sprawuicę czeięne rzezi iac ność ię
 ność ię przechodził/ w ięstęi bład w pada/ Alie sęzodek ten ię chowan
 bię ma/ ktory Bog sam opisał/ abyśmy oddali Cesarzo wi czo ięst
 Cesarzkiego/ i Bogu czo ięst Bożęgo. Dobrze tedy Augustin S. to
 rodzicę/ że żywierzchności panowanie nad cziatę i dobrami czięstęni
 mi przywłasczeł/ i zaś nad dusę i sumnie niem i wrzeziach dusz
 nych Bogu samemu ostawil/ tak ię kazdy poddaność swoę w rzeziach
 czeięnych czeięnemu i doutręnemu Panu mę wiernie oddawacę/ i wrzeziach
 dusznych sumnienia włascę nych/ Panu niebieściemu wiecznemu iawpę.
 Zaczęim to idzie że wiara/ nabożęstwo przy żywierzchności Bostę ostawę/ i ięst
 wol na ktory iadna czeięna żywierzchność poniewalać nie ma/ A kto
 raby to żywierzchność cziinila/ cziinic czeiała/ ta czo Bożęgo ięst
 sobie przywłascza. Jako pieknimi i prawdzıwemi słowy. Marimilian
 tego imienia wtory Cesarz wieku nasęgo żywł bel/ mowic do Bistupa
 Slomuckiego Gwilelma. *Nullum pec-* Mathews dres
catum grauius esse quam conscientijs uelle dominari. Przidaw serus de impe
 fi y te drugie. *Qui in conscientias sibi imperium sumunt* ratoribus ger
eos cali arcem inuadere. Iaden grzech / prawi / czeięi nie manicis in 6.
 ięst/ ięno sumnieniam panowacę czeięć/ y ktoby sobienad sum mellenario.
 nieniam panowanie brat/ tenby stolice abo Tron Nieba gwał panowacę sum
 nięni grzech wielki.

Rupertus ab-
bas Tuicensis
super Apoca.
Ioan. cap. 13.
p. 140.

Własność An-
tikrista ponie-
wając/zabijac
przenosiado-
wac: dla wiary
ry.
Ciemus teraz
tego uczy.

tem naiezdal. Przklad wazny potrzebny Cesarzom/ Krolom/
Panom Krzescianskim/ tak iako tego też przkladu nasza Cons-
federacia uczi: Dosic takowich iesi Doctorow ktorzi ucza nie
poniewaljac do wiary/ ktorzych nie potrzeba wiecy przitarzac.
Jednak iednego ieszcze prziwiodę Ruperta nieciakiego ktory zel
Roku 1125. od Krystusa Pana: Ten tak pise wykladajac
slowa Jana 5. w objawieniu iego. Faciet ut quicunq; non adera-
uerit imaginem bestia occidatur: Hoc Christus non fecit neq; pro-
pheta eius, neq; Apostoli docuerunt, neq; reges Christiani iam facti
hoc acceperunt ut occidant, et sanguine cumulandum existiment
Christi seruicium, uerus namq; Deus non coacta sed spontanea serui-
tia uult. Ergo et in hoc immo maxime in hoc palam faciet sensum
habentibus, & ratione pollentibus, quod uere sit Antichristus,
quod uere non Christus, sed secundum nomen suum Christo sit con-
trarius. Hic est Christus qui sanguinem suum fudit. Hic est Anti-
christus qui sanguinem fudit alienum. To jest/ Bczini Anty-
krist aby ktorybikolwiek nie chwaleł obrazu Bestij/ bet zabij. Te-
go nie czinił Krystus/ ani Prorocy iego/ ani Apostolowie tego
uczili/ ani Krolowie stawili sie Krzesciani to w zieli / abi mieli
zabijac & krwiaz przysporzic mieli poslugi Krystusowi. Bo ied-
nak prawdziwy Bog nie nieprzymiewoliony alie dobrowolny
chce poslugi. A tak i w tym/ i owsem wielce iawno uczini tim
ktori posmisl a rozum maiz/ is prawdziwie jest Antikrist/ is
prawdziwie nie Krystus/ alie podlug imienia swego Krystusa
wi jest przeciwny. Ten jest Krystus ktory krew swoje wylal.
Ten jest Antikrist ktory krew przeliewa cudiz. I to wazne
Doctora tego Papiestkiego slowa/ bo takze zinnemi Doctoras
mi prziznawa/ is nikogo nikt dowiary przimuszac nie ma/ ze
tego nigdy Krystus Pan sam/ Proroci i Apostolowie nie uczi
zeby nagardle penowac/ i krew dla wiary rozlewac mial kto/
Krolowie Krzesciansci tego baczni nie czinili/ abi abo zabijac
abo przimuszac do sluzby Bozi/ do nabozenstwa tego mieli.
Gdis

Gdyż Pan Bog prawdziwy/ posługi wpełaki prziniewolony
nie chce/ alie dobrowolny. I powieda Doctor ten/ iż to iest
własność Antikrista przeciwnika Krystusowego/ niewolić/ zabia-
iać/ penować/ krew przelewać/ iako iest to własność Krystusa
milego krew swą przelizę za każdego. Baczcie to pilnie potres-
ba tim ktorzi to czynią/ abo żeby czyniono radz/ bo wtim są iako
słudzi Antikristowi/ że obczytaw iego nasladuiz i one forituiż

Esż też Bernarda także Kościola Rzymstiego ważnego
Doctora okolo tego słowa/ że timi rzecz swą zamkne. Ten gdi
przeciw niektórym obledliwym ludzioru pisał/ ktorzi sie Apo-
stolsziki zwali/ bacząc że sie im besprawie dżalo/ gdy ie tra-
piono/ mordowano / a tim okrucienstwem do wiary Kościola
Rzymstiego przymuszano/ napisał to. *Approbamus zelum sed
factum non suademus, quia fides suadenda est non imponenda.* Po-
chwalamy prawi gorliwość/ alie uczynku nieradziimy/ bo do
wiary radzić a nie niewolić nalezi. Ktore słowa tak są ważne
iako i inszych Doctorow / że są generalia / i uczą a okazuiz/ że
żadnego poniewolenia do wiary/ żadnego penowania okrutne-
go a besprawia być nie ma/ Otkrom iesliby iakie znaczenie zle
obiczając facerze ktorzi mieli/ iako te Apostolsziki ten Doctor
znadował/ ktorzi ucząc a zabraniaizc małzenstwa/ chcąc w czi-
stości wrzeći żyć/ przedsie zniewiasztami zbiażeni głowami ob-
cowali/ mieszkali/ i złości sie dopuszczali: i tym czynili pogorsze-
nia wielkie/ dla czego Bernardus pozwaliał tego aby częsta
zwierzchność te pokracata/ karata/ podług tego miecza to iest tej
zwierzchności ktora iest od Boga dana: Ktory rozszedł Doc-
tora tego iscie sie też scizga na Kapłany Kościola Rzymstiego
bo ci przysięgaiz żon nie mieć/ w czystości wrzeći żyć/ iako oni
Apostolszikowie/ a przedsie zniewiasztami mieszkaiż / częściz
iawnie/ częściz tajemnie/ nie znaczenie znimi złości a psie gody
iako Hieronym piše plodząc. Na ktora ich psote nie ukarano
samish Papiescy Doctorowie narzekali / i te pokrita chitraz

Własność An-
tikrista niewo-
licz do wiary.

Bernardus su-
per Cantica
Sermo. 66. p.
692.

Apostolszicy
facerze czo-
raczbyli.

Bernardus de
conuersione
ad clericos.
29. p. 427.

Jako samiz
Bernardus na-
pisał abstenen-
tes remedionu

ptiali in one
flagitium dife-

fluunt zanica-
chawajc le-
karstwa mał-

zenskiego do
wpełaki nie-
nory idz

Kapłani Koś-
ciola Rym-
stiego podobni
Apostolszikom
w zachowaniu

czystości.
Psie gody po-
tubstwa zwi-
Hieronimus

ad oceanum.

Vicelius domi i dradliw łażebn ą cziślośc / ktori i dziś chytrze patrz iawnie
9. p. 492. opisali. Vicelius w swi Postili tak pisze. Iustitia nostra iude-

orum iusticiam debet superare, sed ecce tibi ethnicis omnibus sumus nequiores. Fornicatio simplex hodie peccatum non est. Non solum Ecclesiastico uinculo scortatores Sathana tradi debebant, sed

Vide Gratia- et Caesaris gladio plecticos oportebat, non solum concubinarius Mis-
num Distin- sam legens, sed et eius Missam audiens anathematizandus erat,
tione 85. par sed ecce tibi e fornice hodie ad sacra acceditur, undiq; lupanaria ex

te & distin- Ecclesia pradijs facta esse conspicamur, neq; hoc mirum est, quonia
tio 32. ex Ale uoluptas et concupiscentia crimē pene uirtutis nomine uenditur.

xandro 2. et To iest / sprawiedliwosc nasa / Żidow sprawiedliwosc ma przez
Nicolao Papa wypac / alie okop tobie nadwysistie pogany iestesmy gorzi. Po-
Kleja Koscio rubstwo proste dziś grzechem nie iest / nie tilko Koscielna żwig
ta Rzymskie sta porubnici sathanowi mielibi bić oddani / alie i Cesarz fine
nad wysistie mieczem one karać bela potrzeba. Nie telko Concubine maie
Pogani gorzi a ciemu.

Jakoby miel być karani.

Doctorowie
sami papiesci
na zlosci zlich
Kapslanow
pisa a wola
19. a wzdy nie
nie platno / nie
ukarani sa.
ctorowie Papiescy o Kosciola Rzymstiego Kapłaniech / a ich
frogich swowolensiwach / niecznotach / wseteczensiwach / ktore i
Żidowstie i Pogańskie przechodza / ktorich kazdy nie tilko sie
usima na slucha / alie oczima napatrze. A przecie Kapłani do-
brzi / przecie ich sluchać / przecie przynich bić / a one cierpieć /
czo nie slusno / bo sa iusz ipso facto / samim ich zlym uczynkiem
y ichze samich Decretami Szatanowi oddani / i excomunico-
wani ktorych ani sluchać / ani przynich być / ani ich cierpieć wier-
nym liudziom a patronom niegodzielo sie ani godzi / Acz i za
tim prawem Bozim. Scripsi uobis in Epistola ne commisceami-
ni fornicariis &c. Si is qui frater nominatur inter uos est for-

nicator

Sporubniae
in me iacob.

Constantinus
wielki Cesarz
Chrześcijański
dozwalał wie-
ścić posług wo-
li każdego.

Doctorowie
 pastersze wie
 cjenicy dla
 potrzebności
 wiary Confes
 sionaryj Con
 stantinysowi
 nie ganieli nie
 składowali.

Socrates lib. 3. cap. Histo-
rie Eccles: 102-
nianusa Cestu-
rsa Krześcian
skiego mode-
racja przeciw
rozny miewo-
rze.

Zozomenus
lib. 7. cap. 1. Walensa okrutnika bel na Cesarstwo obrany. Gratianus om-
nibus ijs qui illo (Valente) uiuente, religionis ergo in exilium pulsi
erant reditum concessit, legemq; tulit, ut quisque libere quamcunq;
religionem, quemcuq; catum uellet, sectaretur, exceptis Manicheis

Exceptia po-
trzeba.

Constitutia
Gratiana Ce-
sarza okolo
wolności wia-
ry.

Sapientow
proces niebae-
ny a iadowi-
ty / przeciwn
Confederacij

Photinianis, Eunomianis. Gratianus Prawi/wpisłkim tym kto-
rzy za życia (Walensa) dla wiary bel wygnani/wrocie sie poz-
wolil: Constitutia uczinil / zeby kazdy wolnie ktoryby kolwiek
Religij / ktoregobikolwiek z Boru chcial / nastadowal / okrom
Manicheow/Photynianow/Eunomianow. To ci wpisłcy poz-
walali i prawem warowali wolność wiary & Religij. Nie sam
Constantinus to bel postanowil / alie i nsi Swieci & pobożni
Cesarze za nim. Niechaze dzisiejsi Sapientowie Kosciola
Rzymskiego dzisiejszego / te takowe Constitucie onych zacnych
& pobożnych Cesarzow sędz / niech potepiaiz / ktorych rzi / czo
za ich czasow Doctorowie Swieci y sami Biskupi Kosciola
Rzymskiego pobożni bel / nie sędzieli ani potepiali / winy żadny
nanie niekladli / prziznawaize własność wiary / zeby tym wol-
ności odmianę czinie w Kosciolach bronie mieli / abo oReligij
penowac uczei / abo tak te ich Constitucie wykladali uscipliwie
i pletliwie / obrazliwie iako ten wyklada Confederacja słupna
& potrzebna Rzeci pospolity Krolestwa Polskiego / ktory proces
Confederacij usitowal / & onym iakobi do sturmu przeciwn
iwangilikom przypuszcail. Alie si Deus pronobis quis contra nos.
Wo baczna zwierzchność / baczni Polacy / latwie bacza te ich
scrips

scripta/ iako tubas & pobudki byc skodliwe Krolestwu tak zac
nemu/ze liepi niniejsi pokoi zadzierzawac/ niz potym niepokoi
& niewymowna szkoda uspokoiac. *Felix ciuitas*

Tempore quapais, bella futura timer.

Trzecia rzecz jest ktora w tej Confederacji Constantinus
sa wielkiego baczic potrzeba/ iest strony Kosciolow & miesc w
ktorych nabozenstwa mieli Krescianie/ takze wolnie obchodzie/
ze i te ktore im pobrane bywaly/ mialy byc przywroczone/ i no
we ze sobie budowac wolnie mieli. To slo za tasy wolnosci
ktora przyznawali & pozwaliali kazdemu w nabozenstwie/ ze tes
Koscioly wolne byc mialy. Jako slowa okolo tego tej Confes
deracji sa. *Eadem ratione templa & loca in quibus conuenire*
solebant, restitui & noua construi posse statuimus. Tasy prawi/
prziczyn Koscioly i miesca na ktorych sie schodzic zwykli/ przy
wroczone i nowe budowane byc maiz/ postanowilismy: etc.
Slusna to iście ustawa bela. Bo gdzie wolnosć nabozenstwa
tam tes i Kosciolow i miesc na ktorychby zgromadzenia byc
mogly wolne byc maiz: A ta wolnosć bela iście na miescach
wselkich ktore byly podlegle Panstwu Rzymskiemu/ w Asij/
w Afryce/ i Europie/ nie tylko na wszach wdzierzawach panow/
ale tes w Miaslach Cesarzow onych/ Constantinus/ Licinij
usa i insich ktorem ius wiazil/ Abismy obaczeli ze Confede
racia Koronna slusnie Kosciolow i miesc do nabozenstwa &
wangelikom prawim/ skot do nauk ochrania i im pokoi a wol
nosć waruie/ tak nawsiach panskich/ iako i w miesciach Koron
nych/ tim tes Constantinus wielkiego Confederatit/ i insich
Cesarzow przykładem. A zwlaszcza ze maiorum bona exempla
posteris legem praescribunt. Dawnych przodkow przyklady do
bre/ potomnym ludzjom za prawo sa.

A za ta wolnoscia w nabozenstwie/ ktorei zdawna oni liu
dzie baczni przyznawali/ budowali sobie Krescianie Koscioly
do nabozenstwa na rozmaitych miesczach gdzie ieno mogli.

E

Jako

Confederactio
Constantinus
sa wielkiego
wolnosci bu
dowania Kos
ciolow uczi

Wdzye wolno
sc nabozenst
wa tam wolo
ne Koscioly y
miesca do na
bozenstwa.

Confederactio
Koronna pzo
kladem Con
federacji Con
stantinus
wielkiego
snte Ewange
likom Koscio
ly skoiy was
rue.

Eliu Lampri
pius in Ale-
xandro Seue-
ro.

Krzescianie
Kosciol
dow abo bo-
nice ich i po-
ganow stu-
nie posiadali
choz na nie
przywiletow
nie mieli.

Jeremi. 7.
Math. 21.
Luce. 19.
Mar. 11.
Czas napra-
wy ad Sebre.
9.

Przyklad
Biskupa Pana
zlym Kapla-
nem Koscio-
lu odcinowac
Mar. 5.
Mar. 9.
Luce. 14.

Mat. 21.
Mar. 11.
Nec ob mie-
mentia Kapla-
now obiedu-
wich w mocy
Bozj.
Wiedza Kos-
ciolow skad
ozie.

Jako czasu Alexandra Seuera na mieszeu iednim pospolitym/
gdy Krzescianie budowac chcieli/ & Kuchennici pospolici ono so-
bie przywlaszczali/ Cesarz Sewerus choz Poganin dal ten bacze-
ny rozsadek za Krzesciany. *Melius esse ut quomocunq; Deus
illic collatur quam locus popinarijs dedatur.* Leci prawy/ ze iako
kolwiek Bog tam bedzie chwalon/ niszby miesce kuchennikom
belo podane. Tak tesz dobri bi to rozsadek bel/ ze by wtich zbo-
rzech/ ktore sobie Ewangelicy budowali/ w nich Boga ludzie
chwalili/ slowa Bozego sluchali/ Sacramentow Swietich u-
wali/ Papieznych ich nie rozwaliali/ nie burzeli/ nie plundro-
wali/ iako iednak/ nie maige do tego zadny sprawiedliwosci czis-
nig burza/ i wierne prawdziwe przenasladuiz.

Belo i to/ ze Krzescianie Koscioly poganom posiadali/ n-
wnich zdrowe & prawe nabozenstwo sprawowali/ oczim swiadez-
czywa/ i iasne przyklady w pewnych Historiach sa. Iowsem
Krystus Pan on Kosciol Salomonow onym Biskupom/ Ka-
planom/ iako zlym sprawczom odcinowal / a sobie on przy-
wlaszczal mowicze/ Dom moy dom modlitwy iest nazwan/ awi-
scie na uczynili iastyniz totrowska/ Przeco w nim sam nie po-
radzi wyrzucal/ Reformatiz czinil/ uczil gdy *tempus correctio-*
nis czas naprawy przisedl/ nie sie na Biskupy na Kaplany kto-
rzy sobie *ius templi* prawo Kosciola przywlaszczali / nie ogledu-
izc/ alie one ukazuizc/ iako *sal infatuatum* zamilktiz zadchnio-
nz sol/ nidozkiego niepoztecznz/ ieno zebz bela przez wirzucona.

W ktory czas/ branicie tesz Jurisdiccy swy Kaplani oni/
prawa swego strzeglic & szczicili/ mowicze przeciw Panu. *In qua
potestate hac facis: et quis tibi dedit hanc potestatem.* Ktorz ti to
mocz czinisz & ktosci te mocz dal/ alie miedzy infimi slowy odpo-
wiedzi swy/ dal im znac Pan Krystus/ o robotnikach winnice/
iako Grzec czeladny/ pierwsze zlosliwe przez oddalil/ pogubiel/
& drugie na to micisce postawil/ okazuizc iako posluga winni-
cach Bozich w Kosciolach/ niegdzie spraw/ sprzywilecow czpich/
alie

alie idzie slego samego Dicia czeladnego/ ktorego Posessia
 własna jest ta winnica/ Boga/ a Pana Nieba i Ziemi/ ktory to L. 41. 5.
 robotniki posila / odmieniał / nie iako czine prawa przywilecie
 chęć / ukazując / alie iako on sam wie / iako chce / potrzebe winnice
 ina siewy. Co gdyby Kościola Rzymskiego przelożeni dobrze
 zrozumieli / niegdyby sie dla praw a przywilejow niewiemiać /
 Kościolow od Ewangelikow porządnie nabytich / i w nich chwa
 le Bożę prawdziwą / Słowo Boże prawdziwe / Sacramenta
 pewne a iste / modlitwy a pieśni Duchowne sprawujących / nie
 upominali / nigdyby niepotwarzeli / iakoby ie gwałtem pobrac
 mieli. Apostołowie Panscy iako sobie władzę w Kościele Sa
 lomonomowym brali / a wolność opowiedania Ewangelij przy
 właszczeni / chocia go nie budowali / nań przywileju ani prawa
 mieli / iako Annas / Caiphas / i ono Duchowienstwo Hierozolim
 skie miało / są świadczenia w dziejach Apostolskich / w których
 Lucas S. pisze że w onym Kościele Apostołowie modlitwy od
 prawowali / słowo Boże opowiadali / napominania czynili / a
 Biskupi Kapłani bronili Apostołom tego maieć prawo swoje
 Kościoła onego / dla czego zastraszali Apostołów w Kościele / one
 gimali / więzieniem trapiłi / w który czas Bog okazał czine
 prawo lepsze było na on Kościół / iesliż Biskupow obłądzo
 nych / byli Apostołow / naukę naprawioną / zdrową / modlitwy i
 nabożienstwo prawdziwe / iuż od Biskupiego różne / maiejących /
 gdy pries Anioła swego Apostół więzienia wypuścił / y do Kos
 ciola wniść a w nim uczyć rozkazał. *Ite et stantes loquimini in* Acto. 17.
templo plabi omnia uerba uita huius. Idziecie a stożcie mowieć
 w Kościele ludowi wsiśkie słowa żywota tego. Co iednak A
 postołowie uczinili / uśliszawszy te słowa / weszli rano w Kościół
 i uczyli / a gdy Kapłanscy przelożeni one gromieli / od powieda
 li / *Obedire oportet Deo magis quam hominibus.* Słuchać potrze
 ba Boga wiecy niż ludzi / i przecie Krystusa Pana smiele opo
 wiadali. Czego Duchowienstwo Hierozolimskie słuchaie /

Proze przypo
 m inanie prz
 wilejom na
 Kościoly i na
 pominanie pro
 zne papieża
 fow do Euan
 gelikow prz
 wrocone ich.

Darli sie w sobie i misleli ie pozabijac/ alie Bog ktory prawo
 Kosciola Apostolom przyszedzal/ ocazie ich wyhawienia bradial
 pres bacznego Pharisensa Gamaliela/ ze dawshi Apostoly pan
 skie ubicz puscili ie wolno/ a oni tesh. *Abant gaudentes a conspectu
 concilij, quoniam digni habiti sunt pronomine Iesu contumeliam
 pati. Omni autem die non cessabant in templo et circa domos do-
 centes et Euangelisantes Christum Iesum.* Szli weselize sie od
 oblicznosci Concilium/ ze godni beli dla imienia Jezusowego
 zeliznosci cierpiec/ I na kazdy dzien nie przestawali w Koscielic
 i w domach uczic/ i opowiadać Kristusa Jesusa. Ten przyklad
 okazuje wezizichbyrelach prawo a władza abo przywilej Koscio
 low bel/gdzieby to prawo a władza ich napisane belo/ iscie nie
 w metrikach iakich liuckich/ alie w Bozich/ ktory iako ma zniwo
 swoje tak robotniki witrzga do zniwa swego. Mielic oni przes
 lozeni Hierozolimscy na Kosciol Salomonow/ prawa/ władze/
 alie Pan Bog iawnie to prawo ten przywilej maluczim a pro
 staczkom swoim przywlaszczal/ okrucienstwa/ frogosci/ onego
 duchowienstwa pokracal/ przes krziz a posromocenia/ ktore stu
 dzy iego odnosili/ bieg a wzrost Ewangelij swy wyfonywal/
 i tak to belo ze za rosgadkiem Bozim władza Kosciola/ i wszel
 kie prawo przy wiernych onych oslawalo/ bo ten Kosciol bel
 dom Bozi/ nieludzi/ tak iako dzisz duchowienstwo rowne Hieroz
 olimstiemu onemu czini/ ze sobie przywlaszczajze prawa przy
 wilicie Kosciolow/ otworziscie pokazuziz/ iakoby te Koscioly
 bely domy a palace ludzi/ anie Boze/ alie iesli chca aby te slo
 wa donich nalezaly/ Dom mow dom modlitwy iest nazwan/ tes
 dy nie oni iako duchowienstwo popsowane/ w bledziech przeko
 nane/ alie Bog prawo/ Bog przywilei tych domow iest. Ktore
 prawo przyszedza sam ten Pan tym ktore w nauce i w Sacras
 mactech swietnych naprawione ma/ a one z nich iako male fidei
 possessores wyrzucca/ wedle onich slow. *Quia tu scientiam meam re-
 pullisti et ego te repellam ne sacerdotio fungaris mihi* Zes ty
 nauka

Władza Ro
 ściolom w
 cich relach.
 Mar. 9.
 Luk. 10.

Szko/ Komu
 prawo Kos
 ciolow sluży

Koscioly do
 my Boze nie
 lućkie 12.

nauke moie odrzucił/ y ia cżebie odrzucze że Kapłanstwa używał
 niebedzieś. Luidzie oni za Krystusa i Apostołow iego w Żidost-
 wie i w Poganstwie pierwsi/ gdy głos Ewangelij S. usłisłeli
 a z niego kważcie miernie i bledi wielkie poganstwie uznawali
 sami nie dokładażcie sie swoy zwierzchności do słowa Ewangelij
 S. przystawali. S. Kazania Piotra S. obaczelo sie ich na trzi
 Tysiące/ potim belo ich na piec Tysięcy/ a i Samaria Ewan-
 gelij S. przynęła. Drudzy tak naut Apostolskich słuchali/ że
 sie sami bes swoyich Pastorzow wiwiadowali/ spisiny Mojżesz-
 owymi a Prorockimi iesliśby sie zgadzali/ nie oglądowali sie na
 starze swoje/ nie na Kościół/ ani na poważność przelożonych/ ale
 telko na nauki zgodne spismem S. konuize Dusz swoich/ a zba-
 wienie ich miluize : Tymże sposobem gdy czas prawy popra-
 wy Kościoła Rzymstkiego przyszedł/ a Pan Bog w zbudził Doe-
 kora Marcina Luthera/ ktory bel Generalis Doctor nauki Krę-
 stusa Pana naprawiony/ u wsieckich narodow/ i tu unas w Pol-
 sce/ przes Confesję Auspurską/ przes Raznodzieye/ a Polaki
 własne a pewne / ktorzi w Papieństwie bedze / a te Confesja
 wielka y inne Kiegi cżitażcie/ uznawali sie/ a prawde przimo-
 wali/ s ktorzych niektore głodem Biskupi pomorzeli/ drudzi do
 ieskich krajow uchodzili/ drudzy pod skrzydly pobożnych Patro-
 row bedze/ ostali/ prawdy okazali ucząc. Boli zacni Patrone-
 wie/ zacny Słachcacy Polscy/ dworzanie Krolow Swietich/
 ktorzi/ i pisiny swoymi godniami/ Nowego Testamentu na Pol-
 skie przelożeniem. Posil widawaniem/ i innimi skryptami zba-
 wiennymi/ nauke tu w Polsce prawdy rozgłosili/ a umocnili.
 Belo oświeczone Kiegi Swietli/ wielki/ zawołany unarodow pa-
 mieczi/ w Prusiech / tej Confesji/ Woyciech Starzy/ Mar-
 grabia Brandeburski/ Krwis Sigmundom Augustom zgro-
 my/ Ktory Roku 1521. Reformatiz podług Auspurskiej
 Confesji w Kieństwie/ Kościółow uczinil/ mażcie do tego nau-
 cżyciele pobożne a uczone/ Jana Brismanna/ Pawla Sperata/ i

przelad przy
 mowana swo
 wa Boiego y
 odstępować
 na bledow/
 pierwszych a
 dawnych y
 dzisiejszych.
 Acto. 24.
 Acto. 17
 Czas praw-
 dowy napra-
 wy Kościoła
 Rzymstkiego
 Ktorci Instru-
 ment Martin
 Luther powo-
 łany Doce-
 tor/ narodow
 wsieckich Krę-
 stianstkich.
 Original po-
 nowiony nas
 si Ewangelij
 S w polsce
 y tej własne
 przedkowi a
 lbo słodzy.
 Reformatia
 Kościółow w
 Prusiech za S
 pannedi Kie-
 jęcia S. Woy-
 ciecha Mar-
 grabie Brand-
 deburskie Kto-
 ra wjele w Ko-
 rontepolskim
 Litwie Łuza-
 nskim pos-
 ciużeni.

Szkola w
Gosperku w
Polskie wiele
ewangelikow
uczyła.

Laurentius
Lodowicz Leo
bergen in pre
fatione pre
cationum Tro
cendorphij

Patronowie
Polskiej nauki
Bożypres Lu
thera od boga
naprawioni

Jana Poliantra tej Confesji. Skąd w Polsce w Litwie
wspedzie sie po Krolestwie prawda Ewangelij krzewiela/śe
rzela/i nie ktorzy też znaprawioną nauką/ apries Luthera nie
tako wyciosana w tym zacnym Kieście za prziteciem porząd
kow Confesji Auspurski/gniazda sobie nalieśli: Beli zacne
skoly i w nich nauczyciele zacni/świeci/tuż nad Polską/osobli
wie w Gosperku / gdzie on zacny Doctor Valenti Trocenz
dorph Preceptor moi szczęśliwie uczył. Ektorego nauki Polska
wspiska prawda Boża jest oświecona/zamnożona/a napelniona
Jako to prawdziwymi słowy ieden mąż przynaj piśze. Cum re
stitueretur lux Ewangelij in Saxonia his postremis temporibus. Pri
mum doctrina repurgata in Silesia publice hoc in loco est proposita,
cumq; ibi schola cresceret cum Ecclesia, celeriter factum est stu
dio et diligentia Trocendorphij ut recte institutis his, qui ex vicinis
locis mittebantur, Semina repurgata doctrina in Silesia Et vicina
Polonia feliciter passim spargerentur et crescerent: To jest gdy
bela przywroczona swiatłość Ewangelij/ w Słigski ziemi tych
poslednich czasow. Naprzod nauka naprawiona w Słigsku ia
wnie na tym mieiscu (w Gosperku) jest przelożona/a gdy tam
Szkola rosła s Kosciolem/ pretko stało sie za pracą a pilnością
Trocendorpha/iż dobrze wiuczyni te ktorzy beli s sąsiedzkich
mieisc posylani/nasienia naprawiony nauki w Słigsku a wprze
legly Polsce/śczęśliwie wspedzie byly rośiane i rosty.

Tei tedy nauki zdrowy Patronowie beli w Wielki Polś
cie/on wielki a wspedzie zawołany Pan/Andrzej Grakia i Ger
ki/Starosta Poznański/ General wielgopolski/ ktory i kazno
dziecie swego miał człowieka starego / tej Confesji nauczyciela.
Po tak zacnym Dicu beli tej Confesji Synowie zacni / za
wołania u wszech narodow wielkiego/ Lucas Woicwoda Poz
nański/ Andrzej Kaselan Miedzyrzecki/ Stanisław woie
woda Poznański/mąż / Senator możni/ statura zachęca alie
w dzielności Judas Machabeus/ o którym ieden wielki a mo
żny

żmy Pan/ Director Korony Polski powiedział gdy umarł/
Nie rychło się taki wojewoda urodzi/ a prawdziwie/ bo i taki
też Director zlaszł jeśli tak rychło:

Tegoż czasu/wielcy ludzie Senatorowie zawołani domu
starożytnego Panowie Ostrogowie/ Stanisław a Jakub bra-
cia żeli/ktorzy Patronami Confesji Auspurski byli/ a ministry
pierwiy też Confesji mieli. Także inşy domow zacnych byli/
iako Jan s Łomic/ Castellan Gnieźnienski / Rapphal a Działy-
na Castellan Brzeski/ męsz a Senator godny/ Lucas Sin Dica
tego zacny/ Starosta Brodnicki/ kowalski/ męsz dzielny uczony
a małżonek żmarły/ Jasnie wielmożni Pani tej mości Pani
Zophij a Zamościa/siostry Jasnie wielmożnego a wielkiego
Hetmana a Kancelerza Koronnego/ Jana Zamojskiego/ ktora
a łaski Bożi ięszce żywc pobożnie/ a swiatobliwie tej Confesji
jest Patronką. Bili inşi godni a zacni ludzie ysz/ iako Jęgo
Mość wielkiego zawołania i mędrości wielki/ Pan Rapphal
Łęszczyński a Łęzna/ Castellan Szczępiński w pokoju zbawiennym
żmarły/ Żatim zacny Dica tego potomek męsz możny/ Senator
godny/ Jęgo Mość Pan Andrzej Łęszczyński a Łęzna/ Woje-
woda Brzeski/ Kuławski / tej Confesji Patron/ Jęgo mość
Jan Rozrazewski Castellan Poznański męsz a Senator znaćni/
Jęgo mość Pan Jan a Borowski/ Castellan Gnieźnienski kto-
ry i teras łaski Bożi żywc przy tej Confesji trwa. Bęł też
Marcin Łwowski Castellan Kamienski męsz dzielny/ znaćny/
domu wielkiego/ w pokoju zbawiennym żmarły/ Nuż Jęgo M.
Pan Adam s Chomigzi Balinski / Castellan Włocławski Sta-
rosta kruszwicki Restaurator Zamku kruszwickiego możny / tej
Confesji patron/ Także J. M. Pan Jan Koskowski a Gor-
ski/ Castellan przemęcki/ ktory żywc ięszce a łaski Bożi tej Con-
fesji statecznym Patronem jest. Także J. M. P. Stanisław
Liachalski/ Grabia a Łabijina Starosta włocławski/ słuchow-
ski/ męsz sprządkow starożytnych znaćny/ tej Confesji Patron/
a łaski

z laski Bozi ieszcze żywi. Bel też on zaczął mąż Jacub Kossowski
ski pod starbą Coronny/wielki Patron tej Confessij/Bel Mac
kiey Gorski Starosta schowski mąż godni wielki miłośnik tej
Confessij/ktorego potomek J. M. Pan Mikolaj starostę z las
ski Bozi trwa wznawcą będzie tej Confessij. Insi przedniey
skich czasów byli/ Baleser Strzeżminski sędzia poznański mąż
godny. Także brat jego Jan Strzeżminski mąż starożytny starzec
zaczyn moi wielki dobrodziej/ Stanisław Bninski sędzia Poz
nański patron był moim/ Stephan Potulicki wojewódzie Brze
ski mąż dzielny/ sławny a zawołania zaczętego/ miłośnik prawdy
Bozi/dobrodzieci a patron moi wielki. Bel godni a S. pamięś
dzi/P. Mikolaj Ossowski podśedeł poznański patron tej Con
fessij wielki a nicodmienni/ktorego Einowie zaczęli są/ Sta
nisław/Mikolaj/Andrzej/ Piotr przy tej Confessij trwając
Także Jan Ossowski podśedeł schowski mąż godny/ Bel An
drzej Janowski z Jaktorowa/ mąż zaczął pobożny miłośnik
wielki Confessij tej/a moi był patron wielce łaskawi/Bel Sta
nisław sędzia/z gaju/mąż domu starożytnego/Beli zaczęli ludzie
jako Wocziech / a Stanisław Kidzinscy meżowie starożytni.
Bel Stanisław Zychlinski mąż mądry godni ktorego też są
potomkowie godni ludzie Jacub i Maciek. Jan Juński był
dzielności a zachowania wielkiego mąż/w Panu zmarły/Bel
Jan Malachowski mąż znaćny/ godny/ chlebobawca wielki
w tej Confessij zmarły. Nuż Maciek Kossowski sędzia w
schowski domu starożytnego/ Jacub Kossowski brat w tej
Confessij zmarły Stanisław pogorzelski podśedeł Kaliski/
Dobrogost pogorzelski meżowie starożytni. Stanisław Wil
kowski podśedeł wschowski mąż godny/ Barthłomiej aptawski
Boianowski patron zaczął/mąż starożytny moim wielki dobro
dzieci wznaniu zbawienym zmarły/ Wawrzyniec dokowski
mąż godny Patron tej Confessij. Stanisław Siewierski sta
rosta ostrzeszewski mąż godny. Belinski Wawrzyniec pod sta
rości

rości Kaliski w Panu zmarli/Adam Naramowski mąż godny
wielki pobożności. Jacub Zakrzewski/Wocziech Zakrzewski w
Panu zmarli. Mikołai Zakrzewski/z łaski Bożi żywi moi wielki
dobrodzieci. Marcin Zawacki y jego żaczni a godny potomko
wie. Jerzi Poniecki mąż starożytny/potomek godny Marcin
Poniecki. Krystow Poniecki mąż starożytny. Malchier Kona
rzewski w Panu zmarli. Wocziech Tarzecki w Panu zmarli.
iego potomkowie Sinowie godny/Jerzi/Stanisław sz/Piote
Pruski/Sigmunt Kawecki/Mikołai Noskowski w tej Confes
sji zmarli/Stanisław Golincki/Wgolaścinie patronowie zacs
ni iedni w Panu zmarli drudzi z łaski Bożi żywi/Jako P. Eras
mus Golaski mąż godny Y insi bili domu starożytnego Prus
simskiego Wocziech/Sebastian w Panu zmarli. Potomkowie
ludzie godni zachowania znacznego/Stanisław/Macziy Do
brogost/sz łaski Bożi. Mikołai Trzebowski domu starożytnes
go. Dom Rozbicki/Marczin/Jan/Macziy/Stanisław/Mal
chier Rozbicki/Dom Cornatowski/Dom Krzyskowski/Karcze
wski Wocziech/Marczin Karczewski moi wielki dobrodzieci/
Wocziech Gninski w Panu zmarli/Jacub potomek godny wiel
ki fautor wiernich ludzi/Maciei Gninski mąż godny/Punins
ski Wocziech mąż starożytny Sinowie Wocziech / Alexander
w Panu zmarli. Granowski Marcin mąż starożytny/Sebe
stian Granowski mąż godny. Piotr Granowski w Panu zmar
li/Piotr Korstiewski patron i mąż godny/Kasper Karchow
ski patron godny. Sebastian Baranowski w Panu zmarli do
brodzieci moi wielki/Lucas Herstopski mąż godny/Piotr Kor
sboł Łęcki domu starożytnego/Jan strzeliecki mąż godny za
chowania znacznego/ w pokoju zbawionym zmarli/ sz potoms
kowie godni ludzie. Jan Grzblewski mąż starożytny/Marczin
pożarowski mąż bel godny uczoym/w Panu zmarli. Dom uczcis
wy Wiejskich/ Stanisław w Panu zmarli/Maciei/Jacub/
z łaski Bożi żywi dobrodzieci moi/ Dom Kotalicowski staroży
tny

ni i potomkowie godni/ Dom Kobelinski/ potomkowie staroży-
ni/ Dom Łocki/ Bernadin/ Stanisław/ Balcer/ Jan/ a mie-
dzy nimi zacni a uczeni mąż w posłudze święci godni Gabriel
Łocki. Bel Andrzej Łazicki mąż godny/ Tomasz Sarpstki w
Panu zmarli/ potomkowie jego godni ludzie/ Maciej Wicz-
kowski/ Niemiec Wiczkowski/ Turkowski stary w Panu za-
marły/ Chrystow Wierszowski/ Strzidlewski/ Małsi/ Insi
beto y jest barzo wiele patronow zacnych a pobożnych pamię-
dzi ustawicznici godnych.

Jako tes na mieiszczach insich/ Maczey/ Andrzej Brus-
dzienstey/ zacny modyn ludzie Patronowie tei Confessij beli
statieczny/ ktorzy zasneli w pokoiu Chrystusowim. Blires Brus-
dzienstey Msz starozitny. Takze tych poslednich czassow/ Czo-
wiek zawolany uczony Swetoslaw Orzelsky Zorkia/ Starosta
Kadziemski tei Confessij Patron bel godny. Bel takze Msz
on godni wysze w poslugach rzeczei pospolitei/ Stephan Brus-
dzienstey Castellan Nakielski w Panu zmarly/ Bel tez nieiski
Msz zachowania wielkiego radei godnosci wielki/ iesze has-
mich liat moich mlodich/ tei Confessij wyznawca/ Marcin
Swietkowski w pokoiu Bozim zmarly. Wtore tez czas Msz
starozitny/ Bel y iesze ziwie zlastki Bozy/ dny mnogich nashy-
ciony/ Patron koscziola Bozego/ Sebestian Palieczy. Jako-
wicz Patronow starozitnych godnych zacnych ludzi belo i iesz
iesze zlastki Bozi doszcz na krainie/ ktorym godniesluzel Kziacz
Barthlomiey Crossius Msz on/ godni wseliacy pamieczy. Skto-
rich iedny w tei Confessij Auspurski pisany Bozemy utwirdzo-
ny doraz Bozich dusze swe oddaly. Drugi iesze zlastki Bozi
ostali/ domiernosc sz swa ofwiaczajacy & Zbor tak Swietci foris-
tuacy/ pomnazajacy & zadbierzajacy. Jako iesz iegosc Pan N.
Wierzeiski Msz z domu starozitnego znaczny/ Pan N. Mlot-
kowski msz godny/ uczeni/ domu starozitnego/ Pan N. Wito-
slawski msz zacny & godny/ Pan N. Slesinski Msz staro-
zity

żytny godni/ I insi są Patronowie żarny Pánu Bogu mili/ ktor-
 rich natim miejsu wiliezać niemoge/ zachowując one do inszego
 spisku. w ktorim sie Original własny/ ponowioniet/ a napras-
 wiony/ nauki Ewangelij S. w Polscze iasnie a prawdziwie
 pokaze/ iako tego okazanta cząstke teras wirazam wlgczilu iedo-
 nim Polski/ Do tego prziwodząc/ żebi niepewny Catoliczi uż-
 nawsi sie/ obaczili iż to niebeli ani są błedi/ ani żadne Kaczerz-
 wa/ iako potwarzili i żwikli potwarzac/ alie nauki iste Ewangelij
 Krystusowi/ do ktorich liudzie takowe Pan Bog wzbudzał a zwo-
 liwał/ oczierając ie zbrudow duchownich/ ktoremi nauke Krystu-
 sa milego zamulali a łazili/ a prziwodząc ie do drog z bawienia
 dusz ich/ Tak iako Ewangelia iest moc z Boża ku zbawieniu każ-
 demu wierzącemu iako Apostol swiażci. A ktemu/ że nie z żad-
 nich insich Doctorow telko z Doctora Marcina Luthera/ i s
 Confesij Auspurki tu w Polscze/ iako w insich krajach/ refor-
 matia a naprawa sie działa/ i stała/ tak iako niektori narod insi
 z łaski Bożi/ te naprawe wszczęł/ a zapoczął/ ieno niemiecki. Za-
 ko też tho ieden Doctor Helwecki Confesij wiżnal a napisał
 timi słowi. *Germani primi omnium fuere, qui pio zelo, & gene-
 roso quodam animo impuls, Ecclesie statum patefacta ueritate in
 suis finibus, ex pura doctrina prescripto, instaurarunt, non ex-
 pectato, aut sperato, a Romana sede, unde tota malilabes effluxe-
 rat aliquo remedio: To iest/ Niemcy pierwsi ze wsistkich beli*
 ktorzi pobożny gorliwość/ a żacnym nie iakim animuszem
 poruszeni/ postanowienie Kościola Bożego/ gdy sie otwo-
 rzela prawda/ wswoich dżierzawach/ sprawdzanego nauk opis-
 sania naprawieli/ nie czekaie/ ani sie spodziewaie/ od stolice
 Rzymi/ skąd wsistkiego złego żmaza sie stała/ iakiego Lekarst-
 wa/

Co tedy wte czas/ i winne/ gdy sie ta naprawa działa
 Doktorowie samis Kościola Rzymkiego przyznawali/ że Ko-
 ściol Rzymi błędzi / i błędzi Jako iest iednego żacnego
 I ij Papies

Rzym. 1.
 Kaska napra-
 wiona tu w
 Polscze wedo-
 ług Auspurki
 Confesij sie
 działa.
 Innocentius
 Gentileto lu-
 ris consultus
 Delphinensis
 lib. 1. exami-
 concilij Tri-
 dentini.

In Exod. 20 Papiestiego Doctora okolo tego wyznanie / Jerusa / temi slo-
 zy Rosciol / wy / Negari non potest, quin admodum deformis effecta sit, per
 bigdzel samiz multas abusiones, mater nostra Romana Ecclesia: Nie moze pra-
 Doctorowie wy zaprzec / ze wielce poskaradzona stala sie przez wielce bles-
 papiescy swia-
 cini i swiacz-
 dow / Matka nasha / Rzymsti Rosciol / Powieda Jerus / yz nikt
 tego zaprzec nie moze / ze Rosciol Rzymsti jest pospoczony a po-
 skaradzony / toz slusnie liudzie rozmiaici / slusnie Patronowie
 onego iako obladzonego nieczystego odstepowali: Alie iesze

Sermone 4. tenze Doctor w Papiestwie kaznodzieia zacyz tak wyznal: Nec
 Dominica Se- cuiquam mirum uideri debet, quod mater illa nostra Ecclesia Ro-
 ptuagesima p mana usq; adeo deformis, & tam a pristino decore ac nitore
 146.

mutata sit, concedendum non nihil est etati, Annos Mille & Quin-
 gentos habet, mirum ergo non est eam rugas contraxisse, praesertim
 cum tot ignavos & infideles pastores habuerit: Osobliwie przy-
 znanie / ktore tak sie na polskie rozumie: Nifomu prawi / nie

Rosciol dsi-
 szyni Rzymsti
 kraje pierwse
 Rosciola Rym-
 stiego urzadzil
 ma byc dziwno / yz Matka ona nasha / Rosciol Rzymsti / tak
 barzo skaradz / y tak barzo od pierwshy kraszy / a swietnosci od-
 mieniona jest: Pozwolic nie co mamy liatom / liat ma Lis-
 szac y Piec sech / niema tedy byc dziwno ze sie pomarszczela / a
 zwlaszcza / gdy tak wiele leniwych / a nie wiernych Pastercow
 miata: Ze slowa Papiestiego tego Doctora / uwazyc se bie ka-
 zdemu pilnie potrzeba / gdy naprzod ta Matka Rosciol Rzym-
 sti / wyznawa byc barzo skaradz / ktora pierwshy kraszy / czdo-
 by / a slicznosci skrozynny nie ma / tak sie od skrozsci smars-
 zczela / ze y od rozumu pierwshego odesla / prze nie wierne a zle
 slugi Pasterze / ktorzy tego nieprzystrzegali napominania Pa-
 wla S. Ne plus saperent, quam oportuit sapere: Aby wieczyz nie

Rym 11. 12.
 przestroga
 pawla S. do
 pierwsego Ros-
 ciola Rym-
 stiego obeta po-
 trzebnaaie i
 pogardzili su-
 cesorowie.
 rozumieli / nisz beto potrzeba rozumiec / bo / depositu nauki Chris-
 tussow y Sakramentow Swietych / tak obyczaiow ziczia do-
 brego / nie dodzierzeli ani dochowali / iako y temi czasy nie
 dzierza / nie chowaja wcale / iako pierwshy Rosciol Rzymsti
 dzierzal a chowal: Co yz czynieli y czynia iesze ci / iako Be-
 rus mo-

ru: m wi/ niezemny i niewierni Pasterze/ y ktosby miał bel być
 tak sprosny/ ktorego prawda Euangelij Swiety y Sakra-
 mentow Swiatych rusza/ żeby przy tak pospeconym kościelie
 Rzymskim/ przy iego tak niezemnych i niewiernych Paster-
 rzach miał trwać/ albo te takowe slugi w majątnościach swych
 cierpieć/ y ym takowego kościoła pospeconego/ zmarszczonego
 nauk różnych inszych także składowych dopuścić/ uzyć. Wszak
 tho jest Mandat Duchy Bożego który Apostoł podał. Uspo-
 wiadamy wam Bracia na imie Pana naszego Jezusa Chrystu-
 sa/ i byście się odrywali od wszelkiego Bratwa/ i któryby się
 nie porządnie rozdziel/ y nie według podania teoretycznie wzięli
 od nas/ Zonauka tho Mandat Boży/ odrywając się od takowych
 nauczycieliow/ Pasterzow/ i takie Jerus ukazał w kościele
 Rzymskim/ I owsem y sam Rzymski Kościół który się z niego
 pierwszego Kościoła Rzymskiego wyrodził/ iako temi słowy
 drugi jaczmy Papięski Doctor przyznał/ Cassander pisząc tych
 wiekow do Cesarzow Ferdinanda y Maximiliana temi słow-
 wy: *Præsens hæc Ecclesia (Romana) non parum in morum &*
disciplina integritate, adde etiam in doctrina sinceritate, ab anti-
qua illa unde orta & derivata est, dissidet. To jest/ niniejszy Ko-
 ściół (Rzymski) nie pomalu w obyczajach y w karności/ przy-
 dan też w szerokości nauki/ od onego dawnego stąd urosł/ roz-
 żnym jest. Czym dacie znać/ że dzisiejszy Kościół Rzymski od
 onego dawnego się wyrodził/ nie tylko obyczajami ale y nau-
 kami/ których tak świętych i prawdziwych nie ma/ iako on miał
 pierwszy/ iako te różności ten Cassander mało niewymownych
 Artykułach/ ktore opisał/ iasnie okazał/ Co gdy jest/ kto przy
 tych odrodkach trwać miał/ ktosby tych nie świętych ich nauk
 i różnych od Kościoła Rzymskiego pierwszego słuchać miał-
 słusnie tedy tychesmy odrodkow y nauk tych nieświętych odeśli/
 słusnie Patronowie pobożny/ ich majątności swych i beli/ i na
 ich miejscu prawdziwe nauczyciele według wolności y przy-

słusnie po-
 słaci słusnie/
 narodynsi od
 Kościoła Rzymskiego
 tego pospe-
 conego y od
 sług iego nie-
 świętych odse-
 powali y ich
 w materne-
 ciach swych cier-
 pieć nie dęci
 i. Celato 3.
 Nauka Apo-
 stolska od ty-
 wać się od na-
 uczeniow nie
 porządných

Cassander
 maś iaczmy do-
 ctor Papięski
 In consultati-
 one sua Arti-
 culo 7. p. 43.
 Dzisiejszy Ko-
 ściół Rzymski i
 wprawdzie y w
 nauce od pier-
 wszego Ko-
 ściola Rzymskie-
 go różny

Siracides cap 10.
 10.
 Wzech 34.
 Math. 23.
 Mar. 13.
 Luca 19.
 wileiu Bożego wprowadzieli: Według rady Duchą S. który
 tak mowi. *Sedes ducum superborum destruxit DEVS & sedere
 fecit mites pro eis.* Miejsca siołyce wodzow pishnych pokaził
 Bog/ a miasto nych uczyni sie dziec pokorne: *Idrugimi slo-
 wy: liberabo gregem meum de ore eorum qui pascunt semet ipsos.*
 Wybawie prawi/ trzode moie z ust ich ktorzy pasz sami siebie.
 Tim tedi nauczycielem prawdziwym patronowie slusnie Koscioly
 podaly/ slusnie inze tym pobudowali/ a ony nie slusnie
 czynia/ nie sprawnie/ gdy sie tych Kosciolow w kterych
 sie nie porzadnie sprawowali/ wnych przedawisze / kupisze /
 one profanuje / iako oni Jeruzolimscy przewrotni Kaplani
 czynieli/ domagaja/ y drugie ktore sobie zwoly Bozy Euanges-
 lich pobudowali/ rozwalaja a plundruja.

In 1. Epistola
 Iohan. 2. pag
 476.
 W Koscielu
 Rzymskim w
 siskich rzeczach
 nie uziwajcie y
 superstitie w
 mogli
 Kosciolarzom
 skiego zatwar-
 dzenie
 Szcz infty Doctorowie Papiescy ktorzy wielkie postka-
 radzenie/ a poposowanie / Kosciola Rzymskiego ukazowali/ is-
 na tym miejscu kilka ich telko przytocze: Tenze Jerus ktos
 regom pierw przyznanie przywiody temy slowy/ *In Ecclesia
 Dei iam dudum inualuerunt; abusus ferme omnium rerum, deniq;
 uariae superstitiones, & insuper etiam mali mores ad summum usq;
 uerum DEVS huius seculi Mammon, itemq; ambitio, ita nostros
 excecavit ut tanta Ecclesia mala, ne uidere quidem possumus tan-
 tum abest ut ea tollamus: To jest w Koscielu Bozym iuz dawno
 wsmogli zle uzywania mato nie wshyskich rzeczy / y ktemu roz-
 znaite superstitia Zabobornosci / a nad cho tes zle obyczaje
 prawie nad zwys/ lec Bog tego wieku Mammon y tes picha/
 tak nas zasliepila/ ze takowego Kosciola zlego/ amy widziec
 nie mozemy / nierzke abismy ne wigladiac chcieli z. Tu bas-
 czne ma kazdy iako zdawnich czasow w Koscielu Rzymskim
 nie telko wszely sie rozmaite bledy/ ale sie wsmogli/ *abusus,*
 zle uzywanie wshyskich rzeczy mato/ wiary/ nauki/ nabozenstwa
 superstitie rozmaite. A co drugiego zle zycia / zle obyczaje/ ze
 gorze bic niemoga/ iako mowi/ *ad summum usq; apz nabibit.*
 A co*

A co jest trzeciego że takie zaślepienie przypađło/ że tego złego
nie telko znieść/ wygładzić/ alie any baczyć / any widzieć nie-
chęć/ nie przeco inzego teno/ że one sapientowie ich / zama-
wiaią/ usprawiedliwiaią/ & ony samy z ambicy swy / zwynie-
sienią / & zdumy gorny dosłoiności swy / niechęć tych abusus,
tych supersticy do siebie y do Kościoła swego baczyć.

Tenże Ferus na drugim mieiscu tak piše. *Vtinam &*
nobis contingeret Moyses quispian, qui mala Ecclesia tolleret: non
enim unum tantum vitium habemus sed multos, multas scilicet
superstitiones, multos abusus multa Christianismum dedecentia
verum omnes cessant. To jest/ Boże by sie też nam nągodził
Moyses nieiać/ ktoriby złe Kościoła wygładził/ Bo nie ie-
dnegoć telko źcieł z mamy/ alie wielie/ to jest wielie supersticy/
wielie abusus złego używania/ wiele co ną krześcianswo nie
przystoi: wśakże wśyscy ianiechawiają: I trzecim słowy/ wi-
kladają słowa/ ktore w Kiegach Sedziow są napisane: For-
nificatus est omnis Israel in Ephod. Duplex Gedeonis peccatum fuit
& quod Ephod. contra verbum Dei fecit, & quod ipsius abusum
videns, non iterum aboleuit. Quis autem non uidet similia in Eccle-
sia contingere? Quam multa instituerunt sancti bona intentione,
qua tamen nunc uidemus partim in abusum, partim in superstiti-
onem verti. Exemplo sint festa, ceremonie, imagines, Missa, Mo-
nasteria: Nihil horum ea intentione institutum fuit, qua nunc
habentur, & tamen Gedeones nostri tacent, non abolent abusus,
non auferunt superstitiones: To jest/ sporubiel sie wśyscy Izra-
el zephod/ Dwoiać grzech bet Gedeonow/ yś Ephod prze-
cio słowu Bożemu uczinil/ & iś iego złe używanie widzić/ & s-
go nie zgładził/ ktorz tedy nie widzi / że rowne rzeczy w Ko-
ściele sie dzieją: Jako wielie postanowieli święci / dobrym
umysłem/ ktore icdnak teras widziemy że sie obracaia/ częścią
w złe używanie/ częścią w supersticie. Przykładem są święta/ Ce-
remonie/ obrządy/ Msza / Klastory/ iadny rzeczy stych/ tym
umysłem

Kościół takim
stał się dla
bow swych nie
chce widzieć
ani ich wgląda
dzić
In Exo. 32.

Kościół takim
stał się wieloma
cielcom Bła-
wochwałstwu
wiele supersti-
cy wiele czona
Krześcianska
wo nieprzystoi

Ferus in lib
Iudicum. 18.

Notui notui

w Kościele
takim tak
stało i dzie-
je zastawiają
takie tak sta-
ło u oblado-
wanych Żydów.

Notul.

Nieobalosc
zwierzchnosci
Kosciola
Rzymskiego o
tolo poprawi
bledow

zidom. 11.
Miejscowite S.
zbladzniemogo

Gedeonowie
bledliwi B.
fupit Koscio
za Rzymskiego

Polidorus Ver
gilius de in
uentione reru
lib. 5. cap. 11.

W Koscielu
Apostolow i
pierwsim Kos
cielu Rzym
skim Ceremo
niom nieozdo
ba pokazujace
bely.

Erasmus in a
ntidoto ad de
cimam questio
nem 3. Tom.
Hier. p. 176.

umytem niebeto postanowiono/ za ia kie ze teras masig/ a przez
cie Gedeonowie nasy milcia/ nie gladzia tych abusus tych us
zywania/ nie odrzucisz superflity zabobonności. Sluchaj
my tego Doctora Papiestiego/ wiele rzeczy nie ferac/ pise
ys Kosciol Rzymski rowny jest Gedeonowi y uczynkowi iego.
Gedeon bel masz zaciny u Boga y u ludzi wzieity/ ktory do
scoinosci swy ma swiadectwo w slowiech Pawla Swietego/
w listie do Zydow / a wzdy srodie z bladziet / ustawia a nabo
zenstwem ustawionym domistlu swego/ okrom slowa Bozego/
ktorego nabozenstwa nie poprawiel any zrzuciel choc widzial
ze wnim lud bladziet: Tymze sposobem wiele beto takich
Gedeonow/ wodzow/ Biskupow/ w Koscielu Rzymskim kto
rzy ustawami swemi / y nabozenstwem pobladziet / tak ys do
wielkych bledow zawiadli Kosciol ten ktory Rzymskim zowie
my. W ktorym Ceremonii/ Swigty / Obrazow/ Wsy / nie
wistim obchodzie uzywajz a sprawuiz / izko pierw bely postaz
nowione. Ceremonie bely / w Apostolskim y skarozitnym Ko
sciele sfromne do nabozenstwa prostego niewynioslego po
mierne/ Jako Polydorus/ Vergilius takze Doctor Papiesti
napisal. Nuda ab initio omnia & simpliciter mysteria a Christo
tradita apud Apostolos erant, nuda omnis caeremoniarum ratio,
plus pietatis habens quam apparatus: To jest/ gole spozatku
wysysto / y prosto tajemnice od Chrystusa podane/ u Aposto
low beto/ goty wysytet Ceremonij sposob / wiecy maizc pobes
znosci niz ozdoby.

Erasmus tesz Notherodamus temi slowy/ Ceremonias
omnino conuenit paucissimas esse, alioquin ex his tamen si speciem
habent pietatis, tamen miro quodam modo omnis uera pietatis
pestis nascitur. At nunc, Christiani pluribus premuntur ceremo
nijs quam Iudei: & pietas admodum friget. Ceremonij prauie
slusino aby beto niewielic / bo iednak znych / choe masig osoba
pobożności/ nieistim podziwnym obyczajem wpesta prawdzi
wy pobos

wy pobości żarza wraſta. Alieć teras krzeſciānie daleko wieta
 ſimy boważ Ceremoniami uciſnieni niſz żydy/ y pobożnoſć
 bāzo żebnie/ I Drugiemy ſłowy nā in ſim mieſcu. *Quam Po-*
pularis quam expedita eſt doctrina Chriſti, apoſtolorū & Patrum In Matthe
Apoſtolicorum, quam nunc impedita, ſpinofa ne dicam tenebroſa cap. II. p. 58.
 facta, partim admixta legum, ac diſciplinārum humanarum, pars
 tim ſomnijs, ex inuenciunculis ambicioſarum hominum, poſte-
 aquam ſacra theologia profeſſio ſcenica quadam ac theatrica res
 eſſe capit &c. Jāto prawy łacina / iāto ſprawna ieſt nauka
 Chriſtuſowa / A poſtołſtā y Opęzow A poſtołſkich / iāto teras
 przeſtodna / żawyehłana / yſz nierzeke żaczniōna ſie ſtala / czeſezig
 ſprzymieſſania uſtaw y nauk liucżkich / czeſezig jeſnow ā wynas
 liask liudzi wynioſtych / iāto ſtoro ſwieteĳ nauki używānte / y
 grāczna ā Comedyeina rzecz poczeła ſie dżiacz. Otos to yā
 ſnie baczeimy / że nauka Chriſtuſa Pānā / A poſtołow ſwietnych
 iego / y A poſtołſkich uczeniōw proſta ſczera / w Koſciele
 Rzymſkim terazniemyſzym ieſt uciſniona / czeſtiemy przyſſadami
 Ceremoniāmy / yſcie nād proſtote nauk Chriſtuſowych y A po-
 ſtołow iego / obphytſſemy / ktore nieku utwirdzeniu ā ozdobie-
 niu tych nauk Pānſkich ſłuż / ālie ku żaczniēniu ā żawyehłaz
 niu / ā poſpeczēniu / Bo ktoſ to wydżiał āby ſłoto prawe /
 poſłoty potrzebowało ē tātke ſłowo Boże Ceremoni iāto
 wyeh / gdyſ w proſtoſci ſwy ā wczeroſci ieſt iāſne / ſwietne / ā
 prawy proby / y prawdi.

Tācz poimernoſć ā proſtota beł pierwyeh ā ſtarodā-
 wyeh onych liat / w Koſciele Rzymſkim pierwyſzym / wobrze-
 dziech ā w Ceremoniach przy żwikłim nabożenſtwie / Jāto ſie
 to połāzuie z Juſtina męczennika / ſtego porzādku ktory opyſſał
 okolo nabożenſtwā / ā obchodu y ſłaphunku wieczery Teſta-
 mentu Pānſkiego / ktorym opyſſał / nyżei przy wyklādzie Wyſy.

Tāka bełā za Damasego Biſkupa Rzymſkiego / ktory
 żywił ſz czaſſu Hieronima ſwietego / tāk do niego pyſſał.

G

Tanta

w Koſciele
 Rzymſkim
 nauka
 Chriſtuſowa y
 A poſtołow
 Ceremoniāmi
 uciſniona ā
 żawyehłana
 ſłoto nie po-
 trzeba po-
 zoty / tāk ſie
 wo a Sacra-
 menta Chriſtu-
 ſowe Ceremo-
 niōzobnyeh

Tomo. 1. Con. Tanta apud nos simplicitatis indago est, ut tantum in die Dominica
 alio p. 46. in apostoli Epistola una recitetur, & Euangelij caput vnum dicatur,
 Epi. 1. ad Hi nec psalterium mos tenetur, nec hymni decus in ore nostro cognos-
 eronimū. scitur.

Takowe prawny/ Prostości unajz inaliezenie iest/ że tela
 to w dzien niedzielnny Apostolsky list ieden bowa czytany/ a E-
 uangelij rozdział ieden przepowiedzi/ a spiewania Psalmow
 nie dzierż / ainy hymn szodoby wuszczech nieznaiz/ Żel ten Bi-
 sup Ksimski Damasus/ ktorego tes Electia krwawa bel/ a
 cześu Hieronima/ a ktorego proste w Ksimie miedzi krzesziz
 ainy belo nabożensstwo/ wieczyi słowa Bożego/ nauk i listow Pa-
 wla Swietego y i Euangelii swietii pnyhuiz / nys iaknych o
 zdobnych Ceremonij/ ktore/ iako w kielka heh liaty po Cri-
 stusie/ y Apostoliech iego w Kościelie Ksimstiem niebel/ tak
 ktore sie w czely / tych Apostolowye niepostanowialy ainy po-
 dawaly/ Skąd sie okazuię plonne sapientow wywodi/ ktoremu
 Ceremonie dzisiejszego Kościoła Ksimskiego postanowieniu A-
 postolow przywlaszczaiz.

Ceremonie dsi
 siejszego Kos-
 ciola Ksim-
 skiegoneposz-
 ty ob Aposto-
 tow.

Taki tes prostota w nabożensstwie dziala sie w polsce/ gdy
 czytano Euangelia Swietz/ a Polaczni Nieczow do polowpce
 dobnyaly/ że gotowy bel/ dla Euangelij/ Gárdla dacz. Nie
 belo iaknych o zdobnych/ a wielkych Ceremonij/ ainy sie ymy
 bawiono/ prostota bel/ a szczerość w nabożensstwie/ iako sie to
 pokazuię zonego Włodimirza Kiziezczia Ruskiego / ktory wy-
 dize proste nabożensstwa / y Ceremonij pomierność/ niech-
 czal Religij iakowu przagać/ Greczka przagać/ gdzie iusz wielkie
 przysady / a ozdoby belo nad potrzebe chwali Bożej wedluz
 prawdy y Duchá Bożego.

Miechowita in
 Chronico lib.
 2. cap 1. p. 23.
 W polsce
 pomierneapro-
 ste Ceremonie
 w nabożensst-
 wie pierw-
 bylo/ Miecho-
 lib. 2. p. 25.
 cap. 3.

Tes proste dawnychszych czasow Doctorowie Kościoła
 Ksimskiego oświaczaly / Jako Rubeus Abbas Tuicen-
 Gwilelmus Minatenski Biskup/ Platina/ ktorego te sa słowa.
 Nuda primo hac erant & omnia simpliciter tractabantur: Pro-
 ste te / prawi / rzeczy w nabożensstwie pierw bel/ y wszystko
 poprosu

Platina in Six-
 to

poproszu sprawowan. Jscie dobra to prosiata belka / bo iako
 Christus Pan tey prosioty uczel: tak belka y dziala sie wone
 czasy w Duchu a w prawdzie: to iest: Jako Chrystostom E:
 jeznowat / Duchu Bozego pelna belka: Tenze Papiesti Doctor
 Polidorus Vergilius pisze / o odzieniu ktore w sprawowaniu
 nabozenstwa prosie belo. *In exordio surgentis religionis, sacerdo-*
tes rem diuinam facturi, nihil superinduere consueverunt, cum pa-
tius sese intrinsecus animi uirtutibus uestire ac uicij corporis ex-
uere studerent, quam nouos sumere apparatus: Napocigatu / prawy
 powstania Religi / Kaplani gdy mieli nabozenstwo sprawa-
 wac / nie zwykli sie bely przgodzieuac / gdy raczy starali sie
 zewnatrz cnotamy umyslu odzieuac / a zwykleptow sie ciela
 zewlochy / niz nowe apparati na sie brali. Rowne slowa pisze
 Wilhelm Biskup Minatenski / *Sane in primitiua Ecclesia sacri-*
ficiu fiebat in uasis ligneis & uestibus communibus, tunc enim
erant lignei calices & aurei sacerdotes, nunc uero econtra est.
 Jscie w starozymim Roscielic nabozenstwo wieczerzy Panski
 dzialo sie w statkach drzewianych y statkach pospolitych / wten
 czas bo wiem bely kielichy drzewiane / a zloczy Kaplany / a teras
 zas inaczey / Baczeli to oni pierwzych lach bacini nauczycielie /
 ze Pan Bog w odprawowaniu chwalu swoy y sluzby swoy / nie
 patrzy na ubiori i drogiestroie / ale patrzy na szczerosc a pro-
 stole Swieta / ktora sie sserca szczere a prawe oswiaczaj. Przez
 to te same stroich sie do sluzby Bozj w zadne okazale a drogic
 odzienia / bysnacz niepokazali tego / zeby sie Pan Bog w ta-
 kich drogich ubiorach kochac mial. Jzby przykład nie bel /
 swiatlu sie rownac / y wedlug tego pyche pyzne nabozenstwa
 obchodit. Jako ku temu Lactantius prawdziwie napisal.
Vestes gemmas & cetera quae habentur in praetio, si quis putet
Deo chara, is plane quid sit DEVS nescit, cui putat voluptati
esse eas res, quas etiam homo si quis contempserit iure laudabitur:
 Sati / prawy / perly y inze rzezy, ktore miaz za drogic / testy

Chrystostomus
 Matth Homi.
 52. et Tom. 5.
 p. 338. de su-
 mentibus indi-
 gne.

lib. 6. cap. 12
 de inuentione
 rerum.

W pierwsm
 Roscielic dzim
 sum proste go
 odzienia dona
 bozenstwa u
 zwano / takich
 apparatow
 nie belo / iako
 sa teraz /

Villhelmus Mi-
 natensis lib. 1.
 de Eccle. p. 9.

pan Bog u
 bioru stroine
 go / do nabo
 zenstwa nie p
 trzebuiel

De uero cultu
 lib. 6. cap. 26.

Ktorużumie żeby Bogu beli mielo/ ten prawnie czobi bel Bog
 nie wie/ Ktoremu mniema żeby rostokne te rzeczy być miaty/
 Ktore też gdiby Ktory człowiek w gardziel/ słusnie by pochwa-
 lion bel: Inak za sie ten posledniešy Kościół Rzymſki uczi-
 niel / że nie wiedzieć iako wielie Ceremonji/ Sath / ubiorow
 Żydowskich przycziniel/ iak świętych / a ozdobnych Świątu
 wieczy/ a nie chwalić Boży sie równiaż/ iako drugi Doctor
 Papiestki to przyznał. *Lucendus est status Ecclesia, qui mundi
 Villa 9. 93. Pompa prorsus infectus est, Vix inter Pompam mundi, & cultū
 Dei discrimen hodie inuenias: To iest/ oplakane iest postanowienie
 Nabożenswa nie Kościoła / Ktore Pompa Świata prawnie żarżone iest.
 Papiestkie S Liedwe miedzi Pompa Świata/ a nabożenswem Bożim dżia
 pompy malo czo rozne od rożność naidzieš. A to iest ich poważność Kościoła/ Ktorą
 wyniesienia Świata. oplakana żowie ten ich Doctor/ Ktorą też inšy Papiężnicy
 Ferus in lib. przyrowniważ do Fałszywych Prorokow/ Ktorzy iawše s Pom-
 Nume cap. 23. py/ świętych ozdoba nabożenswa siwe odprawowali/ czego
 p. 11. 9. Exod. prawdziwi nigdi nie czynieli / w prostocie Światey / wedłu-
 7. & 3. Reg. Duchą a prawdi Pana Boga chwalili: Inak sie potim sż-
 18. ło/ dżiało / y teras dżicie w Kościelie Rzymſkim / gdzie iako
 Auentinus lib. Auentinus Papiestny Doctor a Historik pyssie/ *Episcopis sacer-
 4 p. 393. dotibus superstitio, commenta humana & cassæ Ceremoniæ spe-
 ciem pietatis præferentes, efficaciores sunt quam iusta religio,
 Biskupom/ Kapłanom / Superstitie zabobonności/ wimisty
 liuczkie/ y prożne Ceremonie ogład pobożności pokazuicze/
 możniessie sż niš prawdziwa Religia.**

Topiarius Rusz co sie tyż sżwiżth / iak żeznawali Doctorowie
 Domi. 17. Kościoła Rzymſkiego / za czasow nieiako dawniešych / yš
 In fasciculo re iednego telko zacnego Kardinala przypominie Piotra z Aliaku
 rum p. 206. Ktory o pokrocceniu Świżth iak napisał czasu Constantienskie-
 go Concilium. *providendum, quod non tam noua festa solenni-
 zarentur, quod non rot noua Ecclesiæ adificarentur, quod non rot
 noui sancti canonizarentur, quod præterquam diebus Dominicis
 & in*

& in maioribus festis ab Ecclesia institutis liceret operari post
 auditum officium, cum quia in festis saepe magis multiplicantur
 peccata, in tabernis, in choreis, & alijs lascivijs quas docet ociositas,
 cum quia dies operabiles uix sufficiunt pauperibus, ad uita necessa-
 ria procuranda: To jest/opatrzyć żeby nie tak wiele świąt ob-
 chodzono / żeby nie tak nowich / Świąt Kanonizowano / że-
 by oprócz dny Pąskich / y wietnych Świąt od Kościół
 ustawionych / wolno było robić / nabożeństwo odprawiać / Cze-
 ścić że w Świąta wiecy się mnożą grzechy / w Karczmach /
 w Tancach / y winnych wstecznościach / których prożnowanie
 uczy. Cześć że dny robotne ludzie dostarczają ubogim do ob-
 myślenia życia rzeczy potrzebnych. Przed Luterem to lepiej
 pisano / y na Concilium Constantienstem / od świąt Kar-
 dynala podano / o pokroceniu Świąt / Obrazów / Świąt
 nowych / i tak Jacak bel: Alie co się do tych czasów sprawile-
 y stał się w tym reformatia i tak z żadną / odlogiem wbytko
 oświadczył choć dobre namiętnie do naprawy miasto. Nie na-
 prawienie są / przyjęto też takowych zaniechać. *Sinite eos caci*
sunt : Zaniechajcie ich ślepi są y wódze ślepych / Christus
 Pan uczy.

Matth. 15.

Jeszcze drugi posledniejszy Doctor także Papiński tak pi-
 se Polydorus Vergilius, Dies alij alijs. festi festis, ex parvis quan-
 do que causis accumulati sunt, id quod haud scimus an expedierit,
 cum praesertim uideamus, eo rediisse Christianorum mores, ut
 quam olim ex religionis usu erat hac instituere, tam nunc prestare
 uideatur eadem antiquare, cum bona pars hominum otium istud
 festorum dierum, non ad orandum, non ad diuina scripta audienda,
 cuius rei causa data est, sed ad omnisfariam bonorum morum cor-
 ruptelam augendam in dies magis, magisque impudenter, consumat,
 dicitans se id amini gratia facere, quasi plane sentiens
 cum Platone, qui ob hoc ipsam, DEVM eiusmodi festa sacra
 instituisse aiebat, Aeque ita belle Ethnicos perinde in hac re, ut

Lib. 6. cap. 3.

in nimis multis aliis emulamur. Dni prawi/ iedne nad drugie/

W Kościele
Rzymskim 30
małych przio
du barzo wie
le napostana
wiano swięty

So przicins
wiele ziego.

Kościół
Rzymski wwie
la rzecach po
gorsza nas
ludzie.

Pogorszenia
ludu ze swiat
złych/

Swiete/nad Swiete/ zmálých niekiedy przycin nagromadzo
ne są/ czo testliżby pożyteczno nie wiemy/ gdy właszcza widzie
my/ że do tego obrocieli się obciżać krześcjan/ że iako przed
tym/ było to spożyciu nabożenswa te postanowić / tak teras
lepi się zda/ one zagubić/ gdiś dobra częśc ludzi/ prożnowa
nie to Swięty niedomodlenia/ nie do słuchania piśm Swię
tych/ dla czego jest postanowione/ alie do pomnożenia wsela
kich dobrych obyčajow skąży im barzi tym więcej/ bez w słu
wikoniwa/ powiedaże że to dla dobry misli czynią/ iakoby
prawi rozumieże zjednim Philosophem Platonem/ który
dla tegoż samego powiedział/ żeby Bog iakowe Swięta posta
nowić miał: I tak barzo częśc Poganow tak w tym iako
wielu infych mnogich rzeczach nasładowiemy. Piśe ten Do
ktor Papieski o Swiętach/ że ich co niemiara w tym Koście
le Rzymskim/ sprzeczni nie ważnich postanowiono/ i tak gesło
że wietże są przyczyny ich użę i zaniechać niż je dzierżęć/ a ob
chodzie. Dażę przyczynę/ że się lud tak sprożnowania pogor
szel/ i w te dni niechwały Bożi/ nie modlitw/ nie słuchania sło
wa Bożego/ nie obyčajow abo uczynkow dobrych Swiętych/
Patrzy/ alie obżarstwa/ pyanswa/ tanczow/ uczynkow ciat
nie Duchu/ mycz się prawi ani Boga/ ani Angiołow Swię
tych/ ani ludzi/ nie w służąc/ krześcianswa też swego nie słu
nużę. Tak tho rozumieże iako pogan rozumieli/ że Swięta
y ten odpoczinek w nich/ na te dobre misli to jest światowe i
cielesne miałyby być postanowione od Boga: Dla czego też to
twierdzi/ że w obchodzie Swięt Poganstwa w Kościele Rzyms
kim nasładowi. I to napominante słowi ważnem przidate
pragnę naprawy. Faxit igitur DEVS, ut Pontifices nostri
randem aliquando istos festos dies utiles reddant, quod facient,
si minuendos ac casta agitandos curarint: Niech to prawi/ uczynny
Pan Bog / aby Biskupi nasi wżdy kiel i te Swięta pożyteczne
sprawiali/

sprawieci/ czo ucześni/ gdy sie postarais ich umnićbyć a swie-
tobliwie one obchodzie.

Do tego tu naliczy oná Consignatia / ktora od Kiechy *In Fascilo ro-*
Kieczy y stanow/ Niemieckich / na Seimie Norimberckim *rum p. 176. b.*
jest uchwalona/ y Papieżowi Adrianowi 6. podana wte słowá. *152. Roku*
1522.
Uti festi multi dies abolendi sint. Aby wielie dni Swigth zagu- *pobożna u-*
bione bely/ Daigc tam w serkim opisaniu Artikulu tego przy- *chwata Kze-*
cziny/ Ze dla mnożstwa Swigth ubodzi Oracze nie mogg ro- *st Niemieckie*
both swich odprawić / rol wczas żorac / żasiac / żyta żawiec / *o koto swigth*
gdzie wiec nie male sie škodi dzieic / od nie pogod rozmaitych /
a ktemu ze sie liud pogarsa wte Swietá zbitkami/ y sprośnemi
grzechami/ y Pan Bog za takim prożnowaniem/ nie chwale
umienia swego/ alie pohanbienie wiecse odnosi. By to wpisłto
na dobri pieczy mieli Sapiementowie/ i baczni pánowie/ miastá/
nie przynusalyby do prożnowania w takowe Swieta/ nie peno-
waliby tych ktorzyby co robieci / alie statiego przynusania/ y
win brania/ dośc / prożnuic / grzechow plodis dla kterichsa-
mi Sapiementowie / y z wierzchnosc miensta szd cieści Boży
odniosg.

Prziwiode ięszce onego zacnego Meza Erasimusa Rothe *Erasmus Ro-*
rodamusa o koto swigth tych slowa godne. *therodam, in*
festorum apud Hebreos
mediocris erat numerus. Etas Hieronymi prater diem Domini.
cum paucissima nouerat festa. Nunc feriarum, neque finis neq; mo-
11. Mat. p. 52
du. *Qua cum primitus ad pietatis uacationem pauca sint institu-*
ta, nunc ad scelerum exclusionem tolli deberent, nisi sacerdotum a-
uauitua suis rebus consuleret potius quam uere religioni. Swigth
u Izraelitow pomierna belá liczba. Ciatha Hieronimowe o
from dnia Panstiego niedzielnego/ malo barzo swigth znali.
Teras swigth ani miary ani konca/ ktore gdy pierwí tu wy-
konaniu pobożności/ w mali liczbie belí postanowione/ teras abí
niecznot moglo sie zbyć / mialibybie zagubione / bi takomstwo
Kaplanow/ swich priuath/ nie obmislawalo wiecy/ niş praw-
dziwy Re-

Zi komstwo
Kiezi Kaimski
zastawia do
wielá dobre

dziwny Religij. I to prawdziwy wiodob bel meza onego zacznego/prawdziwa & potrzebna okolo swizty przestroga/okazanie pewne/ze wieci Kieza Kosciola Rzymstiego w swieta questow a w zigtlow swich patrzali i patrz ięszę/nis prawdy Religij S. a postugi isty chwaly Bozgi.

Topiaris Do Alie ięszę stuchaimy drugich Papiestkich Doctorow/iaz
mi: 17. p. 270 fo okolo sprophanowania swizty surowie pięga/Es słowa. To
271. piariusza zacznego Papiestkiego Doctora. Pseudo Catholici eth.
nicorum more in omni carnis uoluptate, & pompa seculi sabbati-
zant. Diem Dominicum habet Ecclesia, habet et festa et natales

Tafowes 3er Apostolorum, Martyrū, Confessorum atq; uirginis matris, Ecclesie
znanie ma/To Sanctione, sed bone DEVS neq; diem Domicum, & ceteras Ecce-
mas Stapleto- sia sollemnitates rite celebramus hodie, sed omnia partim omnigenis
nus Sapient: perulantys execrabiliter uiolamus, adeo ut quis dixerit merno fe-
Societatis Iesu rias nostras non DEO Sabbati qui sanctus est & sanctimoniam
in promptua- nult, sed veneri, Bacho, volupia, & pompa institutas, ex quibus
rio morali prophani quastus & exactionis ansam accipere plurima pars eri-
Domini. 16. p. am non ueretur, teste Isaia 1. & 58. Rabbi ueteres dixerunt, Sab-
4. 12. bati sui sanctificatione, adeo offensos Diabolos & etiam num offen-

Swieta w di, ut ea die nullus in populi frequentia unquam permanferit, sed
Koscielne Rzym omnes ab hominum infestatione cesasse, hominibusq; relictis ad
istum obyczajem deserta & speluncas effugere. Sed dixeris hodie omne genus caco-
poganstium/ demonum, nostris feriis illectum atq; prouocatum, uel ex ipso in-
ferno in mundum magno applausu prorumpere: To ten tesh Pas-
piesti Doctor o swieciach/ ktorego sz te na polstie slowa. Fal-
szywi Katholici obiecziem poganstium/ we wselaki ciata rosko-
si/ i Pompie Swiatha swieca/ Dzien Niedzielni Panski ma
Kosciol/ ma i Swieta/ i obchod narodzenia Apostolow/ Mes-
czennikow/ Confessorow/ i dziewice Marki s Koscielni ussz-
wi. Alie micky Boze/ ani dnia Panskiego/ i drugich Kosciol-
Swizty godnie obchodziem dzisia/ alie wpsisko cieszisz Su-
persticiami i obłudnością nie zbożnie potaliamy/ cieszisz wps-
laciini

laskiem wśetecznościami prześlecie gwałceni/ tak iś słusniebi
 kto riekł/ naje swieta/ nie Bogu Swieta/ ktori swieti iest iświe-
 toblwości cheze/ alie Wenerze/ Bachusewi/ Wolupi/ i Pom-
 pie byc poślanowione/ s ktorich smrodliwego. quatu wiezga-
 nia occasy brac wiełpa cześć nie obawia sie / iako Czarias /
 swiatecy 1. y 53. Kabinowie starzi iydowscy mowieli. Swego
 Sabbatu swieceniem/ że sie tak barzo strachowali Diabli y
 teras/ że sie strachuiz/ że wten dzien żadnego w zgromadzeniu
 liudu nie osława/ alie wśysci przénagabać liudzi zaniechawa-
 iz/ y o puścili liudzie na puścze y iasemnie uciekaiz : alie
 dżis moześ rzec/ że wśiteł rodziat iych Diablow / nāsemi
 swietami wtiwabiony/ a wiziwany flamego piekła/ na Swiath/
 zwieltz radości/ wipada. O by to kto sercie chciał okazał
 to iakoś sie to okazue/ że w pierwszym Kościelie Rzymskim
 takowego obchodu Swiath nie beło. yaki obchod terazni-
 hego Kościola Rzymskiego iest. Jako ten tef Topiarius Doctor
 Papieski Swiacy. Beli tam pomierne swieta według potrie-
 by chwali Bożi / Beli według karności/ a obiecziow Swie-
 tnych/ Beli w pomnożeniu chwali Bożi/ a cnot Swietnych/ że
 żonemi liudzi y Angiolowie Bożi iako pierwsi z Adamem y
 z Ewą w Raiu Sabbat pierwsi / Swietz swięcieli / chwale
 Bożz a nabożenswo swiete pomnawali. A wtim za sie postied-
 nim Kościelie Rzymskim/ obchod sie dzieie supersitiij / nabo-
 ženswa iakiego pismo nie zna / niecznoth / pyanstw / wśetecz-
 ności / cieliensności / rozpust / tancow Procepy ciata/ w ktore
 Swieta Diabli/ czarci przilatuiz y takowego Swiecenia dos-
 pomagai. Tak iś te swietz Kościola Rzymskiego teraznieise-
 go sa instrumentz Weneri/ Bachusa/ niecznoti / supersitiij/
 a bo zabobonności waby własne / iako ten Papieski Doctor
 Swiacy Diablow spiektu. Alie ktop to ich zle poprawi. Ktop
 co liepszego uczini. *Qualis sacerdos talis populus.* iaki Kapłan
 taki liud/ a w idy przy nich trwać/ abo w ych społeczności bić.

H

Zos ten

Jako w Kościelie Rzym-
 skim swieta swieca-
 zowanie sa y
 wydy Doctor
 compapieski

Przebawia-
 cy i kupaicy
 w swieta.

Zmowski S.
 Diabli od per-
 dzaly / swieta
 Papieskie wśi-
 stie diabli a
 piekła wyrwa-
 biat / samis
 Papiescy Do-
 ctorem 333
 nawiaiz.

W Kościelie
 Rzymkimpter
 wśym / iaki
 beły swieta a
 iaki w teraz-
 nijsim sa y
 iako ie obcho-

O Nisi pape
sta iſt cakanie
bela w pirow/
ſim Koſcielo
Krymſkim/
Math. 26.
Mark. 14.
Luk. 22.
1 Corint. 11.
Nisi bela u/
żywane ciała
a Krwie Kri/
ſtowej/nie o/
ſfiarowane

poſtęż używa
nia ciała y
Krwie Kriſtu
ſa Pana!

1 Corin. 11.

Apoſtołſka
Nisa!

1 Corint. 11.

Apoſtołowie
tak Nisi nie
sprawowali
iako ja spra/
wuje Koſciol
Krymſki oſti/
ſiaży!

Toſ ten zaczął Raznodzieia Papięſki Jerus o Nſy pi
ſe/ że nie na tho bela poſtanowiona na czo iey teras używa
dżiſcieiſy Krymſki Koſciol / Pierwi bela communio ſpolecz
noſć użiwania ciała Pańſkiego i Krwie Pańſki iako Euanges
liſtowie y Paweł Świeti opisuiz / Bo Chriſtus Pan tim
ſpolecznim/a oſtatecznim iedzeniem a picciem a Apoſtoli ſwemi/
nyc innego nie czyniel / ieno ciało y Krwie ſwy/ iako oſiary
użiwanie poſtanowial/ abi ich naucez / iakoby potim obchod
a roſpamiętowanie ten oſiari chwalebny zawſe/ aſi dodrugiez
o oſtatniego przięcia ſwego / iako Paweł Św. uczy/w Świetim
gwiernich zgromadzeniu ſprawować mieli/y to użiwanie cia
ła y Krwie iakoby ku pożytkowi ſprawiedliwości/odkupienia/
mądroſci a ſwietobliwości ſwoiego/ ſobie obracać y przylat
zawſe mogli / gdiſ Chriſtus Pan mekz a widaniem ciała
ſwego y wilaniem Krwie ſwy/ ſtał ſie nam wedle ſłow Paw
ła Świetego ſprawiedliwośćiz / mądroſciiz / odkupieniem/ y
ſwietobliwośćiz/ Ktorego obchodu iako ten Pan mandatem a
roſkazaniem ſwim/ mowizc/ To czynicie na pamiętkę moie /
poſtanowiel/ Apoſtołowie zawſe w ſwim Apoſtołſkim Ko
ſcieliu/używali/ y nie inaczi on zachowywali/iako ſie to s ſłow
Pawła Świetego iſnie okażue/gdy o tim obchodzie wiernich
wſtępił / piſał. Calix benedictionis cui bene dicimus, non ne
communicatio sanguinis Chriſti eſt. & panis quem frangimus non
ne participatio corporis domini eſt: Kielich błogodaſławieſtw
ktoremu błogodaſławiem/ y zaſ nie ieſt ſpolne użiwanie Krwie
Pańſki/ I chlieb ktori łamiemy/ y zaſ nie ieſt ſpolne użiwa
nie ciała Pańſkiego: Nie belo to nigdi/ ani tego Apoſtołowie
czynieli/ żeby ieden ubrawſzy ſie/ miał ſam telko ſprawować
taką formę obchod meki Pańſki. Oſfiaruizc za grzechi żywich
y umarłych Sina Bożego / y potim ſam Kielicha/ a chleba
użiwać iako ciała oſfiarowanego a Krwie oſfiarowani Pańſcy.
Ta forma iakiego nabożeſtwa w Apoſtołſkim Koſcieliu/
nigdy

nigdy sie nie działo/ Bo Apostołowie tego od Pana swego nie
wzięli/ abo go ofiarować za grzechy innych tak żywych iako y
zmartwych mieli: alie wzięli widane & ofiarowane na krzyżu ciało
y Krew iego / abo każdy potim tu żywcę prosię/ dla swego wła-
snego pożytku pożywał. Jako własne słowa Chrystusa Pana
brzmia/ Bierście iedźcie / to jest ciało moje / Pijcie to jest
Krew moja/ ktora za was/ y za wielie ich (iście żywych ktorzy
mieli uwierzyć) będzie wilana na odpuszczenie grzechow. To
czinie na pamiatke moje. Paweł tedy też Kościółowi Korint-
skiemu y starzym/ y ludowi tak ustawę tego używania telko/
utwierdza ię y własną podawa ię/ tak napisał/ Ja com w list
od Pana tom wam podał: Piše com wziął tom wam podał/
iż i razu iako ich był nawrócił poznać Chrystusa/ tak im też
beł postanowiel to chwaliebne cła y Kwi iego używanie. Nie
ofiarowanie / bo okolo tego żadny był nie wziął ustawy od
Pana/ by był wziął abo rozumiał/ zeby bież miała/ iścieby ten
był nie zamiechał/ aliebi ię też był podał/ & iednak iasnymi sł-
owy/ ktorich niema.

Po czasie Apostolskim iako winnych Kościółiech/ ktore
ten ustawy Pánstey przestrzegli y podania Apostolskiego sie
dzierżeli/ też w Kościółie Rzymskim samym pierwszym/ takowa
forma/ abo ius mow Wła używania Ciała y Kwie Pánstey
zinnemi postępami nabożenswa działa sie. Jako tego swia-
dectwem są słowa/ & wżnanie iednego Doctora / wten czas
Kościół Rzymstego Presbitera / Justinusa Męczennika /
ktori Cesarzewi Antoniusowi / Piusowi/ własne nabożenswo
iście Kościół Rzymst od czasu Chrystusa Pana 141 dzierżał
wypisał/ tak iasnie prawdziwie/ że Doctor żaden tak własny/
& iasny nie opisał/ iako to Doctor Papiesti Canonik Łowan-
ski Joannes Garetius temi słowy oświadcza. Nullus ueterum
quid Eucharistia in se contineat & quomodo conficiatur, tam
clare describit ut hic Instinus. Żaden prawi starich Doctorow/
H ij

Apostołowie
używali
ia y Kwie
Pánstey nigdy
Swa Bożego
nie ofiarowali

LuF. 22.
1 Corin. 11;

Początek A
postolskich
Mst takowy
niebeto naktó
reby Sina
Bożego mia-
no ofiarować.
Kościół Rzy-
mskiego nabo-
żenswo a uży-
wanie ciała y
Kwie Kristu
sa Pana/ Do-
ktor starzy też
goff Kościół
la dostatecznie
opisał.
Garetius Kan-
onik Lauani-
en: in Epi. ad
Ioan. Snickiū.
abbatem. &c

coby

Iustinus Mar-
tyr in Apolo-
gia 2. pro
Christianis ad
Antoniu Piu
imperatora
rem.

Misa albo so-
lwa nabożena
stwa w pitw
sum Kościele
Krumstun/
Lud sie nakaj
dy Niedziele
schodziel zef
cie bel spym
prorockich y
Apostolskich.
Sam Biskup
Bazanteczni
Porym pow
stawil polnie
sie wstacy mo-
dlił/ zatyim
sprawa Sac-
ramentow
ciata i Krwie
Panski prze-
modlitwy a/
ditekow czi-
nienia/ na czo-
lud wstalek
mowiel Amen
zatyim rozda-
wanie a uzi-
wanie rick Sa-
cramentow s-
polne od wsi-
tkich / pod
dwoma ofso-
kami.

cibym Eucharistia / albo zdziefowoznie / użiwanie w solie iami-
talo / y iaktoby sprawowane bie misło / tak iasnie nie opisuiel
iako ten Iustinus. Tego tedy slowa otolo tego sz te / iako ye
Perionius Doctor Papiesti przelożet. Die qui solis dicitur, omnes
qui in oppidis uel agris morantur, unum in locum conueniunt,
commentariaq; Apostolorum uel prophetarum scripta leguntur
quam diu hora patitur: deinde ubi is qui legit, destitit, is qui prae-
est admonet, & hortatur ut ea quae lecta sunt bona imitemur:

cum surgimus omnes ac comprecamur, conclusisq; nostris precibus,
panis iam ut dixi uinumq; & aqua offeruntur, tumq; is qui primū
locum tenet eodem modo preces gratiarumq; actionem pro uirili-
mitrit, populusq; benedicit dicens, amen: Et ijs quae cum gratia-
rum actione consecrata sunt, unusquisq; participat, &c. A popole
stwu własnje tak sz / W dzień ktory Stonca (Niedzielną) zowg/
wsiacy ktorzy w miastach / y we wsiach mieszkają na iedno sie
miejscie schodzą / Kiegi Apostolow / albo prorokow pisania czi-
tają / ylie godzina dopuszcza: Potim gdy ten ktory cital prze-
stanie / ten ktory jest przelożonym czim napominanie / y przis-
wodzi abyżmy tich ktore czytano rzeczy dobrych nasladowali:
tedy powstaniem wsiacy / y spolnie sie modliem / y zamknąwszy
nasze modlitwy / chlieb / ius iakom rzekł / y Wino y Wode po-
daiz / y tedy ten ktory pierwse miejsce dzierzy / tymże obyczaj-
tem modlitwy / y dzietow czynienie / iako usilnie moze czyni/
a lud błogosławi / mowięc. Amen / y tych rzeczy ktore z dzie-
lowaniem poświęcone są każdy spolnie używa.

To forma prawdziwy Misy / albo nabożenstwa krześcis-
ańskiego / ktore belo zachowane w pierwzym Kościele Krum-
skim Roku Pąskiego 141: W ktorym Formie a spisku / nie
znaczy sie żadne ofiarowanie Siną Bożego / za żywe / za umarłe /
alje sie iasnie znaczy spolne / a iawne / publiczne / pspolite używa-
nie Ciata y Krwie Pąskiej / to jest / ony ofiary / ktora Christus
Pan wifonał widaniem Ciata swego / y wilaniem Krwie swej.
Na tą

Nā takowe nabożenstwo w dzień Niedzielną lud się leoszą
 schodzi / Lekcie spism Apostolskich / & Prorockich czytano.
 Sam Biskup Kościół / &bo liudu Krześcijańskiego w Nizmie
 kazania / &bo nāpominanie do liudu czimiel / Z liudem modli
 twi iezikiem w lasnim odprawował: Czego dokonczywszy chleb
 Wino & wodę podano temuż Przelozonemu liudowi / Jāko
 własnje ten Justinus piše. Ei qui prapositus est fratribus panis
 offertur (τὸ ποτὶ πέγραται.) & poculum aqua & vino temperatum,
 quae cum accepit laudem & gloriam omnium parenti, filij spiri
 tusq; sancti nomine tribuit &c. Quibus rite perfectis, precibus
 & gratiarum actioni populus omnis qui adest benedicit dicens,
 Amen, &c. Posteaquam & is qui praest gratias egit & populus
 omnis benedixit, ij qui apud nos Diaconi dicuntur, dant unicuiq;
 eorum qui adsunt, percipiendum panem vinum & aquam, quae
 cum gratiarum actione consecrata sunt: Temu prawi ktory
 przelozony jest bractwi / chleb podaiz / y Kubek Wodę y Wi
 nem roztworzony / ktore rzeczy wżigwysz / chwale & uwielbienie
 wszech Bie / nā imie Sina y Duchu S: w zdawa 12. Czego
 porządnie dokonawysz / modlitwam y dziekowaniu liud wży
 tek ktory jest / błogosławi / mowisz. Amen 12. A potym gdy
 y ten ktory jest przelozonim / dziaki czimiel / y liud wżytek bło
 gosławiel / czi ktore unas Dziakom żowz / daiz każdemu temu
 ktorz sż / przysię Chleb / Wino / y Wode / te rzeczy ktore i
 dziekow czynieniem poświęcone sż / 12. Własnie temi słowy
 Doctor on Święty opisuje Bieczę Pańską / iāko Pub
 licam & communem participationem, Publiczne & spolne użi
 wanie ciała y Krwie Pański / takim wżyskim postępiem nā
 bożenstwa. Niebela wten czas żadnego offiarowania Sina
 Bożego / za żywe y umarłe / &lie nabożenstwo spolne. Przeloz
 zoni nie Panem / &lie Paślerzem / & Rāznodzieiz bel / ten słowo
 Boże powiedział / z liudem wżytkiem się iawnie modliel / nie
 sam &lie z liudem co go belo / Sakramenta święte sprawował

przelozony
 Bractwi
 papież
 et orbis pan.

Liud Błogos
 sławi mo
 wisz / Amen.

poświęcanie
 dziekow czi
 ntentem.

w pterwstym
 Kościele Bz
 mstym nie be
 to Ofiarowa
 nia za żywe
 y umarłe.

Rospuszczanie
liudu także by
to/ nie tre
Missę est. Nie
takie Moyses
dawał liudo-
wi. Niech
wam Błogo-
sławi Pan
Bog. etc.
Tom. 7. Con-
cilio: p. 67.

Num. 6.

Hoffmeister
Doctor Papie-
ski.

chwale & dziekowania Bogu Ojcu na imie Syna iego miłego
y Duchą Świętego oddawając/ Lud zaś społecznie się sprze-
żozonim swim modliet/ dzieki czyniet/ y ną modlitwy & dzieko-
wania Przelozonego swego/ nie zaczął ieden/ nie kilka Nika-
tow zacząłow s Kantorem/ & nie wszyscy lud mowie/ dawał
błogosławienstwo/ Amen. mowię/ Zatim Chleb/ Wino/ wo-
da roztworzone/ iako cięło y Krew Pańska Diakonowie da-
wali ludziorom wszystkim oboie/ iako mowię offobe/ y takowe
nabożenswo na każdą Niedzielie działo się. Kież też jest pe-
wna/ że to nabożenswo zamikali onim błogosławienstwem/
ktore Moyses ludowi dawał. Bo w Constituciach Aposto-
skich/ ktore miał Clemens uczeń Pawła Świętego widac/ tes-
go jest świadectwo. Gdy tam po użyciu Ciała y Krwie
Pański kaze Clemens timi słowy błogosławienstwo ludowi
dać. Pontifex populo precatu, pacem, eidem benedicat, quemad-
modum Moses mandavit sacerdotibus, ut benedicerent populo his
verbis. Benedicat tibi Dominus, & custodiat te, ostendat dominus
faciem suam super te & det tibi pacem: Biskup &bo przelozony
liudu/ ludowi winiując pokoiu/ temuś niechaj błogosławy/
iako Moyses rozkazał Kapłanom/ &bi błogosławieli ludowi.
Niechci błogosławi Pan / & niech cie strzeże/ niech okaze Pan
oblicze swe nad tobą/ & niech ci da pokoy ię. Nie mowi Ele-
mens/ niech mowię. Ite Missa est / bo tam y takowi Misy nie
bela/ nigdy nie czytano iey/ nie sprawowano. Dobrze tedy ten
pomieniony Doctor Papieński Perus napisał/ ysi nie bela taka
pierwy Misa iaka teras w Kościelie Rzymkim jest. Skąd się
to potazuje/ że y w nabożenswie / y w użyciu Sakramentow
dzisiejszy Kościół Rzymki/ od onego pierwszego się obładziel.
Tego przyznania obledliwy dzisiejszy Misy / temu Fe-
rusowi/ inshy też Doctorowie Papiescy dopomagali/ Jako gdy
ieden Hoffmeisterus piše. Res ipsa clamat tam in Græca quam
Latina Ecclesia non solum sacerdotem sacrificantem, sed & reli-
quos pre

quos presbyteros, Diaconos, nec non & reliquam plebem, aut saltem plebis aliquam partem communicasse, quod quomodo cessaverit mirandum est, & ut bonus ille usus in Ecclesiam renovetur laborandum: Rzecz prawi sama wola/ że y w Greckim y w Łaczińskim Kościelie/ nie tylko Kapłani ofiaruigci/ alie y drudzy presbiterowie Diaconowie/ y ktemu inſi liud/ abo wiec częśc nie iſkz liudu Sakramentow cięła y Krwie używáli/ co iako uſtało dziwná rzecz ieſt/ á yżbi on Dobri zwięzai bel do Koſciola prziwrocon/ pracować potrzeba.

Dziwnie ſie ten Papięſki Doctor Hoffmeiſter/ że takos wa teras ieſt Mſa / Koſciola Rzymſkiego / na ktory nie maſ ſpolnego użiwania Sakramentow Świętych / iako pierwſy belo/ alie wieci by ſie miał dziwować/ yſ mięſto ſpolnego tego użiwania cięła á Krwie Pańſki. Poſledny Koſciol Rzymſki ofiarowanie takie w prowadził / ktore te ſpoleczng liudu Krzeſcianskiego communiz/á użiwanie właſne/ zgładziło/ Bo Kziędzi iako ſam ofiaruie/ tak teſ ſam tej ofiari poſiwa. Ziuſ to ieſt/ że Mſy nie maiz za communiz/ á ſpolne użiwanie cięła y Krwie Chriſtuſa Pana naſzego/ iakie pierwſy Koſciol Rzymſki miał/ alie ináiz za ofiarowanie ſamego Syná Bożego/ ktore czyni Kziędzi/ á yżwe y zmarle/ ſpodziwnim obrzędem. Dobrze tedy Hoffmeiſterus ſeznawa / yſ zdawná we Mſy Communia belá/ że w tym Koſcielie Rzymſkim uſtała/ dobrze tego prągaie ábi prziwroczona belá/ czego nidge nie bedzie poſy taka dufienſa Mſa bedzie.

Sluchajmy ieſzcze drugiego Papięſkiego Doctora Viceliuſa o teraznieſy Mſi/ że czieniz tylko ieſt oni dawnego Koſciola Rzymſkiego Mſy/ O pie Catholice per DEVM obſtans age, uide quam a primitiva Eccleſia ſinceritate ſit aberratum, Quid rogo ſynaxeos atque agapes niſi umbra reſtat? Qua merces hodie eſt uilior corpore glorioſo & ſanguine precioſo? piget & reder me per vulnera ea Eccleſia procedere. Hoc Eccleſia proceribus par-

cens dico,

Nota bene
Mſa w ſtaro
żytnym Koſ
cielie belá com
munia/ ſpolne
użiwanie cięł
ta y Krwie
pańſki.

Mſa dziſeto
ſtego Rzymſke
go Koſciola/
onego pierw
ſzego Mſy zo
gładziła.

Vicelinus in
feſto corporis
p. 804.

cens dico, reformamini, reformate vos ipsos ne reformet vos alius.

Od świętości
Katołickiego
Kościoła / Osi
świści sie Koś-
ciół obgadzi
Wspierwś
Kościoła wte
raznerysi msi
ieno cien zosła
ta.

O pobożny prawi / Katołiku dlia Boga oświacząc / bacż iż
tę sie od starożytnego Kościoła świętości obgadziło. Co pro-
szę Wierżerzy Pański społeczności ośtało ieno cien : Ktera
zapłatha dżis iest napodleśa / iako ciało chwalebne a Krew
nadrośa / w sid mie y tęśno / te rany Kościoła wypłzać.
To przelożonim Kościoła przepuszczać mowie / Dajcie sie
naprawic / naprawuicie sie / reformuicie sie sami / by was kto
inzy nie reformował / r. Nie uczinielić tego y nie uczinisz / bo
iako wcześy Moizehowe bęła Sinagoga inemendabilis iako

Chrysostom in
oratione dere
ditu suo p.
48. Fo. 5.

Chrysostom napisał / tak też Kościół Rzymński dżisierzy iest inem-
mendabilis / nie poprawiony a nie utarany. W Polście w
mieście iednim gdzie bęł Pan Bog dał świętość słowa swego /
żacnych przodków a Świetich ku zbawieniu liudziom / tam
teras Sapientowie sporządzieli obrzązki na dole nad kratką
w który Boga wymiślem liudzkim uczinioneż zamknięż / na-
pisał / *Hic DEVM adora* / Tu Boga chwał. Wierż Xigdz
tę prawdziwy Mśy czytaż / o w dżie mowi / y wola polś-
cinie. *Sursum corda* : wżgere Cerca to iest ku Bogu / a owdzie
mu woczach sie bleśczy. *Hic DEVM adora* / tu Boga chwał /
y tak rozne wotanie / Xigdz *sursum corda* w gore Cerca / a dru-
gi Bog nadole *Hic DEVM adora*, tu Boga chwał / O bał-
wanie / ogrube a srogie bałwochwalstwo / Szkodliwce niedżnim
liudziom / Dadż rachunek Panu Bogu i Dusż liudżkich / y
ci ktorzy tich Mśy ich nasładuiż są w sądżie Bożim. *Facientes
& consencientes eadem pena punientur.*

Gerardus Lo-
richius lib. 3
de Missa pro-
roganda.

Jeśże o ten Mśy dżisierzego Kościoła Rzymskiego iest
dnego Doctora Papięskiego przywiode Lorychiusa Gerarda /
ktorego te są słowa. *Ex ritu elevationis inferimus Missam neu-
tiquam rite celebrari, nisi in usum publicum Ecclesie, hoc est
propter populum uel Sacramentum Eucharistiae sumentem, uel sa-
crificium laudis uotis & encomijs celebrantem, si quidem propter
eum usum.*

um usum hostia eleuatur. Missa igitur priuata quae absente po-
pulo Catholico fiunt, abominatio uerius quam oblatio dicenda sunt:
To iest/ Zobrzedu podnoszenia przynowdzim/ że Msa nie do-
brze bywa sprawowana/ ieno nā uzytek pospolity Kościola/ podnoszenie o
płatkę ciała
go?
to iest dla liudu/ albo dla tego/ ktoribych Eucharistia Sacra-
ment Ciała y Krwie brat/ albo ofiare chwały/ modlitwy y wy-
stawiania obchodziel/ bo dla tego pożytku. hostia podnoszą/
Msa tedy priwatne ktore wniebitności liudu Katholickiego
dziej sie/ przeklectwo prawdziwy niś ofiarą/ rżeczone byt
mąga:

Grubie bārzo/ iednak prawdziwie / ten Doctor Papie-
ski dzisiejszego Kościola Nimskiego/ Msa żowie/ nieoffiarą
iaka godną/ alie przeklietstwem/ daig te prziczine/ yś Chris-
tus Pan obchod użiwania ciała y Krwie swy postanowiel/ ias-
winy/ Publiczny/ a spolny / nie offobny / albo priwatni / iako
wiecez Kieja czynią/ gdy w kapliczach/ y insich mieyscach/ albo
na kazdi dzien/ za przednie nabozenstwo Msa poiz/ a odpra-
wuią samy/ a iednak niewedluk ustawy/ a roskazania Chrystu-
sowego/ ainy Apostolow iego/ Bo Pan tak mowiel / Bierście
ieczcie to iest ciasto moie/ Pijcie to iest Krew moja. I Apostol
Pawel Swietli/ Chlieb ktory lamiemi/ y żaliś nieieś spolne
użiwanie Ciała Panskiego/ Kielich błogosławienstwa/ ktore-
mu błogosławiem/ y żaś nieieś spolne użiwanie Krwie Pans-
kiej. Ktoremu roskazaniu namniei sie dosic niedziecie / gdy
Kieiz telko sam Msa swoje odprawuie. I Dobrze tez ten
Doctor Papieski przynawa/ że dla tego spolnego użiwania
Sacramentu Panskiego/ Hostia y Kielich podnoszą/ aby liud
sed do tego użiwania wedlie zwyczajn starozitnego Kościola/
ktory tez Chrystom Swietli opissuie / naprzod ię modlitwa.
Attende Domine Iesu Christe Deus noster de sancto habitaculo
tuo, & de throno gloriae regni tui, & ueni ad sanctificandum nos
qui in

We Mszach
masz nie Ar-
kusowego 70
Apostolow 12
go.
Matth. 26.
Mat. 14.
Luk. 22.
1 Corin. 10
Totus
Spolne użi-
wanie!

Ciemus hostia
podnoszą we
Msz.
Chrystom
Tom. 5. p.
1370.

qui in excelsis una cum patre sedes, & hic nobiscum inuisibiliter
ades, & dignos nos redde potente manu tua, ut participes simus,
immaculari tui corporis & praeiosi tui sanguinis. Et per nos omnis

Notui per nos populus. To iest / Wisluchay Panie Jesu Chryste Boze nasz /
omnis populus ze Swietego miesztania twego / y stromu chwali twego Krolies
stwa / & przids / poswiecz / nasz ktori nawissokosci wespolek
z Diczem siedzis / & tu znamy niewidzianie iestes / & godne nas
uczyn mozn reka twoja / & bysmy uczesnikamy bel / nie pokas
lanego ciela twego y drogi Krwi twoj / A przes nasz wstiel
lud / Zaym tak stoi / Sacerdos eleuans sanctum panem dicie

Sancta sanctus.

Nie prze glos
we.

Kaplan podnossze Swietu Chlieb mowi
Swiete swietym.

W starozita
nym Roscie
lie czeniu ofe
rowano Sac
ramenta. cza
tay Krolepan
kley.

Takze stromy Kielicha Sacerdos ostendit Calicem populo
dicens cum timore DEI & fide & dilectione accedite. Kaplan
ukazuje Kielich ludowi mowicz. Zboiznia Boze / wiara y
zmiestca przistepuicie / Nie mowu upadacie / chwalcie / alie
przistepuicie / to iest do użowania / iedzenia / & picza / dogadzaz
ize ustawie Panst i Apostolski / ktora sie scizza / do wlasnego
użwania tych Swietich Sacramentow / wstielm wiernim
spolnie & wlasnie. Ezego isz Msa w sobie nie ma / wlasnie ten
Doctor Papiesti te takowz Msa abominationem obrzadz
nie / & bo przeklectwo zowie / Zato tes Ciprian Swietu pise /
Adulterinum est, impium est, sacrilegum est quodcumque humano
furere instituitur, ut dispositio diuina uioletur. Czudolozna iest
rzecz / niepobozna iest / swietokraiska iest / ktora salonoscia
liuczka bywa postanowiona / & bi sparzadzenie Panstie belo po
gwalczone.

Ciprianus lib
1. Epi. 8. p.
23.
O wielki to
belsur orspole
cznosz użwa
nielozata y
Kwie panst
obrocze we
Msa.

Nie przitaczam na ten czas insich Doctorow Papiestich /
sich obacz Katholiku y Euangeliku / iaktien waznosci sa te ich
Msa / nie nabosenswo / alie przeklectwo / nie ofiara / alie spro
ge iediny ofiary Christus Pana obraza / y owsem oney prawz
dziny

Dziwni offiari sągładza/ ktori pierwszy Kościół Rzymski nigdy
 nie znał/ ani sprawował. Co is sami Doctorowie Papiescy
 oświadcza/ y samis wiwodzi/ Jaki ten który zbawion by
 chce/ może a ma trwać w tym tak poproszanym Kościele
 gdzie prawdziwy Mszy niema/ gdzie onego Starożytnego
 Kościoła Mszy prawdziwy cien telko/ nowsem zla cien jest/
 gdzie jest nie oblatio sed abominatio/ nie ofiara ale obrządzenie/
 Dobrze to godny Krześcijański patronowie uczynieli. Ze to
 obrządzenie s Kościołom uprzętneli/ Dobrze/ że y tych a bel
 ktorzi ie stroieli/ zle iscie a spewnim potepieniem Dusz swich/
 czyni ktorzy sie do tak obłądzonych wrocieli/ a na miejscu
 prawdy a słowem Bożim poświęconim/ abominationem hanc
 desolationis Przivrocieli/ lepi belo aby sie bel taki Człowiek
 na Świątę nie urodził. Gorse karania są temu/ jako Pa- do 3. row. 10
 wel S. uczy/ ktori Sinę Bożego podeptal/ y Krew Testa-
 mentu pokaliał/ w który poświęcony jest/ a Duchowi łaski
 zchwość uczyniel/ Biada mu/ Bi to belo/ bi tim to Pan Bog
 Ociec wšęgo miel sierzdia dał/ żeby to czynieli do czego sam
 Pan Bog napomina. Pamiętaj sągdeś wipadł/ y czyn pokute/ Apoca. 2.
 a pierwsze uczynki czyn/ Bo nie są warte są drzwi łaski Bożej
 tim ktorzi opuścili zgromadzenie wiernich: Jacobus Scho

Jeſzcze iednego Doctora Papiestkiego ſłowá nie iáko
berſe prawiode / żarąſ własnie popoľſku / uchodząc przedtę
ſenia / Tęmi ſłowí / Tu rzeče podowno kto / Je-
śliſ iáko mowiſ Chriſtus ras ſie oſiárował oſiare Bogu / á tę
oſiarz iednz wiſonał náwieki poſwiecone / iáko Paweł E-
ſwiaczę. Coſ tedy ieſt / żewy Kapłani że Wſy waſy czinićie
oſiare / á wni Chriſtuſa ięſze dżiſia ná kaźdi dzien oſiáruiećie
Tu robota tu ſili uczineć / Lecź proſze was Bráćia namileiſzy /
żebiſćie mie ćierpliwie iákoſćie iednať poćzeli / ſłuchali / Bo
ſpodzięwam ſie / że tym ſpoſobem na te queſtię odpowięm / iſ
ſie wſyſtkim prawdziwie pobożnim doſyć ná ten czas ſtanieć

**W Massie mte/
le bładow.**

A niżeli same rzecz zapocząne / to ofsobliwie przeloże / żem ta
nie jest tego przedsięwzięcia / abych bładow w padkach / y tych
także ktoremu uwiechłani są / bronie miał. Bo tak bi to równie
beto / iakobich że potwierdzać chciał / alie w lasne po prośbu
y pobożne użiwanie Misy wam iako nakrocy y naciśny wiloże.
Naprzód tedy że Misa y jest y buwa nazywana ofiarsą / nie no
we to jest ani w czorąysze znalezienie / alie nad tysiędę laty /
w Kościele zwiżaine / iako sie że wsiśkich prawdziwych y
starych Dico w Kigg dosze ofiście okazuje / Dla czego my też
teras upornie nie odrzuciem / y owšem uwazemi raczyi czemu
iz żowg ofiarsą / a iaka jest. To gdy użiniem dobrze bes was
pienia obaczem / że Misa nie jest przeciwna Sententy Pawła
S. alie że sie żnig prawie zgadza. Żeby sie tedy to tym lipi
okazało / mamy baczyć rozność nie taką miedzi ofiarsą na Krzy
żu ofiarowaną / a ofiarsą oną ktora na Oltarzu ofiaruig. Bo
ażci rzecz sama oboie iedna jest ofiara / ieden Christus / wśak
że rozna jest przyczyna y smisl / Na Krzyżu bowiem Christus
ofiarowan jest cieliśnie / a we Misy tenże buwa ofiarowan
Duchownie /

**Massa taka of
fiara a ciemu
is ofiarsą 30/
wa.
Rozność mte/
dy ofiarsą na
Krzyżu / a na
Oltarzu.**

Na krzyżu ofiarowan jest krwawy / we Misy nie krwaw
ny buwa ofiarowan. Na krzyżu ofiarowan smiertelny / tu nie
smiertelny / Ofiara na krzyżu za wsiśkiego Swiatha oczys
zczenie / poiednanie / y odkupienie stała sie / a ofiara we Misy /
ofiara rozpamiętania / chwaly y dziekow cżinienia. Bo tam
Christusa zaś nie krzyżujemy / nie zabijamy / bo iuż umarł ras
wiecy iuż nie umiera / Kor. 6. Nie ofiarujemy go tam iako
iednacza / a zgładziela grzechow / bo iednak takim obicziem
iakoście stłiseli / samego siebie ofiarował na krzyżu ofiarsą
wieczną za wsiśkie / y na wsiśki czas stuteczną / Żeżlibismy
my tedy tim sposobem onego ofiarowali / uwłaseżalibismy przez
to meki iego zaśludze / iakoby niedoskonaley / coby beto rzecz
sprosny / Alie ofiara ktora sie dzieie na Oltarzu / dzieie sie
y dłać

**Ofiara we
Misy rozp
mietania
chwały oży
Fow cżinienia
nie zgładzenia
grzechow.**

**Notui.
Misy: Kościo
ła Rzymskiego
ofiary Krzyżo
wy / unuie za
stnoze.**

y dżac się ma tylko na pamiętkę jego ofiary / którą za nas
Chrystus oddał na krzyżu / Bo jednak nie mówić Pan / To
czynie na odpuszczenie / albo odkupienie grzechów / ale to czyni
cie na pamiętkę moją.

A te pamiętkę takci sprawowali święci Dycowie pier-
wszego Kościoła / przy tej tajemnicy / Pana i śmierć / także
w cielenie / w martwychwstanie / w Niebo wstąpienie / Króles-
twa jego niebieskie / wszechmocność wszystkich rzeczy / y co-
kolwiek jest / cokolwiek się stało / nam cierpieć / cokolwiek nam
uczynić / dawać / dać / y cokolwiek y teraz czyni dawać y os-
kazywać / y uczyni dawać / lud wespół o Kapłanem / oppowia-
dali / rozpamiętywali / obchodzili / y same Panu za wszystkie
jego dobrodziejstwa dzięki wzdawali / y także samych siebie
wespół zmodlitwami / schwałą / i dziełom czynieniem / Bogu
Ojcu przez Jezusa Chrystusa Pana naszego ofiarowali / pod-
dali całcie y do wszelkiego posłuszeństwa obowiązali. Takim
też y mi sposobem ofiarę te rozpamiętania chwali / y dziełom
czynienia sprawować mamy iż. tedy nie będzie niebezpieczeń-
stwo co uimować mieli ofiarę Krzyża. Gdi tedy Dycowie
mówią prosto / że Chrystus sam albo jego ciało y Krew w tym
Świętym nabożeństwie bieżą ofiarowane / przez one słowa
rozumieją / że tam Chrystus biega oppowiedamy / y nam Ciało
jego y Krew na pokarm y napój biega rozdawano. A kiedy
przypomną że Chrystus w tej ofiarze biega ofiarowany / to wła-
ściwie okazują / że we Mszy Bogu Ojcu dzięki czynią / iż Syn
swego jednorodzonego / y z nim wszystko nam dawać / a iż
tego przez Syna jego w żywami / aby nam jego miła y zasług
miłosiernie przysłuszeć na błą / Gdi tedy wty tego Sacra-
mentu sprawie Chrystus wieczna ona ofiara / za grzechy nasze
oddana / biega oppowiedana / rozdawana y przyjmowana / i tak
się wypełnia co wszystkie starego Testamentu ofiary figurowa-
ły / Kościół też Chrystusów tam się przez zbawiciela naszego

Msza własna
parafijnego
Kościola.

Lud wespół
o Kapłanem.

Msza prawo-
dziwa Com-
muniona / spólne
używane ciao-
ła y Krew Chry-
stusa Pana.

Chrystusa ofia-
rować, co i

Yesusu Christusa Bogu Dyeu offiaruje y oddawa offiarant
chwali / modl / y dziełow czynienia za wsiście / nie iest iście
rzecz dziwna ani zdrotna / że Mśa y iest yzwana biwa offiara /
y tim obciążem nie telko nie nie umiue effierze nā Krzyżu
ucziniom / alie iesteż wieci one zaleca & obiasnia.

we Mśi wiel
kie abusy.

To nauka to wznianie tego Doctora a Kaznodzieie Ros
ciola Rzymstiego o Mśi dosię iasne. Naprzod wyznawa że we
Mśi Rosciola Rzymstiego są wielkie abusy / to iest / błędy a
rzeczy złe ktorych też bronić a obmawiać niechciał / nie tak iako
Sapientowie Rosciola Rzymstiego czynią / ktorzy żadny wady
do swy Mśi baczyć niechcą / ani błędow / ani abusy żadnych
przyznać / ani onie swich starsich przeszedz niechcą / potwier
dzaie to haniebne zawiędzenie ludu pospolitego / sktorego
obrzydlive nabożenstwo wespół swymi Kapłani sprawują. Czes
go insi baczną nie czynili / ani czynić chcieli / dogadzaie praw
dzie słowa Bożego y ustawie Bożej. Druga wkładaie offiara
Mśi / okazuje iawnie że Mśa nie iest offiara ubłagaieca iś
żiwe y umarte / albo dla odpuszczenia grzechow / żeżnawaie
iś gdi by ta beła / oni ofierze nā Krzyżu godności zastudieby us
właszczała / alie iś iest memoriale & obchod eni iedynā własni
offiari / ktora sami Christus Pan nā Krzyżu Bogu Dyeu offia
rował & oddał / iednając Swiath z Bogiem y iś grzechi sprzą
wiedliwości Boży dosię czynię. Potim daie znać / iśko Doc
torom Swietim & Rosciolowi starożytnemu / że Mśa nie in
nego nie beła ieno Communia / & Eucharistia / to iest / używa
nie ciała y Krwie Christusowej spolne / przez ktore używanie
według nauki Apostoła Pawła S: smierć sobie Christusa Pa
nā oznaimiali / y one do pożytkow zbawiennich sobie obracali.
Jako tho Ambroży S: piśe temi słow / Quia morte Domini
liberati sumus, huius rei memores in edendo & potando carnem
& sanguinem quā pro nobis oblata sunt, significamus. Iś prawł
Emiercis Pansz wzbawieni iestemi / nā to pamietaie /
wiedzeniu

Mśa ntelest
offiara ubłag
ająca za
grzechy żywych
y umarłych.

1 Corin. 11.

Ambrosius 1.

ad Corin. 12.

p. 270.

wiedzeniu & w picciu cziśła y Kwie / ktore za nas ofiarowane są
(ciście na Krzyżu & nie na Oltarzu) znaczeni. Toż y Basilius Basilius de Bat
Siviet prziznawa pisze. Quotiescunq; comederitis panem hunc, ptismate cap.
& poculum hoc biberitis, mortem Domini annuntiabitis donec ve- 3. p. 423.
nerit. Quid igitur profunt uerba hac? ut edentes & bibentes sem- 1. Corin: 11.
per memores simus eius, qui pro nobis mortuus est & resurrexit.
To jest / Zlektroś bedziecie ięśc ten chleb y siego Kielichs pic /
smierc Panstę bedziecie oznaimiac aś przidzie. Toż tedi sę
pożyteczne słowa te & abisni iedząc & pjęć / jawse pamiatali nę
tego ktory za nas umarł y zmartwych wstał. Tu Basilius pi-
se abyżmy iedząc a pjęć / nie mowi ofiarużę / Imowi nie
telko iedząc alie przidaie pjęć / znacząc użiwanie spólne & nie
rozerwane ciała & Kwie Panstę / obliczne pod obiema osobas
mi ktore sam Pan postanowił.

Augustin też S. tego dopomaga gdy piśe. Hebrei in ui- Augustin con-
ctimis pecorum quas offerbant DEO, multis & uarijs modis sicut tra Faustina
re tanta dignum erat, prophetiam celebrant futura uictima quam Manicheum
Christus obtulit: unde iam Christiani peracti eiusdem sacrificij me- lib: 20. cap.
moriā celebrant, sacro sancta oblatione & participatione corporis 18. p. 373.
& sanguinis Christi. To jest / Żidowie w ofiarach bydła ktore
ofiarowali Bogu / mnogiemu i rozmaitemu sposobu / iako takos
wy rzeczi słusno było / proroctwo obchodzili prziznając ofiary ktos
rę Christus ofiarował. Stąd iuż krześciane wkonanci teże
offiari pamiżkę obchodzą / Święto świętę offiarę y spólnie
używaniem Ciała y Kwie Chrystusowi / Drugiemu słowi tego wittchę 3. teo
że Augustin / Huius sacrificij caro & sanguis ante aduentum Chri- Bach p. 376.
sti per uictimas similitudinum promittebatur, in Passione Christi
per ipsam ueritatem reddebatur, post ascensionem Christi per Sa-
cramentum memoria celebratur. To jest / tey offiari Ciało y
Krew / przed prziznaniem Chrystusowu / przed offiari podos-
bienstw było obiecowane / w mece Chrystusowi prawdę samę
było oddawane / Po wniebowstąpieniu Chrystusowu przez
Sacrament

Sacrament
pamiatki.

Gratianus de
Consecratio-
ne 3. par. Dis-
tinctione 2.
Alphonsus Mi-
norita lib. 6.
de heresib. p.
158. b.

Mat. 26.
Mat. 14.
Lucas. 22.
1 Corin. 11.

Mat. 23.

1 Corin. 11.

Sacrament pamiatki biwa obchodzone / Żaras Augustin świę-
ty wkładać co bishy rozumieć mieli przez Święto Świętę
offiarsę / którą w pieru slich słowach potozel / Ze nie co inzego /
nie offiarsę za żywe y umarłe / alie Sacramentum memoria Sa-
crament pamiatki / ktori wierni po w niebawstąpieniu Pan-
skim obchodzili / używając ciała y Krwie iego Świętej / z Du-
chownemi offiarami chwali Bożę y dziękowania za dobrodziej-
stwa wszelkie / które ten Pan mekz swę sprawić raczel. Do
tegoż słysz one słowa które nie telko Gratianus / alie y inzy
Doctorowie Papiesci / Alphonsus Minorita / y inzi / Augus-
tinowi przypisują / plonne naganienie czytowania mego / od
Adriana Junga Theologa Szkoły Poznański okazywać / Ze
tedy są słowa. Dum frangitur hostia, dum calix in ora fidelium
funditur, quid aliud quam dominici corporis immolatio, eiusque
sanguinis de latere effusio designatur. Gdi prawi biwa roz-
łamowana Hostia / gdi s Kielicha Krew musi wiernych leić /
coż sie inzego / iedno Panskiego ciała offiarowanie / y Krwie
z iego boku wylanie znaczy. Ktore słowa oświadczaig używanie
epoleczne ciała y Krwie Chrystusa Pana / takie iście sam w
Hierusalem z Apostołmi sprawował / y iście wshistkim Apo-
stolom powszystkim święcie opowiadaigim Euangelig / spras-
wować na pamiatke święte rozkazał. To czynię na pamiatke
moie. Y drugimi słowy / uczę ich chować to wshisto com
kolwiek wam rozkazał. Co iednak Apostołowie czynili / nie
Mhsz nie offiarsę iaką / to iest / nie Ciała Bożego za żywe i umar-
łe offiarowali / alie używanie ciała na Krzysu wydanego / i Krwie
wilany obchodzili / Co sie pokazuje z listu Pawła S. do Corin-
tow / gdzie o wieczerni Pansci rzecz iest / a nie ożadny Mhsz taki
iaką w Kościele Rzymkim terażniejszy maig. A to iest czo sie
na krotce okazało / iż to prawdziwie Petrus Doctor Papieski
napisał. Ze Mhsz nie bęła taka pierwy / iaka teras iest. Skąd
iest pewne świadectwo że w Kościele terażniejszym Rzymkim
prawi

prawdziwi Msi nie maś / to jest / prawdziwi społeczności w Kościele
używania ciała y Krwie Chrystusa Pána / według podania ^{dziśetym} Rzymkim/
a ustawy prawdziwi Pána tego samego / y także według obcho- ^{prawdziwi /}
du własnego Apostołow iego / Zacznij to sło y idzie / że słusnie / ^{Kościół sta-}
że potrzebnie / patronowie ludzie wielcy y pospolici / Rzymski ^{roźnitnego Rzy-}
Kościół y Mszę iego nie prawdziwą odrzucili / słusnie a we- ^{mskiego Msi}
dług mandatu Chrystusowego przykładu Apostołskiego / Ko-
ściół pierwszy Rzymskiego starożytnego obchod prawdziwy
Msi / to jest używania Sacramentu ciała y Krwie Pański przy-
ieli / do niego się wroćieli / ten dźierz y dźierzec iż pomoc
Bożę maiz / bedz / nie prawdziwego a onego starożytnego Ko-
ściół Rzymski iego / iako winiśch rzeczach według słowa Chri-
stusowego / y Swiętych Apostołow iego / tak też y w tym nie
odstepuizc ani ustroniaizc / A nie słusnie y zapamiętali Dż-
chowieństwo dźisiejszego Kościół Rzymskiego / nas przesła-
duie / Heretikuie / Kościół bierze / y to swięte Chrystusowe /
Apostołow iego / y samego Kościół pierwszy Rzymskiego /
nabożenstwo / niśzić swowolnie uśieluie. O Boże wszechmo-
gaci rośgadz to / a day im uznanie boe nie wiedz co czyniz /
Sprzeciwiaizc się duchowi twemu.

Mowi też ten Doctor Papiński Ferus o Obraziczech że ^{O Obraziczech}
nie na to beli postanowione nā co ich teras Kościół Rzymski ^{obacz.}
użiwa / Naprzod prziznawiz to samiz Doctorowie Papiśscy
iz pierwi / w krześcianstwie przes Kiełk sęch lach Obrazow
nie belo / Tak iz za czasu Constantynusa około czasu Nicenskie-
go Conciliumu bela ta uchwała nā Concilium Elibertinskim ^{Tomo I. Cone-}
temi słowi / Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod ^{ciliorum. p.}
colitur aut adoratur in parietibus depingatur. Cassander Papi- ^{365. cap. 36.}
ski Doctor tak też piśe / Ad imagines uero sanctorum quod at- ^{Cassander in}
tinet, certum est, initio predicari Euangelij, aliquanto tempore ^{consulatione.}
inter Christianos, presertim in Ecclesiis imaginum usum non fuisse ^{p. 149.}
ut ex Clemente & Arnobio patet: To jest / co się tyczy obrazow

W Kościele
Krześcijańskim
y Rzymskim /
dlugo obra-
zom nie używa-
no.

Świetlich / pewna rzecz jest / że napoczątku óppowiedany Euan-
gelij / czasu nieistkiego między Krześciani wlaszcza w Koście-
licch / Obrazom użiwania nie było / iako sie to s Clemensa / y
Arnobiusa pokazuje / I drugiemu słowy. *Sane ex Augustino*
constat, eius aetate simulachrorum usum in Ecclesiis non fuisse.
Jście i Augustina sie to pokazuje / że za tego liath / użiwanie
Obrazom w Kościellicch nie było :

Historia o od-
darciu obrazu
od drzwi Ko-
ścioła niektore-
go przez Epi-
phaniasa Cas-
sander praw-
dziwy być prz-
szawa.

I wiodzi to ten że Cassander Papieżnik zinsich Doc-
torow iako Optata ktori zel przed Augustinem E: i Epi-
phaniasa / ktorego też o oddarciu Cortiny i Obrazem ktoregoż
Świetego / od drzwi nie ktorego Kościoła / Historis y wlasne
okolo tego słowa Epiphaniusowe być przysnawa / czego dalsze
by sapientowie wiktretnie i niebacznie prz. Także gdy przypo-
mina mowie Cassander ten Papieżnik / czasu w ktore Obrazy
malowane telko w Kościołi stawiane / ukazue iakie ich użiwanie
było / że telko *rerum gestarum monumenta non cultus instrumen-*
ta habebantur. Dzieciow niektorich za upominki / nie za instrus-
menta do nabożensstwa onego miano / y to iesliby też te obrazy
malowane były takowe / ktoreby wirazaly prawdziwie tego kto-

Obraz Czes-
kowski nigdy
nie podobny
twarzy S. Pan-
ny ony czisty
Wzi obrazu
Czeskowskie
go nie skrom-
ne, ciekawe.

richby Obrazami albo Conterfetami byli / o ktore w Papieństwie
trudno. Bo y ten Obraz w Czeskowie ktori wlasny być
Panny Marien twirdzi / namni nie jest Świetobliwy twarzy
Panny ony czisty podobny / is oczyma tak nie strziga / iako ten
Obraz ma oczy ciekawe patrzące na każdą stronę za każdym
gdzieby sie ieno obrocił / Inakże skromność błogosławioną
Panną miała / woczach swich Świetlich / niż tego Conterfe-
tu oczu są. Dziwna żeby Lucasz Euangelista miał takowe oczy
malować tej Panny / ktory wśelacie cznoty y swietobliwość pi-
smem inaczej malował / Wierzo dziwniejsza / is tej mataninie /
tak wieldzi / tak mądrym ludziem / tak dlugo wierzą / tam sliubny
czinigez iedzi. Przeciw czemu tenże Cassander i inszego też
Doctora Papieckiego Gabriela Biela Sentency takpiše i

Arguitur

Arguitur & aliorum rudis leuitas qui impronida uota emittunt, & ad peregrinandum se obligant, nunc ad illam nunc ad aliam Ecclesiam, intuitu certarum imaginum, credentes illas maiori in illa, quam similes in alijs, fulgere a virtutibus: Pokazuje sie drugich sprosna nieczemnosć ktorzy nie bacznie sliubi czinige pietrzimowac sie obowiezuiz/ to do tego to do owego Kosciola/ w zgle dem pewnich Obrazow/ wierząc iż wieci w iednich niż w drugich swietnicie sa od cudow cnot. Na ktore nās pominante Doctorow tich przed sie zadni wtim bledzie nās prawi nie maż ani ten chęz miec czasow dziešcieisich.

Tamże ten Cassander piše o zlim użiwaniu Obrazow ktore sie wšezelo w Koscielicie Rzymskim poslednieisim temi słowy Manifestum est quam ut multis uerbis explicari debeat, imaginum & simulachrorum cultum nimium inualuisse, & affectu seu potius superstitioni populi plus satis indultum esse, ita ut ad summam adorationem, quam, uel a paganis suis simulachris exhiberi consuevit, & ad extremam uanitatem, quam Ethnici in suis simulachris & imaginibus effingendus & exornandis admiserunt, nil a nostris reliqui factum esse uideatur: To iest / iās winyi iest nāby ferokimi słowi wikładac miał/ że sie Obrazow nāzbit nabożenskiwo w zmogło/ y affectom abo raczi supersicny liudzi wielie dosyć sie popuścicło / iās iż do zbiteczny chwaly/ ktorz pogani swim Obrazom wirzadzac beli zwitli/ y do ostatny prozności/ ktorz pogani swoie batwany & Obrazy czinieli/ & prziuchedazali/ nasy niczego nie zaniechali/ it. Baczemy iāko ten Doctor Papiesti iāki obieczał obchod Obrazow/ iāki teras w Koscielicie Rzymskim mąiz / zowie pogānski / iż iāko wone czas pogāni sobie stawiali Obrazy za instrumenta do nabożenskiwa/ iās też y teras w Koscielicie Papiestich czinig/ dla czego/ y sapientowie ich uczę/ piše iż iās chwala mąiz bie chwalione ktorz ci swięci/ Bog/ Syn/ Duch Swięti/ abo swięci Boży/ Panna Mārya/ Piotr/ Pawel/ y dla tego stucz

Pag. 160.

Sie użiwane obrazow w Koscielicie Rzymskim dzisiejsim.

W Koscielicie Rzymskiej iās sie sprawuie z Obrazami iāko pogani.

Strasliwe & batwochwalne chwalenie obrazow w Papiestwie

Clemens Ale-
xandrius lib.
2. pedago:
cap. 12. p. 100
Obrazy w pa-
pieſtwie piek-
ne ozdoby
nie ſwiatobli-
we!

Obrazy w pa-
pieſtwie spro-
ne drugie.

Bog chwali
ſwój żadnemu
ſtworzeniu nie
udziela!

Fulgentius
contr Arianos
p. 171.

Origenes con-
celsum lib. 2.
p. 748.

Świeci ntech-
cieli aby te ma-
lowano/ alie
aby naśladow-
wano.

nie te malują rzeźb nie na znak ſwiatobliwości / alie Świątka
y pichy. Jako ieden Malarz barzo dawni Apelles powieſdział
uczniowi ſwemu/ ktory Obrasy Heleny namalował/ nie piękny
alie winioſty/ O adoleſcens cum non potuiſti pingere pulchram, fe-
ciſti diuitem: O młodziencze/ gdiſ nie mogł namalować piękni
uczniemles bogaty: takżec teſ w Papieſtwie Obrazy czyneli y
czinig/ nie według ſwiatobliwości iakoby iż Obrasy pokazo-
wali ſwietlich/ albo ſwiecić/ alie według Świątka/ tak iſ richli
Obras wiraza/ Kortizanke wloſtka/ niſ ſwiećce niebieſka / iak
kom ja Obras ną iednim mieſcu widział przy nowim Oltar-
zu / Ktorei Kigdz ieden / ną wiobrazienie Kucharki ſwoy dał
wimalować. Magdalene Świetka teſ poſpolicie nągo malują/
nie ną miſli ſwiete alie przekleſe/ Aprzedſie te y inſze Obrazy
uczą/ każą chwalić/ iako ſame ſwiete. Nie bacząc tego że Pan
Bog chwali żadnemu ſtworzeniu nie udziela/ nierokając Obraz-
zewi ktorim Bog wirazon bić iako Duchowna iſtność niemoże/
alie y Eſlowickowi ktori ieſt żywym wiobrazieniem Bożim/ Jako
Fulgentius Doctor ſtari wiſznał. Quidquid ſubſtantia Dei non eſt
non poſſumus ut DEVM uel adorare uel colere: Niczego cżwas-
lic nie mamy/ coby iſtnością Bógicm nie beło/ Albo teſ da-
lieko ſtarſi Origenes timi ſłowi/ Cultus adoratio nulli creaturae
concedi poteſt ſine diuinitatis iniuria, Nabożeńſtwa y chwalg
żadni Kreaturze pozwolić nie może/ beż ukrzwdzenia boſtwa/
Skąd teſ Origenes tenże kładąc przyczinę iſ za ſwego wieku
ani obrązow miano/ ani ich żadną cieżą nie wżono/ tak na-
piſał. Nos ideo non honoramus ſimulachra, quia quantum poſſu-
mus cauemus, ne quomodo incidamus in eam credulitatem ut eis
tribuamus diuinitatis aliquid. My dla tego nie weneruiemy
Obrazow / że ylic możeń ſtrzeżemy ſie/ żebiſmy nie iako nie
wpadli w taką wierność / żebiſmy im nie przywłigżeli bo-
ſtwa nieco. Co ſie teſ ſwietlich prawdzimich ticzę/ ci Obrazow
nie chcieli/ ani poſtaci ſwoy Conterſetować nie zgđali/ alie tego
chcieli co

chcieli co Paweł Świete mowiel. Nasładownikami memi
 bądźcie/ iakom ia Chrystusow iest/ Do czego ludu nie obraza-
 mi wieść potrzeba/ alie pilnim a pracowitim uczeniem słow
 Bożego/ a w karności Świete pilnim wychowaniem/ Augu-
 stin też S: O swietich tak napisal/ y pisze nauke dał/ temi
 słowy. *Non sit nobis religio cultus hominum mortuorum: quia*
si pie uixerunt non sic habentur ut tales quarant honores: Sed
illum a nobis coli uolunt, quo illuminante letantur meriti sui nos
esse consortes, Honorandi ergo sunt propter imitationem non ado-
randi propter religionem. To iest/ Niechaj nam nie będzie na-
 bożenstwo chwala ludzi zmartych/ Bo iesliże pobożnie żeli/
 nie za takie ie mamy/ a bi takowich czei szukali/ alie tego cheg/
 abisiny tego chwalieli/ za ktorego oświeceniem raduga sie/ za
 sluzi swi nas bić uczestnikami/ czeic tedy one mamy dla nasla-
 dowania/ nie chwalic dla nabożenstwa/ Skad to baczeni is
 chwalic tego Pana Boga mamy nie Swiete / a iesliż nie
 Swiete/ iakosibi to kto ich Obrazi chwalic miał? Gdiz sa-
 mich Swietich chwalic sie nie godzi? Druga Swiete tu zi-
 wac w pobożności/ nie szukali takich czei aby ie malowano/
 rzeżane im Conterfeti cziniono/ y za instrumenta do chwały
 a do nabożenstwa/ za Kiegi do nauki miano/ stawiano wie-
 szano/ a iakosibi tego po śmierci iusz na infim wietu chwały
 samey Bozey bedze szukać mieli? Żadnym sposobem. Przeto
 dobrze mowi Augustin S: *Honorandi sunt propter imitationem:*
 Maiz bić czeeni dla naśladowania/ Jako Paweł S: do tego
 samego siebie ukazował mowiac/ Bądźcie nasładownikami
 memi/ iakom ia iest Chrystusow/ I drugiemu słowi/ Bądźcie
 nasładownikami memi Bracia a przysrzegacie tich ktorzy sie
 tak rządz iako macie forme nase: I do Żidow wliście/
 slancie sie nasładownikami tich ktorzy wiara y cierpliwo-
 ścią dziedziecziz beda wobieknieżach/

To źle użiwanie Obrządów bacząc Doctorowie Papiesci

1 Corin. 11.
 philipen. 3.
 Donasłado-
 wania S. nie-
 obrazow nie-
 mych/ alie slo-
 wa Bożego y
 karności po-
 treba.

Augustin S.
 lib. de uera
 religione cap
 55. p. 743.

Swietim wo-
 minamy czei
 nie nabożen-
 stwa nie malo-
 wać ich alie
 ich postugie
 wa Bożego
 nasładować/
 Jesliż Swie-
 tich chwalic
 nie mamy/ Ja-
 kosibimy ich
 obrazy chwa-
 lić mieli.

1 Corin. 4.
 philipen. 3.
 cap. 6.

Dmudzi / ujeſci ſibi takowe Obrazy / y ich nabożeńſtwo żrucano
 a gladzono : Inſich na wıwod tego nie wspomınam teſko Mi-
 kołaj Lirę przed Lutereſm kteri zel około dwu Seth lath / Doc-
 tora zwielfkich prziczin w Koſcielie Rzymſkim zacnego / ten
 wkładaigc dzieie Daniela Proroka okolo baliwochwalfnwa
 Kaplanow Babilonſkich / do ktorego lud proſi dla ſwich
 ugontkow a pożytkow prziwodziceli / tak teſ napifał. *Similiter*

Vira in 14. aliquando fit in Ecclesia maxima deceptio populi in miraculis fignis Danielis Etis a sacerdotibus vel eis adherentibus propter lucrum temporale.

Et talia sunt extirpanda à bonis praelatis, sicut ista extirpata sunt.

W Kosciele
C. tana sunt extirpanda a bonis praelatis, sicut ista extirpata sunt
a Daniele. Et adest. Cum de episcopatum me fiedu hunc in Bogocie

podziemie ludzkie wielkie zmodnienie ludzi cudami umiastomiu od Karlanome.

du - zbudami
 albo od tych ktorzy pragnie ich sa/ dla zysku cieszego. A takowe

rzeczy mając być wiozzenione od dobrich Pręlatow / ięto one

wis orzenione bey od Daniela/ Baczemy siach slow Doctora.

tego Papiestkiego iako w Rosciele Rzymſkim bely Dawna Kap:

atko Rošcio łani rowni onym Kaplanom Babilonstym / chitrym łaf onym /

za Księżkiego Bawochwałskim/ktorzi cudami Szatanśkimi lud prosty/dla

W złączonym & pozytywnym zwoleździeli/ instrumenta takowe do tego

Babilonstich mąciło/obraży rzeżane i malowane. Oto Doctor ten pipe/Simi-

liter aliquando sit in Ecclesia maxima deceptio populi in fide mi-
raculi. Tunc praeiudicium non fiet de divina Providentia

miękkie imodzenie iudii przez cuda imphane od Gortanem

Zawiedzenie i tak się działo w Noanemwie u Babilonczikom przez sprosne

Ważne Zapła Białowocławsko/taf sie tek w Kosciółce Nymskim Dzieje od

Kaplanow przez obraz. Tak u Babilonczykow Kapłani liud

zawodzili fałszywemi cudami/ tak y pierw y Dzis Napieści

czinieli / czinig. Stosui tu balwochwalsiwo Czesochowstie /

stosui insich mieżsi gdzie Obrazu osobliwe nad inże mągi.

gdzie założenia Świetich osobne cudami zmislionemi i dawna.

zalecone / do ktorich Kapłani uczę lud prosić biegać / ięzdzic /

y niepojętą omamienią od Kapłanów bieżących tłumy. Łożawie

Dziennik

1875

Ożenie iako iſte obgadzenie ukażował on Doctor Mikolaj Lira
 y inſi ukażowali/ czego przedſie Koſciół Kriſti/ Pralaci &
 Kapłani tego baczyć nie chcieli/ y teraz baczyć namny nie chcą/
 Baczemi iako tenże Doctor napomina/ & bi takowe Obrazy/
 takowe nabożeńſtwa/ bałwochwaſkie y s fałſiwemi cudami
 Pralaci dobrzi/ wikorzeniali iako Daniel ucziniał/ & nie nie bał
 maſz takowich Danielow/ nie maſz tak dobrich Pralatow ktor
 rzybytho czynić mieli/ chodź błąd wielki/ iednak ſie w bledzie
 użnać/ & ni ſia napomnieć/ & bo karać nie chcą/ & ni dadzą/
 przyczynę tym wiecż daige że ich baczni liudzie/ baczni Patros
 nowie/ iako obledliwych & w bledziech lieżących ſłuſnie odchod
 dzieli y odchodzą/ y pewnie odchodzić będą według ſłow Chri
 ſtusowich/ & niechajcie ich ſłiepić ſz y wodzowie ſłiepięch.

Obrazy Bał
 wochwaſkie
 gubić potrzeb

Matth. 15^e

Do tego rozſzdeku prziwiodę ieſzcze iednego takż Doc
 tora Papięſkiego ktory żel wieku nāſzego Alphonsa. Si populus
 Christianus eſſet nunc æque pronus ad idolatriam ut tunc fuit
 populus Israel, nec aliter poſſet ab errore renocari quam imagini-
 bus confractus, crederem eas merito debere confringi, illa enim qua
 neceſſaria non ſunt, & ſi bona quantum libet ſint, ſæpe tamen tol-
 luntur aut prorsus abrogantur, propter mala qua inde oriri cogno-
 ſcuntur. Sic ergo, & ſi imaginum uſus ſit bonus & Eccleſia utilis,
 ſi tamen inde idolatria oriretur, cui aliter iudicio maiorum ob-
 uiari non poſſet, quam imagines confringendo, tunc iuſtum eſſet
 ut ex imperio maiorum tollerentur aut confringerentur: To ieſt/
 ieſli bi liud Krzeſcianiſki bel tak teraz ſetonnny do bałwochwal-
 ſtwa/ iako tenż eżay bi liud Izraelſki/ & inacż niemożby
 od błedu odwiedzion być/ ieno Obrazy polamawſzy/ wierzel-
 bich że ſłuſnie maig być polamane. Do te rżeczj ktore potrzeb-
 ne nie ſz/ choćby iakopſotwier dobre beły/ iednak eżſto kroć
 bywaig żłozone/ & bo prāwie zagubione dla rżeczj żlich/ ktore
 żnich uraſtaig/ tak tedy chociaſ użiwanie Obrazow ieſt dobre
 y Koſciółowi pożyteczne/ ieſli by iednak żnich bałwochwaſtwa
 uraſtalo/

Alphonsus de
 Castro lib. 7.
 contra, heres-
 ses p. 182.

Illā quæ neceſ-
 ſaria non ſunt,
 cur ergo nece-
 ſſaria imagi-
 nes?

Iſcie ieſt ſto-
 nni yſtionniet
 ſii

Isie uasta.

urastało / ktoremu inaczi zroszdku starzych zabrzećby sie nie mogło / ieno polamaniem Obrazow / tedy słusno by aby zwierzechneści starzych beli odiete albo polamane.

To ten Papiesti Doctor też piše y swoy daie roszdek / kiedyby Obrazy miati być psowane a zrucane / kiedyby z nich bawochwałstwo urastało / A zaś nie urosło abo nie roszcie : a zwiastuje że takowe okolo tych supersticie sprawuiz / że i dla nich prawdziwe nabożenstwo tracę / Jako to y Ciprian S. dobrze napisał / *Superstitionibus falsis religio uera subuertitur* / Zabobonnościami fałszywymi / religia prawdziwa abo wiara nabożenstwo bywa wywroczone. Poliderus też Doctor Papiesti napisał / *Eanesania deuentum esse ut hac pietatis pars, parum differat ab impietate.* Stakiego użiwania obrazow do takiego szalenstwa przysło / że ta pobożność częśc mało różna iest od niepobożności. Ktorę niepobożność Jacni Doctorowie y Kardynalowie Kościola Rzymskiego upatruizę / oczę iakoby sobie przetarzi a błędu sie oczucaizę / iawnie to pisali / przysnawali / napominania okolo Obrazow czynili / i na Conciliach przestrogi dawali. Jako to Piotr / *de Aliaco* Cardinal Cameracenski uczynił pişę o Reformatyż Kościola Rzymskiego / na Concilium Constantienskim gdzie / miedzi insemi barzo rzeczami potrzebnymi tak pilnie upomina. *Providendum est, Quod in Ecclesiis non tam magna imaginum & picturarum uarietas multiplicaretur* : Spatrzę potrzeba żeby w Kościelach nie tak wielka Obrazow y malowania różność beta rozmnożona : Baczę to ten Doctor & Cardinal iako tych Obrazow wielki niepożitek bel / Bo iezliş gdy ich wielie / niepożitek / iakoş y ziednego miał y ma być pożitek / pospolicie w Kościelach Papiestich / gdzie się pişę / gdzie poryşę / gdzie sie obrociş / tam bawianow ogromnych / tam Obrazow / y malowania rozmaitego pelno / & słowa Bożego ktore biş czytał / na malowanego namni / wszisko na coby ieno patrzeć & nie czytać.

Ciprian S.
tractatu con:
Demetrianu
p. 101.

Supersticie
wiara prawy
duwa wywra
caizę /

Lib. 6. cap. 13

Fasciculo re:
rum. p. 206.

Toż drugi Doctor Papięski / Gerson proponował Gerson 2. par
 przeciw Obrazom czasu iuż dawnego przed Luterem. *Iudicate te in decla-*
si tanta imaginum & picturarum in Ecclesiis uarietas expediat, ratione deffe-
& an plures simplices nonnunquam ad idolatriam peruertant: tuum uiro-
 Sądźcie prawi iesliż takowa Obrazom w Kościelich rozlicz rum Ecclesia
 ność iest pożyteczna & iesliż / nie wiecy prostich liudzi nie sticorum.
 kiedy do bawochwalstwa przewracają / Jakoby na drugim De probatio-
 mieiscu pisze tak wiraża. *Dici non potest, quantum sefellit plu-*
rimos & a uera religione auertit, &c. Dum imaginibus exhibent
 latría cultum. Rzecz nie może iako wielce osukało liudzi / y od nespirituum
 prawdziwi Religij odwiódło / gdy Obrazom wirządzaią częśc
 chwały / Iako te częśc chwały Kościół Rzymski Obrazom od-
 dawają uciż / kaze oddawać / na co też Sapientowie Kościół
 Rzymskiego assertie swe wydawali / y wydawali / popieraiać
 Tomasz Dominica Mnicha Sententey o chwaleniu Obraz-
 zow / że są chwałą małą być chwalone ktora Bog / Christus /
 Maria / Świeci / & to żeby przez chwalenie Obrazow Bog /
 Christus / Maria chwałę odnieśli / Alie są Sententia iako spro-
 sng & poganstę samich Doctorowie Papięscy / zdrowego rozs-
 sędku bedzą / potępiali / Insiich nie wspominaiąc telko te przy-
 pomnie. *Picus Rixze iedno Włóście wielce użone temi słoz-*
wy. Nec crux Christi, nec ulla imago adoranda est adoratione la-
 tria etiam eo modo quo ponit Tomas: Ani Rxiż Christuś
 ani żaden Obraz nie ma być chwałon częśc chwały / y tim obiz-
 czaiem iako kładzie Tomasz: Toż też Cassander zacny Pa-
 pieżnik wiwodzi / y przywodzi Biskupa iednego Minatenskiego
 jeznanie. *Si nec homines nec Angeli adorandi sunt, attendant*
quid agant, qui sub pretextu cuiusdam religionis seu pietatis, di-
uersas adorant imagines, non enim licet aliquid manu factum ado-
rare, una tantum est Dei patris imago, quam una cum patris tan-
tum adoratione adorare debemus, scilicet unigenitum Dei filium
 IESVM Christum &c. To iest / Iesliż ani liudzie / ani An-
 giolowie

Ioan. Picus
 Comes Miran-
 dule conclus-
 sione 14. p.
 94. & p. 155
 Vilhelmus Ep-
 scopus Mina-
 tensis lib. 4.
 de Missa 4.
 parte Cano-
 nis. p. 75.

W Kościele głoſowie nie mają być chwaleni / niech baczą co czynią / ktorzy
Kłmſkim pod zastonę tej Religij albo pobożności / rozmaite chwalisz
Religij a po Obrazu / bo nie godzić ſie tego coby reka było / ucziniono chwa-
bności roz- lić : Jednoć telko ieſt Boga Dycha wioobrażenie / ktore weſpoł
maite chwa- zopcem telko chwala chwalić mamy / to ieſt iednorodzonego
ſia obrazy. Bożego Sina Jeſuſa Chryſtuſa.

Liud poſpoli
ty do obrazo
bałwochwal-
ſtwa przychł
ny.

Lib. 1. de Ec-
cleſia de pic-
turis et mia-
ginibz p. 6. b.

Obrazy occa-
ſia do złego
y pokuſa aſa
molowtę pro-
ſtym liudziom
paſi

Obrazy nie
obrazy.

Jakoſ do tej chwali ktora Obrazom wirządzaig / y wie-
rządzać iawnie uczy / liud proſty łacwie iſcie przywiedzion by-
wa / że ſie ku ich chwaleniu przychilić moze / Jako ten że Docs-
tor Papięſki przyznawa piſmem Świetim to okazygic / tak pi-
ſze . *Reprobatur nimis imaginum uſus, ait enim Apoſtolus*
1. Cor: 8. Scimus enim quia Idolum nihil eſt in mundo, & nullus
dominus niſi unus. Poſſent namq; ſimplices & infirmi per nimi-
um & indiſcretum uſum facile ad Idolatriam trahi, Vnde ſapientia
14. Idolum nationum non erit reſpectus, quoniam creatura
Dei in odium facta ſunt, & in tentationem animarum hominum,
& in muſcipulam pedibus inſipientium. Odrzucone prawi biw-
żbiteczne użiwanie Obrazow / bo mowic Apoſtol 1. Cor: 8.
Wiemić zecz bałwan nieć nie ieſt na ſwiecie / a iſzaden Pan nie
ieſt ieno ieden. A mogze iednąſ proſci / a ingli przeć żbitnie
a niebażne użiwanie / łacwie do bałwochwalſtwa być przyćig-
nieni. Ekd w Kiegach Mgdroſci 14 cap. napisano. Na
bałwani náradow bażenia nie bedzie / bo ſtworzeniu Bożemu
na menawiſc uczinione ſa / y na pokuſenie duſi liudzi / y na
ſamolowke nogom liudzi proſtich / Te ſłowa ten Papięſki
Biſkup do Obrazow Koſciół Kłmſkiego przyłada / y gány
a odrzuca ieich abuſum / to ieſt złe a żbitnie użiwanie / ktore nie
ieſt inſe / ieno gdy ie ża inſtrumenta do nabożeńſtwa a chwały
Boży mają a wiſławiąg / ſktorego takiego użiwania
dowodzi piſmem / że liud proſty przeć nie łacwie w bałwo-
chwalſtwo w paſć moze. Bo toſci ſie dzieć co y w pogańſtwie
że Obrazy / na obrazy Duſiom liudzi / na pokuſenie a ſamo-
lowke

lowke proſtim cżinione bywały / y biwaig. A żwłaſzcza że liud
 proſſy żnauki Kapłanow Koſciola Kżimſkiego / nauceżet ſie y
 uczy przed Obrzązi tak riteimi baliwamy iſko y małowaniami /
 kłaniać / kłecac / y kłeczac ſwe modlitwy przed nimi mowić /
 cżapke żeimowić / y inſe nabożne poſtkony cżinić / Swieczky
 przed nimi żapalone ſtawić / Kżyżem padać / leżec / żnich po
 budke do nabożeńſtw bracz / a tym Duchą Bożego żapamię
 tuiwaig / ani go wżiwaig / ktorego ten urzęd ieſt Cera poru
 ſać a pobudżac ku wſelakiemu nabożeńſtwu / Modlitwam / po
 kucie Swietey / wierze / prawdzie Swietey / miłości y ku wſech
 cnot naśladowaniu : Żapamiętuiwaig y ſłow Bożego Euan
 gelij Swietey / ktora ieſt moc Boża ku zbawieniu kżdemu
 wierzącemu / gdy ſobie Obrązi iſ pismo maig / y te nād pismo
 prawdziwe ktore ieſt ſwiādecstwem o Chriſtuſie Pānie / y o wſiſz
 kich ſprāwach iego / ktore ieſt iedno / przeſ ſlugi Boże za wolę
 y roſkazaniem Bożim / żnādchnienia Duchā Swietego wiā
 ne / dla nauki a poćiechy duſzny a zbawienny kżdemu / prze
 kłādāig y wiwypaię / y im wiētſa moc przywłaſzczaig niſ
 piſ mu / wiētſa czeſć a uciwioſć / cżinige niſ Bi
 blij Swietey / wktory ſie żamitāig piſmā ſwiete Duchem
 Bożim nādchnione / iſko liſty żniebā / iſko Chriſtoſtom / Augu
 ſtin S: Grzegorz ucig od Boga do naſ zeſłane / O ktorych to
 ſam Bog mōwi wedlug ſłow Auguſtina S: Quod ſcriptura
 mea dicit ego dico. Co piſmo moie mowit ho ia mowie / ktore
 piſmo takowe / oni żnieważāig / wiētſa moc Obrāżom y ucig
 ciwoſć tym pokuſom a Samolowkom liudzi / wyrządżāig.

Ktorego tak ſproſnego uciwku ſwiādecstwem ſa te ich
 ſłowā / ktore nāpiſat Vilhelmus Biſkup Minātenſki Doctor
 Papięſki. *Pictura plus uidetur mouere animum quam ſcriptura,*
per picturam, quid eſt res geſta ante oculos ponitur quaſi in pre-
ſenti geri uideatur, Sed per ſcripturam res geſta, quaſi per auditū
qua minus animum mouet, ad memoriam reuocatur, Hinc etiam
eſt quod

Czego ſie liud
 wſelaki w
 Koſciole
 Kżimſkim żo
 brazow ucig
 Obrāżyżad
 Duchowi Bo
 żemu odejmā
 19.

Ioan. 16
 zach. 12.
 Kżim. 8.

do Kżim. 1.
 Ioan. 5.

Math. 10.
 2 Petri 1.
 Kżim. 15.

Chriſtoſtom in
 Gene. cap. 1.

Auguſtinus
 T. 10. ſer. 56.
 Lib. Confessi
 13. cap. 29.

Grego: Epiſ
 4. ad Theoſ
 dorum.

De Eccleſia
 Fol. 7.

Notus
 W Kościele
 Rumsim
 wiekzy ucze
 wosc cimy
 obrazom nie
 mym nisz pis
 ma od Duchy
 Bozego ngy
 chionemu
 2 Timoth. 3.
 Kiegi Biblia
 iaki wainosci
 Beruch. 4.
 4 Ezech. 14
 1 Mica. 2.
 2 para. 17.
 4 Reg. 23.
 Luce. 3.
 Augustin Epi
 171. De con
 sensu Euange
 li. lib. 1. cap.
 7. Tomo. 4.
 p. 345.
 Chrysostom.
 concione 3. de
 Lazaro.
 Iustinus Mar
 tir
 origenes in
 prefationem
 Ioan. p. 231.
 Beda in Psal.
 8. Fo. 8. p.
 470. Augu.
 sup. 8. Psal.
 lib. 5. Reg.
 cap. 14. p.
 331.

est quod in Ecclesia non tantam reuerentiam exhibemus libris,
 quantam imaginibus & picturis: Málowanie práwi / wiecy
 zda sie poruszać umysł / niż pismo. Przes málowanie bowiem
 rzecz uczynioną przed Dezy bywa położoną iakoby niniejszego
 czasu działą sie. Alie przes pismo / rzecz uczynioną iakoby przes
 słuchanie / ktore mny umysł porusza / ná pamięć sie przywodzi /
 Skąd też to jest / że w Kościele nie taką uczciwość wyrządzami
 Kiegom / iaką Obrazom á málowanu / Kiegom mowi to jest
 pismu / bo pierwy powiedział / málowanie wiecy porusza umysł
 niż pismo. Co jest wielkie bluźnierstwo iak mowie / pisać / á
 rozumieć / Bo pismo od Duchy Bozego iako Ap. stol swatecy
 nádechione jest / y jest pożyteczne do nauki / y takie ktore in
 structis dacie nábyć zbawienia / y ktemu spráwne Cłowiek
 gothowego / á doskonałego do wfeliatiego uczinku dobrego.
 Zaczyn to idzie iś Kiegi Swiete / sz Kiegi mándatow Bo
 zich / w ktorich iako to Bog sam do Ezechiasza mowiel / uena est
 intellectus & sapientia fons, & scientia flumen. Zeta jest wyros
 sumienia / y mądrości studnica / y umietyności rzeka. Sz
 Kiegi Testamentu Pánstiego / Kiegi zakonu Pánstiego / Kie
 gi przymierza Pánstiego / Sz Kiegi mow Bozych Prorokow /
 iako Lucas Swietny napisał: sz codices Sancti & instrumenta
 Ecclesia / Boskie Kiegi y instrumenta Kościół / sz Sancta qua
 driga quibus Christus per orbem uelut subegit populos, Sz swies
 te W. y ná ktorich Christus przes Swiaty iadze podbiel liud.
 iako Augustin napisał / sz instrumenta Christianorum, anima
 farmaca, iako Chrysostom E: sz Columna & firmamenta
 Euangelij, iako Iustinus Mátyr / Sz Elementa fidei / iako
 Origenes napisał: sz Opera digitorum Dei, uczinki palcow
 Bozych / iako Beda napisał z Augustinem Swietim / sz to
 cwordo Kiegi Euangelistow remedia nostra salutis lekarstwo
 nászego zbawienia / iako Grzegorz napisał / sz iako Putei
 diuini ex quibus hauritur instructio ad coniunctionem anima cum
 Dei ner.

Dei uerbo: *Es iako Studnice Boskie sktorich sie czerpa in: Glof. ordina*
 struccia do zglezenia Dusze slowem Bozim / iako Origenes *ria in cap. 2.*
 napisal / *Es tanquam spica in quibus sunt semina uerbi, iako*
 Ktosy w ktorich sa ziarna a nasienia slowa Bozego / krotce pi- *Marci.*
 szac / uolumina sacra, iako Origenes pise. Plena sunt omni vir- *In Hieremi.*
 tute, ut Dei sermo omni virtute plenus est, habens istius modi *cap. 2. Homi-*
 fortitudinem quae potest purgare uitia, & sordibus defricatis, ad *lie 12.*
 colorem pristinum renocare: Kiegi prawi Swiete wshelaki enoz
 ty pelne sa / iako slowo Boze wshelaki enoty p tne iesi / maise
 takowz moc ktora moze oczyszcic wshlepti / y brudy zdrapawsi /
 do kraso pierwszy przywieść.

Olia krotkich takowich upominkow / a drogich Boskich
 Niebieskich kleynotow / ktore sie znajduia w Kiegach Swie- *Kiegom S.*
 tich / abo w Biblii Swietey zawste tym Kiegam znaczna cześć *Br. iu z ucto*
 wyrazdzano. Naprzod sam Pan Bog ktory w ony skrzyni Te- *na cześć wyo*
 stamentu swego / gdzie Swiatosci Swiete / Manne / rożga *tyozano*
 Aaronowe chowano / kazal tes Kiegi wlozyc a chowac / I *Deutro. 31.*
 wtaki waznosci bywaly Boze Kiegi / z zawste do nych sie ucies-
 kali meżowie Bozy w poznaniu woli Bozy y winnych potrez- *4 Reg. 22.*
 bach / bzd prawdy / bzd obladzenia / y innych nauke a napra- *2 Paral. 34.*
 we brali. Iako sie to pokazuie s Krola Josiasa / za ktorego
 gdy Kiegi naleziono Moysesowe / donnu Panstiego popraru-
 tze / a one przed tim Kroliem czytano / przetefsy sie srodze ze
 slow onych Kigg Krol ten / izl mowic Kaplanowi a slugom
 swim / *Ite & consulite Dominum super me. & super populo.*
 Idziecie a poradzcie sie Pana okoto mnie / y okoto ludu /
 y okoto wszytkiego Judy / o slowiech Kigg tych ktore
 nalezione sa / bo wielki gniew Pansti zapalony iesi przeciw
 nam / ze nie slachali Sycowie nasi slow Kigg tych / aby czynili
 wszytko co napisano iesi nam. Przeto wzgawsy te od Pana
 Boga porade przez biala glowe Zone mezatke Swietz Hol-
 de / Prorokini / i gromadzil lud Krol / iako slowa wlasne sa.

w poradzie
 prawdy y bla-
 dow do Bibie
 in sie ucieska
 ia wicm Bo

Z gromadzieli sie do niego wszyscy skarey Judcy / wszyscy ktorzy
 mieszkali w Jerusalemy / Kaplany y Prorocy / y wszytki
 lud od malego az do wielkiego / y czytali wszytkim sluchajacym
 wszytkie slowa Kzigg przimierza / ktore nalezone sa w do-
 mu Panskim. Tu kazal kazdy ma iaka cześć riegom Swie-
 tim ktore nalezone byly w Kościelach / oddawał Krol Josias /
 czasu poprowadzenia Religij Kościola Hierozolimskiego: kazal
 ie czytać a sluchajac slow znych poruszył sie do naprawy / uznał
 błedy y swe y swych Kaplanow / y pierwszych przodkow swo-
 ich / uznał gniew Boży / ktory dla obkładaenia y przestępstwa
 tego pisma / ktore w tych riegach byly / nań y na lud iego
 przysłał / kazal sie do modlitw Swietich Kaplanom udać /
 a od Boga radę coby według tych rzigg czynić miał / szukając
 Ten radę Biskup albo przedniejszy Kaplan Helcias zinnemi
 slugami Kroliebstwimi nabrywali od Biatych głow, mezaffi
 Prorokini. Holdy / ktora też to smielle mowiała / rade onym
 zacnym ludziom dała / *Hac dicit Dominus, To mowiy Pan /*
Jeżeli było na ten czas poprowadzenia Religij / na Prorocech go-
dnich / bo y na riegach Bożych było jeżeli / ktorich nie czytali /
ustawiamy przeciwnym / a zwyciężamy sie bawiąc / Niewiaście
meza maigca. Pan Bog wzbudził ktorey dar Proroctwa
dał / dla reformacy a naprawy Religij / Do ktorey tedy sie oto /
y Krol / y Dwor iego / Biskup Helcias / Kaplani y wszytki lud
uciekali / odniey radę a rzadę sluchali y posłuszni byli. Gdzie
potim nabozenstwo y Sacramenta Swiete / Ceremonie / oś
sobliwie Baranka Wielkonocnego Swieto a obchod sprawo-
wano / nie według zwyczajow ktorych postanowienia pierwsze Pans-
kie prowadził a gwałcił / ale według rzigg Bożych. Præcepit
omni populo dicens, Facite Phasce Domino DEO nostro secundum
quod scriptum est in libro faderis huius, Non enim factum Phasce
tales a diebus Iudicum, &c. Krol kazal wszytkiemu ludowi mowić:

Czasu popro-
 wadzenia jako
 nu Bożego y
 naprawy ie-
 rade nauka /
 Biskup (kap-
 lany od biatych
 głow) brali

Przyncie

Wzińcie Święto używania Baranka Panu Bogu waszemu/
według takto napisano w rękach przymierza tego/ Do iednast
niesprawowano tak Święta używania Baranka od dny Se-
dziom. O by tak Krolowie/ Biskupi/ Kapłani/ Doctorowie/
liud wszyscy w obgadzeniu dawnim / y dzisiejsim Kościoła
Ksińskiego/ (które obgadzenie takom tho pierwszy winiodł sa-
misi przynawia) czynieli / rzezi nowego Testamentu y sta-
rego czytali/ ktorzy dla prozby nie baczeni ważności ustaw/
zaniedbali/ one pod ławę wrzucali/ że ie kiedyś naliżli. By
według tych rzezi Świętych / nabożenswa/ obchod używania
Ciała y Krwie Chrystusowej / iako w tych rękach stoi / sprzą-
wowali/ wiare nabożenswa brali/ dobrzeby było.

Tos czyniel drugi Krol Josaphat/ czasu naprawy w Re-
ligij też poprowadzany / Do rzezi Bożich sie uwał / y z nich liud
prawdy wziął Kapłanom rozkazał. *Dacebant populum in iuda
habentes librum legis Domini, & circuibant cunctas urbes
iuda, atque erudiebant populum.* Wzięli liud Judycki między rze-
gi Zakonu Pąskiego / y obiegali wszystkie Miasta Judyckie
y nauczali liud. To była wielka część rzezi Bożich/które wła-
śnie miano za instrumenta prawdy zbawienney.

Tos czynieli Neemias y Ezdras gdy sie byli wrocili
zniewoli Babilonscy/ y znówu w Hieruzalem Kościół y Nacz-
pospolitą Izraelską dźwigali a naprawowali / także stażbę
Bożą y życia Święte ludowi postanawiali s Rzezi zakonu
Bożego. Iako tego te słowa są/ Zgromadzieli sie liud wśeliaki
iako między ieden na ulice ktora jest przed Bramą wod/ y mo-
wiele Ezdrasowi Pisarzowi aby przyniosł Rzezi Zakonu Mo-
jżowego/ ktory rozkazał Pan Izraelowi. Przyniosł tedy
Ezdras Kapłan Zakon przed wielkością meżow / białych
głow y wśiśkich ktorzy mogli rozumieć wdzieli pierwszy Kie-
żca siódmeego / y czytał w nim iawnie na ulicy / ktora była
przed Bramą wod/ od poranku aż do południa przed oblicz-
nością

Wziwanie Ba-
ranka wed-
ług iako napi-
sano w Kie-
sach/ Tak by
też trzeba u-
żywać wcie-
rzy pąski. I-
ako napisano
w Kie-
sach
Krystusowych

2. Paralip. 12.

Ezdra. lib.
2. cap. 9.

Hiere. 10.
Habacuc. 2.

Augustin de
consensu Euā
gelistarum p.
377.

pan Bog si
prawy swiete
nie malowac
alje pisac roz
kazowal

nošcia Meżow/ y Niewiaſt/ y ludźi mądrich/ á uſy wſyſt
kiego ludu beli wyciągnione do Xigg. To y ſlich okazue ſie
ta częśc wielka Xigg Swietich/ że żnich omę ſludzy Boży/
Neemias y Eſdras wſyſkiego ludu/ Meżow białlich głow
młodzienców/ Pánienek/ y mſnych mądrich á uczońich/ owa
ktorzy iuſz beli baczenia á rozumu dobrego/ uczeni Pána Boga
znać/ woli iego naśladować/ chwale iego y nabożeńſtwo praw
dziwe wykońuac/ y inne dobre á Swiete obyczaje mieć/ Do
ktorego czytania Xigg Swietich/ lud ſie zgromadzał iako
Męſz ieden/ to ieſt do iednego czeła/ y czytał Eſdras od Po
ranku aż do południa/ á lud ſpilnoſcia uſy ſwe wyciągał/
á naſtadał do omęch zacnych Xigg/ gdzie te ſłowa á wyprofi
Boże ſtały/ Te prawdziwe á właſnie Xiegi nā on czas laikom
á proſtych y mądrich bely/ nā przykład wodzom á przyſiawom
ludu Bożego/ Duchowienſtwu Koſciola Chrześcijańskiego/ aby nie
Obrazy/ ktore Xiegami ſmteia zwāć/ proſtim ludziom wyſta
wiali/ álie Xiegi Boże przeſtawiali/ żnich uſtawicznie/ á pilnie
nauki dawali/ ten lud częſto zgromadzał/ żeby ſie uczył á ſpo
ſobiel/ do Xigg uſy ſwoęch naſtadać/ á ſiye ſwe wyciągać/ czy
obracać/ nie do Obrazow Xigg żmislionich obłudnych/ w ktor
nych iako Hieremias Prorok mowi/ ieſt/ *Doctrina uanitatis*
nauka prożnoſci/ ábo iako Habacuc *doctrina mendacij*, nauka
kłamſtwa/ Żeby ſie tego lud uczył/ Chriſtuſa Pána y Swietich
Apoſtolorow iego ſukać/ *non in pictis parietibus ſed in Sanctis codi*
cibus, nie nā ſciżnach malowanich álie w riegach Swietich/
Jako Auguſtin Swiety niektorim pogánom to przypisował/
że teſz tak chcieli Chriſtuſa y uczenniki iego poznawać *in parie*
tibus pictis & non in condicibus sanctis: nā ſciżnach malowa
nych á nie s rigg Swietich/ Obrazy ſobie mąſze za riegi
Jakoż inuentia to ieſt Pogánſka obrazy á riegi proſtych liu
dzi mieć y wiſtawiać iako Doctorowie ſwiadczą:

Teſz y to czytamy/ że Pan Bog ſprawy ſwe wſelkie
nie malowal

nie málować/ álie písac roskázoval/ tých spraw swych / słow
 wśeláckich / nie obrazy íakie/ ále ríegí sporządzać vézel. Jako
 czytamy: Mówiel Pan do Moisépa: *Scribe hoc ob monumentum*
in libro. Nápíš to ná pámiátkę w ríegach. *Scribe tibi verba hac,*
quibus & tecum & cum Israël pepige fœdus. Nápíš práwi/słowá
 te sobie/ktoremi y z tobą y z Jórúzelem vézmiélem przymierze.
 Y drugie słowá/chęć Pan Bóg mandaty swe nie ná obrázích
 mieć málowane/ ále wyrażone písmem. *Scribes ea super postes*
& ianuas domus tue. Nápíšes ie ná podwoiách y ná drzwíámi
 domu twego. Y chęć w pámiéci wiecznéy mandaty swe zácho-
 wáć/ ná kámiéníách roskázał ije písac. *Scribes super lapides o-*
mnia verba legis huius. Nápíšes ná kámiéníách wśyśkie słowá
 zákonu tego. Tákże co Pan do Proroków mówił/ do Esáiasza.
 Nápíš mu ná Burpanie ná ríegach pilnie wyraż to/ y będzie w
 dzien ośláteczný ná świádecwośń ná wieki. Do Hieremiasza.
Scribe tibi omnia verba qua locutus sum a d te in libro. Nápíš sobie
 wśyśkie słowá ktorem do ciebie mówił/ ná ríegach. Y ná insich
 mienscach dosyć tego. W nowym Testámencie gdy Christus
 Pan mówił ráciel/ co *Matth: 5.* oznaymuie. Oto ja posyłam do
 was Proroki/ Medrce/ Písarze/ znácząc Apostoły swe/ y Euan-
 gelisty/ písarze nie málárze/ktorzy ríegí spisowác/ nie obrazy mál-
 lowáć mieli. Z ktorých ríegí lud wśelki vézić sie drog zbáwién-
 nich miał y má/ nie z obrázów. Jáko y w Obiáwieniu Jána 3.
 czytamy o tákowym roskáżaniu Bożim dosyć. Belem w duchu
 w dzien Niedzielný Páński / y slisálem głos wielki/ iáko tráby
 mówizcei. Co widzisz nápíš ná ríegach/ á posli siedmi kóściół-
 som. Z drugiemy słowy: Nápíš coś widział/ y co iest/ y co po-
 trzebá dżac sie potym. Drugiemy słowy/ Aniółowi Ephesij-
 skiego kóściółá nápisz. Aniółowi Smijernienskiego kóściółá
 nápisz. Aniółowi Pergamenskigo kóściółá nápisz. Aniółowi
 Tíjstirskiemu kóściółowi nápisz. To mówi Syn Boży Angio-
 łowi Sárdijskiemu kóściółowi pís/ y co wiecy. Sczego wśyś-
 kiego

Exo: 17.

Exo: 34.

Deut: cap. 11.

Deut: cap. 27.

Esaie: 30.

Hier: cap. 30.

Mat. cap. 23.

Jan w obíá-
wieniu cap. 3.

Cap. 2.

Cap. 3.

kiego iá sie okazuje waznoſć/uczciwoſć piſma Bożego á riąg
ſwiateł ſamá wlaſna á powinna/ nie obrażom/ żeby tim wies
tſa miała być wırzadzana/ niſ piſmu S. á riegom Bożym/ iá
to koſciol Rymſki i dſieyſzy według jeznania Wilhelma Mi
náteńſkiego Biſkupa czyni obledliwie.

Nicolaus Ly-

ra in cap. Lu-

ca. 7.

Libri Atepi

Riegi 8. c. 10

niſ w Koſcie

le Rymſkim.

Żydowie według ſwiadeſtwá Mikoláſa Lyri Doktora Pas
pieſkiego/riegom ſtárego Teſtamentu wielká uczciwoſć czynie
li y czynią. Skąd nápomina żeby teſ krzeſććanie przykładem
tym Żydow/ Biblii S. czynieli częſć á uczciwoſć. Y piſe tak/
że Żydowie iáſk częſć riegom S. wyrzadzają / że żadná miárg
nie ſiedzą ani ſiedzieć chcą/ ſiedząc polie riąg/ wyſij iáko rieg
gi ſá álbo bywają polożone/ czego w koſciele Rymſkim nie ob
ſerwują/ obraży ſwe wywiſzając na deſpekt á wıgárde ſłowá Bo
żego/ ktore w kſiegach S. iáko w ſtarbnicach iáſkich Bożych
ieſt zachowane.

Stacianus con

ſtantineſus

wielkiego

Riegi 8. ante

o obraży

Constantinus wielki Ceſarz Krzeſććiańſki/ iáko czytamy w
Hiſtoriach Koſcielnych/ chcąc pomnożyć znanieſć Euanges
lij S. y wſhelakie powinnoſći pobożnoſći cnot obyczajow do
brych/ iáſe drogi okazać narodowi ludzkiemu zbawienne nie
o obraży ſie ſtáral/ y nie te rye á málować kazał/ áby ie w koſcie
le ſławić/ ále o riegach S. piſma S. ſtáralſie ná te náklad wielki
czyniel/ y tych nábywać roſkazywał/ ku pomnożeniu chwaly Bo
żey y ſłowá Bożego. Jáko doſtatecznie o tym Socrates w Hiſto
rii ſwey opifuie. Toſby teſ należało czynić wſelkim pánom/ w
mieſćciech/ ná wſiach ſtárac ſie/ iáko by liud ćwicżony był w ſłó
wie Bożem/ dżiatki z mlodu áby ćwicżone były kmiotkow y in
ſzych/ Biblii riegach S. w każdym koſciele / áby byli/ y z nich ſá
mnych áby wéżono prawdy á drog zbawiennych / Czego iednak
iáko potrzeba nieczynią/ choć Kieży doſć á bárzo doſć iáko mo
ſlochu mają / ktorzy nie wéżą z riąg prawdziwych / obraży li
dżiam riegach zmyſłone okazując/ á do náuti iáſcie niedoſły wy
ſławić. Sámi teſ iáſciemi będąc/ iáko Pſalm ſwiadeży. Dczy
máige

Socrates lib.

8. Hiſtoria:

Eccleſia: uel

1. cap. 9. p.

276.

Pſalm. 103

Pſalm. 124.

máige nie widzą/ wsta máige nie mówią / nogi máige nie cho-
dzą/ nie widzą prawdy/ nie mówią/ nie wciąż iey/ nie podawają
iey ludziam/ siedzą telko á leżąc przy kucharkach/ niewiastach/
przy bankach/ rozmiarach / iáko sie te własnie na nie ścisgają
słowa Hieremiasza Proroka: Káplani nie mówili/ gdzie jest Pan
á dierząc zakon nie ználi mie. Y pásterze wykroczyli przeciwko
mnie/ y Prorocy prorokowali w Bázalu/ y báhwánow náślado-
wali. Co nie nie jest inzego/ ieno że nie wciąż z Zakonu pismá E.
które dñstwiey Kieja máig / álie wciąż przez obrázy málowané/
ryte/ á coby samy mówić mieli/ wciąż/ to ná obrázy swe kładą/
aby mówić á wciąż/ ále tego wciąż nie mogą/ prze co też mies-
dy niemi żadny umiętności Boży nie mają/ y iatym życia do-
brego. O Domine salua populum tuum reliquias Israel: O mieli

Hiere. cap. 2.

Hiere. 31. cap.

Isćcie zapamiętanie to jest wielkie á sprosne pisać/ wciąż/ że-
by obrázy miały wiecy poruszać umięty ludzkie/ niś pismo E.
Ná co ta jest prawdziwa odpowiedź je słow B. Quid paleis ad
triticum, dicit Dominus, nunquid non verba mea sunt quasi ignis,
ait Dns: E malleus conterens petram. Propterea ecce ego ad Pro-
phetas ait Dns: qui furantur verba mea unusquisq; á proximo suo:
Cosi prawi/ plewi máig czynić z psenicz wowi Pan: Y ias nie
słowa moie są iáko ogień wowi P. á iáko młot skrúśiący opokę:
Dla czego/ oto ia do Proroków/ mowi P: ktorzy kładą słowa
moie/ ieden iáko drugi bliźniemu swemu. Plewné isćcie są obrá-
zy/ bo są ríegi próżności/ iáko Prorok mowi/ á Psenica słowo
B: wedlug wykładu samego Pana ktorzy w przypowieści swej
mowi: Semen est verbum Dei. Napienie jest słowo Boże/ ktore tu
Pan sam przyporównywa do ognia/ że serca ludzi gdzie chtëią á
onęgo słuchają/ zápalia fu poznaniu Bożemu y miłości iego/ fu
wierze/ y fu wciążnościám E: Także przyporównywa do młotu/
ktorym opoki tłuką á skrúśią / że też słowo B: że serca
opoczne/ záwardziat / mieśne iáko Prorok mowi / czyni.

Bluzinterstwo
wciąż aby E
brzy miały
wieci poruszać
umięty ludz
niś słowo
Boże

Hiere. cap. 23.

Iere. cap. 10.
Obrázy plewi
słowo Boże
psenica do
bra.

Mattb. 13.

Mar. 4

Luc. 8.

Luc. 24. p. 32.

M ij

Łoć

Do Rzymian:
cap. 10.
Do Żydów
cap. 4.

Cap. 6.

Apoc. cap. 2.

Obraz nie są
instrumenta
Ducha S. do
poruszenia w
mysłach ludzi
ich.

Obraz nie są
instrumenta
poznania Bo-
żego ani nabo-
żeństwa tego.

Pogani & he-
retici nabo-
żeństwo przez
obrazy spra-
wowali naśla-
dowcy są pa-
piezujący.

Psal. 41.

Psal. 96.

1. Johan. 5.

Którzy się o-
brażom po-
trzedo strzeż.

Leo de passio-
ne Dn. p. 45
sermo. 1.

To jest słowo Wiary / które opowiadane było / jako Apostoł
pije / które żowie żywym słowem Bożem / y możnem / y przenis-
kajcym nad wszelki miecz obojetny / który przechodzi aż do roz-
dzielenia dusze y ducha / y do sławow & tukow w kościach / y jest
rozcznawca myśli & baczenia serca / tak jako y do Ephesow sło-
wo Boże żowie / *Gladium spiritus Sancti verbum DEI*. Miecz
Ducha S. słowo Boże. Wszakie poruszenie przynależące
słowu Bożemu / nie obrazom / O których takowego zalecania /
aby świadectwa nigdy w piśmie nie znajdiesz / ani tego aby
miały być instrumenta & naczynia Ducha S. przez któreby
Duch S. miał wymysły ludzi wiernych & serca ich poruszać / os-
wiecać / & zmiekszać / ani też tego żeby ludzie Bogą chwalić /
znać / temu się modlić / nabożeństwo sprawować przez obrazy
tego ani nabo- mieli / nato niest y literki iednej w piśmie S. nie okaza. To też
żeństwo tego. ko łatwie & otworzyć się okazuje się z piśm / iż takie nabożeństwa
przez obrazy wszelaki bálwochwalci obchodzili / & sprawowali
tak Pogańscy / jako y ludu Bożego z narodu Izraelskiego y
chrześcijańskiego. Jako *Nicolaie, Carpocratiani, Gnostici, belu-*
ktorzy twierdzili że własny obraz Chrystusa Pana mieli / który
Pielat sam miał dąć właśnie wmalować / jako *Trencus* y inși
tego są świadectwem / którego takiego bálwochwalstwa przis-
kadow dosię mamy w piśmie / które pisano s. *srodze potepia.*
Pana opera eorum, Ventus & inane simulachra eorum. Marnie
uczynki ich / Wiatr y próżność obrazu ich. w Psalmie: *Nice-*
chai beda zawstydzeni ci którzy się chlubią w obrazach. Y Jan
S. *Sinaczkowie strzeżcie się obrazów / to jest tych któreby wys-*
ławione były jako *instrumenta cultus & religionis*, chwały & na-
bożeństwa / które sami Doktorowie kościoła Rzymskiego gło-
sili / & potępiali.

Dłóżnie tedy & prawdziwie Doktor ieden & Biskup Rzyms-
ki o Piśmie S napisał. *Leo na imię / temi słowy: Religiosis &*
piis cordibus non aliud est audisse quae lecta sunt, quam vidisse quae
gesta.

gesta. Nabożnym a pobożnym sercom/nie inſa ieſt ſłyſeć to co
 czytano/ ieno widzieć/to co ſie działo. *Quod nobis de paſſione Domini noſtri IESV CHRISTI Sacra & digiro*
DEI ſcripta Euangelia proteſtantur, ſine núbilo haſitationis acci-
pite, & rerum geſtarum ordinem tam habetote manifeſtum, quam
 ſi omnia corporeo & viſu attingeretis & taclu: Co nam/prawi o
 meczje Páná náſzego Jeſu Chriſta / ſwiete a pálcem Bożim
 napifane Euangelie oſwiacząis / bez zamglenia wſtąpiwo/
 ſci przynmicię / y rzeczy ktore ſie działy porządęk tak myſlicie
 ożiwioſny / iſkoby ſie wſyſtko cieſnym widzeniem y doſknie-
 niem macały. I ieſzcze ná drugim miſiecu. *Sacram dilectiſſimi*
Dominicae paſſionis, hitoriam Euangelica ut moris eſt narrati-
one diſcurſa, ita omnium veſtrum arbitror inhaſſe pectoribus,
 ut vnicuiq; audientium ipſa lectio, quadam facta ſit viſio. ſwiete
 prawi/ námiłeiby meki Pánſti Hitoria/ktora Euangelicng
 iáto żyweai ieſt/ powieſcię przebieżana ieſt/ tak rozumiem/ że
 we wſyſtkich was trwa ſercach / że każdemu ſłuchájącemu
 ſamo czytanie nie iákic ſtało ſie widzenie. ſktorych ſwiadectw
 Biſkupá tego Rzymſkiego Leona pokazue ſie ten fałſz/ żeby
 obrázy a nie piſmo S. miáły wiecey dzieie okázowác / y wiras
 żác/ Oto mowi Leo: *Non aliud eſt audiſſe qua lecta ſunt, quam*
vidiſſe qua geſta. Nie inſa ieſt ſłyſeć co czytano/ ieno widzieć to
 co ſie działo. Nie obrazom to prziwłapeżat Biſkup on Rzymſki
 Leo, ále piſmu ſ. iáto temu w ktorym ſie zamika wſelák i Histo-
 rij y dzieiow wſelákich iſta a żywa prawda/ a nie w obráziach/ w
 ktorych telko Contrefety ſz oſob / nie dzieiow / ani ſpraw ktor-
 rych/ y to Contrefety zmyſłone / iáko piſmo ſwiadczy / nieme
 gluche/ prázne/ niepożyteczne / ktore żadney właſnoſci/ mówy/
 ſwiadectwa/ nauki nie mąg/ tak iáko piſmo Duchem Bożim
 nadchynione ma/ że mowi/ że weży/ że ſwiadczy / co znać z tych
 ſwiadectw w Pſalmie. Pan powie w piſmach. *A Jan S. Pſal. 36.*
Scriptura dicit: Piſmo mowi. Paweł S. do Rzymiánow. ſcimus Ioh. cap. 19.
quoniam Cap. 3.

pismo s. mo
wi/zei/ swiat
ci/ ma sw
mowa/

Cap. 4.

Cap. 9.

Cap. 10.

Cap. 11.

Cap. 4.

1 Timot. 5.

Ad Rom. 3.

Psalms. 118.

Augustin 23

Confessio:

cap. 29.

Psalms. 113.

1 Corin. 12.

Lactantius

lib. de Orgi

ne errorum

cap. 2.

quoniam quicumque; lex loquitur ihs qui in lege sunt loquuntur. Wiesz
my ze cokolwiek Zakon mowi tym ktory w Zakonie sa mowi.
Zakon rozumiegc pismo/ w ktorim Zakon a mandati Boze
sa wirazone. Ina insich mieniscach/ Mowi pismo/ wwierzel
Abraham Bogu/ i za sie/ mowi pismo Pharaonowi/ Ina
insim mieniscu mowi pismo/ blisko jest slowo w usciech two
ich y w Sercu twim/ i tamze/ mowi pismo/ Kazdy ktory wie
rzy wen nie bedzie pohanbion. W rozdziale iedenasim/ Ias
nie wiecie w Eliasz co mowi pismo. Takze y do Galatow
pise/ Sed quid dicit scriptura? alie co mowi pismo. Do Timos
teusa tes/ Mowi pismo/ 18. Dofyc tego/ wielie nieprze
wodzac/ bo y dla tego zowie Duch S: pismo eloquia Dei mowy
Boze/ ktorych sie bel Pan Bog powierzel Iraelitom. Daig
tes znae/ ze pismo S: obyczaiem nie ktorim/ ma vsa swe kto
remi te mowy Panstie/ mairg ie w sobie wyrazone wimawia/
oznaimuie a przeklada. Jako pospolicie mezwie Swieci a
Prorocy abo sludzi Bozy po napisaniu slow Bozych/ abo w
pismie bedacych/ mowieli y mowia/ Jako w Psalmie Dawid.
Bonum mihi lex oris tui super millia auri & argenti: Dobry mi
jest Zakon ust twoich nad tiszace Zlota/ Srebra: Zakon zo
wac pisany/ ktory jest iako vsa Boze. Abo kiedy mowieli. Os
Domini loquutum est. Rozumiegc nie telko co sami z Bog
mowieli/ alie co tes Bog w pismie przes pismo mowiel y mo
wi: Jako tes Augustin pise. O Homo quod scriptura mea dicit
ego dico. O czlowieze co pismo moie mowi ia mowie/ Swiaz
zac ze pisma Swiete sa vsa Boze.

Czego wpsistkiego o Obraziech mowic nie moze/ telko co
Duch Bozy sam mowi y swiaczy/ Vsa mairg a nie mowia/
Bozy mairg a nie widza/ Vhy mairg a nieplisg/ nozdrza mairg
a nie wonisig/ Kere mairg a nie macaig/ Nogi mairg a nie cho
dza/ to jest iako Lactantius swiaczy/ w ktorych ne hominis qui
dem quid quam est prater umbram. Nie masz nic Czlowieczego/
nadciem/

nadciem/ czego ani Sapienrowie/ ani lud Kościół. Nimstiego
 baczyć nie chcą dla głupi tej persuasy żeby eos Boskiego w
 brzościach być miało/ a żeby miały być naczyniem do nabożenstwa.
 Alie baczyć nalięzy co ten je Lactantius Doctor stary pisał. Non
 est dubium quin religio nulla sit, ubicūq; simulachrum est. Nam si de origine
 religio ex diuinis rebus est, diuini autē nihil est nisi in caelestibus re-
 bus, carēt ergo religione simulachra, quia nihil potest esse caeleste in
 ea re qua sit ex terra: Quodquidē de nomine ipso sapienti apparere
 potest. Quicquid enim simulatur, id falsum sit necesse est, nec potest
 unquā veri nomine accipere quod veritatē fuco & imitationē mē-
 titur. Si autē omnis imitatio non res potissimū seria, sed quasi ludus
 ac iocus est. Non religio in simulacris, sed mimus religionis est. Nie
 jest/ prawy/ rzecz wztoliwa/ że tam Religij żadny nie ma/ gdy
 kolwiek obraz jest. Bo iesli Religia i Boskich rzeczy jest/ a Bo-
 skiego być niecz nie może/ ieno w niebieskich rzeczach/ nie maig te-
 dy nabożenstwa obrząz/ bo nie nie może być niebieskiego w ten
 rzeczy która bywa z iemie. Co iednak z imienia samego mądre-
 mu okazac sie może. Bo cokolwiek bywa zmysłono/ to potrzeba
 jest być/ fałszywe/ y nie może nigdy prawdy imienia przyię/ co
 prawdę obłudę a naskadowaniem kłama. Jesli tedy każde na-
 skadowanie nie rzecz prawie ista/ ale igrzysko a śmiech jest.
 Nie nabożenstwo w obraziech ale błazen nabożenstwa jest. To
 ten stary Doctor napisał o obraziech wpselkich/ nie tylko pogan-
 skich/ ale każdych gdziekolwiek bel/ być miały y w krześcian-
 stwie. Naprzod ten wyrok dacie/ że gdziekolwiek bel/ tam Reli-
 gij prawdziwej niema. Druga wprowadzi i w obraziech nie ma
 nie niebieskiego/ że niema ieno rzeczy zmysłone/ obłudne a kła-
 mliwe/ prawdy żadny w nich niema/ ieno obłuda a śmiech. O
 pus risu dignū. Bczynie śmiechu godny iako Jer: napisał. Prze-
 to w nich nō religio sed mimus religionis, nie nabożenstwo ale błaze-
 nabożenstwa. A iakoż tedy mogą być instrumēta cultus, chwaly
 Boży/ a bo nabożenstwa prawdziwego: iakoż maig być piegami lu-
 dzi prostych/ a bo poruszac ludzi do dobrego: gdi w nich obłuda a

Lactantius de
 erroris lib. 2.
 cap. 12.

Obraz sa
 do nabo-
 zenstwa tam
 Religij praw-
 dziwy nieo-
 mas.

Obraz sa
 smiechowito
 a blazenstwo
 Religij.

Iere. cap. 18.

klamstwo iako ten słary Doktor iawnie wżnawa/ktore wżnaw
nie dosię wazy przeciw obrazom tym/ktore do nabożenswa mą
2 Cori: 6.ca. iż/ā sżawiaig/poganstwu sie rownāigc/abo raczy iāzmo i nie
wiernemi cīggnęć / czego Apostoł broni.

Wiemci co jā Replik/ co jā odmowe mąig Sapięntowie
za swemi obraz/ktorich niechcā mieć Pogānstwi/obracāigc
wyrok Boże przeciw obrazom telko Pogānstw/ā nie swym
Papiesktw/āle tā ich wporne-ā niebacznā iest śmiśtość / ktorg
wyhpacāig zmyśł Boż w wyrokach S ā pewnych iego. Bo
gdy Pan Bóg zakāzował liudowi swemu chwalić pogānstkich
obrazow/ā ich do nabożenswa za instrumenta mieć / zaras też
zakāzał obrazow w społęczności ich czynić/mieć / y do nabożens
swa wżmāć.y iāko w ktorich obyczāiach tāk w nabożenswie zas
dnego przykładu/podobienstwa żadnego/instrumentow żadnich
od Pogānstwa nie brāć. Jāko te słowa ku temu sż. *Nolite am
bulare in legitimis gentium; Nie rāgdzic sie wedlug zwyczāiow
Pogānstkich. Y drugiemu słowy cap. 18. v. 3. Loquere filiis Israel
Et dices ad eos. Ego sum Dominus DEVS vester. Iuxta consueta
dinem terra Aegypti, in qua habitastis non facietis, Et iuxta mo
rem CHanaan ad quam ego introdueturus sum vos, non agetis, nec in
legitimis eorum ambulabitis. Now prawi/do synow Isrāelskich
y bedziesz mowiel do nich. Jam iest Pan Bóg wās. Podlug
zwyczāiu ziemi Egipskiej w któryście miēstali / nie bedziecie
czynić / y wedlug obyczāiu CHanaan/ do ktorego iā was wpros
wadze/wy nie bedziecie czynić/ ani w zwiczāiach ich nie bedzie
cie chodzic. Patrzajmy/ oto Bóg liud swoy rozdzielil od liudu
pogānstkiego/ktoremu zakāzował/ aby wżoru/ zwiczāiu/ w na
bożenswie od poganow nie bral. Tęci obyczai pogāni mieli/
że obrazow do nabożenswa wżywāli/ktorego obyczāiu Bóg liud
dowi swemu zakāzował. Co iako czyniel/ ā wiecieby tych zwyczāiow
pogānstkich liudowi nowemu dozwolic mīāle ktory sobie
obral jā liud S. jā Kapłānskie krolestwo/ za narod wybrany/
liud*

Wtęgach 34
Fonnich cap.
20. v. 23.

* Petriz. cap

lud nabyćia/ do ktorego te mandaty Boże a Canoni Apostoła
 sście należą. *Ne simulachrorum sitis cultores.* Nie będzcie obraz
 zow chwałcami. Y drugiemu słowy/ Nie mieścacie sie schwal
 cami obrazow. Y drugiemu. Co za zgoda jest kościelowi Bo
 żemu i obrazami? Jesliż tedy ganiem pogańskie obrazy / a my
 czyniemybyśmy ich używać mieli? gdyż też Duch S. chwalenie
 a obchod obrazow między czyni cięła kładzie/ Y rowna/ to jest
 co mówi Apostoł onemu kościelowi pierwsiemu Rzymskiemu. *Gala: 5.*
Qui alium doces, te ipsum non doces. Qui prädicas non furandum,
furarius. Qui dicis non mœchandum, mœcharis. Qui abominari idola,
sacrilegium facis. Ktory prawi drugiego użył / siebie same
 go nie użył/ ktory opowiadał nie kradł/ kradnieł/ ktory mo
 wił/ nie cud ołożył/ cud ołożył/ ktory sie brzydził bałwanem/
 świętokrasno czynił. Ganiemy obrazy Pogańskie / a sami ie
 czynimy/ wielbiemy/ i instrumenta do chwaty mamy / i achos
 wiemy. W starym Zakonie / gdy Mojżesz sprowadzał nabo
 żeństwo i ramienia Bożego Izraelitom/ między innymi rzeczami
 mi potrzebnymi / przypominał iako Pan Bog w objawieniu
 swym/ y w podaniu nauk/ mandatu/ Ceremonij/ obrzędow/
 nabożeństwa/ żadnego iym podobieństwa/ albo obrazu męczyzny
 albo białogłowy nie zjawiał/ nie wskazywał / aby snadź nie bęli
 zwiędzeni a sobie obrazow do nabożeństwa nie czynieli. Iako te
 słowa jego są. *Non vidistis aliquam similitudinem in die qua locu-*
cutus est vobis Dominus, in Horeb, de medio ignis, ne forte decepti,
faciatis vobis sculpram similitudinem, aut imaginem masculi vel fe-
mina. Niewidzieliście prawi / iakiego podobieństwa w dzień/
 w ktory wam mówił Pan w Horeb/ z posrzedku ognia/ byście
 snadź zwiędzeni/ nie czynili sobie rzezanego podobieństwa/ albo
 wyobrażenia męczyzny albo białogłowy. Patrzącym słuchającym
 iako nie od poganow/ ale od samego siebie Bog żadnego przy
 kladu/ osoby iakj do wyrażenia obrazu nie dawał/ dać nie chciał/
 ludowi swemu/ żeby snadź ich potym za instrumenta a wspomint
 N

1. Corin. 10.

1. Corin. 5. 7.

2. Corin. 6.

Gala: 5.

Obrazow we
netowane v
czinę cięła
do Rymt
now cap. 20

Deut. cap. 4.

fi do

Fi do nabożenstwa nie używał swego / a tym sie obładzał od Pa-
 ną Bogą swolego. Ktore napominanie a przestroga do ludu
 krześcijańskiego iście też należy / aby sobie obrazow męczyzn a
 białych głow do nabożenstwa nie czynieli / iako wżdy odporni
 Exod. ca. 32. bedze Bogu czynią / naskładując wwiezionego Biskupa Aaroz
 ną / ktory ten przestrogi zapomniawszy bałwochwalswo i lu-
 dem spłodziel / ktore sie im nie powiodło. Bo lud on Bog sro-
 Dent. cap. 12. dze dla niego był pokarał. Także gdy Moisesz Izraelitow wezyl /
 co czynić mieli gdyby wsiemie obiecang wešli. Kształtował
 im aby wśelkie instrumenta bałwochwalswa pogąńskiego / gła-
 dzili / niszczyli. Kształtował też aby sami przykładu y obyczajow
 w nabożenstwie swym od nich nie brali / nie używali / temi sto-
 wy. *Non facietis ita Domino Deo vestro.* Nie bedziecie tak czynić
 Panu Bogu waszemu. Stos to Sapienow proza a prze-
 ciska glosa a exceptia / gdy mowią / pisa / iakoby Bog tylko po-
 gąńskich obrazow miał kształtować / a nie krześcijańskich / bo iako
 Izraelitom kształtował pogąńskich obrazow swych sobie czynić /
 y mieć / to także do ludu Krześcijańskiego należy / bo ktorekols
 wiek obrazu sa / pogąńskie sa.

Stary polacy
 czy napoczę-
 ku wiary krze-
 ścijański obra-
 zy gładzili y
 in y y sobie
 nie czynili

Należcie się
 żeć sie obra-
 zow obowia-
 zowały y dla
 obowiazu.

Stary Polacy gdy też gładzili pogąńskie obrazy / sobie in-
 szych nie czynili / ale iście dźiatki / chłopięta przirządzali a wie-
 czaeli / wejmawszy sobie z ledą drewną obras / wtoczyli g y zmię-
 sta wciekając wypięgali / niechcąc takowego instrumentu do na-
 bożenstwa między sobą mieć / y owsem w Formule Chrystu
 S. włożyli te obowiązki na dźiatki / y na te ktori bywali / abo
 mieli być krzeżeni / mowięc: *Sume fidem celestium praeceptorum.*
Talis esto moribus, ut templum sancti Spiritus iam esse possis. In-
gressusq; Ecclesiam Dei, euasisse te laqueos mortis, latus agnosce.
Horresce idola, respue simulachra, cole Deum Patrem omnipoten-
tem, & Iesum Christum filium eius. To iest / przyjmij wiare niez-
 bieśkich mandator / Takim bądź w obyczajach / abyś kościol
 tem Duchu S. mogł być. A gdy wnidzies w kościol Boży /
 iest

żeś wpedł si dź smierci wesoły uznaway. Strachni się baliwanow/
 odrzuć obrazę/ Chwał Boga Dyrą wśechmogącego/ y Jezusa
 Chrystusa syna jego. Toć ta jest obowiazka/ ktora y dziś w ko-
 ścielach křmstym Křesa obliguie/ y nato křezę dźiaki/ aby wia-
 ra przimowaly mandatu Bżych/ słowa roskazania Bżego
 strzegli/ bo też tak Pan kazał Apostołom swym Křest sprawo-
 wać wiernym. Wejżę ich to wszystko chować / cokolwiek
 im on roskazał/ iako Matheus s. przypomina/ Ktora obowiaz-
 ka Chřtu S. właśnie należy/ bo chřest pieczętuje a waruje
 posłuszeństwo mandatu a ustaw Bżych/ w tych ktore Pānu
 Bogu nā chřcie oddają. Skąd y to własna obowiazka jest aby
 się baliwanow a obrazow strachowali a chronili/ bo to roskazu-
 ie Pan Bog. Nie czyn sobie obrazow ić. Nie będzieś sie im kłā-
 niał/ ani ich chwalił ić. y Jan S. piše. Synaczkowie strzeż-
 cie się obrazow. Tak obowiazka obligowała pierwsę Polaki nā
 chřcie/ aby się obrazow strzegli/ y inszych sobie nie czynili / bo
 by to była rzecz przeciwna to czynić/ mieć/ chwalić / czego bro-
 nieli a kłāzowali. Jako w potomne a dźisiejsę czasy wazeli się
 y wazę te obowiazke łamać a wniwierz obracać. Choć przecie
 tak że słowy temis obowiazuie nā chřcie dźiaki baliwanow a
 obrazow się strzedz. Dwa Conclusia ta jest Apostolska. Synac-
 kowie/ strzeżcie się obrazow / ktora Conclusia żwysze wiecznā
 trwa/ y winiżać a wyrzucić iey z pisma nie moze / bo do wśel-
 kiego czasu należy/ nie tylko gdy poganē beli / ale gdy są y po-
 křeścianie będą/ tak iako jest słowo Bżę/ ktore trwa nā wie-
 ki/ iako Piotr s. świadeży. Skąd się też iawnie pokazuje/ że iā-
 ko Apostoł Jan S. do wiernych Chřtusowych te słowa : O-
 strzegajcie się obrazow pisał/ mowiel/ tak nie tylko poganis ię
 obrazę rozumiał/ ale y te ktoreby sobie křeścianie iako insiru-
 menty do nabożenswa czynić mieli. Ale nā ten czas o tych obraz-
 zech od Boga żabronionych dosyć ale potrzebā belā ku okazaniu
 że Pan Bż. kłāzaj obrazow mieć a wysławiać ad cultum do nas
 bżę.

Mat. cap. 28.

Chřest ma-
 być sprawo-
 wan żnauę
 chowania te-
 wśitkiego/ co
 Chřtus to-
 kłāzaj.

Posledny kř-
 za polscy kř-
 malt obowiaz-
 ke nā křcie
 około obraz-
 strzeżenia ko-
 ro pierwsę
 posłuszeńst-
 y chowali.

I. Pet. cap. 2.

bożenstwa/ y ku okazaniu tego srogiego błedu który sie znajduje
w dżisiejszym króście Rzymskim/ że nād wola Boża y przyuois-
tość krześcijańska/ nād iakazanie Boże/ y te obowiązke ktora nā
chrzcie czynią / obrząz mągiz iako instrumenta cultus chwały / ā
nabożenstwa. Ktory bład y pismo potepia y Doktorowie sārzi
y sām Papiesz / iakom to iasnemi świadectwy prawdy wy-
wiodł. Y ku okazaniu wielkij przycziny/ że dla tego błedu bał-
wochwalskiego/ słuśnie narody / słuśnie Królowie/ Książetā/
Pānowie/ liud pospoliti/ kościół Rzymskiego odstąpili/ y bła-
gostawiony to jest/ który w tym odstąpieniu trwa/ āż do korony
wieczny / ktora i kāsći Bożej odniesie.

Przyczyna od-
stąpienia od
kościół Rzy-
mskiego/ dla
którego.

O Mníchach
zakonnikach.

Zakonnikom
Mnichom iā
Apostolom
niebela.

Acto. 1.

Spoleczność
Apostolska iā
sā bela

Przyznawa też tenże Ferus Doctor Papieski w slo-
wiech ktorem pierwsi położył/ O klasterzech/ że też nie tim w-
mysłem postanowione bely/ iako teras są/ znacząc w nich wiel-
kie obłądzenie/ iako y e inshy Doctorowie kościół Rzymskiego
opisali/ y sam Ferus: ktorego obłądzenia nā tim mieiscu fer-
us nie chce. Tylko to/ naprzod/ iż za Apostolow takowich
liudzi nie belo/ ktorzyby sie od społeczności inshich wiernich/
oddzielać tak w iāciu iako y w nabożenstwie mieli. Dzieie Apo-
stolskie Świadczą/ że po w Niebowstąpieniu Pānskim / omnes
erant perseverantes ynanimiter in oratione, cum mulieribus &
Maria matre Iesu & fratribus eius: Wshyscy beli trwając ied-
nostainie/ w modlitwie zbiatymi głowami y z Maryą Mat-
ką Iesusową y Brācią jego/ Nie belo wten czas osłobki y
rozdwojenia/ abo rozdzielienia żadnego/ iednostainie wiedny
spoleczności swietny Pānā Boga chwalieli/ ā Zakonem sobie
nie obierali/ iako drugie słowa są / o tim czasie gdy Duchā
swego S. Pān spuszczał / Erant omnes pariter in eodem loco.
Beli wshyscy nā iednem mieiscu/ Spoleczność iedne okazując/
ktora y iāwżę miała trwać miedzy wiernymi bes osłobnich Nie-
gul/ y ktora iāwżę iakowa jest godna ā słuśna do przymięcia
Duchā S. Tak iako iakowey iedny społeczności/ wierni ony
Apostols

Apostolskiego zgromadzenia przysięgali/ na co słowa są. E-
 rant omnes per seuerantes in doctrina Apostolorum & communi-
 catione. fractione panis & orationibus. Beli wszyscy trwając
 w nauce Apostołów / y w społeczności / łamania Chleba y
 w modlitwach. Y drugiemu słowy. Wszyscy którzy wierzeli/ be-
 li społecznie. Y drugiemu. Jednostannie trwając w Kościele.
 Wszystkie te słowa okazują ieden Zakon / iedne Regule Chri-
 stusa Pana/ktorey on raczył wziąć / zamierzając wszystkie wierne
 swe w iedno/ y oto prosiąc Ojca niebieskiego/ aby wespół z A-
 postołami/ byli zii iedno z niem y z sobą synem/ ktorzyby przez nie
 uwierzili/ iako tego słowa są Chrystusa Pana własne. Nie za
 nimi prosi tak/ ale też z onemi / ktorzy uwierzą przez słowo
 ich w mie/ aby wszyscy iedno byli/ iako ty Ojcie we mnie / a ja
 w tobie/ aby y oni wnas iedno byli. Też wszystkie Christus Pan
 zwał owieczkami swemi/ iako iednym owczarni/ ktore głosu jego
 słuchają iako iednego Pasterza. Dla tych obrał y posłał ucze-
 niki swe/ dla tych dał naukę Euangelij S. iako iedne telko re-
 gule/ ieden Zakon. Dla tych Sacramenta święte dał iedne.
 Dla tych nauki życia świętego / pobożnego/ mandaty y drogi
 zbawienia/ do tych wszystkie obietnice Boże y żywota wiecznego
 własnie należą. Cie już mają towarzystwo z Apostołami/ a z tym
 towarzystwo albo społeczność z Ojcem y z Synem jego Je-
 sum Chrystusem/ iako Jan S. wliście swim wziąć. Oznajmu-
 ie wam prawi/ a biskupie y wy towarzystwo mieli z nami / a towa-
 rzystwo nasze niech będzie z Ojcem y z Synem jego Je-
 sum Chrystusem. Towarzystwo zowze społeczność/ iedność/ regule
 iedne/ nie ludzka ale Boża y Sina jego milego. O ktorych
 dnoście a towarzystwie Paweł s. piše y daie świadectwo do
 Galat. pišac temi słowy. Wszyscy synowie Boży iestliście przez
 Wiare/ ktora iest w Chrystusie Jezusie/ bo ktorzyście w Chri-
 stusie okrzyżeni są/ Chrystusaście przyoblekli/ Nie iest Żyd/ a-
 ni Grezyn/ nie iest niewolnik / ani wolny/ nie iest mężczyzna

Wszyscy ktos
ci wierzeli
beli (potraci

Regula iedna
Regula pas-
na y iego ied-
den Zakon/

1an. 17.

Cap. 13.

1an. 1.

Gala. 1.

Polidorus Vir
gilius de in
uentione res
rum. lib. 7.

ani biallsa głowa/ wsiſcy bowiem wy iedno ieſteſcie w Chri-
ſtusie Jeſuſie/ A ieliſy wy ieſteſcie Chriſtuſowy/ toć Naſienie
Abrahamowe ieſteſcie/ wedlug obietnicy dziedzicy. Tey tedy
iednoti iedney/ & Reguli Apoſtolorow wſiſci pilnie przyſtrze-
gali Sect/ Regul/ zakonow/ a ſocietats, braterſtw ſpoleczno-
ſci inſiſch zabraniali/ iako ie iuſz Satan krowal/ gdi ſie iedny
iely dzielie & odrzywac ſie/ to do Cephaſa/ to do Apollego/ to
do Pawla poczinali/ ktore Pawel S. gromiet/ & ſtego karali.
Bezgc tes iako dla tey iedny iednoti Chriſtuſa Pans/ abo po-
ſitku icy/ Chriſtus Pan w niebo wſiſg piuſy dari dawal y dawac
mial/ y dacie Proroki/ Apoſtoli/ Euangeliiſi/ Paſterze/ & Doc-
tori/ na wikonanie Swietich/ na wzinoſt poſtugi/ y na z bu-
dowanie Ciała Chriſtuſowego. O inſiſch Zakonnikach zadny
zmianki nieczynigz/ ktorzi ſie pectim wſcieli y nawielie Zakon-
now & Regul wzayſy inſe rozdzielili/ nie naprzyklad taki Apo-
ſtołſty/ nie naſpoſob koſciola ludu Bozego/ ktorz ed iednego
autora Chriſtuſa ymie ſwie wziat/ Chryſciance/ y ktori bel
wezwan y in vna ſpe vocationis, wiedny nadsielez wezwania/
ale na przyklad Phariſeufow/ Saduceufow/ Eſſeow/ Zakonnik-
ow Zydowſkich/ ktorzi tez gdy Prorokow prawdziwych nieſta-
walo/ & Bog ich dla czasu ſadow ſwych & karania ſwego/ mie-
dy onim odpornijm & w bledy ſaſtym ludem niedawal/ naſta-
waly/ nie na co inſzego ieno na rozermwanie ſpolecznoſci ludu
zakonu Bozego. Tak tez y te Zakoni Mnichie werwaly ſie/ gdi
meżow Apoſtołſkich vbywalo/ abo iuſz nieſtalo/ takowimze ſtiaz-
dem iako y w Zidoſtwie/ tak iako Doktorowie Papieſcy ſamiſ/
Mnichy y ich Mnichowſtvo / od tych abo od ktorich ſwych wy-
wodza/ eſobliwie od Eſſeow. Jako Polidorus Virgilius
Doktor koſciola Rzymſkiego piſze. Crediderim inſtitutum Mo-
naſtica vita ab Eſſeis ſive Eſſenis, ita appellat Plinius, quorum ſecta
apud Iudeos admodum celebris habita eſt, ad poſteros manare, quo-
niam illi fere per omnia eam ducebant vitam, quam inter nos Mo-
nachia

nachi ex præsripto legis agere solent. To jest / Wierzyłbym pō-
stawienie Mnichowskiego żywota od Esseow albo od Esse-
now / bo ie tak Plinius zowie / ktorych sekta v Żidow bardzo słas-
wona była / do potomnich przysła. Bo oni mało nie we wszystkich
ten żywot wiedli / ktorij miedzi nami Mnisi i opisania zakonu
wieści zwikli. To ten Doktor Papiestki Pelidorus okazuje / nie
Chrystusa / nie Apostoly albo zgromadzenie Apostolskie / alie
Secte Żydowskiej / i ktorey też piśa drudzy że on Hipocrita lu-
das wczęć Panski miał być / i ktorey te Mnichostwa początek
swoy wzięły / a iednak iako tenże sam Doktor Papiestki piśe /
na rozroznienie i rozierwanie / iedney społeczności / iedney Re-
ligij Chrystusowej. Ad hunc modum Christianus populus unam
legem, unam religionem complexus, in varias sectas est divisus.
Na taki obyczaj krześcianski lud / ieden zakon / iedne Reli-
gij mające / na rozmaite secty jest rozdzielony. Jakoby rzekł /
nie belo pierwy tych zakonow / Regul Mnichowskich / lud
krześcianski iedne Religij / iedne społeczności miał / gdy te za-
konny nastaly / tam sie ta społeczności rozierwała na rozmaite se-
cty. Tenże Original Mnichow / insi od Esseow tich wywodzą /
iako Goropius Becanus Canonik Antuerpienski / Sixtus Senens
is w swojej Bibliotece y insy. Tych Esseow na tim mieyscu nie
wywodze wiele / bo Żydzi beli / Sabat Żydowski mienie cho-
wali / y wielkicy supersticyi ludzie beli / iako o nich Historicy
piśa / dosyć na tym / że te Mnichostwa nie poszły z Chrystu-
są / ani z Apostolow tego : ktore acz mogły mieć iaki pożytek /
iednak przyszły do obgładzenia wielkiego / o ktorym tak dru-
gi Doktor Papiestki Cassander piśe :
longe Monachatus hodie, à prima sua origine degenerauerit, &
quantis abusibus contaminatus, & deformatus sit, satis per se est
manifestum, nam paulatim religio vera, & solida in superstitio-
pem, & inanem speciem religionis conuersa est, & accrescentibus
opibus

od Esseow y
downy secty
Mnisi poszły

Judas od Ese
ow iako y
Mnisi.

zakony Mnichow na roz-
ierwanie krześcianskiego sa
znalezione sa
my papiestki
doctorowie
swięci.

Goropius Be-
canus lib. 1. in
Autaticis p.
47.
Sixtus Senens
in Bibliotheca
Sancta lib. 2.
p. 129.

Georgis Cas-
sander in con-
sultatione
articulo. 25.

N. Larue
Ceremonia-
rum.

Monichostwo
iało obladzo
ne a postka
radzone.
Minisi Reli
gia prawdzia
wy w zabo
bonnosci ob
rocila.

Gierſon par-
te. 2. p. 5.
defectu 68.

opibus, decreuit pietas, & in eius locum larue ceremoniarum, suc-
cesserunt, in quibus vera pietatis operibus pene neglectis, summa to-
tius religionis constituta est, quarum ceremoniarum inanis obser-
uatio usque adeo veram apud plerosq; Monachos religionem immi-
nuit & obscurauit, ut nusquam fere licentior & profanior vita,
quam in nonnullis Monasteriis reperiatur, ita ut mirum non sit, si
(cuiusmodi nunc fere est Monastica vita) multorum odio & re-
prehensioni exponatur. To iest/ Jako daleko Monichostwo dzis
sia od pierwszego swego poczatku sie odrodzielo/ & iako wiel-
kim obladyeniem pokalanie & postkaradzone iest/ doshy samo
przez sie iawnio iest. Bo pomaluuczku Religia prawdziwa y sta-
tecznosci wzabobonnosć y prozno postac nabozenstwa obrociła
sie/ y gdi przybyło bogactwo/ ubelo pobożności / & nā ten mieisce
obludi Ceremonij przistly/ w ktorich prawdziwych pobożności
uczinkow zaniedbawszy/ summa wsiſtki Religij postanowiona
iest/ ktorich Ceremonij prozno chowanie/ tak barzo w wiele Mini-
chow prawdziwych Religij umniejszelo/ & zśmiecilo/ is nigdziecy
swowolniczego & sprośniczego żywota / iako w niektorych
Klastorach znaidute sie/ tak iz dżwno być niemoże/ że (iako
w Niemal iest Miniski żywot) wielu obrzydzeniu & poganienniu
iest wystawiony. To ten Papiesti Doktor o Minichach napi-
sal/ czo gorzciey być niemoże/ bo im przypisue iako; profanowali
y Religij prawdziwą/ y pobożność żywota krześcianskiego / a
to wrzeczy te Zakony sobie znaidowali/ y odzienia iakoby nie
ludzie obrali/ żeby wrzeczy spokiu z światem nie mieli / & ono
samiż Doktorowie o nich Papiesci dawali i daig to świades-
ctwo. Quicquid agit mundus Monachus vult esse secundus. Pes
wnie nie daig sie do światła wprzedyć &bo wposledzić: chce to
sobie baig/ żeby de seculo mieli wmiſć a in seculo ius nie mieſta
igcy być w klastorze/ to iest/ w zamknionych bledziech :

Gierſon Papiesti Doktor widig abaczgcz iako sie tych Za-
konow wielce namnożilo / by grzibow/ iako drugi Doktor Pa-
piesty

pisał nąpisał Polydorus. More fungorum subito oriri solent. **S** Polydorus
 byczaiem grzybow zwitł sie pretko wezgnę / to też propono Vergilius de
 wal przeciw tym zakonom. Videte si tanta religionum numero inuentio rea
 ras & varietas conueniat. Obaczcie iesli takowa / nabożestw rum lib. 7.
 obfitos; & rozliczność nalezy. Rozumiecie oni meżowie że tak Reguli in
 towa liczba & mnożstwo tych zakonnikow nie belo do krześcian chow napodo
 sław potrzebne / y przeto ię też stracali na Concilium Latera biesstwo gr
 nenskim. Ne ultra fiant regula. Zeby wiecet nie boly zakony / a bow pretko
 le nądstawili sie teras dobrze / & siue postanowienie cassowali. si w sejmie
 Christus Pan przez Piotra S. napominar Saluamini a genera Actor: 2. cap.
 tione ista praua. Bądzcie wybawieni od tego rodzaiu złego. Y Obyczaje
 Grzegorza onego Biskupa Rzymstiego tu sluzą one słow: Mnychow po
 Per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium, spolite a zwy
 qui veste quidem despecti sunt, sed corde tument, & quasi in hoc Gregory
 mundo cuncta despiciant, sed tamen ea quae mundi sunt simul can- constantie Au
 ela adipisci querunt. Przez słodkie słow y benedictie wiodzą gustie Epist.
 serca niewinnych / ktorzy odzieniem wigardzi sa / ale sercem 34. p. 735.
 nadeć / y iakobi na tym swiecie wpsistio wigardzi sa / ale ies cap. 78.
 dnak tych rzeczy ktore swiata sa / wespół wpsistich nabyć szukają
 Bernardus przypieć na iednem mieyscu tak Mnichy contrefetus Bernardus de
 ie / y ich niecznośy porzet kładzie. Vos amici mei estis, si feceritis cena Dni. ser
 quae praeipio vobis. Adhuc te alloquor Monache. O homo velox es mone 15.
 ad mensam, tardus ad Ecclesiam, potens ad potandum, sed ager ad
 cantandum, perugil ad fabulas, somnolentus ad vigilias, procax ad
 loquendum, sed mutus ad psallendum, promptus ad iram & derra
 tionem, tardus ad orationem, inuidia amator, Christi persecutor
 festucam respiciens, trabem non considerans, ceteros reprehendus,
 te ipsum non corripis, malitia inuentor, disciplina destructor, ami
 cus viciorum, hostis virtutum. Wy prawi / przyjaciela moji ieste
 scie / iesli wezgniecie to co wam roztazuje. Zepeze mowić ci be
 de Mnichu. S cłowieciez pretkis iest do stolu / pozny do kościo
 la / duhy do picia / ale mgly do spiewania / bądz cżynni do
 do basni

do baśni/ & ospałyś do czuiności / wśeteczniś do mowy &lie
niemyś do pienia / skoryś do gniewu y obmawiania & leniwy
do modlenia/ nienawisćci miłośniku/ & Chrystusow przenasłs
dowco/ żbło widzyc / drzazgi niebaczyć/ inżę ganiś & sam sie
bie nie karześ / błęści wynalasco / karności staśco / przyjaciel
niecnot / & nieprzyjaciel cnot. Pieknie Bernardus Mnichy
contrefetuię/pieknie im tytuły dacie/ tacyś są ktore wśy ożynie.
Abo iako takżę dawny ieden Doktor Papięski wierżami naps
sal/ *Laurentius Agricola,*

Qui velit immundum in mundo cognoscere mundum,

Exploret rastos, vestales atq; cucullos.

Bis tres immensis abigunt clamoribus horas,

Quod superest ventri, temporis omne datur.

Quæris quid agant? stertunt, potantque, cacantque.

Ventris in his munus vertitur omne tribus.

Kto chce pątrzyć po świecie wierzć świat nieczysty/

Ma go w pleśach/ kápicach/ Mniskach obras iśty/

Sięśi bezceniem niesformym godzin żagłuszą/

Co nąd to czasu żbrywa/ brzuchowi oddaży/

Pytaj co tam sprawuiz/ chrapiż/ łoczż/ śmrodż/

W tych trzech brzuchowi kwoli posługach reż wodż.

Ioannes, Go-
ropius Becanus
lib. 8. 111
mathene p.
194.

Goropius/ Becanus/ Canonik Zanthorpu Doctor Papięs
ski przypomina Ceremonie przy stonaniu & sniereżi iednych
Zakonnikow. *Moris esse audio, & vetusto ritu apud Canonicos
Monasterienses observatum, ut iam iam morituro & animam
modo agenti, caput suillum modo ostendatur: quo agnoscat se non
humanam, sed porcınam vitam egisse, eoq; moueatur ad veram
penitentiam, & diuinam misericordiam in postremo vita articulo
implorandam. Non equidem suilli capitis concionem derideo, Sed
mallem, ut mox in principio dum in Canonicorum collegium coo-
ptantur, cum porcis ipsis prandium parari, ut diligenter cauerent
nesam luctulento & immundo animali perpetuo comparandi vide-
rentur.*

Ossoblowy v/
 pominek fu
 (Krusse m. l. 10
 Crucifixa.

Swiadectwa
Doctorow
papiestich
o skogich bla
dzied Kościo
ła Rzymskie
teraznieste.

Gaudentius
Anhuserus in
resib. de sacri
ficio.

Wicelius Do-
mi: 10. p.
518.

kościół Xi-
sti iako Xi-
stiego stajnia
i iako to.

Augie stabu-
lum, Plinius.
lib. 11. cap. 9.
p. 242.
Diodorus Si-
culus lib. 8.
antiquitatē
cap. 2. p. 101.
Pesticis ob
stapientia Xi-
stioła Xi-
stiego / ze test
Augie stabu-
lum / Stajnia
gnoiu pełna.
Albertus Ar-
gentinen.
in Cronico.

Papieża A-
drianus 6 wy-
znante o po-
pescu Xi-
stioła Xi-
stiego.
Ad Hieroga-
tum, in fasci-
culo rerum
p. 173.

derate vestra culpa Ecclesiam Christi, Augia stabulum pene refere-
re. Satagite ergo eam quam primum expurgare ne irascatur Do-
minus, & pereatis de via iusta. Wy prawi / Monarchowie /
czujcie o sobie y o wasze. Wy Biskupi obaczcie ze dla waszey
winy kościół Chrystusow prawi iest iako Augiego stajnia gno-
iu pełna. Pilnie tedy starajcie sie abyście iey wyczyszcili / żeby sie
nie rozniewał Pan / & poginelibście z drogi sprawiedliwej.
Słuchajcie Catholici / y prawdziwi Catholici Evangelici / do
czego przyprowad ten Doktor Papieski kościół Xi-
stowski / do staj-
nie gnoiu y nieczystości wszelkietey pełny / ktora stajnia iednego
Augiego Krola belą / ktory w Grecij iako Plinius piše / gnoy
wynalazł / ktora stajnia tak belą napelniona nieczystością / ze
iey wyczyszczenie na pracę Herculisą przysc musiało. Dac-
moż tedy / y ktoby przym i takim kościele trwać / w nim mie-
śc miał / ktory do tak zapługawioney & pełney nieczyst-
ści sa-
mich Doktorowie Papiescy przyprowadzą stajni / ktoby sie
miał takich nauczycielow dierzeć / one cierpieć ktorzy tenże ko-
ściół tak zapługawili / y z niego iako Hierosolimscy Kapłani
Salomonow iustinię lotrowską beli wczynili / tak ci Papiescy
stabulum stercoribus plenum, stajnia plugawą pełną sprawieli.
Iako nie telko Vicelius ten / ale y Albertus Argentinen-
sis / w
swey Kronice dawney iestże o tym świadczy.

W owsem to pospocenie kościoła Xi-
stowskiego y Papieskiego
den czasu Lutherą przynawał / na imie Adrianus po-
stał tak pis-
ze: Scimus in hac sancta sede aliquot iam annis multa abominan-
da fuisse, abusus in spiritibus, excessus in mandatis, & omnia de-
niq; in perversum mutata, Nec mirum si aegritudo a capite in me-
bra & summis Pontificibus in alios inferiores Pralatos descenderit.
Omnes nos (id est Pralati Ecclesiastici) declinavimus, unusquisq;
in vias suas, nec fuit iam diu qui faceret bonum, non fuit usq; ad v-
num. Quamobrem necesse est ut omnes demus gloriam Deo &
humiliemus animas nostras ei, videatque unusquisq; nostrum ubi
cecidit

*cecidere se potius quilibet iudicet, quam à Deo in virga furoris
 sui iudicari velit. Nā Policie tāt sie rozumie. Wiemy prawi/
 że nā tey stolicy iuż od nie czo liat / wiele tego belu / że używania
 w duchownych rzeczach / wytroczema w mandaciech Bożych.
 Y wsiſtko prāwie w przewrotnoſci ſie odmieni to A nie dziw/
 że ſtażliwoſci: od głowy do członkow / od najwyżſzych Biſkupow
 nā drugie mniemyſze Pralaty ſpadła. Wiſciſmy (to ieſt Pra-
 lati koſcielni) wſtąpieli / ieden tāt drugi nā drogi ſwoie / y nie
 bel iuż dawno ktoribych dobrze czyniel / nie bel aż do iednego.
 Oia czego potrzeba ieſt abyſmy wſciſci dāli chwale Bogu / y
 wniżeli duſze nāſze iemu / a niechaiby każdi z nas obaczel gdie v-
 pād / a ſam ſiebie raczej ſadziel / niſby miał być od Boga roz-
 ga furij tego ſadzon. Baczmy / to ten Biſkup najwyżſi wyſnal
 nā ſtolice koſciola Rzymſkiego / nā Biſkupy tego / nā wſciſcie du-
 chowne przełożone / Pralati y Kapłany inſze / że ſie obłądzeli /
 rzeczy duchowne / mandaty Boże y wſiſtko poodmieniali / po-
 wywracali wſkazyg droge y pilnie wiodg do naprawy / ktorzy
 do tych czaſow niemā / bo przecie w tym ſrogim a żapamietg
 tym obłądzeniu / z uporu a ze złoſci trwāg / y to co poodmien-
 iali / powiwracali oſtiep dzierg / a ſorituiz. Ktorich taktowych
 ſlug a nauczycielow żapamietgtych / ktoſ ſie baczmy dzierzeć
 miał: ktoſ ich miał a mogli ſumieniem dobrym ſluchg a diſ
 gdy ſlep / ſlepego wiedzie obadwai w dol w pādng. Y dragiem
 ſłowy Pan mowi / roſtāzcie / żaniechajcie ich ſlepiſg / y wo-
 dzie ſlepych. Ku czemu dobra teſ rāde y nauka dał on iacny
 Doctor Cyprian S. Plebs obsequens praeceptis dominicus & Deum
 metuens a peccatore praeposito ſeparare ſe debet. To ieſt / iud p-
 ſluſny bedg nauk Pańſkich / y Boga ſie boig od grzeſzacego
 przełożonego / ma ſie oddzieić. Ze iſ ſam Papięſ Adrian poſty
 wſtazal / y wſiſkie taktowe ſam że być oſadziel / monig. Nie belo
 iuż dawno ktoribych dobrze czynie miał / nie belo aż do iednego /
 ſluſnie ludzie / Paſtron wie / w tym woli Bożey ſluchali / ſlu-*

Stolice Ko-
 ſciola Rym-
 ſkiego hanter
 bme popo-
 wana idano
 na.
 wſiſtko ſie
 w przewro-
 no-ć oomie-
 nio.
 z duchownych
 ieden do-
 bry niebel a
 orian Papięſ
 wyznał.

Y naprawi
 nie maſz za-
 day.

od takowych
 oddziapenie
 ſuſſnei
 Luce. 6.
 Matth. 15.
 żuſt-ſlepi-
 w odżow od-
 ſlapić nauka
 Cyprianowa.
 Cyprianus l. b
 Epist. 1. Epi-
 4. p. 13.

Wolność lu-
dów pater-
nom niegod-
ny i obledli-
wy Kiezs ob-
szucie.

Enie Pána Boga sie bolze tej Kiezy/tich Prelatow skłżony sto-
lice kościola Rzymskiego odślepowali/ zmiesc ruřali/ a natch-
miesca inře godne/perizdnie brali/bo tej tak tenże Cyrian S.
concludnie. Plebs ipsa maxime habet potestare, vel eligendi dignos
Sacerdotes vel indignos recusandi. Liud sam iřcie ma moc ařbo o-
brac godne Kaplany/ařbo niegodnych zbronit. To prawo / to
przywilej wiernego liudu na kaplany/na naucziciele/nie Kiezi
ktorey sobie przywlařciřaz na Kořcioli ktore z profanowali ro-
maitem obłędzeniem/ iřko ie przyznał samże Papieř Adrian ho-
řty/ y inři przyznali.

Drugie przy-
szkole Adria-
na a Papieřa
za ze Kořciol
Rzymski iest
obłubienicz-
a pořkřadzo-
na.

Alle y to przyznał na sam kořciol Rzymski żowze on byē
Sponsam aeformatam obłubienice pořkřadżong / temi słow-
Subjicimus colla summa dignitati, non ob dominandi libidinem, ne-
que ad ditandos propinquos nostros, sed ad Divinae voluntati parem
dum ad deformatam eius Sponsam, Ecclesiam Catholicam resor-
mandam. To iest/ poddaiemy křtki nřze natwřřey dořci mo-
řci/nie dla pănowania liubeřci/ani dla spănofenta powmnichy
nřřich/ale dla posłuszeństwa woli Bożey/ dla naprřawy pořkř-
radżong obłubienice tego kořciola pomřecknego. To Papieř
Adrian hořti. pierwiy wiřnal na stolice/na Kiezy/na Prelati ko-
řciola Rzymskiego y Biskupa tego wielkie obłędzenie. Żařie o-
to wyznawa na sam Kořciol pomřeckni Rzymski / że ten żo-
wie obłubienicz pořkřadżong / pořpecong/ ktora reřma-
tney wielkij potrzebowała. Ktore wyznanie Papieřa tego/
inřich wřřřřich takowe řwiadcżiwa potepia/ Ktorzy kořciol
Rzymski terażnieřci / cżyřty / a mienaganiom byē twierdżi.

plonne wy-
woy a wy-
Kiezy sapien-
wom: jedy Ko-
řciol Rzyms-
ski obłędzie-
niemal.

Oto sam Papieř Adrian hořty przyznał / ten terażnieřci
Kořciol pomřeckni Rzymski byē deformatam Sponsam. Jes-
sliř iest obłubienicz pořkřadżong. cżemuř iř cżyřta
Panna Sapientowie cżyniř? Głowa ich / głowa ten obłub-
bieniecz przyznawa iey niecżyřkoř / dořwiadczel sie sam iey
pomřazania y obłędzenia / a Sapientowie przećie mowia /
piřřa

pisa/ iſi czoſta tã obliubienica/ nieſi ſtego nie weſynela/ żadna
 perfidia/ niewiernoſci/ zdrada/ wmyſie nie znalazła/ Y tak iſto
 Auguſtin o Zydowſki Synagodze pisał. *Captant formam ſub
 ſpecie aliena, lapide forme Koſciola pod poſtaciſz cudſza/
 i wlaſcja pierwſzego dobrego Koſciola Rzymſkiego/ ktorego
 kładz na dyſtencz ſwoz odrodzony a od Chryſtusa od padła/
 obliubienicze/ pierwſz ſate/ pierwſze odzienie/ onego pier-
 wſzego ſároſynnego Koſciola y pierwſzy obliubienicze/ ktora
 iedaak w poſtawieniu/ y w poprãwie/ y w iſciu/ Apoſtol:
 ſkun bela/ y czoſtoſci ſwoz/ acz wielkich poſuſeniach miała/ aſ
 iz potim utracić/ prze wielkie grzechy ſwe/ y ſwich mielych
 wielkich rzadcow/ tak iſi to onym mowić moze/ co Eſaias o
 Iherozolimſkim mowiel. *Quomodo facta eſt meretrix, ciuitas
 fidelis plena iudicij e Iuſtitia habitauit in ea nunc autem homicida. Eſa. czp. 1.
 Aurum tuum verſum eſt in ſcoriam vinum tuum miſtum eſt aqua.
 Principes tui infideles. Jako prãwy ſtãło ſie niergodniczã miãſto
 wterne pełne ſadur/ Sprãwiedliwoſci mieſtka w nym/ a teraz
 mezoboycz/ Szerebro twoie obrociło ſie wizer/ Wino twoie
 zmieſane wodã/ przelożony twoiey niewiermy/ Jako to y da-
 wnych czaſow ſamiſz teſi Prãłaci Canonicy Rzymſcy przyzna-
 wali/ i wlaſcja czaſu/ iſi pierwſzych nie w ſpominam/ onego
 ſãrpania ktore ſie dſiało po ſmierci Adrianã Papieſzã czwarte-
 go/ gdy ſobie te obliubienice dwa Cardinalowie/ koſciol Rzym-
 ſci wydzierali gwałtownie/ a bez wſelakiego wſtidu/ ieden dru-
 giego potepiaſz a Antichryſtuiz. W ktory czaſ Canonicy i
 Rzymu tak do Friderica tego imienia pierwſzego Ceſarza pi-
 ſali. Ze zaraz po Polſku ſłowã przytocze. *Wacicie a obaczcie/
 iesli ieſi boleſci iſto boleſci naſzã/ gdy widziemy mãtkę naſzã
 koſciol Rzymſki niekiedy ſwieczny/ od ſynow ſwoich/ y owſem
 cudzych/ bo ieſi ſklamãli/ ktoreſ wychowãła y wywiſiła/ oni iz
 wſgardzieli/ ſromotnie wynagrzoz y w czołotkach i czeſci ofe-
 ſong/ w błoſcie lieczg/ obelżenia ſwoiego/ y wſkłodzenia ſwego
 nie po-
 zal obolente
 dla poſtkara
 bitentia/ ktore
 koſciolowy
 Rzym: ſamiſz
 prãłaci riezã
 Cardynaly/
 zowa na wy-
 rzadziaty.***

Koſciol pier-
 wſzy Rzym

Radenicus
 Canonicus
 Friſingenſis
 lib. 2. appen-
 dice ad Chro-
 nicon ottonis
 Friſingenſis
 cap. 67.

Miere. cap. 1.
Księżego
Kościola gr
zechy.

Ślepi nawi
cach nie zbo
mi. Kapłany.

Kościół Ksi
ęży.

in prefatio.

ne pro re-

formatione

Ecclesie; ob-

lat e concis

uo constan:

nie poczuwając. Skąd i Jeremiaśent opłakującym okazy
Hierusalem/ płacząc mowiemy. Nie wierzełi Królowie ziemi
y wszyscy obywatele świata/ że wśedł główni nieprzyjaciel przez
branny Hierusalem. Prawdziwie Hierusalem bęła matka nępa
Księżego Kościoła/ ktora wśisłim do siebie przychodzącem y su-
kającem pokoi dawała. A teraz iście y bolicie mowiemy/ iako
przed tym oną Grzechy zgrzesiła nępa Hierusalem/ dla tego nie
stającą stała sie. A nie bez przyczyny/ dla grzechow prorokow
ich y dla nieczystości Kapłanow ich/ pobłądzieli ślepi nę vli-
cach. Oblężę Pańskie rozemwato ie. A prawdziwie/ Do cko pań-
skie nęd tymi ktorzy źle czynią/ aby zagniel i ziemię pamięć ier-
ich. Skąd sie wielce żawstydziamy. Prawdziwie grzechy spłodzi-
ła tem czasem nępa Hierusalem/ Zatręciem y nienawiścią y
wielkimi nieczystościami ie. Patrzącieśi Catholicy/ Euan-
gelici pilnie patrzajcie/ iście to zdawną nę: ckie bęło na nęz-
cine y sergie pępowanie kościoła Księżego/ rżewnie i pęz-
wie krwawemi kami ruine iego opłakiwano. Przypominając
płacz/ żal/ wbole nie serdeczne/ ktore Prorok iacny Jeremiaś
miał/ obłądzenia kościoła Hierosolimskiego/ iście y ony Ko-
ściół Księżi matką zowę zwali/ iście wynętrżong/ ofęsong/ w
kacie leżęcy/ ktora sie też samą w iście obężeniu y rblężeniu
namni nie czuła. Tot iktowy bęłw onę ięcy Kościół Księżi
iście sic w nim Prelaci y Kiezi rżadzieli/ y iście ten kościół wynę-
trżoni/ ofęsong/ w kacie leżęcy czynieli: w czym wśisłim iście
częć leży y teraz. Do y iście nępich dni wiele bęło Dot torow Pa-
pięstich/ ktorzy o te reformację tego kościoła pospęccenęgo woz-
iści/ pisali/ wpminali/ iście iedną iępeże wielu liath przed Luthes-
rem. Iako sę okolo tego słowa Cardinala iednego. Camera-
cen. Piotra de Aliaco. Ecclesia reformatio quam necessaria olim
Ecclesie; ob- suerit, Et amplius modo fit, euidenter ostendit deslenda ipsius de-
lat e concis formatio, de qua lamentabiliter conquarebatur Beatus Bernardus
uo constan: Ierm, tricesimo tertio super Cantica ita dicens: Serpit hodie putrida:
rabes

tabes per omne corpus Ecclesia Et quo larius eo desperatius, eoq;
periculosius, quo interius, To iest/ reformatia albo naprawa ko-
ściół iako przed tim była potrzebna y teras wiecy test/iżnie o-
kazanie oplakane iego poskaradzenie/ o ktorem i lamentem wiel-
kim wskazywał sie błogosławiony Bernard w kazaniu 33. super
Cantica tak mowige. Rozchodzi sie dzisia zropiała żarzą po
wszystkim cieliu kościoła/i iako sercy tak rozpaczliwy y niebespie-
czny ze zewnetrz ię. To ten dawny Cardinal Straznik kościoła
Rzymskiego wznowiał wielką deformatę/wielkie pospolecenie i
obładzenie kościoła Rzymskiego/ dla czego rozumiał iż wielki
reformatij potrzebował. Przimodzi laments żalosci cieśkie
Bernarda Doctora/ktory i nierzekaniem wskazywał wrzody sła-
rąde/żarzą i spatne/zropiałe/wszystkiego kościoła/to iest wśela-
kie błędy/ktore sie znalazć mogły prawie po wszystkim/ albo we
wszystkim kościele/ poczynszy od duchownych ias do świeckich
liudzi. Błędy wielkie nie tylko po wierzchnie/ ale y zewnetrzne/
ktore niebespieczeństwo y ciędom ludzkim y dusiom przynosiely.
Błędy desperackie/ ktorich wleczenie i pohamowanie było tru-
dne. Jako y ten Papież ię tych czasów naszych ktoregom prze-
wiódł Adrian posty/ zeznawając kościół dzisiejszy Rzymski po-
wszechni być deformatam sponsam poskaradzong obliubienice/
zeznał/ze reformatij potrzebuie/ ale też zeznał/ że ta refo-rmas-
tia/ię naprawa iest trudna. Bral sie sam do tego/ myslieł/ ob-
myślawał/ żeby sie ta reformatia mogła bela przezeń poczęć y
wykonać/ ale prze cieśkie i dawne błędy/prze wskazywale te wrzo-
dy rozmaite/ rozliczne/niewiedzial iako co zacząć/iako dokonać
Bóg wskazywał błędy zewnetrzne/dusne/ nauki złe/ ustawy sło-
dliwe/i słowem Bożem niezgodne/ Sakramenta i profanowa-
ne/nabożenstwo Pharyzaiskie superstitij pelne. Zatem też w-
skazywał tego złego orzewa/ złe owoce życia/ obyczaje złe/ ktorich
mądry nie było/y tak chciał Pan Bóg/aby wtim y tego wszystke-
go reformatia bela/ chciał aby to wszystko było wycięto y w o-
glen

gien wrzucon/ to jest abusus/ bledy/ supersticie, ale według słowa Bożego nauki a ustawy/ zwyczaj/ y złe obyczaje/ wrzedy/ zwierzechności/ Duchowienstwa y ich panowania a władowania nie zboga/ aby bely wgladzone zniestone. Co dobrze wie: dize Papież ten Adrian Szosty. czuige iako to rzeczy trudne bely/ tego wsistkiego trudna a niebezpieczna reformatis ten obgadżony obliubieniec Kościoła Rzymstiego być rozumiał/ gdy tak mowiel. *Nemo mirari debet si non statim omnia errata & abusus omnes per nos emendatos viderit. Inueteratus nimium morbus est, nec simplex sed varius & multiplex pedetentim in eius cura procedendum est, & prius grauioribus maguq; periculis occurrendum, ne omnia pariter reformari volentes, omnia perturbemus. Omnes subita mutationes (inquit Aristoteles) in re publica periculosa sunt. Qui nimis emungit elicit sanguinem.*

Wiedzieli wsi To jest/ Zaden diuowac sie nie bedzie/ iezli nie wsistkich
Wiedzieli wsi bledow y obgadżenia wsistkich przez nas naprawionych wy
Wiedzieli wsi Bog chcial/ rzy. Zastarzanie barzo wrzod jest/ y nie prosty alie rozmaity y
Wiedzieli wsi Rzym/ rozliczny/ polietuczkę w leczeniu jego postempować potrzeba/
Wiedzieli wsi Eim iakie/ te a prawie co gorzim/ a barzo niebezpiecznym zabiegac nalicz/
Wiedzieli wsi bledy Sapien iebysmy chęć zaras wsistko naprawić/ wsistkiego niepotażeli.
Wiedzieli wsi towie na nogi Wsiste prekie odmiany (mowi Aristoteles) w rzeczy pospo
Wiedzieli wsi Ramiato/ bledy lity/ niebezpieczne są/ kto nazbyt wyćiera/ Krew wydławia.
Wiedzieli wsi dami bledow Gdiz tedy Kościół Rzymsti według zeznania Papieża tego A
Wiedzieli wsi ucze. dryana 6. bely iest obliubieniec postaradzony/ zarazony/ wrzo
Wiedzieli wsi przy obliubien dem to jest bledem zastarzalem/ nie prostim alie rozmaitem/
Wiedzieli wsi cy pokalany/ ktoś tak miał y mógł być zapamiętanim Duse swy/ żeby przy
Wiedzieli wsi Kościele Rzy iakowy obliubieniec pokalany miał trwać: ten bledow na
Wiedzieli wsi Eim trwać/ sladować: abo wyi zarazeniui mieścić: Dobry rade siey miary

Psalm. 1.

Chrysostom
Homelia 56.
de uarijs locis
Mathei.

Chrysostom S: okazał. *Ecclesia quocunq; modo contra voluntatē Christi egerit digna est abijci.* Kościół prawi/ ktoriby iakimżes kolwiek sposobem przeciw woli Chrystusowy czyniel/ godziem jest aby był odrzucon.

Tegoż

Legos y Ambrozjy S: vch pifac. Si qua est Ecclesia qua Ambrosius lib
 fidem respuat nec Apostolica praedicationis fundamenta possideat, 6. in Luca
 ne quam labem perfidia possit aspergere, deferenda est. Jesli praz cap. 9. p. 84.
 wy/ iest ktory Kosciol ktoribz wiare odrzucal y Apostolstiego
 oppowiedania fundamentu nie dzierzal/ zeby iaky zmasz nie
 dowiernosci nie skropiel/ nie wcziniet/ ma byc opuszczen. Ktoz
 re slowa iako sz generalia tak na Kosciol dzisiejszy Rzymsti os
 bradzis sie/ gdy wnim iakom iusz ze swiadectwo Adriana Pas
 pieza y Doctorow inszych okazal. Omnia inperuersum mutata sunt
 wpsisko w przeiwrotnosc sie odmienieto/ y iest deformata spon
 sa postaradzony Kosciol / wnim Omnia funditus sunt eversa.
 wpsistie rzeczy sz zgruntu wywroczone iako Vicelius Doktor
 Papiesti prziznal tak pisze: O IESV CHRISTE Pontifex
 verus, respice in Ecclesiam tuam, vide omnia funditus eversa nihil
 in Ecclesia contemptius verbi Dominici denuntiatione: O Jes
 su Christusie Biskupie prawdziwy weirzy na Kosciol twoy/ o
 bacz ze wpsistie rzeczy zgruntu sz wywroczone/ myc w Koscie
 lie nie masy w zgardzenego/ iako slowa Panskiego opowiadaj
 nie. Na drugim mieyscu tak tenze Doctor Papiesti pise. Adeo
 ieiune de iustitia fidei quam Deus omnis boni radicem respicit,
 differuimus. Friguit studium solida scriptura, patrum monumenta.
 consuluit nemo, ad cisternas continere aquam non ualentes, sermo
 nistas quosdam ineptos itum est. Abijt itaque in crassum Phara
 saismi fermentum sinceritas fidei, adeo ut fere Ethnicorum super
 stitio irrepserit et idolatria error: To iest / tak prawi / iakowie o
 sprawiedliwosci wiary na ktora Bog iako na wnego dobrego
 korzen patrzy/ wczelismy/ z siebneta pilnosc doskonatego pisma/
 zaden sie nie radziel rizz Doktorow/ do cistern ktore wody tak
 dzierzec nie mogly Postillarzow niektorich nieczemnych wdawali
 zmy sie. Przysla tedy w grubz Pharizaiski kwas fczerośc wi
 ry/ tak isz prawi poganska zabobonnosć werwala sie y balwo
 chwalstwa bład. Tu barzeiny co ten Papiestni mowi o Kosciela
 Rzymstym

w Kosciela
 Rzymstym
 wpsistie rzec
 sz zgruntu y
 wroczone
 Dnia 18 sy.
 Dominica 4.
 post natalent
 Domini.
 Studiat. Cat
 tholika sion
 Doctora two
 talich bledom
 hel y iest Kos
 ciol Rzymsti.
 w Kosciela
 Rzymstym sce
 rocz wiary ob
 roczila sie w
 pharysaist
 kwas w pos
 canstę super
 stitio i wblad
 balwochwal

Rzymskiego bledziech/że o vsprawiedliwieniu ile w nim uczono
 y sam to wznawa że ilie uczył. Ze o pismo S. mało co dbano:
 Doktorow/ktore y dziś *Adrian Iung* z Kolumb Poznańskiego
 Theolog zowie *obscuras scriptores* sprosne scribanti naśladowa-
 wano/ Rzeknym też nauka Pharisaiska pieszczoci wiary zgłusza-
 la/ a zabobonność pogąnska y bład białowachwalstwa sie krzewił
 Roku 1594. By to wyznanie tego Doktora Papieskiego ten pilnie czytał a
 sobie wważał/ ktory Proces Confederatij pod Ceymem Krás-
 kowskim pisał a wydal/ gdzie tam dowodu żada na bład białwo-
 chwalstwa/ktory sie w kościelech kościoła Rzymskiego znajdow-
 wał/ y znanynie/ y dla ktorego iako nieporządną a białowchwal-
 stwą y rozmaitych supersticij pełną Kież / wierni Patronowie
 y parafij kościołow swych rupali/ mądrze na to y prawo y roszka-
 zanie Boże/ y swe też prawo iako strzeże a dozorey dobrego wse-
 laniego/ pogotowiu chwały Bożej w dzierżawach swich/ iście-
 by wietszego świadectwa nie potrzebował / przestaby na tych
 świadectwach/ ktore iawnie a otworzyscie samis Doktorowie
 Papiescy dobrowolnie przed światem wsiestkim wydali: tak iż
 ani appellatij ani Tribunalu nie potrzeba / według sądu
 Chrystusowego, *Ex verbis tuis condemnaberis*. Ze słow twoich
 będziesz potępion.

Mathe. 5.

Marc. 9.

Luce. 14.

Euangelicy

nie uczynili

nie nie stusne

go/ go/ rieża

skodliwa cja

tom y duszom

s pascyph y

ball.

Iście nie sie niesłusznego od Euangelikow wty mierze nie
 stalo / gdy według roszdku Chrystusowego. *Sal infatuum*.
 Sol iakmilka nie stong / to jest Kież skodliwa prawdziwie zbaw-
 wiennę odrzucali. Iako to prawo sam Pan a zbawiciel na tho
 dal mowige. *Si sal evanuerit, in quo salietur, ad nihil valet ultra*
nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. A y Łukasz
 słow sę. *neque in sterquilinum vile est.* Jesliby prawi / Sol
 powietrza / czymże bedę solic: do niczego sie wiecey niegodzi / iez
 no aby beka precz wyrzucona / podeptana od liudzi. Lucas 5.
 przydaie / y w gnoy nie jest pożyteczna. Przes te Sol Chrystus
 Pan rozumiał niepożyteczna / y owsem skodliwa prawdziwie a
 chwalic

chwalie Boży y zbawieniu ludzkiemu Xieja iako pierwey na-
 mieniel. Stos te Christus Pan iako przelożony Biskupow te-
 mi słowy sędzi/ nā te wyrok daie/ że mātā byt wyrzuceni / po-
 deptāni/ bo y w gnoij nie sā pożyteczni. A będzieże od sądu
 Chrystusowego appellował do Biskupow do Tribunalu do
 Doktorow y starszych kościelnych z do Seymow wsięstiego
 Świātā ābo Concilij. Co tych Sędziow niybys sie v nich roz-
 prawiel/ niybys koniec pewności Wiary/ nāuki Bożej / drogi
 zbawiennej/ wsięz/ że wsięstkiemi sędziami twemi/ w piekle bys
 sie ostat. A to mas na te odmiane w kościołach prawo praw-
 dziwe/ ā to nie odrobine sprawiedliwości słow Chrystusowych
 Sol zwietrzysz precz wyrzucić/ Pasterzā / nāucziciela/ Pieba-
 na dufom škodliwego/ y niegodnego zmiesca/ mittere foras,
 fora z dworā mu powiedzieć. A iś te Evangelici słowā Chris-
 tusa milego/ dobrze rozumieli / z dobrego rozumienia te Sol
 nijszeimng/ Xieja w błędziech bedzeg / z mieisē porzadnie /
 przystojnie/ nie tāt iako ten scribant Processu / potwarzliwie
 sobie bāie/ spaczkuie/ iako wielki pidsierzā nie Theolog / wy-
 rzucali/ niechże slucha y sluchāz zeznānia ktore sie stāto/ y dzia-
 lo nā Concilium Tridenstkim od samych legatow stolice ābo
 Cathedri nāwsięstego Biskupa Rzymstkiego/ Pāwła trzeciego y
 kościoła iego: tāt sā słowā tych legatow: *Adiungimus ad supe-*
riora mala quae propterea nobis acciderunt, quod ipsum fontem a-
qua viua reliquimus, hoc alterum maximum peccatum, quod no-
stra vel prudentia vel potentia, iisdem malis mederi volumus, ut me-
rito de nobis dicatur, quod, Propheta in persona DEI veterem po-
pulum accusans dicit. Duo mala fecit populus hic, me derelique-
runt fontem aquae viuae, & foderunt sibi cisternas non valentes con-
tinere aquas, tales vero cisternae sunt omnia consilia, quae a nostra
prudentia non afflata Spiritu Diuino, proficiuntur. Przilgā-
 my prawi/ do wyżey nāmienionych stych/ ktore dla tego nā nas
 przilgły/ zesmy samo Źródło wody żywey opuścili / ten drugi

Christus se
 dila w otworze
 swim.

Sędziow w
 For: Rzym: nies
 wiedzieć co

Sprawiedli-
 wość pewna
 ze słowā Bo-
 sal infatuatū
 mittere foras.
 z zwietrzysz sol
 wyrzucić rādā
 Chrystusowa.

Legatow nā
 Concili: Tris-
 denskim Pāw-
 lā. z. przynas-
 nie ofoto wy-
 rzucānta Sol
 zwietrzysz to-
 test rāz y pā-
 pieści y bte-
 dom samego
 Ro: Rzym:
 w kościelie
 Rzym z r301
 dlo żywid
 wod opuścił
 no.

protocle flo-
wa Rościol
Kumst ofta-
czais.

Cyftany Ro-
ściol Kumi-
ady mgoro-
ści nie nad-
amone Duch-
Bozim bacze-
to baczy Ca-
moncy.

Swiadek wo-
lasne Legator
o pobledzeniu
wsistkie Ro-
Kumskiego.

Dwoie zle w-
czinil Rościol
Kumski.

Abbas Joa-
chim in 2. cap
Siere. p. 39.
in 80. Sluchaj
takto to dwoie
zle ktore wcz-
inil Ro-
Kumski
dawni Doctor
napie:wiozil.

wielki grzech/ iſ nąſa albo mądroſciſz/ albo mocę te zle wleczę
chcietliſmy/ że ſłuchnie o nas to może mowić/ co Prorok w per-
ſonie Bożey/ lud ſłarę Izraelski oſkarżaigc mowi. Dwoie
zle wczinil lud ten/ maie opuſcieli ſzrodło wody żywey/ y wfo-
pali ſobie ciſterny/ ciſterny roſwalcione/ ktore nie mogą iſdzie-
rzyć wod/ iſkowiec iſcie ciſterny ſz wiſiſcie rądy ktore i nąſen
mądroſci nie nądechmionei duchem Boſkim/ pochodzą ic. Wiel-
kie to ieſt wyznanie legatow Papięſa Pawła trzeciego ną onim
Concilium Tridentſkim, gdzie prąwte beli Biſkupi/ Doktorowie/
ſłarſzy koſcielni/ Seim wiſiſkiego ſwiąſtą / przed temi wiſiſ-
kimi legatowie. *Sani mente & corpore, non compulsi, ſed libere.*
Zdrowi bedęc w rozumie y w cieie/ nie przymuſzeni/ alie dobro-
wolnie to przyznali/ opowiedali/ ną Papięſa/ ną ſie Cardinaliſ-
ną Biſkupy/ y wiſitte Xieię/ Pralati y lud koſciola Kumſkie-
go/ iſ ſzrodło żywey wody opuſcieli/ że czo Żidowie pierwcy bez-
li wczinili/ to iſzadzili/ ſłową Prorockie/ ſłową właſnie Boże
ną ſie y ną koſciol Kumſki/ prąwte obracąigc/ y imi ſie obwi-
nająigc. Dwoie zle wczinil lud ten/ imie opuſcieli ſzrodło ży-
wey wody/ y pokopali ſobie ciſterny niemogące iſtrzymić wod.
To dwoie zle wczinil koſciol Kumſki iſko y Hieroſolimſki
ktory Bog ſam winny czynil/ y ſadzil. Jedno zle/ iſ opuſcieli
ſzrodło żywey wod/ ktore dwoie zle wylozel ieden teſ dawny
koſciol Kumſkiego Doktor/ a Opáth Joachim piſſze wytkła-
dyną Prorocką Hieremiaſką Proroką Bożego/ Temi ſłowcy.
*Duo mala fecit populus, inter cetera, grauiora deſerendo ſpiritualia
pro temporalibus, virtutes pro virtus, doctrinam ſacram pro philo-
ſophis & legibus, eligentes pro Chriſto Antichriſtum, pro Deo Dia-
bolum, pro regno coeleſti infernum &c.* Dwoie zle prawi/ wcz-
inil lud/ miedzy inſemi cieſzemi/ opuſzcząigc duchowne rzeczy
dlia częſnych/ enoty dlia niecnoty/ nąuſe ſwięte. dlia Philoſo-
phow y praw/ obierąigc ſobie iſ Chriſtuſa Antichriſtą/ iſ Bo-
gą diablą/ iſ krolieſtwo niebieſkie/ piekło. To ten Opáth Bo-
ktor

ktor Popieski o kościelę Rzymiskim/ gdy leżęce Luterą niebelo/ h owszem przed Luterem okolo niemal lat czterech seth. Czemus tedy Luterą winowáli/ gdyś tak inshy przed nim z dawna pisałi/ a te sżęże wielkę kościolą Rzymistiego / y slug/ aho Pralatow iego oppowiadali: Czemus y nas winnię ktorzi co dawni czi mieli/ my też potrzebnie czyniem? Bracam sie do Legatow Papię Pávla trzeciego y ci też to dwoie złe ktore zbroti kościol Rymstři záras wyloželi. Ję prawi/ nářa aho magdrošcię aho moę te złe vlietęę chcemy? Y drugiemu słowy te picwše iakięby bely okazyuac a samis sadis. Takowe prawi/ cistermy są wšistkie rady ktore z nářy magdrošci / nie nádehnyomy Ducha S. pochodzą: A wšy powiadaia/ piřa/ wielkiem tracta ty/ z wielkiem vřilowaniem wywodzą/ że Duch Świeti kościol Rymstři rządzí / a ono Legatowie ná samym Concilium Tridentskim žemáli/ že kościol Rymstři cistermy sobie vkopal/ ktore wod žadzierzeć nie moę/ že rady ma y takę moę czyni / ktore nie są sprá wyřa z nádehnyenia Ducha Božego. Te rady / te řzodki/ te kietářřwa/ ktoremu te złe vlietęę chćeli / gdy wiele liudži iáko obřzđzonego kościolá odřepowáli/ iř nie beli z Ducha Božego/ iáko to sami Legatowie žnali/ nie bely też nie po mocne. Wo liudže ich im dali tim wiecty odřepowáli/ a do prátody sie přez meřa Świetego Luthera z woli Božey y spráwy Ducha S okazyř/ cistneli. Jáko to omi Legatowie také přizná wáli/ temi słowy: Tales cisterna sunt omnia consilia quę a nostra prudentia, non afflata Spiritu diuino proficiuntur, quę non modo populos in pietate & obedientia tanquam aquas in cisternis, continere non ualent, sed quę magis his artibus retinere eos laboramus, eo violentius tanquam torrentes a nobis defluunt & discedunt. Takowe prawi/ cistermy są wšistkie rady/ ktore z nářy magdrošci/ nie nádehnyoney Duchem Božem pochodzą / ktore nie telko liudži w pobožnořci a w posluřenřtwie iáko by wod w cistermach žadzierzeć nie moę/ ale iáko nawiecty temi řtufami/ one

Legatow wyř
řlad dwoigá
złego bedące
w Ko: Rymstři

W spráwach
Kořcio: Rymstři
řtego nigdy
ntemář nádehnyenia Ducha
Świetego.

Napoczerka
okazyř Euangeliř
liud pan Bog parolát
odrucać po
piřřwo.

Kořcioł Rymstři
odřepowánia
liud nie mogli
pohamowáć
ze řtufami nie
nádehnyoney
Duchem Božym
sobie pocnali.

zadzierzeć pracienny / tym gwałtowni iako bystra struga od nas
odcietą y odstepuig. To ci Legatowie przynali / że sie im te
fortelie a sztuki okolo zadzierzenia ludzi przy swych naukach obz
ledliwych nie zhanowali. A artes te ich fortelie a sztuki belę /
naprzod wykretnosć Sophistria / ktora Legatowie zowg magdro
ścią. Potym tiranswo / gdy mordowali / gubieli / wciżali Cuius

Fortelle Ro
Rzym: Ktorem
od poznany
prawdy zwil
bet lud Krze
sejtanst od
wodzie.

geliki / co Legatowie zowg potentis / moc / dwa sredki nie Du
chem Bożem nadechnione / bo nie z Boga belę ale z Szataną
ktory z pocztku iakowg magdrość y moc miał / gdy pierwse na
se rodzice zwiody / y nad nimi mezoioicz sie stal / iako y dzis te
mij sztuki Sapiementowie y sam kościol Rzymski idą / y lud
do swiata sklonny odwodzi / duse ich zabijając. Temu tedy ktus
kami na pocztku z Bożę iasći okazalej prawdy / gdy lud vna
wiazci prawde odwieść / odgrozić chcieli / a to Legatowie zina
wiaz / ze iefse wiecy / bary ludzie od nich odstepowali / odpada

Slusnie lud
Kościoł: rzym
odstepował /
slusnie rze
iego zmierz
szafal.

li. Nie belo tedy y niemaj czemby winowac beli mieli abo ma
ig / ze ludzie y Patronowie pobożni / widze malas artes fortelie
zle / w naprawie a w reformowaniu deformata sponsa postaraz
dzoney obliubienicy kościoła Rzymskiego / od nich iasći mocy a
magdrości / nie nadechniony Duchem Bożim bedących / odstepo
wali / y Kiezs / Kaplany z mieisc slusnie sprawiedliwie ruszali /

Sacerdotes
sal terre.
Infatuatum
Sal ad nihil
ultra valet.

iako y to Legatowie na Concilium Tridentyskim / temi slowy
przynali. Cum Christus diceret Sacerdotes suos esse Sal terra: quod
si Sal euanuerit ad nihil valet ultra, nisi ut eiciatur foras & concu
latur ab hominibus? Hac vero omnia nos nunc patimur. Quod si
propter iustitiam ut maiores nostri beati nos quidem: at nunc in-

At nunc ius
ste sal euanuit
minime pro
pter iustitiam
patimur, uti
na hoc uidere
mus oculos ha
betes non uidet

ste quidem, quia Sal euanuit, minime autem propter iustitiam pa
timur, in omnibus enim nostris afflictionibus videmus iudicium Dei.
Atque verum quidem illud videremus. Gdy prawi / Christus
mowiel / Kaplany swo ze sa solis ziemie: a sol zwietrzala do niz
czego sie wiecy niegodzi / iedno zeby belę precz wyrzucona y po
depiąna od ludzi / Toe iscie wsiisko my teras cierpiemi. Jes
slis

alis dla sprawiedliwości iako przodkowie nasi / tedyśmy błogo
 sławieni: ale teraz sprawiedliwie / bo sol zwierzęta / a iście
 namni dla sprawiedliwości cierpiemy / bo we wszystkich wdrzeje
 się i nasich widziemy sąd Boży. a iednak Bożebisimy wdrzeć.
 Gdzie tu iawnie Liegawie wykładają przez sol / nie inie ieno
 wszystkie swego kościoła Rzymskiego Pralati / Kaplani / Pleba
 ny / y owsem Papieże / Cardinaly / Biskupy / Canoniki / y wsi
 ke orde Xieży. Wykładają sami to jeznawają / że ta sol zwie
 trzała / to iest Pralaci / Kaplani / młczemnieli / nant prawdy
 wick / obczatów dobrich nie mają / ktorzymby od skazy zbawie
 nei liud zachowali. Jatin one i sami siebie sądzić przynawa
 ją / że ie iako sol zwierzęta a niepożyteczną słusnie sprawiedli
 wie / według wolei a rozkazania Chrystusowego / y sprawiedli
 wick sądow Bożych / liudzie Duchem prawdy nadchnieni od
 rzucali / one porzucali / ich słuchac / przinich być / trwac / y ich za
 Pasterze mieć niechcieli. patronowie toż czynili timże pra
 wem a rozkazaniem Bożem poruszeni. Co gdy sie dzialo y si
 lo / a Liegawie to iako rzecz sprawiedliwa / y wezinti według
 Boga przynawają / czemuż teraz Sapientowie kościoła Rzy
 mskiego ten sąd nie telko omych Liegaw / ale owsem sąd Chry
 stusow ganią: gdy liud do prawdy obrocony / pierwsemi bled
 mi odwrócic ysiłują / y o kościołow przinrocenie wolają / gdiś
 solą jamiłką są a trwają. Podobna to iakoby Jydzi pierwzych
 swych Bożnic w kościołach obroconych krześcianskie iako Histo
 rie są / abo pogani swych kościołow iako iednak to czynili / chęte
 li aby im przinrocenie byli / gdiś od nich sprawiedliwym są
 dem Bożem odsadzeni y z nich wyrzuceni byli. *Expellam te, de
 statione tua & de ministerio tuo deponam te.* Wypędze cie d
 mieiscą twego. a sposlugi twei zloze cie. Y drugimi słowy.
Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne Sacerdotio fungaris mihi
Disce ty omietnośc odrzuciel / odrzuce cie / że mi kapłanski
bywać nie będziesz. Timże obczatem y Czechiela Proroka.

Nota.
 Ale teraz spr
 wiedliwie.

Sol zwierzęta
 la Duchowien
 swo kościoł
 ian Rzym:

Slusnie E
 uangelicy Sal
 infatuatum
 Sol zwierzęta
 la duchowne
 obledliwe od
 rzucali y Roz
 naprawdżing
 służbe Bożę
 obracali.

Gdzie Bożim
 sprawiedliwi
 rzeza kościoł
 Rzym: od ko
 ściółow są od
 sadzeni.

Ezechiel 26. cap.
 Oze 4. cap.

Ezechiel.
 34. cap.

Pastores

Pastores audite verbum Domini, Hac dicit Dominus Deus. Ecce ego ipse super pastores, requiram gregem meum, de manu eorum, & cessare faciam ut ultra non pascant gregem meum, nec pascant amplius pastores semetipsos: & liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit ultra eis in escam. Pasterze sluchajcie slowa Pana skiego to mowi Pan Bog: Oto ja sam nad pasterzmi szukam bedzie trzody mojej; i rzek ich/ y kazie im przestac aby wiecej nie pasli trzody moiej/ ani zeby pasli wiecej pasterze samich siebie y wypaswaja trzode moje i wst ich/ y nie bedzie im wiecej na pokarm. Przydawam tu Doctora Papieskiego Jerusa slowa istnie/ jaras na Polski jezycz przełożone/ ktoremi Duchowienstwa Nizmskiego poprowadzenie a ich i domow Bozych wyrzucenie sprawiedliwe opisuje. Tak Pawel S. pisze/ Ktoby kosciol Bozy zgnatkiem zatracil go Pan. A nie dziwo/ Bo ciałem ci Kri stusowym test/ ja ktori test omarl / Niech to baczysz kterzi w tym domu mieszkaja. Bo iesli takowa srogość okazuje przeciw mnie ważniejszym on materialny kosciol/ fromy wiedzial ze nie dlugo sklony byc miał/ ista srogością karac te bedzie / ktorzi w tym duchownym domu albo lotrostwo/ albo kupiectwo sprawnis i Kupcy sa albo kterzi przedew koscielnych nie dla czego inszego jeno dla zysku szukaja y zgromadzaja/ albo ktorzyby te rozdawac mieli/ nie ku chwale Bozej/ nie ku zbawieniu ludy/ ale ku pożytkowi swemu rozdawaja/ przedawaja/ ktore darmo dac belopotrzeba/ zwlaszcza ze darmo je tes wziali/ y z tim czo ich nie testowego szukaja/ z duchownemi czesnymi/ z niebieskimi ziemskimi szukaja. Ciec sa ktorich Dzien Simon on Czarnokleznik bet a dziać Wiecz sluzą Elisejow Ciec sa ktore nie telko prawo Bosze potepia/ ale y prawo Papieskie i beneficii y przedew klas da/ Lotrowie tes sa/ y dom Bozy kasztun lotrowstwa czynia/ albo ktorzi niedobgłoscia depuszaja infym ginać/ co sie obladzie to nieprzywraca/ co z zagalonego nie zmienia/ i. Albo ktorzi własnymi wynalaskami dusze zarażają i towia/ a niesiedzą do rozpaczy

rospacji prziwodzą/ albo iehże fałszywa bezpieczeńścias dufę ro-
 riwają/ opukawają/ mowią: pokoy pokoy/ a pokoyu nie mają/
 Jakowi są wszyscy fałszywi Proroci ktori czynią żeby ludzie w-
 fali kłamstwu. Wszyscy mowie/ ci tak kupcy iako y lotrowie/ y
 ich pomocnicy niechay wiedzą/ że mają być i kościoła Bożego
 wyrzuceni/ nie z onego materialnego/ ale z domu Boga żywego
 i ciała Chrystusowego/ co iako iest froga z Oseasa sie wczemy/
 kiedy to mowi. Dla niezbożności wynalialsk ich/ wyrzuce ie z do-
 mu mego. A żeby kto rzecz liefką to być nie miniemat/ przidate.
 Nieprzida abich ie miewać miał / forzen ich wyschli iest ię.
 Widzisz tu iako iest rzecz strasliwa/ być wyrzuconymi z domu Bo-
 żego. Summa/ chce Chrystus dom swoy być domem Bożem/ y
 modlitwy/ to iest/ chce abismy w kościele tak żeli/ żebismy nicze-
 go inzego ieno niebieskich rzeczy szukałi / a prawdziwie aby w-
 nas Boga belo znać: Od ktorego iako daleko iest ninieysze po-
 stawienie kościoła/ ktoż nie bacz? Czegoś tedy inzego czę-
 ścią/ ieno że z obruszeniem/ iesli sie nie w pamietamy/ wyrzuci nas
 Chrystus z kościoła swego ię. Stos i tego Papiestkiego Doctora
 iasnie widzimy/ co za duchowienstwo iest w kościele Rzymstym
 iako sobie tego duchowienstwa nabywają/ komu są rowni. A
 szed iako ie Pan Bog z domu a kościoła swego wyrzuca / y ius
 wyrzuceni są/ że prawa żadnego nie mają do domu Bożego/
 iako y oni nie mieli. A przecie oni sie dziurą swą cisną/ wtrę-
 cają/ nie dajze sie sadzić prawy wyrokami y decretami Bożes-
 mi/ ale ludzkiem/ dworskiem. Żealip ie tedy z kościoła ducht-
 wnego wyrzuca Pan/ a coś mają czynić w kamiennych? a sąs
 oni heredes dżiedzicy tych kościołow / ktore zprofanowali / po-
 gwałcili/ y są negociatores kupcy/ albo iako ie Ferus i rozszedł
 Chrystusowego żowie przykładem słowem/ y na nie wpisiel wżiniet
 poprowania kościoła duchownego/ y prawalenia tego kładzie.
 By te słowa dobrze sobie uważali ich miłować panowie ducht-
 wni/ ktori sie na miejsca wielkie wtrącili/ wżiniliby dzień na-
 wiedzenta

Niechay wies-
 dia je mają
 być a Kościoł
 ię wyrzuceny.

Duchowienst-
 wo Kościoła
 Rzymstkiego/
 a kościoła pra-
 wdziwego wtr-
 ącione.

Postanowie-
 nie Kościoła
 dżistiego
 Rzymstkiego
 dalekie od
 prawdziwego

Wyrzuceni
 z Kościoła
 Duchownego
 co mają czynić
 w kamiennych
 Kościołach.

wiedzenia Pąskiego / a duchowi Bożemu odporni by niebeli.
 Bo przódnie niedługi czas / iesli pokutować nie beda / a Euans-
 gelij Chrystusowych nieprzynaj / że wofiscy iaras zging. Przeklas
 dom tego wiele / iako inisi pogineli wziemniach moznich znacznich
 Niechay też sobie such świadectw przypomnisz a znasz
 Kąplani y Pralaci Kościoła Rzymskiego to są / iakiemu Kąplas
 ni są / iako na nie wešli abo wchodzą. Nasz me tak iako Au-
 gustin S: sądziet / tak pisze. Qui Sacramentum emit. vel Eccle-
 siam. vel prebendas. vel Ecclesiarum introitus. vel seculari potentia
 ne 17. p. 1335. hoc pro se procurant. Sciat quod cum Giezi & Iuda iam damna-
 tus est. iam leprosus factus est. iam de templo Domini expellendus
 est. Quare sic? Quia qui non intrat per ostium in ouile. sed ascendit
 aliunde. fur est & latro. Ideo reprehendendus est quia vendentes
 & ementes Dominus eiecit e templo. repellendus est quia leprosi
 ejci iubentur. To iesi / ktrzy swiecenie kupnie / abo Kościoł /
 abo prebendi / abo Kościolow podanie / abo moeg swieckg to
 sobie uednal / niechay tote że i Giezim y Judasem potepiong
 iesi / iusz sie tredowateim stal / iusz skościola Pąskiego wyrzu-
 con bne ma. Czemu tak? Bo kto nie w chodzi przes drzwi do
 owczarni / alie w stepie imgd / iłodziel iesi y lotr. Przeto ka-
 ran bne ma bo przedawalate a kupuicze Pan wyrzuciel s Ko-
 ściola / ma bne odrzucen / bo tredowate wyrucac kaze Bog.
 Temi słowy Augustin S. dobrze wyrażiel dżicicisg iłg Kiezs
 Rzymi / ofazal iako w Kościol / iako na mieiscu Swiete wešli /
 iakiemi Kąplany są kómu są podobni / y czego godni. Nies-
 ronim S. też y iakiowych piśe gdy rodzaie Apostolow wykłada.
 Tertium genus (Apostolorum) est cum hominum favore & studio
 aliquis ordinatur. Ut nunc videmus plurimos non DEI iudicio. sed
 redempto favore vulgi. In sacerdotium subrogari. Trzeci prami
 rodzi (Apostolorum) iust / gdy iłg ludzkg przyznisg bowa
 ordynowan. Iako teraz widziemy wtelie iłg / że nie z Bezego
 rozgdu / ale z usupienia przyznisg ludzkg na Kąplanswa pbes-
 rani

Augustin S.
 ad fratres in
 Eremo sermo
 ne 17. p. 1335.

Duchowi
 Kościoła
 Rzymi iakie
 test iako na
 mieiscu wrzedi
 wchodzą.

Kupnie swie-
 cenia Kościoła
 prebendy abo
 moeg swieckg
 Kościolow
 podanie do
 stasg duchow
 wniko: Rzym
 abo fauore.

Giezytowie
 Judasowie
 Tredowac sa

Hiero: in cap.
 1. Epistol: ad
 Galas. p. 179.

W Kościele
 Rzymi: nie z bo-
 żego rozgdu
 ale spryżani
 ludzkgi duchow
 wienstwa.

rani bywaig. Patrzejmy iako to dawne belo obgadzenie w Ko-
 ścielie Rzymiskim / ktore asz do tych czasow trwa / że wnim o-
 bierano y obierają Duchowienstwo / *non ex iudicio DEI* alie
favore hominum. Nie sedem Bożim alie za przypażnia liudzy.
 Na dowody wieste nie trzeba Sapientom wołać / telko to iest
 świadectwo yż w Kościelie Rzymiskim takowe Duchowienstwo
 nie iest z Boga alie zliudzy / przy ktorich trwac / ktos zbawienie
 mieluzie moze. Hilarius tez takowe *Palacio potius quam Eccle-*
sie Episcopos. Pátacow raczy a nie Kościola Bożego Pralaty
 zowie. Bo sie na dworzach a w pátaciach Cesarzow a Krolow
 lega / chowaię / dignitarstwa Duchowne wysluguię. Ambro-
 zego tez Swietego ten iest o takowych roszadek / y owsem idro-
 we napominanie gdi słowa Pawła Swietego wykłada. La-
 bora ut bonus miles Christi Iesu, nemo enim militans Deo obligat se
 negotijs secularibus, ut placeat ei cui se probavit. Manifestum est
 quod dicit, quia nemo potest duobus dominis servire, &c. Ecclesia-
 sticus idcirco se Deo probat, ut huic devotus officium impleat quod
 spondit, in DEI rebus sollicitus a seculari negotio alienus. Non e-
 nim convenit vnum duplicem professionem habere. Pracny ia-
 ko dobry Rycerz Chrystusa Jezusa / żaden bowiem ktory boiu-
 ie Bogu / obowiazue sie sprawami czesnymi / aby sie podobal
 temu ktoremu sie ku doświadczeniu podal. Jawna rzecz iest co
 mowi. Bo żaden niemoze dwiema pánom sluzyc ic. Ducho-
 wny dla tego sie Bogu ku doświadczeniu podawa / aby temu
 oddawsi sie / wrzod swoy wipelnict / ktory przyrzekl / w rzeczach
 Bozych pieczolowac a od świeckich spraw oddalac sie. Bo ie-
 dnaak nieprzystoię żeby ieden dwoiakę professię miał mieć na
 sobie. To są własne słowa Ambrozego S. *Non convenit vnum*
duplicem professionem habere. Niechże duchowienstwo Rym-
 skie Ambrożemu S. przigane dacie / ktori to na nie napisal / że
 sobie dwoiakę Jurisdiccję przawlaszczaig / ta sie paraię / vka-
 zę iż nie są sludzy Chrystusowi / ani pafarze tajemnic tego. Ego
 philactus

Hilarius lib.
 con: Constana-
 tium August:
 p. 278.
 Ambrosius in
 Epist. 2. ad
 Tim. cap. 2.
 p. 404.

Non convenit
 vnum duplicem
 professionem
 habere.

Theophilact9
in 2. Epist. ad
Tim: cap. 2.
p. 741.

Solam militiam
am Christi
CURA.

Pránego bostu
Christu jome
patrz.

Clemen Epist.
1. Tim: 1 con-
ciliorum p.
126.

wami para. Wliście tedy przypisując Clemensovi Pa-
pieżowi pierwszemu / są te wárowne słowa. *Te quidem
oportet irreprehensibilem vivere & suo studio niti, ut omnes
vitae huius occupationes abijcias, n fidei ussor existas, ne advocatus
litium fias, neque in ulla aliqua occupatione prorsus inueniaris,
mundialis negotij occasione, perplexus. Neque enim iudicem a-
ut cognitionem secularium negotiorum hodie te ordinare vult Chri-
stus, uti ne profocatus praesentibus hominum curis, non possis verbo
Dei uacare &c.* Drugie słowa. Si enim mundialibus curis fue-
ris occupatus, & te ipsum decipies & eos qui te audiunt. Non enim
poteris quae ad salutem pertinent plenius singulis quibusque distin-
guere. Et ex eo fiet ut & tu tanquam qui non docueris quae ad sa-
lutem hominum pertinent puniaris, & discipuli per ignorantiam
pereant.

pereant. Idcirco tu quidem ad hoc solum vocato ut oportune & si-
 ne intermissione doceas verbum DEI, per quod salutem consequi
 possint. To jest potrzeba abyś ty nie nągamenie żel/ y z wielk-
 pracz vsilował/ abyś wpsiałkie tego żywota zabawy odrzucił/
 żebyś refoimiem nie bel/ ani roziszciz/ caus bel/ ani w żadney
 zabawie prąwie nie bzdzi nąleżiony/ swiátowij sprąwy ucz-
 wicłłany. Bo iednak nie sedzis/ abo vñawcz potocznych spraw
 dżis cie chce ordynować Christus/ żebyś tak żądusom nuni-
 semu liudżskiemu sprąwami/ nie mogł słowá Bożego pilować.
 Y drugie słowá. Bo resłiz bis swieckiemu sprąwami bel żatru-
 dniony/ y samego siebie opukał/ y te ktorzy cie słuchają. Abos-
 wiem nie bedżiesz mogł tego co do zbawienia należi czalien ká-
 demu rozłożć. Y szad bedżie/ że y ty/ iáko ten ktorzy byś nie w-
 cizł/ tego co ty zbawieniu liudżiom należi/ bedżiesz karan/ y pe-
 niowie przez niewiniętność pogina. A tak ty tego telko piluj
 żebyś wczás á bez przestánia słowá Bożego wczel/ przez ktoreby
 zbawienia doszpić mogły. Jáśnie to są słowá ktore takowg obo-
 wiazke klada ná duchowienstwo/ żeby nie szdownich spraw cze-
 snych/ nie Statutu/ álie Biblii á wczenia słowá Bożego pátrza-
 li: álie inák sie dżicie/ dla czego też prozno osoby duchowne ná
 sie biorz/ prozno że ich odstepiono y odstepuiz / winuiz / prozno
 sie kościolom domagąiz / prozno o wyrzucenie swe z nich stá-
 rzá á woląiz. Bo nie dla takowego duchowienstwa przodkowie
 Polscy kościoły budowali/ nakładz / fundusze nie dla takich czyn-
 nieli. Jáko że też nie takowi duchowni w przod w Polsce beli/
 á ktemu pisino s wiete nie takowe wyraża/ nie takowe/ nie tak o-
 we ktorzyby w kościele Bożem prawdziwym być á ośtác sie mie-
 li. Szerżie tego nie potrzebá/ Y w Grekoij y ktorich też tak o-
 wa duchowienstwá stáż sie znaydowała/ beli takowi bacżni sto-
 ra im to gżnieli/ iáko Nicetas Choniates piše w swoij Historij.
Neque permittere Canones eundem & Deo sacra facere, & simili-
bus rebus ullo modo implicari, Distare illa inter sese, neque coniung-
 posse

Dawny Po-
 lacy nie dla
 takowego iá-
 kie teraz jest
 duchowien-
 stwa/ kościo-
 ły budowali
 y fundusze do
 chodow gży-
 nieli.

Nicetas cho-
 niates in an-
 n. lib. p. 56.

posse, quemadmodum seruire Deo & seruire mammona ex diame-
tro pugnent. Nicodopuszczaję prawi / Canoni żeby ieden nabo-
żenstwo sprawować y potęcznemi rzeciami parzyć sie miał / Es-
te dśtictie od siebie / y złagzone z sobą być niemoga / iako Bogu
służić / a służąc mammonie przeciwnie sobie są prawię. Grze-
gorz wielki Biskup Rzymski ięszę że swych czasow / ius baczel
takowe stazone Duchowienstwo / ktore na miejsca Boże wstepo-
waly z vkupem / y te Haretikami zwal tak pisze: Cum primum
lib. 4. Episto: Simoniaci haresis sit contra sanctam Ecclesiam exorta cur non
Cop. 96. p. perpenditur, cur non videtur, quia eum quem quis cum pretio
817. ordinat, prouehendo agit, ut sit hareticus. Gdys prawi / pierwey
Simona Czarnoriecznikę kacerstwo przeciw teścielowi S. sie
wczęto / czemu nie baczą / czemu nie widzą że tego ktorego kto
za zapłate ordinuje / forituige czyni żeby haretikiem był. Patrzał
myś, że iakie temi słowy Grzegorz być sądzi te Biskupy / y inpe
duchowienstwo / ktore swich ordinaey są dar dostępię / a to ie
sądzi być haretikami / haretikami tedy są / a nie prawdziwym
duchowienstwem. Ma inspicz o tych haretikach ten Doctor a
Biskup Rzymski świadczy w pismach swich dosię / iako gdy
piše te słowa: Peruenit ad nos in orientis Ecclesius, nullum ad sa-

W Fosćciele
Rzym: swie-
cja sie na he-
reticizmo.

Gregorius
Epist: 47. ad strā fraternitas agnoscat hanc primam oblationem omnipotentī
Anastasium DEO offerat, ut a subiectis sibi Ecclesius errorem Simoniaci hare-
Episcopum seos compescat. Nam, ut alia taceam, quales esse in sacris ordinibus
Antiochenū poterunt, qui ad hoc non merito sed premiis euehuntur. Do ktos
p. 946. & rnych słow służ pierwsze iego słow, w tymże liście ktory pisal
Epist. ad Epi- do Anastasiusa Biskupa Antiochenskiego. Ipsa per se veritas
scopum Hie- dicit: Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliun-
rosolimi tanū de, ille fur est & latro, qui autem per ostium intrat, pastor est oui-
p. 1071. um. Qui paulo post subicit dicens. Ego sum ostium, ille ergo ad oui-
S. Ian. cap. 10. le ouium intrat per ostium, qui intrat per Christum. Ipse autem
per Christum ingreditur, qui de eodem creatore ac redemptore hu-
mana

mani generis vera sentit & predicat, & predicata custodit. Cul-
men regiminis ad officium portandi oneru suscipit, non ad appetitum
glorie transitorii honoris. To sam Grzegorz Biskup kościół
 Rzymskiego wyznał/ y że takowi duchownemi nie są prawdziwe
 mi iawnie przyznał/ y osadził je heretykami są/ że światokupca
 mi są/ Simona Czarnopiecznika/ który za dar od Piotra S.
 Duchu Świętego y urząd kupował/ naśladownikami są/ tak
 ie sądział/ alie to światokupstwo y heretyctwo swe ius zagubie
 li/ że go y mianować niechcą/ inaczey ie chrzest & wykładają/ &
 do własnego & pierwszego nazwiska sie nie żną. Jako Jerus
 Doctor ich pise. *Simonia nomen perdidit, nec iam videtur vitium*
cum aliud nomen habeat. Simonia (to jest wrzedy duchowne wu
 pione/ &bo takim naganiomym obietziem nabyte) ius imie zagu
 biła/ y ius nie zda sie być świętą/ gdyś inie ma imie. Ale przy
 piśe też tu zeznanie iednego Jesuiti Jacuba Wujka/ który iaz
 to teras te duchowienstwa idą/ & imi sąsiedzi sam przyznawa.
 Te są własne iego słowa. Dział przelozeni nasi tak świętą iaz
 to y duchowni w rozdawaniu wrzedom kościelnich/ nie patrzą
 na godność/ &le na krew/ nie szukają czi y chwały Bożej/ &ni
 dusz zbawienia/ &le iakoby wyniesli domy swoje/ iakoby wzięli
 krew swoje w bliskich swoich. Co iako Pan Bog oddał onemu
 Kapłanowi Heli/ to u nas nie taino. Jezus prawi/ wieciz wzię
 ciel ciasto twoie/ & nizi mnie/ to cie & to podła. A tak y Arche
 Boża y syny swe strącił/ y stał sie przeciw porządku ludu swego
 y sam siadł z stolą syje złamał. O by to u siebie wważeli prze
 łożeni nasi/ nigdyby zaisie Biskupstwi/ Probostwi/ Plebania
 mi nie kupczeli/ nigdyby wrzedy duchownemi/ & służby sługom
 swim/ &ni powinowatym nie płacili. Ale dział przydzie Brat/
 przydzie Swat/ przydzie Siostra/ przydzie Ciotka/ przydzie pa
 ni duszka/ y prosi aby tego albo owego osadził na prawicy/
 albo na lewicy swojej/ y ius tak być musi/ napierwej przyjacie
 lom y powinowatim swoim dawać opatrzenie/ wiec po nich iga
 rami/

In Mat. cap.
 13 lib. 2. p.
 551.

Jacoba wuj
 ka o tym po
 dawaniu/ wrz
 dom duchow
 nych świadeci:

Jesuita Ego
 jowie pań
 duszki.

xx. a coliti
w papierze wie.

rzom/ y po chlebecom/ wiec Musikom/ Rucharzom y Mastaliez
rzom swoim/ by wiec beli mądrzi iako sędlo/ uczeni iako pien/
nie to/ przecie mogg/ ale w karczmie spelnić/ y tym takie pa-
sterstwo dusz ludzkich zlecą/ gdiś ani wie dą co wilek a czo-
owca/ ani pascie owcom wkażac vmieci/ ale o niedziuku niedziny/
licpienby snadz belo swinie pasci/ a nislil sie takich wrzedow po-
deimowac/ na ktorich y sam siebie/ y wiele inszych stracił. A iak
taką sprawę co sie dzwuiemy ze kościół Boży tak sie sprofano-
wał. Stądci by nam ślad poczci reformacji/ ale nam y tak iak
koś przetrza/ Panie Boże smiluy sie nad nami. To temi sło-
wy Jesuita iakśnie okazuje/ wielki nierząd a błąd okolo podawa-
nia Biskupstw/ Probostw/ Plebanij. Zowie takie podawanie
kupiectwem/ Bo pisze: By to w sobie wważeli przelozeni nasy/
mądrzy iakśnie Biskupstwi/ Probostwi/ Plebaniami niekupczeli.
Ale spytan tu Jesuita/ ktoś to tak Biskupstw/ Probostw han-
dluje? O Plebanjach ba y o Probostwach łacwia odpowiedz/
też dawac zwykli pospolici Panowie/ ale Biskupstwa ieno jed-
ną zwierzchność/ ktorey tu ten Sapient przypisuje w podawa-
niu tych duchowienstw handlowanie. By to znas ktory napisal
wnechby crimen obrazu wielkiej żądano/ ale iś to iakowy Rabin/
cierpię/ ba tym zeidzie sie y przebiec y przerazić/ iako we Fran-
cien zwierzchność. Jednak temi słowy dąie prawdziwie znac o
duchowienstwie w kościele Rzymskim/ iakieby belo/ iesliś spo-
dania Chrystusowego prawdziwe/ czyli spodania swiata tego.
Chrystusowi przeciwne/ co iednak też Bernardus dobrze rozga-
dza gdy pisze/ ze iako za swego wieku y dobrze przed tym/ tak y
teraz. *Habemus pastores in via hac qua ambulamus, non quales
habere oportet. Mammy prawi/ Pasterze na tej drodze ktora cho-
dziemi/ nie iako miec potrzeba. A iakos to: Pise ze mąg na-
przód Magistros ad dignitates conquarendas ambitionem & aua-
ritiam, Mistrze prawi/ mąg dla nabycia dosciensiw/ pyche y
łakomstwo. Nie iśby Euangelij S. wżeli/ a Sakramentami
S. sluzili*

Duchowny
pasterze w ko-
ściół Rzymskim sa
nie iako po-
trzeba.

Mistrzawie do
nabycia do-
stojensiw w
papierstwie.

S. służyli/ ábo iáko to tenże Bernardus piše y napomina du- Bernardus
 chowienski. *Pasce mente, pasce ore, pasce opere, pasce animi* sermone in
oratione, verbi exhortatione, exempli exhibitione. Páš vmisleł/ tempora resu-
 pás vřly/ pás vřynkiem/ pás vřprzenmořciá modlitwi/ słowa refectionis.
 Božego nápomnaniem/ przykładu okazaniem. Ežego nieczy-
 niá pře Ceremonie ktorenty sie telko bawiz: dla czego ye też
 Cardinal ieden Caietanus/ żowie soliz wywietrzałá/ á Cer-
 remoniarřmy/ gđy tak piše. *Quum in sal terra electi essemus in Mat. cap. 5*
euauimus ac ad nihil iam utiles, nisi ad externas Cerimonias, gđy p. 27.
 ieszeřmy wibrány na Sol ziemie/ wiewietrzelisřmy/ y nidočzego
 nieieszeřmy pożyteczni/ ieno do powierschnich Ceremonyi. Jako
 też Gregors wielki Bysřup Řziński sam nánie nářzał. *Ad Gregorius*
externa negotia delapsi sumus, & aliud ex honore suscepimus atq; Magnus Hos
aliud ex officio actionis exhibemus, Ministerium predicationis re- me: 17. p.
linquimus, & ad penam nostram ut video Episcopi vocamur, quo 382.
honoris nomen, non virtutis tenemus. To iest do powierschnich
 spraw wdálysřmy sie/ y inszamy řdostoiensřwá przisřly/ á insz
 řurzędu czyniemi/ posługe oppowiedánia słowa Božego opu-
 řzamy / á na karánie nasse iáko widze / Bysřupi nas żowg/
 řim ežy ymie/ nie powołánia dšierżem. Kóřwas te sobie
 słowa řitelniku mieli/ á pınay ieřlis to duchowiensřwo Chři-
 řusá mřłego. Mnich ieden Alphonfus řtori piřał o řáčzerř-
 wach tak też przisřnawa. *Qualiter Pastor aut Episcopus dici po-* Alphonfus
rest, cui nulla cura est de ouibus, qui nec vidit unquam gregem sibi Minorita lib.
commissum, sed per curias, principum diuagatur. Ego inquit Chři- 1. aduer. herea
stus sum Pastor bonus. Sed quare bonus Pastor? Quia ego inquit,
cognosco oues meas & cognoscunt me mea. Quibus verbis apertis-
sime conuincitur pessimus eum esse Pastorem, qui nec oues agno-
scit, nec a suis cognoscitur ouibus. Istorum autē adeo est multus Jakowt paste
numerus. Jako prawi/ma być zwan pastierzem ábo Biskupem rze w polsce.
 řtori řadney pieřzi nie ma o owcach / řtory áni widział nigdy
 řzody sobie zleconey/ ále po dworach przełożonych sie břłá, tře nie oř
 Ja wieć.

Łaskowich
wielka łuciba
bo wsycizy ta
Łowy.
p. 252.

Wsteczny duch
wzrostu Ko:
Rzymskiego
na Srebre
na złoto nie
na dusz zbaw
wienie.

Sermone 77.
p. 726.

Duchowienst
Ko: Rzymskie
go uienkara
ne.

Cromerus in
de scriptione
poloni: lib. 2.

Episcoporum
in polonia um
bratilis elea
tio.

Electa du
chowienstwa
cienna Vm
bratilis.

Ja mowi Christus / iestem dobri pasterz / ale czemu dobry pa
sterz? Jz ia mowi / znam owce moie y znais mie moie. Ktore
mi slowy otworziscie sie dowodzi / ze to jest barzo zly pasterz /
ktori ani owiec zna / anigo tez iego owce znais / A tichei barzo
wielka jest ludzba. A czemu wielka? Jz wsiscy takowi sa. To
wiedzac Bernardus tak wzdychajac pisal do Eugeniusa Pa
pieza. *Quis mihi det antequam moriar videre Ecclesiam Dei si
cut in diebus antiquis, quando Apostoli laxabant retia in capturam
non in capturam argenti & auri, sed in capturam animarum. Kto
mi prawi / da nisz vmre virzec Kosciol Bozy / takto we dni daw
ne / kiedy Apostolowie zakladali sieci na polowienie / nie na po
lowienie srebro / zlota / ale na polowienie dusz. Nie doczelal
tego Bernardus / odumarl takowych inordinatos fratres, niepo
rzedney Bratij: y ty Cytelniku michty nie doczelasz / bo nie wla
rany to jest rodzaj ludzi / sam tenze Bernardus o nich napisal.
*Alto demersi oblivioni somno, ad nullum dominice comminationis
tonitruum expurgiscuntur. Głębokim zapamietania snem pogr
zeni na żadne Pańskie pogroski żagrzwienia / ocucie sie niech
cz. Tocz telko / taka jest captura duchowienstwa tego auri argenti
zlota srebro nie dusz. Alie y szad obaczic a znać mozesz / iesli
by to duchowienstwo z Chrystusa belo. Cromerus on Cronie
karz Polski tak pisze: *Olim Episcopi ex praescripto sacrorum Cano
num a Collegiis primariorum Sacerdotum (quae Capitula Cathedrali
um Ecclesiarum vulgo nominantur) legebantur. Nunc principes
in polonia umbratili quadam electione illis relictæ vel ne relictæ quidem, solus
bratilis elea arbitratus suo legit Episcopum, & Pontifici maximo commendat,
tio. (quod fiebat etiam a Collegiis) ut eius autoritate approbetur, porfi
ciatur, & ab aliis Episcopis consecratur. Przedtim / prawi / Bi
skupi z opisania swietich Constitutij od zebrania przednicich
Kaptanow (ktore Capitula Lwow pospolicie zowg) obiera
no. Teras Krol ciennu nieistego electis im zostawivszy / a y nie
ostawivszy iednak / sam z upodobania swego obiera Biskupa / y
Biskupos***

Biskupowi wielkiemu żaleca (co sie też działo y ob Capitul)
 aby iego poważności bel pochwaliony/sprawniony/y od inszych
 Biskupow poźwiecony ic. Takowychże/ aby znać było że iest
Successor Petri, Pauli, iścier bo tak ja Piotra y Pawła y ja czasu
 starożytnego kościoła prawdziwe Biskupy y duchowienstwo o-
 bierano prawdziwe. S niedosli *umbratiles Episcopi, bo quorum*
electio est umbratilis. illi sunt Episcopi umbratiles. Soluuncie to
 Sapienctouie/ czego na ten czas niepopieram wiele. Telfo iest
 tje tegos Cromera/około ten cienney/to iest/ nie według Bo-
 gá Electij Biskupow/abo duchownych/ słowa a żeznanie iasne
 przwiode żaras po Polsku wte słowa: A żekolwiek Sienien-
 ski do nog Kroliewskich łaski od niego prosił/ wpadł/ y wfe-
 lakich drog szukał/iednak nie w ten czas nie vprosił/gdyś Krol
 przynym trwał/żebn wolat y Krolieſtvo vtrácić / a niżliby one-
 go / abo choć y kogo inszego nie obranego zgola w Kroleſtwie
 ſwym nad volę ſwá Biskupem cierpieć miał. Takci vſtápiel
 Sieninski poteżności iego / a Gruszczyńskiemu Biskupſtvo
 ſpuſcił/wziąwszy od niego czterzi tyſiace złotych/ ktore na pra-
 wne nakłady wynaložil/także y niektore z dobr Biskupskich/gdi
 ius pultrzećią latá od tąd iako te ſporki beli zapoczęli / minely.
 Za czym y ten Kieſey/ ktorzi z nim przeſtawáli/dochody z ducho-
 wienſtwa ich przywroczone bely. Jan Gruszczyński Krakowſkim
 Biskupem naznaczony będąc/w Kutawſkim po ſobie naſtepce
 miał Jana Łutká Brzeſkiego Podcáncierzego Koronnego:
 ktorich to trzech wynioſła chciwoſć / y poważnoſć Papiestá
 w Polſce zlekeżyłá/y obieranie wolne pogwałciłá / tak/ że od
 tego czasu vſtáło/telfo cien nieiſka iego przy Capitulach pozoſta-
 wa/z niepodłym/nie telfo poważności koſcielney/ ale też y na-
 boienſtwa y Kieczyppoſp. vblizeniem. Abowiem poſi wolne o-
 bieranie Biskupow v Kieſey mieſce miało / bywała wždy nie-
 iaka/miedzy złemi y dobrymi/godnymi y niegodnymi roznoſć/
 gdy Kieſa przyjąwszy pierwey z wſciwoſciá ogromne Panſkie

Cromerus de
 rebus polono-
 rum lib. 25. p.
 37. ſequen.

Działo ſie to
 1467. a iſt
 temu 155 lat.

Toć a poſtolo
 ſka Electia.

Obacz je iaka
 Electia aby
 też obaczel
 iaka ich ſuc-
 ceſſia.

Świątości/ pod przysięgą o przyszłym Biskupie głosił swe podas-
wali. Enota/ nauka/ pobożności w ten czas się wbiegali/ nie
foritowaniem osób iakich/ albo za prośbami powinnych albo dla
przyimienia y placzow białogłowskich / albo dla słowności y
dostawu sług/ albo dla kosztownego częstowania y napoiow/ albo
za wdawaniem wysokiego rodu y rodziny/ albo dla pochlebstwa/
y nie weźmiwego iakiego wslugowania duchowienstwa/ albo też
y za przedarowaniem. Przetoż też kwitnęła karność kościelna/
wymawiali się w wielu rzeczach ktorzy Biskupami chcieli być/ do-
gadżeli dobrej sławie y dobremu rozumieniu/ a nie tylko nagas-
ny iakich Collegow swych/ ale y mniemania o sobie poprzecz-
nego y wspaniałego się przestrzegali. A sławę się Biskupami/ prze-
cie postaremu za Bracia mieli Collegi swoje dawne/ w rzeczach
ważnych radę się ich dokładali/ y w wielkiej weźmiwości mieli/
powinności swe pilnie odprawowali/ pominąć na to co publi-
cznie a rzeczą samą przysięgę oddawszy/ na się przyjęli. Jle kroć
do dworu Krolewskiego przyjeżdżali/ (choć to nie często bywało
y to nie tak dla swego albo swych iako dla pospolitego pożytku)
a drogi im wstępowano/ powstawano/ wszelką poczęciwość wy-
rządzano/ iakoby Bogom niejakim/ jle dość y na kolana przed
nimi nie padałi/ y sami Krolowie nawet. Wier y w Rządzie o
Rzeczyposp. y na sądziech/ w obronie y ochronieniu dobr y osob
duchownych/ także sirotek y wdow/ nakoniec w napominaniu y
naprawie nie tylko poniższych y średnich osob/ ale y celnich y
y Krolow samich nawet/ wolne ich być głosił/ wolne zdania/
godność osobliwa/ poważność znamienita. Nie zaglusało mo-
wy ani wspomnienia przeszły weźmiwości/ ani nadszycia oprysk-
li. Nie trzeba było Biskupowi/ albo y Kapłanowi przed pokojem
Krolewskim między charłaz marny y nieczemny kawy pocierać
albo prześmiewkow y śmupkow od lieda mataniny odnosić/ ani
sprośnie y nie przystojnie przypochlebiać się y przylizować/ nie
tako y tych znacniejszych pokoj y stołu Krolewskiego wrzednia-
tow

fow/ żeby nawet choć y żartem wzmianke nieiaka przislepu im
v Krola uczinieli: albo v Drabantow/ odzwiermych/ że nie rze-
ke/ v ich krześcianek/ praczek/ / kuglarzow/ haskow/ y tim po-
dobnego morlochou dworskiego/ nawet y v pieskow y ściżenig
Krolewskich. Etąd kwitneli w ten czas Kieczęposp. kwitnelo
nabożenswo/ kwitnigl rząd kościelny/ kwitnely skoly y Acades-
mie/ duchownych y Biskupow nasienia/ świetne bely kościoły:
Dwory też Krolewskie ich powodem y przykłady sporządzone/
współakiej obyczajności/ cnoty/ meżności/ rostopności/ skroma-
ności/ y wstydliwości bely iako wstydliwy/ nie bely knieziemi y i-
mami nadetości/ leniświ/ opilstwa/ wsteczeństwa/ krogbrzo-
ści/ niewstydli/ y współakiej nieprawości/ y niebożności. Teraz
gdy obieranie vszlo/ to wstydli/ y innych wiele złych rzeczy mi-
sto dobrich nastąpiło/ y do domow y familij/ bężgola do ostat-
nich prawie pokoiow Biskupskich/ nie rzęce świeckich potent-
tow/ dworow/ wstydli. Jazim zaraz y dostoinosc duchowien-
stwa/ tim wstydowaniem y wstydowaniem sobie przijażni pod-
czas y nappodliskich ludzi / zlekczona / poważność zwatłona
chwicie sie/ że nie rzeke / lecz prawie Kieczęposp. nabożenswo
zdeptane prawie upadlo. Co wstydli Krolowie y Kieczęp. nie
tak dalece Biskupom y duchowienstwu przychylać moga / iako
sobie samym/ gdyś prawo mianowania Biskupow od Capitul
odizwsi/ sobie przywłaszczeli. Bo choćby dobrze oni nie zdro-
nego nie czynili/ ani affectem żadnym nie poblażali/ owsem to
wstydli przed oczyma mieli/ co przysiężni Kapłani przy obieraniu
Biskupow zwykli mieć: przedsie daleko snadniej człowiek sam
ieden/ a zwłaszczą ktory cudzemi częstoj oczyma y wstydli wznawa
y sadzi/ zbłądzi y osuśkan być może/ a niżli gdy ich wiele/ zwłaszczą
ludzi poważnych/ bystrych y w wielu rzeczach ćwiczonych / y co-
iniego on pospolicie wpatruie/ niżli to co nawięcej wpatrować
sie godzi w obieraniu Biskupa/ wiec y daleko sposobniej iedne-
go a niżli ich wiele napsować. Ależkolwiek wielce/ że nie rzeke
nawie-

Ute potest nainwiecy wtim winni mym zdaniem samis Papieze/ ktorzi
duy Electij gdyby sie beli pierwsi niepowazeli nawoglat Capitulam wolne
Biskupow go obierania/nigdyby sie beli Krolowie takowey smialosci nie
papieze wini chwycieli. Toz masz co godny masz Cromer Biskupe tef bedze
wy. wyznal/ganiel/strofowal te Electis Biskupow/ktora y dzis sie

Hieronim ad Dziele / a wzdy successis ich Apostolska zowis y byc twierdza
Heliodorum medrkowie/ale wlasny to ieden napisal y przinal. *Non omnes*

Gratianus *Episcopi sunt Episcopi*, nie wpisany Biskupi sa Biskupi/ci zwla
parte 2. causa hca ktorich Electia bywa nieporzadna/przeciwna Chrystusowy
2. questi. 7. o ktorij ich takowy electij Hieronim s. dołoznie swiaczy temi

Hieronim in słowy. *Manifestum est eos qui Apostoli lege cōtempta, Ecclesiasticū*
Epistolam ad *gradum non merito voluerint alicui deferre sed gratia, contra Chri*
titum cap. P. *stum facere: quicquid in Ecclesia Præbyter constituendus sit per*
245. *Apostolum suum in sequentibus, exequutus sit &c. At nunc cer*

nimus plurimos hanc rem beneficium facere, ut non quarant eos
qui possent Ecclesia plus prodesse, & in Ecclesia erigere columnas,
sed quos vel ipsi amant, vel quorum sunt obsequis deliniri, vel pro
quibus maiorum quissiam rogauerit, & ut deteriora taceam, qui ut
Clerici fierent, muneribus impetrarunt. To jest/ iawna jest/ze ci/
ktorzi postanowienie Apostolskie pogardzwszy/ gdy koscielemy
przed nie wedlug godnosci komu chca podac / alie wedlug las
ski/przeciw Chrystusowi czynia/ ktory jakiby Biskup w koscie
le mial byc postanowiona przez Apostola swego w drugich sloz
wiech wykonat.c. alie teraz baczemy/ze wiele rzeczy, te iako do
brodzienstwo czynia/ iz nie szukajacy tych ktorzyby mogli kosciołos
wi Bozemu wiecy byc pozyteczni/y w kosciele godne Columni
wyprowadzic/alie te ktore sami miluiz/abo ktorzych poslugami sa/
wymylieni/abo za ktoremi by ktorzy z przednich profet/a zebych
co gorze go zamilczal/ktorzy aby duchownemi beli darami vpra
saiz. To Hieronim S. za czasu swego gdy zel/ baczac iusz w
kosciele Rzymkim obladzenie takowe w podawaniu a w obiera
niu duchownych osob przinal/ganiel. Skad y to jest/ze tef dzis
stiepych

sie iſich czaſow podawania te / iako ſie zachowuig przeciw Chri-
 ſtusowi ſz / a co teſt przeciw Chriſtusowi / y mozeſz to byc ducht-
 wienswo prawdziwe / y mozeſz byc ich ſucceſſia Apoſtolska / bez-
 de tu ſluchal inſich rozſadku alec tak iadne a wazne ſwiadectwa
 onych wielkich Doctorow nie ſz prozne. Ktore wyraża ze ſz
 przeciw Chriſtusowi / dla czego nie maſz w nich / nie Chriſtus
 wego / niemaſz Apoſtolskiego. Bernardus piſze: *Ministri ſunt*
Chriſti, & ſerviunt Antichriſto. Slugami ſz (titulem) Chriſtus
 ſowi / ale ſluzac Antichriſtowi. W poczte bedac / ſiedzac iako y
 Papieſz ſiedzi / wiernich Chriſtusownych / forciuz ſprawuig rze-
 ci Chriſtusowi przeciwnie / nauki / obczaje / drogi do zbawienia
 A ktemu y Chriſtusoweſz to duchowienswo / nie dawac digni-
 tarſtw duchownich / Canonij / Biſkupſtw / ieno ſtanu ſlacheckie
 go oſobam / iakoto przeciw Chriſtusowi Panu / tu w Poſcie
 ſobie wawrowali / y w zwoyczay poſpolity w ſieli. Gdys Chriſtus
 Pan nie bel ſlacheckie ſwiecki / ale Pan niebieſki / Apoſtolo-
 wie rybitwami beli / ktorym to raczel bel Pan powiedziec. *Veni-*
te faciam vos piſcatores hominum. Y gdys Pawel S. Timoteu-
 ſowi dawal inſtructig / ordinowac ſluga Chriſtusowe / tak mu
 ſpiſal. *Qua audiſti a me hac commenda fidelibus hominibus, qui*
idonei ſunt & alios docere. Coſ ſlyſzal odemnie / to ialec wier-
 nym ludziam ktorzi ſz godni inſich wezyc. Wiernym mowi /
 ktorziby godni beli inſe wezyc / dazic znac iako na duchowiens-
 ſwa godni maiz byc obierany / ktoregoſk oſwieckby ſtanu beli.
 Takſe Pawel S. gdys roznosc kladzie w koſcieli Bozem ſlug
 koſcielnych / mowi / Rozdzielnoſci poſlugowania ſz / y rozdziel-
 noſci ſprawowania / y drugimi ſlowy do Ephesow. Dal nie
 ktore Apoſtoly / niektore ias Proroki / inne ias Euangelifty /
 inne Paſterze y Doctori / ku wykonaniu ſwietich / na uczinek po-
 ſlugi / na zbudowanie ciela Chriſtusowego / tych ſlug choe wpo-
 wolaniu a w darzech roznich / iednak ich do ſtanu iednego / kto-
 yoni zowg ſlachecki ſtan / nie przywiezuie / ale kazdemu przy-
 pisuie

Duchowny
 wieley / ieno
 ſtanu ſlacheck-
 iego. w polo-
 ſze. a ordina-
 ciſz to Duch-
 Bozego.

Matth. 4.
 Lucas 5. cap.
 2. Timo. 2.

1. Cor. 12.
 Ephe. cap. 4.

pisuie/ ktoribychieno te dzielność od Boga dąsa miał y onę sę-
fować a służyć umiał. A zaplaszcza że Pan Bog personami nie-
brać nie/ braku person y niego nie ma/ w każdym narodzie ktor-
ryby sie Boga bał y czyniłby sprawiedliwość / przyjemni jest
Bogu. Jesliż Bogu przyjemny i każdego narodu / czemuś by
ludziom maś godny plebeus przyjemny być nie miał? Co yś
y nich mięscę nie ma / a iuś sobie postanowili i jednego rodza
iu ludzi / to jest Elacheckiego duchowienstwa obierac / pewne
jest świadectwo / że takowe nie jest i Christusa / ale i ludzi. Jaka
czim to idzie iś nie są successorowie onich ktorzy są Apostolskie
go czasu / albo są wieku starożytnego kościół obierani / świes-
ceni byli. **Piekne są słowa Hieronima świętego.**

*Nescit religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum,
sed animos inspicit singulorum. Servum & nobilem de moribus pro-
nunciat. Sola apud DEVM libertas est non servire peccatis, Summa
apud DEVM est nobilitas, clarum esse virtutibus. Quid apud DE-
VM in viris nobilius, Petro, qui piscator & pauper fuit? Quid in fa-
minis beata Maria illustrius, quæ sponsa fabri describitur? Sed illi
piscatori & pauperi, celestis regni à Christo creduntur claves. Hæc
sponsa fabri meruit mater esse illius, à quo ipsæ claves data sunt.
Elegit enim DEVS ignobilia & contempnibilia huius mundi, ut po-
tentes ac nobiles ad humilitatem facilius adduceret, nam & alias
frustra sibi aliquis de nobilitate generis applaudit, cum uniuersi pa-
ris honoris & eiusdem apud Deum præci sint qui vno Christi sangui-
ne sunt redempti: nec interest qua quis conditione natus sit, cum
omnes in Christo equaliter renascamur. Nam etsi obliuiscimur quia
ex vno omnes generati sumus: saltem id semper meminisse debemus
quia per vnum omnes regeneramur. Rtoe słowa tak brzmią po-
polsku/ Nieumie Religia nasę person przymowacz/ ani Condis-
cy ludzi/ ale pętrzy na vnymli każdego. Sluge y Elacheckie
i o byczajow rożnawa. Samę vboga wolność jest/ nie służyć
grzechom/ Namiejsze vboga jest Elacheckie zacznym być
cnotae*

enotamy / Cio v boga miedzi mezym nasluchcenijszego nad
 Piotra ktory ribitwem v bogim bel. Co miedzi niewiastamy
 nadbłogosławioną Marią zacznijjszego / ktora obliubienicz
 czieslie opissuiz. Ale onemu Ribakow y v bogiemu Krolie
 swa niebieskiego od Chrystusa spowierzone sa Klucze. Tak o
 bliubienicz czieslie zaslujeła matka byc onego od ktorego te
 Klucze dane sa. obraczy bowiem Bog podliea pogardzone tego
 swiatu aby moze a Eliachezie do vnienia tym laczny prziz
 wiodl. Bo iednak prozno kto sobie w slachczym rodzie po
 blaza / gdyz wsiesty rowny czyn y iednak y v Boga waznoscy
 sa / ktory iedny Chrystusowz krmiz odkupienny sa. Z my nie iest
 za ktora kto Conducz vrodzon iest / gdyz wsiesty w Chrystusie
 zarowno sie odradzamy. Bo iesli z zapomniamy ze sie z iednego
 Ojca rodziemy / iednak wzy to zawnie pamietac mamy / iz
 przez iednego wsiesti sie odradzamy. Te slowa Jeronima s.
 potepiaiz to wielebne duchowienstwo / ktore Elachetwa po
 wierchniego / na dosteienstwa duchowne y wrzedi w kosciele pa
 trzi. Bogu sie w tym sprzeciwiaiz z gwoli swiatu a nie Bogu
 y nie wedlug Boga duchowne obieraiiz / ktorim Pan petim
 powie. *Discedite a me, nescio vos.* Wierni tes prawdziwi co
 mowic mair / przedim teras. *Nescimus vos, neznamy was.*
 Acos takowi dalieko mnij sa / ktorzi z ambitij / z tak omstwadu
 chowienstw sobie nabiraiiz / niemaizc dosic na iednym / drugie
 trzezie y wiecet odzierzuiiz. Tak owe pospolicie Doctorewie
 do onego Lamecha przitrowniwaiz / kteri nad obyczaj pierwszy
 dwiezenie sobie bel znaliaz / tak tes w kosciele Rzymkim za
 padlym w bledy / sa duchowni maizc to Plebanie / to Probos
 wa / to Canonie na roznych mieiscach / a takowi nie sa z Chri
 stusa Pana / ale z onego Caimowego Lamecha. Pawel S. Piz
 di kazal postanawiac wezennikowi swemu Pastere w miastach /
 po iednym postanowic rostawow / aby telko iedny trzebi
 Chrystusowi pastierzem bel na iednym mieiscu / nie na dwu ani

Strabo in
 Glossa ordin
 ria p. 121.

Gen. cap. 4.
 Lamech
 p. 121. d. 121.
 ny ktory w
 le benefici
 m. 121.

trzech / ábo wiecy / ále teras ánal / nie ták bęło pierwij. Czego y
Aktione 15. ná Conciliach zabraniano. Ná Concilium Chalcedonensium
p. 201. ták sioi. *Non licet Clericum conscribi in duabus simul Ecclesiis.* Nie
 Concilia godzi sie áby Pralat nád dwiema kóścioli bęł postanowion. y
 dawne zábrá- ná siódmim Concilium za constitutia bęł / *Ne quis Presbyter á*
 niáza plurali- *suo populo abesse, nunc pluribus praeesse populus audeat.* Żeby któ-
 tatem benefi- Presbiter od swego ludu nie absentował / ábo nád wiele liudzi
 ciorum. álie- *Presbiter od swego ludu nie absentował / ábo nád wiele liudzi*
 co im pomoze- *Presbiter od swego ludu nie absentował / ábo nád wiele liudzi*
 gdy siwego- *Presbiter od swego ludu nie absentował / ábo nád wiele liudzi*
 boga nie sła- *Presbiter od swego ludu nie absentował / ábo nád wiele liudzi*
 chęć. *Presbiter od swego ludu nie absentował / ábo nád wiele liudzi*
 Hiero: in Eze- *Presbiter od swego ludu nie absentował / ábo nád wiele liudzi*
 chiel: cap. 23. *Qui serviunt altari vivunt de altari, sed postquam ad ministerium*
 lib. 7. p. 456. *DEI accesserint, Cræsi diuitias congregant. Rtorzi prawi / słu-
 Duchowny oltarzewi / niech słu- / oltarz / álie tako skóro do posługi Bos-
 Rzymscy- / w przistąpi- bogactwa Cræsa zgromadzą / to iest obfite bos-
 Cræsi diuitias- gactwa. To Hieronim S. z swego wieku ius baczel w kóście
 colligunt- le Rzymim tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw
 á na cios. le Rzymim tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw
 Gregoris in- *Gregoris in- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw*
 pastoralis- *Gregoris in- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw*
 glos: ordina- *Gregoris in- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw*
 riapar l. p. 88 *Gregoris in- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw*
 Kante duch- *Kante duch- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw*
 wienstwo- *Kante duch- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw*
 Rzymie. *Kante duch- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw*
 Thewstoli- *Thewstoli- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw*
 w nábycie- *Thewstoli- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw*
 dobre káduka- *Thewstoli- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw*
 my falszywe- *Thewstoli- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw*
 my / Kózy- *Thewstoli- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw*
 Rzymie. *Thewstoli- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw*
 Fasciculus- *Fasciculus- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw*
 temporum. *Fasciculus- / tákie duchowienstwo skázone / tákome / bogactw**

ficiorum

feriorum qua circa hac tempora nimis inualuisse videtur, & de-
 inceps continuata multumq; dolenda ambitione Prælatorum & sy-
 moniacalabe, quamplurima scripta sanctorum patrum habentur de
 testantia abusiones istas &c. Hos beatus Hieronimus velut pestes
 quasdam contagiosas vitandos pronunciat, Dixit quidem notabile
 verbum. Qui habet unum beneficium competens, & eo legitime v-
 titur, recto calle ad patriam, tendit: qui unum superaddit, vno ocu-
 lo conscientia priuatur. Qui aliquid adhuc plus acceperat: etiam al-
 tero lumine priuatus, totaliter excæcatur, & deinceps qua poterit
 coaceruat. Hanc maledictionem insatiabilis auaritia olim præsi-
 gnabat Iheroboam rex Israel, qui licet diuinitus ad regnum peruene-
 rat, statim tamen à cultu Dei recessit, fecitque duos vitulos aureos
 ne populus Israel ad templum Domini ascenderet, factum autem
 est hoc verbum in peccatum, ita vt omnes sequentes Reges hunc cul-
 tum sacrilegum obseruarent in destructione regni. Ita de Ecclesia-
 stico statu timendum esse viri sancti communiter asseuerant, & iā
 in pluribus mundi partibus completum cernimus. Clerici qui nihil
 possidere deberent præter rationabilem competentiam, neq; se tem-
 poralibus intrromittere, omnia possidere, omnia volunt gubernare.
 Idcirco vt beatus Bernardus dicit: Qui nullum ordinem seruāt, il-
 luc properant vbi sempiternus horror inhabitat. Olim Pharisei con-
 tra auaritiam disputantem Dominum deridebant & insanum iu-
 dicabant, sed nunc Dominus subsannat eos. Caueas lector qui mul-
 ta occupas beneficia, ne idem facias, ne eadem patiaris. Deus non
 irridetur, sed qua seminauerit homo, hac & metet. Noli sequi con-
 suetudinem periculosam, noli te per Pape dispensationem excusare.
 Ad oculum vides quod vituli aurei adorantur, sed ceteri maclan-
 tur &c. sequere consilium eorum, qui DEO iam in celestibus con-
 iuncti sunt. To iest / O nābywaniū wiele beneficij / ktore oto
 lo cżasow tich barzo sie wzmoglo / y potim z nieprzeſtāiney ā
 wielce żalofny pożądliwoscī Prelatow / y Simoniczmy żarazn
 barzo dospe pisania śpietich Synow beto / obrzidżaję te abufus

Wierzący
wiele benefi-
ciariuszy
wielką.

Wychodzący
nie.

Figura/ Iher-
oboama no-
we złote ciel-
ce y ich ba-
wochwalstwo

Bo ydole
na wielką mę-
szość.

Isaac to pra-
wda.

Luc. cap. 16.

Wierzący
wielką sie do-
pensacją pa-
nieś.

26. Zich sie błogosławiony Hieronim iako żarzą iakij kaze
strzedz/ mówiące o tym żagne słowo. Ktore ma iedno beneficium
słusne/ y onego dobrze używa/ prawą drogą do Wyższim wie-
czney cisznie/ a ktore iedno do tego przidawa/ iednego oś sum-
nienia utracą. A ktore zaś ięszce więcej bierze/ tę drugiego
oś postradamy/ wsiłek oślnie/ y potom co może zgromadza.
To przekleństwo nienasyczonego łakomstwa przedtem figurował
Iheroboam Krol Izraelski/ ktore choć za sprawą Bożą do
krolieństwa przyszedł/ wśakże żarzą od chwały Bożej odstąpił/ y
uczynił dwu Cielcom złotych/ aby lud Izraelski do kościoła
Panańskiego nie chodził. Y stało się to słowo na grzech/ tak iż
wsiłci następujących Krolowie/ to nabożeństwo świętokrajskie
chowali na upadek krolieństwa. Także też o stanie duchownim
że się bać potrzebą/ meżowie świeci społecznie uczą/ y że się to
na wielką częścią świętą wypełnia baczemy. Duchowni kto-
rzyby nie mieli niczego w posessji mieć/ okrom słusznego wycho-
wania/ ani się w cieszne wtrącać/ wsiłko postać/ wsiłkim rzą-
dzić chcą. Dla czego błogosławiony Bernardus mówi/ ktorzy
żadnego rzędu nie chowają/ tam się kwapią/ gdzie wieczny strach
mieska. Onego czasu Phariseusowie z Pana się nasmięwali/ y
onego halonego być sądzili/ gdy przeciw łakomstwu rzecz czynił
alić się teras z nich Pan natrzęsa. Strzeż się duchowny czy-
telniku ktorzy wiele beneficij posiadł/ byś tego nie czynił/ a
byś tego karania nie cierpiał. Bóg żartow nie przypuszcza/ alić
co sieie człowiek/ to żę będzie. Nie nasladui zwiżaiu niebespie-
cznego. Nie wymawiaj się dispensacją Papieża. Na oko wi-
dziej że się cieleżny złote chwala/ alić drudzi na rzesz idą 26. Na-
sladuij rady tych ktorzy z Bogiem na niebiesiech sążeni są. To
są własne słowa Doctorow kościoła Rzymskiego na te/ ktorzy
sobie wiele beneficij łapać/ y one dźierzą. Bówie to przekleste
abusum świętokrajskim/ Simoniz/ żarzą wielką/ oślnienie/
y tych łakomich nabożeństwo a posługe w nabożeństwie święto-
krajskim

Fraiskę/rowną onemu Jheroboama Krolia białochwałstwu/
 ktore był nā wiedzienie ludu od prawdziwey chwały Bożey
 w Samarij przez cielee złote postanowił. Y piśe iako sie iuż
 iakowes nabozenstwo nā wielu miēscach w krześcianstwie dzia-
 lo/ ā coż y terasę dosię go/ pełno go / gdy semen Chanaan/ ā
 nie Juda miensze Boże posiada. Prawnicy kłóśliwi kapłany
 Jeroboama cielee złote forituię / ā lud ubogi prosty swym
 białochwałstwem nā duszy nā cieie morduię. Hypocritowie
 Pharisajsci/ ktorzi z nāuk Chrystusowych y strofunktow iego ro-
 tnie iako oni Żydowski Kieja / nāśmierwaię sie. Nāpominas
 nia żadnego nie przyjmuię / niecierpię/ wpiśto pogardzię/ by-
 ieno mieli/ ā tāk sie to do tcy Plebani/ to do oweij/ to do Ca-
 nonij/ Probostwa/ by do folwarkow nā woźnikach y nā pospo-
 snych przeiędzali/ y się zbieraie ā zgromadzię mammonie
 zachcieisnych duchowienstw dochodzieli/ iako Bernardus sam o
 nich to piśe. *O infinita semper ambitio & insatiabilis auaricia.*
Cum primos honorum gradus meruerint in Ecclesia: meruerint au-
tem vel vite merito vel pecunia, siue etiam carnis & sanguinis, quae
regnum DEI non possidebunt, prerogativa: non ideo corda quiescunt
duplici semper aestuantia desiderio, quo utiq; magis ac magis & dila-
tentur in plura, & ad celsiora sublimentur. Verbi gratia cum fa-
ctus quis fuerit, in quacunque Ecclesia Decanus, Propositus, Ar-
chidiaconus, aut aliquid huiusmodi: non contentus vno, in vna, plu-
res sibi, imò quotquot valet conquirere honores satagit, tam in vna
quam in pluribus. Quibus tamen omnibus si locus euenerit libenter
vnus praeferet Episcopi dignitatem. Sed nunquid sic satiabitur?
Factus Episcopus, Archiepiscopus esse desiderat. Quo fortè adepto
rursum nescio quid altius somnians laboriosis itineribus, & sumptu-
osis familiaritatibus Romanum statuit frequentare, Palatium, quae
stuosas sibi quorundam exinde comparans amicitias. To Bernar-
dus słowny swemi/ ktore tāk maś po Polsku. Y nieskenczona
zawsze wgniosła chęć wosęci/ y nie nāsycione łakomstwo/ gdy pier-
wiszych

Bernardus
 Epist. 42. ad
 Sennonensens
 Archi episcopu
 pum Henria
 cum p. 801.

wszystch czterech stopniów zasługi w kościele / a iednak zasługa / albo
 zasługa żywota / albo pieniędzy / albo też cięła y krmie / ktore kre-
 liestwa Bożego nie osiągnę / godności / nie ujęt ich serca vs-
 pokoię sie / dwoiákę iawę palaię żądaię / ktora iednak im dala
 tim wiecy rozferzyc sie nawiecy / y podnieśc sie na zacnieysze
 dostoienswa vsiluię. Na przykład / gdy kto stanie sie w ktorymś
 kolwiek kościele Diaconem / Proboszczem / Archidiaconem / za-
 bo čím takowym nie przedstawac na iednem beneficium w ko-
 ściele iednym / wiecy sobie y owsem iako wiele może nabyć
 dostoienswa stara sie / tak w iednym iako y w wieliu kościołach.
 Nad ktore iednak wszystkie / iesli mięysce bedzie / barzo rad iedne-
 go Biskupstwa przelozę dostoiensć. Alie y zaś ius sie tim vs-
 raczyę nasyć. Stawiy sie Biskupem / aby ias Arcybiskupem
 bel stara sie / ktorego dostawiy / ias niewiem o czym wyżim ias
 myslawaię / ciepkimi drogami y kosztami do Rzymkich sie vs-
 dawa Palacow / aby tam z tąd ku wysku swemu nabeli sobie
 przijazni. Co wszystko iako ten Doctor kościoła samego Rzym-
 skiego piše / iscie sie w timże kościele dzieie / aby każdy wierny
 baczę / że to duchowienstwo nie z Boga / ale z sprawy Duch-
 iego / ani z tego dobrego porzadku / ktoroby do zbudowania po-
 slug chwały Bożej y drog zbawieniich według napominania
 Apostolskiego potrzebn był.

Concilium
 Triden: sub
 pio 4. octava
 sessione Dec-
 ret: 17.

Alie ieszcze tu przypise Constitutę Concilium Tridenti-
 skiego / iako duchowni nie mąg mieć wiele beneficij. Za iest
 temi słowy zaras po Polsku. Gdyż kościelny porzadek sie
 wywraca / gdy ieden wiele beneficij posiada kapłanow / święto-
 bliwie ważnemi Canoni to opatrzone belo / że żaden niema być
 we dwu kościołach wpisany. Lecz iż ich wiele z niezbożney chci-
 wości / affectem sami siebie a nie Boga osukawaię / to co iest
 dobrze postanowiono / rozmaitemi forteliami wyspucac / y wie-
 le społem beneficij odzierzeć nie wstydzi sie. Wielebny Sinod
 potrzebn w rządzieniu kościołow karność chce przymocic /
 Nimie

Niniejszym Decretem / ktorzy nã niektore osoby / ktoregoś
 wiek Titulu / by też Cardinalskien / czy bel / roztazuie zachowa-
 wac. Postanowia aby nãpotim iedno telko beneficium kościel-
 ne iednemu / iako każdemu belo dawane. To Concilium Tri-
 dentskie nã te łakomce a hipocryty / aby wiele beneficij niedzie-
 rzeli Decret wydal / alie są go posłuszni namni / więcza-
 sie do dispensacij / choć im nie służ / Ktorey tak piše sam
 Bernardus. *Non fidelis dispensatio sed crudelis dissipatio, y te-
 porie non honoratos sed oneratos dignitatibus.* Ktorzy iã tak
 dispensaciz nawieliu beneficjach nasiedza / aby sobie mammo-
 ne liegli a dignitarstwa przedniego dosiępieli / wrzechy successo-
 rami Abosłstwieci sie stali / zwlaściz onego o ktorym Jan S-
 napisał / y wszedł w ten Diabel. Boć też y Bernardus to nã pi-
 śmie podał. *Pro Episcopis habemus Diabolos,* miasto Biskupow
 mamy diabły. Co wszistko okazuie iawnie a iasnie ze takie du-
 chowienstwo k scioła Rzymkiego nie z Boga. a iako nie z Bo-
 ga są / tedy i h też mieć / słuchac wiernym owieczkom Chrystu-
 wym nie godzi sie / wedlie słow Chrystusowych / Za cudzym (p-
 sterzem) nie idz / alie więcza od niego / bo nie znaiz głosu c-
 dych. A wlasnie cudzimi pastierzimi są / ktore y te dowody /
 Constitucie niektore / ktore kościol Rzymski ma / sobie iã Apo-
 stolskie / okazuie. *Si quis Episcopus aut Presbiter, aut Diaconus
 per pecunias, hanc obtinuerit dignitatem: deiciatur & ipse & or-
 dinator eius & a communione modis omnibus abscondatur, sicut
 Simon Magnus a Petro.* Jesliby prawi / ktory Biskup abo Kap-
 lan abo Diacon przez pienigdzie to dostoiensstwo odzierzał / nie-
 chaj bedzie zrucon ten sam y iego ordinator / y od spoleczno-
 ści wpełacim obyezaiem aby odciety bel / iako Simon Czarno-
 rieznił od Piotra. Y drugiz Constituciz / *Episcopus, aut Presby-
 ter, aut Diaconus, nequaquam seculares curas adsumat, sin aliter,
 deiciatur.* Biskup abo Presbiter abo Diacon żadnem sp-
 sobem swieckiego wrzedu nie ma nã sie brać / a iesliby inak niechaj
 zrucon.

P. 102r

Ioh. 8. cap. 10.
 Pasterze cudza
 duchowienst-
 two Kościoła
 Rzymskiego.
 Tomo. 1. con-
 cili. p. 24.
 Canone. 3.
 Constitucie
 Apostoli e-
 na duchowienst-
 two Kościoła
 Rzym: ze sł-
 wie iã odz-
 cone a niewla-
 sne Kapłany
 być moga ro-
 zumiati przez-
 swe przestę-
 pki.

przucon będzie. Alw Canonie/ Bo też tak rowna constitutio
 test. Diximus non oportere Episcopum vel Præsbyterum seipsum
 ad publicas administrationes demittere, sed in Ecclesiasticis negoti-
 is versari, vel ergo ita facere persuadeatur vel deponatur. Powie-
 Wszyscy tacy Biskupi ktorzy forum ci-
 uile pasci i Rosciom nie depoziti-
 sę.

dzielismy prawi/ że niepotrzebą sie Biskupowi / albo Kapłano-
 wi samego siebie / do pospolitich spraw podawać / alie w ko-
 ścielnych potrzebách pracować. Albo tedy do tego niechay będzie
 przewidzion/ albo z urzedu niechay będzie złożon ię. Wie to
 wpisiel swiat / iż w kościele dżisiejszym Rzymkim / nie inakshy
 Pralaci są/ iedno takowi ktorych te Canony być sąkazuiz/ y be-
 dżce z urzedu skladaiz. Doctor ieden Papiestki insich nie wspo-
 minaiżc Seppherus żowie takowe intrusami. Est electio legi-
 tima qua eliguntur digni, hoc est irreprehensibiles vita, & idonei
 ad docendum secundumque verbum veritatis. 1. Timot. 3. 2. Tim.

Nota bene. vero istis notis carent, non sunt a IESV vocati, etiamsi ab ipso Papa
 electi essent, eo que nihil boni ab ipsis sperandum. Atque etiamsi
 eligantur, ij reuera tamen pro intrusis haberi debent: Jest prawi/
 wybranie słusne ktorym bywają obierani godni/ to iest/ niena-
 ganieni w żywocie y godni do wżenia y przekładania słow

Obieranie na Kapiłanstwo
 Ktore słusne
 i Ktore nie
 słusne.

ganieni w żywocie y godni do wżenia y przekładania słow
 prawdy/ ktorzi takowi są/ ci pewnie od Pana Jesusa wezwani
 są/ i ktorzi tich znakov nie mają/ nie są od Pana Jesusa wez-
 wani/ chociaśby od samego Papieża obrani byli/ dla czego nieże

Ktory nie ma
 znakov słus-
 nego obra-
 nia/ chocbygo
 Papieś obrat
 Intrus iest/ o-
 co takich In-
 trusom bęto
 y iest.

go dobrego od takowych nie mamy sie spodziwać / y chocby o-
 brani byli/ prawdziwie że intrusi one mieć mamy. Toć ten Do-
 ctor Papiestki Xieża Papiestę że nie są godni do wżenia słow
 prawdy/ Intrusami być sądzi. W owšem rowni są Arrianskim
 Biskupom/ iako Athanasius wspomina. Neque ut Apostolus
 praecepit, quassum si quis esset irreprehensibilis, sed iuxta scelera
 improbissimi Hieroboam, si quis plus pecunia offerret, nomine Epi-
 scopi honorabatur. Nie iako Apostol rozkazal pyśanie bywa/
 Jesliby który bel nienaganiony/ ale wedlug niecnosłostwie-
 go Hie

go Hier: bożma/ jeśli Pro wiecny pieniedzy da / będzie Bisku-
 pem pocieszowan. Coś z tego/ y mający ci Intrusowie y me-
 gsz mieć przywilecie na kościoły na Jurisdietis prawdziwy
 Cathedry kościelney/ albo na dobrą nādancer tegoż oni chcą/ y
 sigd na nas Euangeliki wolać/ pisa żebyśmy ich własne po-
 sięść mieli. Stąd o swe Cathedry narzekają/ iako barzo śmiech
 nie na niektorim miejscu duchowienstwo koronne napisano y
 na Euangeliki wkoronie wystarżło sie. Wrota nam prawi/ wse-
 dzie do sprawiedliwości żąwarte. *Sedemus in Cathedra, & nihil*
minus quam in Cathedra. Qui solvimus alios, ipsi ligati sumus, qui
ligamus alios, ipsi constringimur. Klucze mamy/ a spizarnia pu-
 sta: Patrzącyce Katholici/ patrzącyce Euangelici/ toć ich Ca-
 thedra/toć clavis solvens, ligans, klucz żwigżżący y roz-
 wieżżący/spizarnia pusta. Wieszliż pusta: a taż to Cathedra
 y tenże klucz: małołi macie: a przecie o te Cathedre o ten klucz
 o spizarnię swą sie globicie. Ale taż to Cathedra y tenże to klucz
 żwigżżący y rozwieżżający: prawieście dobrze swą Cathedre
 swę klucze wyłożyli/ koronie wyłożyli/ abyście dla tej Cathe-
 dny dla spizarni swę prawie swą sprawiedliwość okazali/ na ko-
 ściół/ na ich dobra nādane przywilecie wywiedli: klic iscieć
 przodkowie y nādawcy kościółow y ich dobr o takien Cathedrze
 o takich kluczach/ to jest o spizarni waszy taki nie myśleli/ y o
 wsem ani o was takim duchowienstwie o kterim to Bernardus
 dus barzo dobrze powiedział/ kter y takowego duchowienstwa
 mieć nie chciał *Ipsa Ecclesiastica dignitatis officia in turpem*
quastum & tenebrarum negotia transiere, nec in his salus anima-
rum, sed luxus quaritur diuitiarum. Propter hoc tondetur, propter
hoc frequentant, Ecclesias, Missus celebrant, Psalmos decantant.
Pro Episcopatibus, & Archidiaconatibus, Abbatibus, aliisque digni-
tatibus impudenter hodie decantatur, ut Ecclesiarum redditus in su-
perfluitatis & vanitatis usus dissipentur. Eāme prawi/ dośoino
ści/ wżedy/ w skārādny quest/ y ciemności/ sprawy obroćich
racz Kościoł

Intrusowie
 zadnego p
 wā nie mają
 do kościołow

Smieszna stat
 ga na Euang
 geliki.

Cathedra dus
 chowienstwa
 Ra: Kzum:
 spizarnia sp
 clavis ligans
 et solvens

Ite in mundū
 uniuersū pre-
 dicare Euang-
 gelium qui
 crediderit &
 decimas solue-
 rit saluus erit
 tak wżdy tej
 Cathedry dus
 chowny.

Bernardus
 in Psal. qui ha-
 bitat sermo. 7.
 p. 29.1.

Swiadectwa
 dawne Doc-
 tora papie
 stiego ożum
 duchowienst-
 w y zych posse
 racz Kościoł
 sie a dobre ich

Duchowien / *ste / a w nich nie zbawienia dusz / alie ibytku bogactw sukcais.*
Two takie w / *Ola tego sobie plieche golis / dla tego do kościolow uczęścił /*
Ko: Ksmiti. / *is / Mże miewaig / Psalmy spiewaig / Dla Biskupstw / Arcy /*
Diaconstw / *Opactw / y inszych dostoiensw nie wstydliwie dżis*
sie wadig / *aby kościelne dochodi nązbyteczności a prożności w*

Sermone ad *ipet rosprafali. Y przidaie te slowa. Utinam tam vigilēs repe-*
clerum in con *rurentur ad curam, quam alacres currunt ad Cathedram. By Boze*
cilio Remens *tak cżuini nalieżieni beli fu pracy / iako bież do Cathedri. Do*
p. 1343. *Cathedri mowi / ale nie do spżarni. Do inaczj Bernardus ro:*

Cathedra w *zumial Cathedre / sley miary iako mowi Pawel S: Va mihi si*
Ko: Ksmiti spi *zumial Cathedre / sley miary iako mowi Pawel S: Va mihi si*
zarni ala na. *non Euangelizauero. Biada mi nie iesli nie bede uczel Euanges*
li. *lij / albo y ną drugim mieyscu. Sic nos exstimet homo ut Mini-*

Wlasny Du *stros Christi & dispensatores misteriorum eius. Tak nas nies*
chowit ja m *chay rozumie slowiet iako Ministri Christusowe a hafarze tak*
mistrzowie Chri *iemnie iego / Ministri mowi / dla poslugi ktoraby pracowicie*
stusowy alte *oddawali ludowi / przykładem Pana swego Christus a milego /*
ony uierstac *y beli hafarzmi / nie spżarni swy / ale tajemnie Bożich / slowa*
eimi byc alie *Euangelij S. a Sacramentow S. Alie Bernardus smiele*
y tak sie zwac *pise: Quem dabis mihi de numero Episcoporum qui non plus inui-*
niechca nieda *gilet subditorum euacuandis marsupis quam vicis extirpandis. Vbi*
dja *est qui flectat iram, ubi est qui predicet annum placabilem Domi-*

Duchowien / *no? Ktorego mi dasz z lidzby Biskupow / ktory nie wiecey cżu*
Two w Ko: *wa poddanich mieżki wyprożnic / nis kłosci wyforżenue. Gdzie*
Ksmiti nie grze *iesi ktoriby vblagal gniew Boży. Gdzie iesi ktoriby opowiedal*
chy wyforżen *latho vblagania Panu: Jakoby rzekł / żadnego niemasz / sal e-*
niac alie mte *uanuit. sol žwietrzala y tak trwa žwietrzala. Drzewo złe ktore*
sti ludzi wy *nie moze dobrich owocow plodzie / drzewo takoz ozdobnem li*
prożnac. *sciem. Jako tenze Bernardus pisal. Ecce diximus quales habe-*

Bernardus *mus pastores in via hac qua ambulamus, non quales habere oportet*
pise: Ko: *non sunt omnes amici sponsi qui hodie sunt sponsi Ecclesie &c. In-*
Ksmiti ma *tuere quomodo incedunt nitidi & ornari circumamicti varietate,*
Pasterzel nie *tanquam sponsa procedens de thalamo suo. Nonne si quempiam ta-*
lathowe pos *lium*
kzedas mlec.

lium repente eminus procedentem aspexeris. Sponsam potius puta-
 bi quam sponsa custodem: Vnde vero hanc illis exuberare astimes
 rerum affluentiam, vestium splendorem, mensarum luxuriam, con-
 geriem vasorum argenteorum & aureorum, nisi de bonis sponsa
 Inter hac, est quod illa pauper & anops, & nuda relinquitur, facie
 miseranda, inculta, hispida & exanguis propter hac non est, hoc
 tempore ornare sponsam, sed spoliare, non est custodire, sed perde-
 re. non est defendere, sed exponere: non est instruere sed prostituere,
 re, non est pascere gregem Domini, sed maculare & deuorare, dicen-
 te Domino de illis. Qui deuorant plebem meam ut cibum panis. *Y*
 ták concludnie ten kóscióla Ximskiego Doctor Dawny. Pro-
 pterea relinquamus istos quia non sunt pastores sed traditores, &
 amitemur illos qui viuentes in carne plantauerunt Ecclesiam sangui-
 ne suo. *Y* Drugie słowá: Iusta omnino querimonia, nec ad ullam
 iustius quam ad nostram referenda est acatem. Parum est nostris
 Pastoribus quod non seruant nos, nisi & perdant &c. *Y* insich
 ná insich wielu mieścach tákowych iawnych świadectw/ i tko-
 rich te kłorem prziwiodl ták sz po Polsku. Otosmy prawi/ po-
 wiedzieli/ i tákie mamy pasterze na ten drodze ktorz chodziem/ nie
 i tko miec potrzeba/ nie sz wsiacy prziaciela obliubienica ktorzy
 dusia sz obliubienicy kóscióla zc. Patrząy i tko chodzą wysmie-
 nicy y ubrani odziani odmiennemi szatami / i tko obliubienica
 wychodzą z łojnice swy. Y zaś gdy mektorego tákowego i pret-
 ká i datelká idżcego wyżżis/ obliubienice raczy wznaj niş ob-
 liubieniczy stroż. A szadzie i ednat im plynąc rozumieć/ tych
 rzecy obfity / szat świetnośc / stółow zbotecznośc / zebranie sz-
 kłow szrebrnych y złotych / i eno z dobr obliubienice. A w tym o-
 ná uboga / niedostateczna / nága zostawa / ná twardi żalostna / nie
 wyzłosana / nácieżala / y nie żywa. Dlażego nie jest to tym cż-
 sem ták chedożyc obliubienice álie kupić / nie strzedz álie gubić /
 nie bronić álie wydawać / nie wżecić álie za nierządnicę poda-
 wać / nie jest pász trzode Pańska / álie mordować á porzucić / i t-

Ecclesia Po-

mana miseran-

da inculta hi-

spida. exans-

guis, pauper

anops, nuda.

Psal. 13.

Non Pastores

sed traditores

Co są paster

ze w kóscio

le Xim: są

nie ták i tko

potrzeba.

Spod im ten

dosłatek.

prze nie ták

ko: Xim:

Et pasterze

przaci co cż

nie swenna

ko: Xim:

Żaże ich Ber-
nards odli-
powac tak
tę obłudnic
n.

So nie naucie
lie do zjawie
nia alie zgine
nia / y swego y
liadu y nie w
karami s.

Confederatio
warunek wol
nego opowie-
dania Euang-
gelij S.
Confederatio
poslednie.

2. Timo. 2.

ko Pan o nich mowi: ktorzy pozerziz liud moy izko pokarmi chle-
ba z. Dla czego opuścimy te / bo nie sąc pasterzmi alie zdra-
cami / a nasładowymy onych ktorzy żywiz w cieie / szepieli ko-
ściół krwiz swoiz z. Sprawiedliwac żaiste skargi / y nie do ja-
dnych sprawiedliwiz izko do nasych nalicz liath. Mało iest n-
szym pasterzom że nas nie zachowiz / alie y gubiz. Bo cieško
zmorzeni spikiem zapamiętania / na żadne Panskich pogrozek /
trząskanie / nie chce przećnać / żeby sie wżdy y niebezpieczeństw
swego niekali / a szedei to iest / że nieprzepuszcziz swoiz y sobie
nie przepuszcziz / gubiz żaraj inze y samiz gine. Toż to
wszysto a duchowienstwie kościół Rzymstiego napisał / oświa-
cił / y w potomne czasy podał ten Doctor dawny kościół
Rzymstiego Bernardus / by wiec Lutheranem był / to iest pra-
wodziwym nauczycielem a Confessorem prawdy: Ktore świa-
dectwo tego Bernarda y inzych / ktorem przywiódł / do tego
nam służ / iż to wszystko prawda żywa co my siromy kościół
terazniejszego Rzymstiego y duchowienstwa jego / mowimy po-
trzebnie / a pisemy izko Bernardus za swego wieku pisał. A t-
mu / że nas dla tej prawdy nie słusnie przesładiz / nie słusnie
z mieisc / z kościół / słusnie od nas nabytich / rusziz / nie słus-
nie Confederatiz warunek a obwarowanie wolnego opowie-
dania Euangelij S. y pokoju pospolitego / wzrusziz: A sąc
tu temu nie tylko te dawne Confederacie ktorem wywiódł / a
lie y inze poslednie / ktore Pan Bog sam sprawował / gdy E-
uangeliz swa poposwanz przez pierwse y dzisieysze członki ko-
ściół Rzymstiego / y jego duchowienstwo ponowiel / a ku pier-
wszej ważności a prawdziwie przywiódł y przywodzi / izko ktore
od Cesarzow krześcianskich / y od Krolow zawołania frolicstw
tak znacznego Polskiego / Spodźwinnemi a bogoboyncmi przy-
siegami a warunkami / sa weznione / y z chwala Rzeczypospolity
publicowane / ktore tu iestże przywiode a przypomnie / za kask
a pomoc milego Pana Boga / tego ktory chce każdego zbawie
y ku

y ku poznaniu prawdy przywieść. W czym jednak nie trze-
 bać się wiele rozwódzić ani też na wywody zdebywać. Do gdy
 Pan Bog raczył przez Doctora Marcina Luthera świętego pa-
 mieci meza / ducha mojego nązającego / czasu pewnego y od
 Boga nąznaczonego poprawy kościoła Rzymskiego: y owym
 powszechnego / okazac / obiawić / tam libertas libera wolność
 wolna prawdy a poprawy tej ławnie publicznie bezpiecznie się
 w obronie Bożej pokazała. Podziwnie Pan Bog raczył iasie
 Winnice z Egiptu przenosić / ogradzać kościół swój. Nowe
 niebo / ziemie nowe tworząc wieże swa zwierzchność krześciań-
 ska okazując / kamienie z nich / ostawy słodkawe wyrzucając
 prąse światła a ściżere opowiadanie Euangelij / y śafunek światła
 tości na wyćśnienie pokuty prawdziwej / iradując. Jącym
 powstał lud / wzruszył się lud / który violenter rapuit, chwytal
 chłiwie głos Euangelij świętych / głos zbawienia / ba w ten
 czas pokazał się czas bliski zbawienia / niż pierwszego czasu ska-
 żenia Bożych ostaw. Takie okazie Pan Bog dawał / także po-
 godny a przypadek y nieprzyjaciół prawdy / że wszystko służyło /
 wszystko pomocno było / ad celerem cursum, ku prętkiemu biegu
 a rozkrzewieniu naprawy Bożej winnicy. Wzruszali się sprze-
 ciwnemi radami narodowie / a Pan się z nich nąśmiewał.
 Wzruszali się domownikowie rozgrodzonej Winnicy / a Pan ie
 przez postronnego nieprzyjaciela / iako przez wodzko swe potra-
 cal. Wzbudził samej Principał / ktorzy na miejscu Bożem
 siedząc / priuati swe obmyślawali a Pan Bog te priuati do pub-
 licznego prawdy swej biegu obrocił / y nie ich alic swe sprawy /
 chwałę a prawdy swej foritował / y do takiego rozimnożenia roz-
 tiegania głosu Euangelij swej przywiódł. Służył tej napraw-
 wie Carolus piąty Cesarz moży / który czytania Confessij tej
 słuchał / y o niej rozsądku o rozmaitych Krolow szukał / one
 na rozmaite języki przełożyć dał / y do Krolow wielu krześciań-
 skich rozesłał. Lieżatowie też Krolow na swe języki przeło-
 żona

Ktorych oco-
 casie Confede-
 ratia Corony
 polski wicła.

Esaię 5. 65.

Bieg a wzrost
 Confessij Aus-
 puriszy.

song nā rożnżite miejsca podawali. Biskupi i acni i baczni
prawdziwa być te Confessia przyznawali. Jako te słowa
bely Biskupa Auspurskiego. *illa qua recitata sunt vera sunt,
sunt pura veritas non possumus inficari.* Y tak iā temi occasi-
ami znovu. *exiuit sonus Euangelij in omnes gentes.* Służel
Adrian hosty tego imienia Papies / który skāżenia Kościola
Rzymskiego wyznał y reformaty przyrzekal. Służel inke
wielkie ważne occasie ktorych nie wyrażam / bādż przez Seymy
przez disputacie / bādż przez dolożne pisma / że *descendit noua ci-
uitas Hierusalem nostra preparata cœlitus tanquam sponsa viro
suo.* Jako Prorok mowi. I szpilo nowe miasto Hierusa-
lem nāse nāgotowane y niebā. iāko obliubienicā meżowi swes-
mu. Przyslo do tego że sie Consa derattia stala miedzy Cea-
sarzem krześcianskim Ferdinandem / y ta pacificatia, compo-
sita, znacza / i miedzy Euāgelistami // to jest liudem Bozym /
przez meżā swietego Doctorā. Marcina Luthera wzbudzonym
nā, niezdyie wālnym Passawskim w Bawarskiej ziemi / i
potym nā Seymie w Auspurku od wsech stanow Rze-
sy Niemieckiej vchwalona y publicowana /
ktorey iā jest formula że is tu po-
trzebnie przypise.

PAX RELIGIONIS

Pax religionis inter Augustanæ Confessioni
adiunctos, Pontificios status imperij, in Transactio-
ne Passauiensi, Anno M. D. LII. primum ini-
ta, & postea in Comitibus Augustanis, Anno
M. D. LV. sequenti Decreto sancita
& promulgata.

NOS DEI GRATIA FERDINANDVS. RO-
manorum Rex, semper Augustus, Archidux Austria &c.
Profitemur notumque facimus vniuersis. Quandoquidem in om-
nibus Imperij Comitibus, nec non plerisque alijs conuentibus, ab an-
nis triginta & supra celebratis, de communi, firma & durabili
Pace, inter S. Imperij ordines, in causa Religionis controuersæ,
erigenda, variæ tractationes institutæ, & deliberationes susceptæ,
aliquoties etiam Inducia facta fuerunt. Quæ tamen ad pacem
conseruandam minime suffecerunt, nec impedierunt, quo minus
inter S. Imperii ordines assidua simultates et diffidentia relinque-
retur, quæ non exiguis malis originem causamque præbuit. Es-
nisi. durante hoc Religionis dissidio, integra & plena pacificatio
tam religionis, quam aliorum prophanorum ciuiliūque negocio-
rum ergo suscipiatur, omnibusque modis hic articulus ita tractetur
& componatur, vt vtriusque Religionis partes postea nomi-
nanda, scire queant, quæ erga se inuicem sint voluntate, & quid
alterutri ab altero sit expectandum, nec status nec illorum sub-
diti firmam certamque securitatem possint sibi polliceri, sed per-
petuam de imminetibus grauissimis periculis sollicitudinem &
curam dubij sustinere cogantur.

Nos ad periculosam hanc securitatis incertitudinem
remedio tollendam, & statuum ac subditorum animos intranqui-
litatem

ritatem & concordiam ac fidem mutuam restituendos, & Germaniam, patriam nostram, charissimam, à funestis dissensionibus atque interitu vindicandam: cum Electorum Consiliariis, & presentium Principum & Statuum deputatis, & absentium legatis & nunciis, & illi vicissim nobiscum, unanimiter consensimus & concordauimus.

Statuimus, ordinamus, volumus & mandamus, ne posthac quisquam, cuiuscunque dignitatis, status aut conditionis fuerit, vlla omnino de causa, quocunque illa nomine appellentur, vel quocunque tandem pretextu, alterum bello inuadere, spoliare, capere, infestare, obsidere, neque ad hoc vel perseipsum, vel per alium suo nomine, auxilium ferre, nec vllam arcem, oppidum, munitiorem, pagos aut villas, clandestino introitu vel vi manifesta, altero inuito petulanter occupare, aut incendio, vel alio quouis modo devastare, neque talia conantibus consilium, operam, aut vlla ratione auxilium & opem ferre, nec eos scienter ac dolose hospitio vel in suam domum recipere, victum ac potum prabere, sustentare aut retinere ausit: Sed vnusquisque alterum vera benevolentia & Christiana charitate complectatur, nec vllus status, siue membrum S. Imperij, alteri, qui comperenti loco se iuri offert, liberam importationem commeatus, victum, negotiationem, redditus, census & alios proventus intercipient aut prohibeant: Verum Cas: Maiestas, & Nos, omnes & Status & vicissim Status, Cesaream Maiest. & Nos, nec non quilibet status alterum, in hac sequenti, tam Religionis, quam per communem & solennem constitutionem, erecta publica P A C E, omnibus modis inuiolatum relinquat.

Vt autem hac P A X, etiam in controuersa religionis causa, sicut ex paulò ante recitatis rationibus, summa totius S. Imperij Germanica nationis necessitas efflagitat, eo firmitus & stabilius inter Cesaream Maiestatem, Nos, & Electores, Principes ac Status S. Romani Imperij constitui, confirmari & conservari possit.

Cesareæ

Cæsarea Maiestas, Nos. Electores etiam, Principes & Status S.
Imperij Romæ nullum statum Imperij, propter Augustanam Con-
fessionem, eiusdemque doctrinam, Religionem, ac fidem de facto
violenta manu inuadere, oppugnare, ledere, opprimere vel alia ra-
tione contra ipsius conscientiam & voluntatem, ab hac Augusta-
na Confessionis religione, Fide, ritibus Ecclesiasticis, ordinationibus
& ceremonijs iam institutis, aut postea instituendis, in ipsorum
Ducatibus, territoriis & Dominis auocare & depellere debemus,
nec mandatis vel vlla alia ratione molestiam exhibere, aut con-
temnere: Sed in hac Religione, fide, ritibus, ordinationibus ac ce-
remonijs, atque etiam in suis possessionibus, bonis mobilibus & im-
mobilibus, prouinciis, subditis, Dominis, iurisdictione, dignitate ac
iure, quiete & tranquille relinquere debemus. Nec controuersa re-
ligio aliter quam p̄is, amicis & pacificis medijs & rationibus, ad
uniformem & Christianam concordiam redigi debet. Quæ omnia
Nos, Cæsarea & Regia fide, & Principes ac Status ceteri veraci-
ter & sub pœna pacis publicæ, religiosa seruabimus. Ktorz
słowā tāt sę po Polsku.

Wokow Religij.

Wokow Religij między temi ktorzy
Confessij Augspurskij sę / a temi Rzymiskiego Ko-
ściółki / Stany P̄nstw Cæsarskiego. Czasu transactij P̄sę-
sawskien / Roku 1 5 5 2. naprzód przijetij / a po-
tym na Seymie Auspurskim Roku 1 5 5 5. ni-
nierzym przysłem Decretem postanowio-
ny y publicowany.

My z Bożey łaski Ferdynándus

Rzymski Krol zawię August/ Arcyprze Kaskie r.
Opowiedamy y wiadomo czyniemy wshstkiem. Gdyż nā
wshstkich Pānstw Keskiego Seymiech/ y też nā wielu insich
Ziezdziech/ od liaty trzydzieści a y wiecy sprawowānych/ o spos
tecznym/ moenym ā trwāżycym pokoju / miedzy stany Keskies
go Pānstw. W controuertowāny Relibij/ postanowieniu/ roz
māite namowy przelożone/ y deliberacie przedsiwzięte niekies
dy też y stania/ działę sie. Ktore iednak do zachowānia pokoju
namnij dostateczne nie bely/ y nie pohāmowali tego żeby mies
dy stany Pānstw Keskiego/ wśāwiczenie złe o sobie rozumies
nia ā nie wśānia trwāc nie miały/ ktore nie mālemu złemu pos
czętel y przyczynę sprawieli. Y iesliż pokl tā trwa rozność Re
ligij/ zupełne ā cāte wśpokoienie/ tāk dla Religij / tāk o dla ins
szych potocznych ā świeckich spraw nie bedzie przijęte/ y wśeliż
kim obyczajem ten Artikul/ tāk rozbieran y componowan/ żeby
oboicy Religij strony nāpotym miānowāne/ wiedzięc mogli/ ia
kieby przeciw sobie spólnie woli bely/ y czego by iednā stronā od
drugiey spodziwāc sie miały: āni stany āni ich poddāni pewne
go ā gruntowne wśpiciożenia nie beda mogli sobie obiecować/
ālie wśāwiczenie/ o przyszłych ā cieśkich złych niebespiciożnościach
piciożowanie ā pracę wśtępliwi podeymować niuż.

Świate obmy
stawanie po
roku w Conse
derattj Cesar
sky miedzi ro
gnemy wterze.

My abisimy te niebespiciożne wśpiciożenia / niepewność
z posrzedku wyrzucieli / ā stanow y poddānich wmyśly do wśi
żenia ā zgodny y wiāry zobopolnij przywrócili/ ā ziemie Niemie
ckę Dyrżynę nāsę wielce mieli od zginionych rożnic y od wś
padku obronili/ spōl Electorow z Conciliarzmi/ y oblicznych
Kisżęch y Stanow z Deputati/ y szych ktorich nie mās Legas
kami y posly/ y oni iās z nami / iednostāinie zezwolielisimy y
zgodzielisimy sie.

Wchwaliamy/ y postanawiamy/ chcemy y wśkāżuiemy/ āby
potym

potem żaden iakiebykolwiek godności / stanu & conditij beł / i
 żadney prawie przycziny iakiebykolwiek imieniem miánowią-
 na beł / albo że iakimkolwiek pretertem drugiego waltu nie na-
 jeżdżał / nie odzierał / nie poymował / nie targał się / nie oblięgał /
 ani do tego albo sam przez się albo przez drugiego imieniem swoim
 pomocy dawał / ani żadnego miasteczka / miasteczka obron-
 nego / wiosek / folwarków / tajemnym wyiachaniem albo gwał-
 tem iakym / nad wolę drugiego / zuchwale nie posiadał / albo pa-
 lieniem / albo inszym takimbykolwiek sposobem nie burzył / ani
 tym ktorzyby tego ważąc chcieli / rady / pracy / ani żadną przy-
 czyną pomocy / ratunku nie dawał / i wiadomości albo zdrady
 do gospody albo w dom swoy nie przyjmował / ani im pokarmu y
 picia dawać / onych wychować & dźierać nie śmiał. Alie ie-
 den drugiego prawdziwą dobroćliwość & krześcijańską miłó-
 ścią ogarniał / & żaden Stan albo członek Państwa Rzeczy-
 sławstwa ktorzy na miejscu zwiłtym prawu się poddać / wolne-
 go przyprowadzenia / dobru / żywności / handlow / dochodów / czyn-
 sów / y drugich prouentów niewidział ani zabraniał. Alie
 Jego Cesarstwa miłość y my / wszystkie Stany / y zaś każdy
 Stan Jego Cesarstwa Miłość y nas / y także wszelki stan dru-
 gi stan w tym przysłim / tak Religij iako y przez spólne & znacz-
 ne postanowienie / uchwalonego / publicznego Pokoju / wszelkie-
 nim sposobem nie nagwałcomy aby zachował.

A iżby ten Pokój także w controuertowaniu Religij sprá-
 wnie / iako pierwsi przyczyn przelozionych / wielka wszystkich
 Państwa Rzeczy- sławstwa Narodu Niemieckiego / potrzeba przyciska-
 tim można & stały między Cesarstwa Miłości / Nami y Electo-
 rami / Książętami / y Stany Państwa Rzymskiego postanowiony / w-
 twierdzony y zachowany być mógł / albo Cesarstwa miłość / My /
 Electorowie też Książęta / y Stany Państwa Rzymskiego / za-
 dnego stanu państwa / dla Auspurskiej Confessij y też nauki /
 Religij / y wiary / samim wezinkiem / gwałtowną ręką się puść-

B iij

342

Metoda na
 to Sapientos
 wie Rzymscy.

Wnas ynaż.

To nie Liga
na Woynie
przeczych E
uangelikom.

Confederatiz
czynic miedzy
roznemi w Re
ligij rzec sly
sna.

Autorowie
Confederatiz
Niemieckiej/
osoby prze
dnie w Krze
sejstanstwie.

czac/ tarczac/ obrazac/ opprimowac/ albo iakim insim sposobem
przeciw iego sumnieniu y woli od tej Auspurski Colafesij/
Religij/wiary/obrzędow kościelnych/Ordinacij/y Ceremonij
iuz postanowionych/ albo ktore potim iuz postanowione beth/
w ich Kieśtwach/ Zambach y Panstwach/ odciągac a odganiac
nie mamy/ ani mandataimi albo ktorimkolwiek sposobem przis
trości wyprzedzac. Alie w tej Religij/ w wierze/ obrzędziech/
Ordinaciach/ Ceremoniach/ y także w ich dzierżawach dobrach
ruchomych y nieruchomych/ w krainach poddanych panstw/ w
Jurisdicciach/ w Dignitarstwach / prawie spokojnie y bez w
bliżenia zostawic mamy. Y rozność ta wiary nie inaczey iedna
pobożnemi przyjacielskimi y spekoimemi szrodkami a ratiami
do iednostaimy a krześcianskiej zgody przywiedziona byc ma. Kto
re wszystkie rzeczy/ My Cesarz a. Krolewski wiary/ y Kiz
zeta y Stany inke prawdziwie/ y pod pausz pokojem pospolitez
go/ światobliwie chowac bedziem. ic.

To z tych slow tej Niemieckiej Confederatij cząstki/ po
kazuje sie/ ze Confederatiz a pacificatiz czynic miedzi roznemi
wierze rzec jest slusna a potrzebna / tak iako Ferdinand Ces
arz/ Electorowie duchowni y swietci/ y Stany inke/ Kizzet
Kzeskie Niemieckie/ w potrzebie roznem Religij czynieli y wzi
nieli/ z wielkim požitkiem/ pospolitego a zewnetrznego pokoiu/
ze sie potim takie rozlania krwi nie dzialy/ iakie sie dzialy a sta
li y tych ktorzi Confederatiz a pacificatiz zadnei nie mieli.

A baczić nalezny tej Confederatiz Kzeski Autori zacne.
Oto Ferdinand Cesarz krześcianski/ wielkich a swietich cnot
Monarcha/ pierwszy Autor / ktory bacząc wielkie zaburzenie z
rozności Religij/ aby to wstromiel/ a Panstwo swe od zginie
nia wybawiel/ inne tumulty wcišel/ naliast pokoy Religij/ mie
dzi roznemi w Religij medium szrodek Confederatiz albo Pacem
Religionis inter dissidentes in Religione. Drudzy zaśie beli Aus
torowie Electorowie tak duchowni y swietcy/ ktorzi wszyscy
wnas

wznawali te Confederatig byc związke pokoju potrzebna/ Elec-
 torowie/ Arcybiskupowie nie byli tej Confederatij odporni/
 Ferdinanda Cesarza dla niego nie strofowali ani poszdiali/ ani
 od takowej pacificatij odwozili. Ale swe rady y weta do niego
 przykładali/ nie tak iako dżysienke y nas duchowienstwo na Con-
 federatig Krolieftwa Polskiego/ bacznie/ potrzebnie/ a waro-
 wnie/ od Rzeczposp. weziniona a postanowiona/ iada a stur-
 muig/ y one wnuwecz obrocie chca/ iście aby sie tes sami wni-
 wecz obrocieli/ bo nie pokoiu kazdego/ *malum pessimum*, ale bar-
 zo złe/ y kto do niepokoiu radzi/ temu samemu iawadzi. *Consilium*
malum consultori pessimum. Zla rada Raicy nagorsha. Batim
 baczeniy/ ze ci zaci Autorowie Cesarz krześcianski Perdis-
 nand/ Electorowie y inzy przekladaja/ iako wiele Rad bylo/
 namow bylo od liath trzidziesci y dalicy/ na Seymtech a ziez-
 dziech Rzeskich/ iakoby te roznice w wierze byly wskromione.
 Naidowaty stromy Kosciola Rzymskiego obiczenie progie a okrus-
 tine/ ktemu pismu/ resposny/ odpory wykretnie/ a prawda o ktora
 slo y dzis idzie niezgodne/ przeciwnie ktoremu Euangeliki Con-
 fessij Auspurski od prawdy odradzic chcieli/ a swe *abusus*, sive
 supersticie y nauki zdrojne/ Sacramentow Chrystusowich zpro-
 sanowanie zadzierzeć/ y w swy stary klobie miec vsilowali: ale
 te wshistkie ich rady/ te szrodki takowe/ byly nie z Boga/ byly
 prawnie *infatuata consilia*, *consilia non afflata Sancto Spiritu*. Iak-
 to samis Liegatowie Papiesci na Concilium Trydentskim ze-
 znawali/ iakom to iasnie wywiody. Y wtey formulie sam Cas-
 sarz Ferdinand wespót z Electorami duchownemi y swieckie-
 mi. z Conciliarzmi z Deputati y z Liegatami Krolow insich/
 Xizigt y Pannow zannych a iawolamich zeznawal. Y te ktore
 pierwey zaidowaty Rady ad *Pacem conservandam minime sus-
 ficiebant*, do pokoiu zachowania nanniy nie byly dostateczne/
 przeto inke media znaliesli zwlaseza Confederatig z ktora po-
 koy bel wmiardzon. Jesli Confederatia ta Ferdinanda Ces-
 sarza

Niepokoy Pa-
 zdemu złe bar-
 zo wielkie.

Szodli po-
 koiu nie z Bo-
 ga/ od Ro-
 zymskiego
 naydowane.

Confederatia
 pokoiu szod-
 z Boga.

sarż zaenego *inter status in religione disidentes*, między rożnemi wierze i wlaściz kościół Rzymiskiego / a tych ktorzi bel iako ie Cesarz sam y Electorowie zwali *honesto vocabulo*, podciwem nazwiskiem Augustanskij abo Auspurskij Confesij / bel do pokoju ważna / potrzebna / wárowna. Czemu y ta tak zaenego krolieństwa Polskiego / ważna / wárowna / potrzebna być niemas

Duchowien/
stwo co po w
wynno Con/
federacji.

Confederatio
Ferdinanda
abo Niemiec/
ka co wáro/
wał.

Kto przyciś/
niepokoiw
wał wáśny
między rożne/
my wierze.

a Duchowienstwo a mas być abo iest / ktore telko one przelomic a cassować ma: ktore wiecij *orare* modlić sie ja rzeczy dobre po stanowione od zwierzchności krolieństwa maig / a ich *non oppugnare*, nie pśować / nie burzić / nie kazać.

Nálien pátřzaimy co napřod Confederatio Niemiecka Cesarza Ferdinanda opisuje / co wáruie / iście nieco inšego ies no napřod / żeby gwałtu żadnego / náieżdżania / opprimowania przeciw Euangelikom Auspurski Confesij nikt nie czyniel / tim ktorziby czynić chcieli abo czynieli / żeby nikt rády pomocy nie dawał / porozumienia z nimi żadnego / práktik nie miał / niecziniel. Belo iście to wárowanie pokoju y pohanowanie gwałtow chwalebne / bo w Niemcach między przelożonymi y ludem kościół Rzymiskiego także y Duchowienstwem iego / a między zwierzchnością y ludem a Duchowienstwem kościół Bożego / Confesij Auspurski / belá mielość / belá zgoda / pokoy bel / tak tych srogich nieprzyjázni nie belo / do wšistkiego dobrego to wárowanie pokoiu słuželo / iako też y nas tu w Polsce abo w Koronie ná porządkach / rozrózniony wiáry trwał ten świati pokoy / między stany Pánów świeckich a duchownych / nie belo jaá iátrżenia / rozerwania nieprzyjázni tak škodliwych. Až przisli między narody nowi Doctorowie / Sapientowie z náukami. Kłow iádownitich / ognia mieczow / ligi práktyk / rozruchow / pełnemi / czy y Confederatie / *pacificatie compositie instrumenta*, pokoiu pospolitego darli / targali / rozrywali / zwierzchność iedne z drugą / stany ludzi z drugiem / do zwad / wał / spuszcza iac a poruřajac. Zanicieli práwie ogien do zápalenia sere a w myslow

myślow przeciwnich/ iadowitich / iednych przeciw drugim/
Imuectiwami/ Scriptami/ Posillami/ y infemi praktikami
swemi/ iako na trwoga & zważy wynaliezienemi. Dla czego
przyda frogie sądy sprawiedliwego Boga.

Także w tej Niemieckiej Confederatij pokazuje sie wol
ność dzierzenia/ y użiwania Confessij Aupurskiej y wszelkiego ^{Wolność}
iej nabożenstwa/ ktorego wszelkiemu ludowi/ Kiezetom/ Pa- ^{dzierzenia}
nom/ Miastom/ y wsemu ludowi/ Cesarz/ Electorowie zabra-
niać / ani mandatami przestadzać / ani wszelkim sposobem
prziskroci wyprzedzać / ani dla iey nikogo pogardzać w Digniz-
tarstwach/ nie mieli/ alie/ iako słowa Confederatij są/ w tej
Religij/ wierze/ obrzedziech/ ordinaćiach/ ceremoniach/ y także
wych dzierzawach dobrach ruchomich/ nieruchomich / w kráiz-
nach poddanych/ w państwach/ w dignitarstwie & prawie spos-
koinie y bez obliżenia osławic. To Ferdinand Cesarz/ to Ele-
ctorowie/ swa Confederatiz wárowali Euangelikom. Z kto-
rym warunkiem Confederatiz korony Polskiej sie zgadza/ zo-
stawiając wolność professij Confessij Aupurskiej/ iey Religij/
nabożenstwa/ obrzedow/ y wsiſkiej prawdziwej służby Bożej/
wszędzie na każdim mieiscu vprzywilejowany y przysiegami po-
bożnych Krolow vtwierdzonei. Czego duchowienstwo nie
niechce dzierzeć/ y ábi nie dzierzano/ prziwodzi mandati na E-
uangelikli / wypráwiuz prziwileie na Kościoli dáne miastom ^{Miast praw}
żacnim / pobożnim / Kroliestwu y Kieczyposp. Koroni tej do- ^{stych Coron}
wiernim & potrzebnim/ że práwie są iako lumina & diademata y ^{nych zacność}
omnium bonorum thesauri, Wsiſkiemu państwu Polskiemu po- ^{& godność}
przisiejone łamig/ łamać persuasiami swemi Bogu przeciwnie-
mi vczá. Chęć sami aby im prawa/ przislegi/ przwileie/ dzier-
żano/ a tego co Euangelikom dano/ poprzisiezono dzierzeć nie
chęć. Gdzie to duchowienstwo Kościola Rzymskiego / ius Bog
od mieisc od przwileiow odszedziel a oddatiel iako nauki Sa-
cramenta/ nabożenstwo nie zwoli swey okazać/ tak y tego nas-
bożen-

Malachie
Cap. 1.

Matth. 15.
Mat. 7.

bożenstwa sprawce porucieli Non est mihi voluntas in vobis, Nie
jest mi wola moia w was / mowi v Proroka / Y po dzis dzien
mowi temu duchowienskiemu tako y pierwszemu / bo tes propter
traditiones maiorum suorum reliquerunt traditiones Dei. Olla
wstaw przodkow swych opuścili wstawy Boze.

Jest drugi paragraph tej Niemieckiej Confederatiji przez
Cesarza y Electori duchowne y Swieckie wezmionny & postas
nowionei / temu słowy. Quia vero nonnulli status, eorumque
prædecessores, quadam Collegia, Monasteria, & alia Ecclesiastica
bona occuparunt, eaq; in Ecclesias, Scholas, & pias, & alias cau-
sas conuerterunt: Placet, ut bona illa Ecclesiastica, ad eos, qui
immediate Imperio subiecti, eiusdemque Imperij Status sunt, non
pertinentia, & quorum possessionem Ecclesiastici, tempore tran-
sactionis Passaviensis, vel postea, non habuerunt, sub hac pacifica-
tione, simul comprehendantur atque includantur, ut eodem loco
& ordine, sicut quilibet Status de ijs disposuit, maneant: nec
vllus Status, eorum bonorum nomine, in iudicio vel extrajudici-
aliter, constanti & perpetua pacis conservanda causa, conveniri
possit:

Mandamus ergo ac iubemus, vigore huius decreti, Casarea
Maiestatis Camera Iudici & assessoribus, ne horum occupatorum
alienatorumque bonorum causa, vllas citationes, mandata, siue
processus decernant: A iſ niektore Stany/ y ich antecessorowie
niektore Collegia/ Klastori y drugie Kościelne dobra posiadli/
y one na Kościolny/ Szkolny/ y na pobożne y drugie potrzeby
obrocieli podobasieto/ aby dobra one Kościelne/ do tych/ ktorzy
prawnie Pánstwu Nieskiennu podlegli/ y tego Pánstwa sz stas
my/ nienaliezgze/ y ktorich possessiei duchowni czasu transa-
ctij Passawskiej abo potim/ niemieli/ pod tej pacyfikacji wespót
miaz bić polozone & zamienione/ aby natymze mieiszu i porzadz
ku/ tak ie ktori Stan sporzadzili/ trwali/ & zaden Stan/
tich dobr imieniem do szdu/ abo indziej/ dla zachowania stas
iecznego i wiecznego pokoju/ niema bić porzadz: No

Deo missum
y wsem infim
Euangelikom
staj/ co y Co
federatia Co
rouns watur
ye.

Rostrazuiemi tebi / i kazemi / ważność tego Decretu
Cesarstiego Majeſtatu / Komorze / Sedziemu / i Asseſorum
zebi dla tych poſiadlich & odietich dobr poſtawoſiſz jadnich man
datow &bo proceſſow / nieſtaſzowali :

W ten Paragraff bacżne napominanie czyni / żeby duchow
wni dobr / dochodow / ſkot Euangelikom niebronieli / niewydzie
rali / ktoreby bely w miastach / aby o wolney poſſeſij y wyzywaniu
bely zachowane / & Jurisdictionia duchowna kościelna Rzymſkiego
zeby temu nie przeſtaſzala / ani Jurisdictionis ſwoj ani pociąganie
niem do ſadow. Jako y drugiemu słowy te Jurisdictionis duchow
wienſtwa ſtraca.

*Ut utriusque religionis consortes firmiore pace ac securitate, una ha
bitare & manere inuicemque conuerſari poſſint. Eccleſiaſtica iu
riſdictio. &c in Auguſtana Confeſſionis religionem, fidem, conſti
tutionem miniſtrorum, ritus Eccleſiaſticos, ordinationes, ceremoni
as tam conſtitutas quam conſtituendas, &c. exerceri extendique
nen debet. Quin potius illorum religioni, fidei, ritibus, ordinationi
bus, ceremoniis & miniſteriis &c. libertas ſua ſine ullo impedi
mento, relinquetur, quieſcente interim & ſuſpenſa Iuriſdictione
Eccleſiaſtica.*

To ieſt / aby oboj Religij weſeſnich w mee
niegłym pokoju y beſpieczności ſpolnie mieſzkać & trwać y ſpo
lecżnie z ſobą obcować mogli. Jurisdictionia kościelna nad Au
ſpurski Confeſſij Religij / wiara / poſtaſnowienie Miniſtrów /
obrzeđami kościelnymi / ordinationami / ceremoniami / tak niſz
poſtaſnowionemi iako y ktore miałyby być poſtaſnowione / niema
być wyłomnywana ani rościągana. W owſem raczy ich Religij
wierze / obrzeđom / ordination / ceremoniam / y poſługom wol
ność ſwoia / bez wſeliatiego przeſtaſzania ma oſtać / zaniechana
wſy na ten czas y odleżny Jurisdictionis kościelny r. W nas
duchowienſtwa non quieſcit, nie zaniechana / czyni uſtanie aby
Confeſſis Auſpurski y ich nabeżenſtwa wygładzili / alie teſz
czyni aby Pokoju tego potrzebnego w Polſce w Koronie

Obać iako
ſerdinando
iuris dictis
duchowien
ſtwa ſtraca

nie było który w Niemczech Ferdinand Cesarz i Electorami obmyślał.

My Euangelicy mamy y od Boga y od tak zacnych Cesa-
rów/ Electorów/ Krolów / wolność Religij i nabożenswá
sprawowanie wolne/ i duchowienstwo kościoła Rzymskiego to-
ma/ że ich Bog zwierzchność hamuje/ kaze im *quiescere* żaniez-
czać/ kaze *non impedire*, nie przeszkadzać/ kaze *Jurisdictionem*
non extendere, Jurisdictioni nie rozciągac nad Euangeliki. Oni
co czynią: odporni są duchowi światemu y Bożey ordynacji/
zwierzchności sie sprzeciwiają/ niech to Pan Bog widzi i sądzi.

Ca inże osobliwe warunki Euangelikom w tej Confeder-
racji Ferdinanda Cesarza/ ktore ieże naktótce wywioda ins-
zych żaniechawşy.

*Et si autem statibus antiqua religionis, omnes ipsorum redi-
tus, census, decima, ut supra constitutus est, relinquuntur, tamen cui-
libet statui, sub quo redditus illi, census, decima, vel bona sita sunt, in
eisdem bonis, sua politica superioritas, ius & iurisdictione, quam ab
initio harum dissensionum de religione in illis habuit, atque exer-
cuit, relinqui, nec prae-textu huius constitutionis de ea quidquam
diminui debet.*

Aż Stanom dawny Religij/ wszystkie ich dochody/ czyn-
sz/ dziesięciny/ iako wyşey postanowiono ieş/ odstawać/ wşakże
kázdemu stanowi pod którym dochody one/ czynsz/ dziesięciny/
iżbo dobrá postanowione są w tychże dobrach/ tego świecká
zwierzchność/ prawo y Jurisdiction/ ktora ná początku tych spo-
rów o Religij w nich miał/ y wykonywał/ wcale odstawa i pod-
jąłong tego postanowienia i niech nie ma nie być ubliżono ić.
Otoż tu kościoły/ szkoły/ szpitale/ y ich wszystkie dochody / liu-
dziom/ Pánom/ Miałom/ Káznodzieiom Augustánskiej Con-
fessij Cesarza Confederacja przywłasza/ y w nich prawo/
Jurisdiction wolną przyznawa/ iş co pierwey do tych kościołom
beło nádano/ w tym prawo i forum máją Euangelicy iednakie
iako

istko pierwey belo. Takiego procesu Confederatij bronis/ iako
wsistkiego niestusnie bronis ich milosc.

Sz y te tej Confederatien wazne slowa/ o Religien w
miastach wolnych Cesarstich/ wolnych.

Postquam vero in multis liberis & Imperialibus ciuitatibus,
utraque religio, nostra nimirum antiqua, & Augustana Confes-
sionis Religio, proximis annis usitata fuit, deinceps quoq; retineri
debet in iisdem ciuitatibus, quarum ciues atq; incolae, tam Eccle-
siastici quam politici, pacifice & tranquille cohabitabunt, nec
una pars alterius religionem, ritus & Ceremonias abrogare, aut
quenquam cogendo inde abducere tentabit: sed quilibet alterum,
iuxta tenorem huius Pacificationis, in sua Religione, fide, ritibus,
ordinationibus & Ceremonijs, non minus, quam in possessionibus
suarum facultatum, ac in ceteris rebus, sicut superius, de vri-
usq; religionis statibus ordinatum constitutumq; est, impetur-
batur relinquet. Ezo sie tak wylada.

A gdys wieliu wolnych y Panswa Rzeskiego miastach o-
bija Religia/ nasza swlaszca dawna y Augustanski Confessij
Religia/ bliszych liat w wzimaniu bels/ potim tesz ma byc dzie-
rzana w tichze miastach/ ktorich mieszczenie y obywatelie / tak
duchowni iako swietcy spokojnie y bezpiecznie beda z soba mies-
kac/ a iedna czesc drugien Religij/ obrzedow/ ceremonij/ pso-
wac abo logo przimuszajac od niey odwiec nie bedzie sie wa-
zel/ alie kazdi drugiego podlug obyczaju tej pacificacii w swo-
ien Religij/ wierze/ obrzedziech/ ordinaciach y Ceremoniach/
niemnij iako w dzierzeniu swoich mietnosci y winnych rzeczach
iako wyzej okolo oboich Religij staniech uchwialono a postanow-
wiono iest/ spokojnego zostawi. Jasne sz slowa w ktorich na-
przed Ferdinand/ Electorowie/ Krolowie/ Kizetaz/ oslawus-
za miastom wolna Confessia Augustanska / ien wseliatie wy-
wanie/ y sposob na bozenstwa. Y waruiz to zeby oboia stronu tak
Auspurski Confessij iako kościoła Rzymstkiego/ w zgodzie wmi-
losci

Retineri dea-
bet in iisdem
ciuitabus.

Cesars Elec-
torowie nie
gubielu Reli-
giu Augustanu
sz Confessia
w miastach
Rzeskich.

leści i sobę mieścić Religij sobie nie targając/ nie psując/ żeby
każdy tak własnie swoj Religij wolnie a w pokoju używał / iako
dobrze i miastności używać wolno ma. Nie było tam tej Excep-
tij. ktora by bel miał przykładac Cesarz Ferdinand. Násze to
sa miasta/ do nas nalicz/ w naszym dzierzawie sa/ niechcemy aby
tam insha Religia byla: Tej Exceptii niecziniono na ten czas y
nigdy/ ale zgola na wszelkich miejscach wolnego używania Con-
fessij Auspurskiej dozwaliał Cesarz i Kradz swa/ y dla tej wol-
ności Confederatis takz czyniel/ postanowiał/ że wniety wpry-
stie stany tej Confessij zamknął/ Krolie/ Kiezsza/ Pamy/ Ry-
cerstwo/ tak miasta y wsi wolne czyniel / aby Confessiey tej y
nabożenstwa używali. Toć było/ że sobie swe dwory/ swe pala-
ce miał Cesarz wolne do swego nabożenstwa / w ktorich sie nie
godziło inzego insey Confessiey nabożenstwa nikomu sprawa-
wać / iako sie też w nich żadnemu y roznych narodow ludzkom
niegodziło mieszkac / iako w miastach mieszkac mogz y mieszkac
ktore sa rozne y dzielne od dworow a palacow Cesarzkich/ kto-
re mają prawa swe wolne/ y nie tak ściśle poddane sa Cesarze-
wi iako dwory a palace iemu podlegly/ y ktemu nalicz *ad ius
totius imperij*, do praw Państwa wshistkiego/ że tam co sie in-
szim postanowiało/ miastom sie też postanowiało y warowato.
*Si toti corpori, ergo membris omnibus sua libertas libera relinqueba-
tur.* Jesli wshistkiemu ciastu Państwa / tedy y członkom wol-
ność wolna była ostawiona. Co bacząc a wiedząc Ferdinand
Cesarz y wshistka Rzeka Niemiecka/ wezinieli takz *pacificatis*
w nabożenstwie/ wezinieli Confederatis ktora y miastom wol-
ność ostawieli/ spokojnie używać nabożenstwa naprawiony Re-
ligij według Confessij Auspurskiej/ Jako sław sa: *Augusta-
na Confessionis Religio proximo annu usitata fuit, deinceps retine-
ri debet in iisdem ciuitatibus.* Augustanskiej Confessiey Reli-
gia przestlych lat była/ używana / napotym ma być dzierzana
w tychże miastach. Jako zostali w mieściech tak tego nie mogli
zabronić

zabronić y nie zabraniali. Tzego przykład pódłazował sam Cezar/ gdy na Sejm do miasta swego/ gdzie kiedy złożon był przyjachal/ tam nabożenstwa miastu nie zabraniał ani przekazał/ Rządcom Zbor mieć wolnie dopuszczał. Y po dziś dzień miasta są Nieskie w krainach rozmaitych/ które za czasu Carolusa piztego/ Ferdinanda/ Maximiliana zmarłych zacnych świętych Cesarzem. Y teraz za Rodolpha z łaski Bożej Cesarza żywego/ y moźnie panującego. Wolne a stateczne/ nienaruszone używanie nabożenstwa podług Auspurskiej Confessij/ zwielkza chwała Pana Boga/ y nauk świętych zbawiennych a ludziom wielce pociesznych mieli y mają. Ktorego y z osobna/ do ktorego miasta przyjachawszy/ osobnemi wolnościami/ tym miastom potwierdzali a umacniali. Innych nie wspominając w innych miejscach miasta zacnych Nieskich zawołanych/ Słigsko mamy tuż w oczach gdzie jest *Metropolis* miasto przednie główne/ w wsi słich narodow zawołane a sławne Wrocław Słigski/ który wrociwszy się do nauki Euangelij prawdziwej/ bramy swe synowi Bożemu/ nauce a Sacramentom jego świętym otworzył/ z pocztowaniem Confessij Auspurskiej/ publicznie od wielkiej a najwyższej zwierzchności przyjętą/ y Confederatiz warowną/ umocnioną/ przyjęli/ te chowali/ te chować z łaski a z obrony Bożej będą/ nie mając żadnego impedimentu od Majeści Cezarskiej y owsem baczną spokoine w tym utwierdzenie mając/ Y inże są ważne a poczciwe miasta Głogow/ Gierlica/ Koźuchow/ Żegan/ y inże które weseliły się z wolności nauk świętych/ im też Confederatiz utwierdzoney. Ktoreg tedy wolność od tak zawołanych Monarchow/ Polskie a Rzymskie Duchowienstwo miałoby mieć przed oczyma/ aby przeciw wódzie nie pływali/ przeciw Bożemu przeizrzeniu/ z ktorego stała się wolność nauk Bożich a posług Sacramentow świętych/ y to wyznanie w Auspursku podane na Sejmie prawię świętym w wsi słickiego jawie/ niemniej iżko też w Nicenskim Concilium wyznanie

Wrocław
 zawołane mia-
 sto nęśliw-

Wasmieść Aus-
 purskiej Con-
 fessij.

Wolność E-
uangelikom
sprawować
nabożeństwo
na Seymiedy
w miastach
Krolewskich
przybytności
Krolow.

Christus Pan
prawdziwym
flagom swym
rozkazat sło-
wo swe oppo-
wiedac.

Oblędzone
Duchowien-
stwo Rzymskie
iako też pier-
wy Hieroso-
lymskie nieda
niedopuszcza
prawdy wciyć

znanie o wieczności i jedności w Bóstwie / Syna / y Du-
cha świętego / było ogłoszone i publicowane stronom przeciw-
nym / nie tylko na nie wsmat / ale też na wieczny bledu przepa-
det / a prawdy iasney Boży warunek. Toć te wolność odbierają
by miasta Cesarzkie y używają iey w pokoiu / że ani Cesarz / ani
Biskupi / oney nieprzekazają. Czemuż też w Koronie ta niema
być wolność Zbory do nabożeństwa mieć? Dozwolili Krolow-
wie oni świeci / *in sua presentia* / czasu zjazdow Seymow / co in-
usum weszło Euangelikom Zbory zgromadzenia y nabożeństwo
mieć. W mieście koronnym Kroliewskim / a czemuż tego in-
absentia Regis / wniebystności Kroliewskiej w takowychże mie-
ściach zabraniać mają? gdzie też tegoż nabożeństwa pierwszy
wolność była. Dozwolają Pánom / Kancelarym / Patronom w
ich majątnościach / dzierżawach / nabożeństwa sprawować / sługi
Christusowe mieć / chować / a czemuż mają bronić w tych ma-
jtnościach dworach domiech / które w miastach Koronnych
Pánowie Euangeliczy / mają iako własne posessie swoje? A-
le nie bawige sie dalszymi wywody / to jest napewniemyśa. Ze
Christus Pan rozkazał Euangelia święta i iey prawdę wpe-
dźcie opowiadać / tedy też y w miastach koronnych opowiadac
należało y należy wiernym Ministrum Christusowym / którym
mają y słowo Euangelij prawdziwe y wstaw Christusowych /
czego ius dowody iasne wyszły / są / y sami Doctorowie Papie-
scy to nam przyznawają / iako to z łaski Bożej okaże ichże swia-
dectwy. Bronią nam tego duchowienstwo Rzymskie / ale to
nie dźw / że oblędzone duchowienstwo nieda prawdy wziąć / nie
dopuszcza / w mieściech / w kościełach / posług nauk prawdzi-
wych wykonywać. Jako ono Hierosolimskie to czyniło / że os-
nym pierwszym nauczycielom powszechnym rzecznikom Pána
skim zabraniali / y dla tego one bieli / siekli / ale oni na te groź-
by / zabronienia / hamowania / sromocenia / bicia / nie niedbali.
Weselieli sie / że byli godni cierpieć dla imienia Christusowego
y to

n to mowieli/ gdy wezić nã imie Chrystusowe im takãzowali. *Si iustum est in conspectu DEI vos potius audire quam DEVM, iude. Acto: cap. 4.*
care. Non enim possumus quae vidimus & audimus non loqui.
 Jestliż iest sprãwiedliwa przed oblicznoścã Bożã was raczej
 słuchać niż Boga/szãdzieć/ bo nie możemy tego cośmy widzies
 li y słyszełi nie mówić. Toć też nãsa iest odmowa/ tã obrona/
 iż co prawda musimy mówić/ musimy wezyć wshedzie a wshedzie
 iãko da/dãcie Pan Bog podług szãdzenia swego/ y obietnice
 swoy. *Euangelicy*
muszã prawe
mówić.
Matth. 10.

To szãdzenie Boże tu opowiedaniu nãuk zbãz
 wiennych przez Ministri Chrystusowe / bacząc zwierzchność/
 niż iãkom okazał/Cesarzka/a to pozwoleciã y Consideratã iã
 wng iãkom iz wypiodł/ wtwierdziłã / nie heretikuizc nas C
 uangelikow alie wy;nowce Confesji Auspurski imieniem wez
 cinyim krześcãnskã/pelnym ten kãski Bożey prawdy / ktora
 w Auspurku mieście zacnem nã Seimie walnym wierni ludzie
 a zacne Kizżetã/miãsta/Doctorowie uczeni/ y Pãsterze świeci
 wedlug pism Proročkih a Apostolskich wydali/ zowgc : Ten
 nam tytuł dałã krześcãnska bacznã zwierzchność onã / nie Lu
 theranami abo Heretikami nas zowgc / iãko niebacznie a pot
 warliwie Sapiementowie kościola Rzymskiego nas za takowe
 dawais/ãmniścicie wielkimi Heretikami/dla swych nãuk obli
 dzonych bedgc. *Cesarz Ferdinãd Electo
rowie Rzesz/
Alemickã miã
stãny hereti
cãny Euan
gelikow alie
uczyniwe wy
znawcã Con
fesji Auspuro
rky.*

Tu do tych Confederatij a warunkow wolności zãcho
 wania/dzierzenia y obrony Confesji Auspurskij/ nã mieyscach
 wshelãkich w Coronie kroliestwa Polskiego/ y Kiestwa wielkie
 go Litewskiego/przãwiodc piãznie wãzne swietey a zãwolaney
 pãmiec / Krolã SIGMVNTA AVGVSTA,
 ktore zacnemu Kiestwu ošwieconego Kizżetã Pruskiego
 swietey pãmiec Olbrichtovvi Fridericovvi Margrabi
 Brandemburskiemu ic. wełność nabożenskwã podług ten Con
 fesji Auspurskij nã potomne czãsy y wieczne wtwierdził/ wã
 rowal temu slo. y/ iãk iãko wzięte sã ex actis rãgg Kiestwa Pru
 skiego.

Tat sz sloua. **SIGISMVNDVS** Augu-
stus Dei gratia Rex Poloniae &c. Significamus tenore
praesentium, quorum interest, vniuersis & singulis,
quod cum ab illustri Principe Dn. ALBERTO Fri-
derico Marchione Brandenburgensi, & in Prussia Du-
ce nepote nostro charissimo & a suae Illustris Consi-
liariis intellexissemus, vniuersos ordines ducatus Prus-
siae, in eam doctrinam Religionis, quae communi consen-
sensu senioris Ducis P. M. omniumq; illustris suae sub-
ditorum, iuxta formulam Augustanae Confessionis &
eiusdem Apologii recepta & publicata est, consensisset
ob eam rem multis & grauibus causis adductis, Illu-
strem Dominum in Prussia Ducem, omnesq; suae Illustris
subditos & vniuersam ditionem in hac ipsa doctrina re-
ligionis clementer conseruare statuimus: sicut & praesentibus
literis nostris nos conseruatueros in posterum
pro nobis ac Serenissimis successoribus nostris Polo-
niae Regibus, In uerbo Regio promittimus & pollice-
mur. Ea tamen conditione vt Augustanae Confessionis
doctrina incorrupte seruata, omnia alia peregrina dog-
mata & Haeresium genera, quae post Augustanae Con-
fessionem exorta sunt, quaeq; ab ea sunt aliena, non mo-
do non ferantur, sed penitus prohibeantur & abole-
antur &c. ktore sloua tat sz po Polsku.

SIGMVNT August 3 laski Bozcy Krol Polski / oznai-
muemy porzadkiem niniejszego pisania / ktorim nalezny wsi-
skim y kazdemu z osobna / isz godzimy od Oswieconego Xizze-
cia Pana OLBRICHTA Fryderica Margrabie Branden-
burskiego y W Prusiech Xizze-
cia zc. wnuka naszego namil-
szego / y od iego Oswieconosci Rad prezumieli / ze wsi-
skie stany Pruskiego / na te nauke Religij ktora spolecz-
nym ze-
wolieniem starzego Xizze-
cia swietcy pamietci / y wsi-
skich iego
Oswiecon

Oświeconości poddanych/ podług Formuły Auspurskiej Con-
fessij y iey Apologij przyjętej y wydanej/ przizwolieli/ Dla
tego wielkiemi & ważnemi przyczynami przizwiedziemy Oświe-
conego Pána y Książęcia w Prusiech/ y wszystkie tego oświeco-
ności/ poddane y wszystkie ziemie. Wtężyć nauce Religij kaska-
wie zachować postanowielisiny/ iako y ninieyszym listem na-
sim że zachowamy na potomne czasy za Nas y za Najasniejsze
Successori nasze Krolie Polskie. Słowem Kroliewskim obie-
cujemy y przirzekamy/ Że ta jednak Conditię żeby Auspurskiej
Confessij niktą ściężej zachowana/ wszystkie inşe postromne na-
uki y herezji rodzić/ ktore po Confessij Auspurskiej wzięły sie/ y
ktore od tej rozne są/ niecelko niebety cierpiące/ alie prawnie za-
bronione & wyklądzone.

To Przizwilej nie ledzą/ ktorym on jaemy Krol wielkz mi-
łość ku prawdzie Bożej/ ktora ta Confessia miała y ma w sobie
zbawienną/ oświatając/ sam iście one znając & przimuając/ gdyż
iey inszym używać & wedle niej Pána Boga chwalić/ & zbawie-
nia nabywać dozwalał/ postanawiał / y na czasy potomne slo-
wem swym Kroliewskim świetobliwie zachować przirzekał.

Pokazuje sie sprawa & przeirzenie Decretu Bożego ofo-
ło rożgłoszenia/ rozmnożenia tej Confessij Auspurskiej / ktorey
biegu Krol ten Wielebny *Consensem* swym zachowania iey w
Pruskim Kieście dopomagał/ tak iż do inszych miast głoibnich
y inszych Coronnych Kroliewskich wiadomości & nauka z nich iż
to dźwięk Apostolski przisła/ także do Kroliestwa samego y Kie-
stwa Litewskiego/ y krain inszych/ dośmow Familiej wielkich &
jaenich.

Pokazuje sie tej Confessij światej ważność/ jaenność/ ktora
celko y Monarchow/ Krolow/ wzięta & przyjęta bęła / gdyż
one iako prawdziwą przyjmowali/ pochwalili/ nad wszystkie in-
şe przekładali/ foritowali/ y okrom tej inşe idrożne herezyczne
pożądali.

Pokazuje sie/ iako Krol bogobojny dozorez wielkim & stro-
zem tej Confessii bel/ gdi w tej Constitucii & Consensie swym
warował to/ aby ta Confessia Auspurska nie naruszenie bel w
Xiestwie zachowana/ skodliwemi przysadami nauk od niej roz-
nich/ żeby naszczerbiona nie bel.

Pokazuje sie/ że iey broń chcial od wstecz przeciwnikow/
gdish iey wstiskim poddanim y wstiskiei ziemi Xiestwa Pruskie
go pozwaliat/ y one łaskawie zachować przirzetal.

Pokazuje sie tej Confessiey *duratio*, trwalosc zachowania
iey na potomne & prawie wieczne czasy/ że tak mozhny & swiety
Krol pewnym bedze w slowie swim kroliewskim/ & obowiazski
wielkij/ y sam iasie y za inke *successori* swe najsniemyse Krolie
Polskie swietobliwie przed Panem Bogiem iſ one zachować
mieli obiecował & przirzetal/ & pogotowiu y w Kroliestwie tam
gdzie & czasu iego bel y iest przijeta/ y wedle niey w pokoju &
wolności sprawa chwały Bożej sie dziala / & nauki zbawienne
opowiedane bywały/ że tej zostawiona/ zachowana w tymże po-
koju & wolności być miała/ ma być/ & aby sie temu slowu swiete one
go Krolia dosyc dzialo/ & nie belo łamane. Bo iako Xiestwo to
iżne Pruskie/ y inne glowne miasta *Coronne*/ nowsem wstisko
Kroliestwo y mienſca wpedzie w Kroliestwie zaprzecieciem tej
Confessii Auspurskiej kwinelo/ kwinely/ w powodzeniu wielkie
go pokoiu & błogosławienstwa Bożego prawie ophynaty / tak
gdy temu slowu *Sigmuntowemu* / ktore iestże po dziś dzien
brzmi/ o *executio* wola/ y nie przestanie przed Bogiem własc/
nie dosyc sie bedzie dzialo/ & bo iestliſ nągwalczone bedzie nie in-
ſzego nie przynidzie ieno ruina wpadek Kroliestwu/ własnie iako
Chryſtus Pan prorokował kroliestwu *Ierosolimskiemu* / Iż
prawi nie poznalo czasu nawiedzenia twego rc. Przeto aby te
ruine Pan Bog prawię ius oddalil/ niech sie dziecie de sie przir-
zeczeniu słowa onego swietego Krolia *Sigmunta*/ ofolo za-
chowania w pokoju Confessii Auspurskiej / w ktorej regula
Chri

Chrystusowa iest opisana / tak iſt to te Regule chowa / Pax super
allum & misericordia Dei. Jako Apostol napisal: Polon & mi-
loſierdzie Boze nad nim Gal: 6. Pamietał na to wſtiko O-
ſwiecone Kizie w Panu y w tej Confesji prawdywey zmarle
ktorey zawnie z powinnoſci ſwey przistregal / iey pomnozenie
wſilnie foritowal / z wielkim poſytkiem zbudowania prawdy Bo-
żej / do tego chowazie nauczyciele rozných ieżikow godnie / wezo-
ne. Y tak nie naruszona Oſwieconemu Kizieciu ſprowi & po-
tomkowi ſwemu zacnemu GERZEMV FRIDERICO
Margarabi Brandeburſkiemu zc. oſtawiel / in hac flore, w tem
quitnieniu & zachowaniu pilnym / iako deposit tak zacny / z kto-
rego dobro wſiſkiego Kieſtwia roſto / ieſzcze roſcie. Na ktorei ſla-
toſci / pracy / pilnoſci w zachowaniu tej Confesji Oſwiecones-
mu Kizieciu / iako dzielnoſci wielkiej potomkowi nie jeſtlo / ani
ichodii. Do czego ſa te ſterzy rzeczy w tym zacnem Kieſtwie
& w panowaniu Oſwieconego tego Kiziecia GIERZEGO
HENRIKA, iako *nerui tuende, & conſervande, propagandaq;*
Confessionis Auguſtane.

Jako iest pierniſa / D. Conſiliarii qui ſunt columnæ.
& cultodes, promotores totius Ducatus Pruſiæ, viri
ætate, iudicio, prudentia, & experientia rerum grauif-
ſimi. Vir Magn. Gene. D. ALBERTVS Liber
Baro & Kitlicz Prouincialis Mgr. Vir Magni. &
Genero. D. IOHANNES Rautter ſuppremus Re-
giomonti, Burgrabius. Vir Magn. Gene. D. GEOR-
GIVS & Pudeuels Aulae Marſchalcus. Vir Magnif.
Gene. D. ANDREAS Fabricius Iuris Vtriu. Doctor,
vice Cancellarius. Et Magnif. ac Gene. D. CHRI-
STOPHERVS & Rappen. Ktorných doſorem / pracy
wielk / rzdami zdrowemi / y Rzeczpoſpolita tak ſwiecka iako y
Duchowna w Kieſtwie iest y bywa zachowana y pomnożona.

Druga iest ktora ſie tyeże poſluzi chwaly Bożej y pomno-

żenia słowá Bżęgo/ także Confessij tej zachowánia / także są
 Pasterze á Káznodzieie ludzje á meżowie zacni/ uczeni/ święto-
 bliwi. Na Zamku Doctor Paulus VVeis, Diacon też
 geß Kościółá Iacobus Seede. Na Starym Mieście/
 Christopherus Benicius, Diaconowie Fabianus VVeis,
 Urbanus Lepnerus. W Knipowie Sebastianus Artor-
 medes. Diaconowie Laurentius Cursor, Gottschalcus
 Halbach. Na Lewniku Doctor Pochenius. Diaconi
 Casparus Frickheius, Christopherus Mieravv. Na
 ktorych náukach á posługach świętych w każdym kościele tłu-
 my wielkimi ludzje sie zgromadzają/ Sacramentu Pánst tes-
 go na każdą Niedziele używają z nabożnem sercem á z wielką
 wężliwością. Jest też na Etindamie Kościół w ktorym jest
 alternata Polskiego á Litewskiego nabożństwa/ ktore y polski
 Káznodzieici y Litewski po sobie odpráwiają. Polski jest Ste-
 phanus VVilkovvski. Litewski Iohan: Bretkius.
 meżowie godni/ uczeni/ w ktorym kościelieták ludu Polskiego
 także Litewskiego nád podziwienie zgromádzienia wielkie bywa-
 ją/ na każdą Niedziele Sacramentu świętego z wielkim porząd-
 kiem używają.

Trzecia jest/ Collegium starożyne/ w ktorym Doctorow/
 Mistrzow/ Professorow/ meżow we wszelakich náukach y iez-
 ykach weżomych/ biegłych/ według potrzeby/ dosyć. Jest
 Magnificus D. Rector VALENTINVS Pannonius
 Doctor Philosophiæ & Medicinæ Professor publicus.
 vir doctissimus. Jest D. Paulus VVeis, Sacrosanctæ
 Theologiæ Doctor & publicus Professor, vir prima-
 marius, ætate & iudicio grauissimus. Andreas Po-
 chenius Theologiæ Doctor, publicus Professor. Le-
 uinus Buccius V.I. Doctor, Professor. Baltasar Braunf-
 bergius V.I. Doctor, Professor. Abraham Memmius
 Doctor Philosophiæ & Medicinæ Professor, viri cla-
 rissimi,

rijsimi. Andreas Iris Historiarum & Ethices Professor, & Ecclesiastici consistorii officialis. Iohannes a Geldern Logicæ Professor, Decanus. Mathias Menius Mathemat: & Astronom: Professor. Casparus Perbant, Oratoriæ facultatis publicus Professor. Ioachimus Cindarsus Poeticæ Professor. Casparus Clee, Græcæ linguæ Professor & inspector Collegij. Georgius Mollerus Archipædagogus, Ebreæ linguæ Professor. Georgius Reimannus Oratoriæ Professor designatus. Henricus Hermanus primus. Secundus Ioannes Friccius Hypodidascali in Pædagogia. Ci są mierzowie zaci / wezeni / Doctorowie y mistrzowie / Professorowie powołania a profesji swych pilny / wezge wielkie a obfite zgromadzenie Studentow / Panuzt y insich W lectiach wystawicznosc / pilnosc a dzielnosc wielka wykonawcze / takze discipline a karnosc zachowulge. Są insze Szkoły Particulares iako zowz / osobliwie na starym Miescie / w ktorej wezy Magister Valentinus Raschius, magr wezony / godny / z wielka a niedospala pilnoscia / z wielkim prosectem w naukach dziatek rozmaitych y mlodziehcow w discipline a w karnosci potrzebneg one chowalge.

Czwarta jest Miasto samo zawołane a znacine v narodow W ktorym są rozdzielone Miasta / Stare miasto / Knipow / Lezwit / gdzie nie telko są custodes vigilantissimi Reipublica, dexterrime constituta, ale tez custodes Confessij tej Auspurskiej iako Magistratus od Boga dany / aby inter omnes ciues zachowana a pomnozona belu / y wystawicznosc a nienaruszony wzrost brata. Jako teras są ci Amplissimi Prudentissimiq; viri. Na starym miescie. D. Ambrosius Thomas, Proconsul. D. Nicolaus Schmit. D. Georgius VVeimer. D. Adamus VVeinrich. y insi Senatorowie zaci.

Na Knipawie D. Henricus von Gersten proconsul.
D. Fri-

D. Fridericus Muntfart. D. Berent Farenheit. D.
Dominic Barbant. y insiżacni Senatorowie.

Nā Lewniku Henricus Stendrich Proconsul. D.
Hilarius Finek. D. Adamus Heidenreich D. Georgi
us Hebner. y insiżacni Senatorowie.

Tak yż ci wpyści podług powołania swego są wielcy straż-
niczy zachowania w czołści / w szczerości tej Confessij od Bo-
gā dāney. W tymż samym Kieście Pruskim wprowadzony
przez onożacne i żawołane świecie Kieże starze Olbrycht
Friderica Margrabie Brandeburskiego / i owtwierdzoney
przez naitāśniejszego Krolia Sigmuntā Augustā / który bel wiel-
kie delicie narodu i kroliestwa Polskiego. Etad sie też y nam
wolnośc wzywanta tej Confessij nā miestach dawno żywlych
wtwierdza / tak iako iey duchowni i tych przestłych czołow nām
nij nie wzruszali / teras iż to czyniż. *Videat & requirat Dominus.*

Do tych Confederatij i Constitutij y warunkow Euangeli-
kom od naywyższego Pānā dānych / Pan Bog Confederatij
wzbudził w polsce y owtwierdził / gdyżacne Krolie do iey przy-
tecia / vprzywileiowanta / i statecznymi iawnymi przy siegami w
mocnienia podziwnie przywiódł / tak iż nie telko *iuraverunt* ale też
iuramentū attendere promiserunt. Czego oto ta też formula iest /
ktoraż telko iedne przypominie / pierwszyż onego Henrika Krolia
ktorego Mnichy iak łol iusto Dei iudicio że pierwszy dla Mnichow
Euangeliki mordował / ctoż go zas samiy Mnichy zabili / i
mordowali. *Per quā peccavit per eadem punitus est.* przez czo
grzeszył przez to pokarany iest / alie przysiega iego tā belā y iest
tu w polsce vczmiona.

Forma Iuramenti Serenissimi Principis

Henrici noui Electi Regis Poloniae.

EGO Henricus DEI gratia Electus Rex Poloniae etc. Spondeo
ac sancte iuro Deo omnipotenti ac hac sancta Iesu Christi

Euange-

*Euangelia &c. Pacemq; & tranquillitatem inter dissidentes de
religione tuebor, manu tenebo nec ullo modo, vel iurisdictione no-
stra vel officiorum, nostrorum & statuum quarumvis auctoritate
quenquam affici opprimique causa religionis permittam, nec ipse
afficiam nec opprimam &c.*

*Etsi (quod absit) in aliquibus iuramentum meum violau-
ero, nullam mihi incola Regni omniumque dominiorum vniuscuiusque
gentis obedientiam prestare debebunt, imo ipso facto, eos ab omni fide
odientia Regi debita liberos facio, absolutionemque nullam ab hoc meo
iuramento, a quoquam petam neque ultro oblatam suscipiam. Sic me
DEVS adiuet. De quo nostro iuramento a nobis praestito ut omnibus
& singulis quorum interest constaret literas hanc manu nostra
subscripsimus, sigillumque nostrum quo ad praesens utimur, his
appendimus.*

Forma przysięgi Maitasnieiżego Xię- żęcia Nowego obranego Krolia Polskiego.

A Henryk z łaski Bożej Obranny Krol Pol-
ski &c. Przyrzekam y Swietobliwie Przyrzekam na te
Swiete Jezusa Chrystusa Euangelie &c. Y pokoju y
bespieczeństwa między różnemi w Religię bende bromiel/ Kęsz
bede zadzierzywał/ y żadnym sposobem abo iurysdictią naszą
abo urzędow naszych y stanow/ ktorzychkolwiek poważności ni
tego trapić y opprimować dla Religię nie dopuszcze / ani sam
trapić ani opprimować bede &c.

A testibym (czego uchowa Boże) w niektórych tych rze-
czach przysięge moie złał/ żadnego mi obywatelie krolieństwa
y wójstkich Państw każdego narodu posłuszeństwa oddawać nie
będą powinni/ y o. wszem samym wszystkim one od wszelkich
wiarę posłuszeństwa Krolowi powinnego wolne czynię/ y abso-
lutij żadnej od tej moiej przysięgi od mił go niebede żadał/ a

Przysięga prz-
wsta Krolia
Henryka na
Confederatij
Coronę.

Włogo.

Tak mte Bog
niech wspom
ie/ iakę to
głos do Tro
su Bożego.

Ważność
przysięgi na
Confederatę

ni dobrowolnie ofiarowaney przijme/ tak mte Bog niech wspom
nie/ o ktorey naszey przysiędze od nas wezgnioney / aby wysł
kim y z osobną każdému ktorim wiedzieć nałieży/ pisanie to/ res
ka nasza podpisałismy/ y pieczęć naszą ktory tym czasem używam
y do tego jawieści każalismy.

Tę przysięga ktorą Confederatę Polskiego krolestwa/
Krol Henricus poprzysiągł/ iaktymby wsty/ gdzie na czpie imie
belę czyniona/ przikim/ a iako ważna iest y być ma/ sercie a wys
wodzić niepotrzeba. To ielko że ten iurament belę iest res reli
giosissima, rzecz wielkiego nabożenstwa / Bo sie dział z oświade
czaniem Bożem/ dział sie cum firma promissione z napewnienya
ka obietnicy/ dział sie słusnie/ sprawiedliwie/ tak ię bel przijem
ny Pánu Bogu / iako Augustin S. piše. Nihil gratius DEO
quam iure iurare. ktory iurament złamać onego nie strzedz / nie
chować/ nie czynić mu dosyć z drugiey strony/ iest DEVM abne
gare, Boga sie zaprzeć/ nādaremno imie iego brać nāsąd frogi.
Bo tak mowi pismo/ Bo sie mścić Pan bedzie nād tym kto
ry imie iego nādaremno bierze/ y drugiemu słowy/ Non per
iurabu in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui, ego Dominus.
Nie bedziesz trzymoprzysięgał w imie moie / ani pomagasz imies
nia mego/ Ja Pan/ y Jeremiaś miedzy frogiemu grzechami
kładzie też frogi grzech/ mendaciter iurare, kłamliwie przysięgac
Dwa iako Gregorius Nazianzenus piše. Præcipitum est longe
maximum periurium, Wpadek iest barzo wielki złamanie prz
sięgi. Który też do karania dusznego przichodzi / tak iako Pá
wel S. te ktorziby belę absque facere, to iest iako Caecilianus wys
kłada/ Fadifragos skazuje Confederatę do wieczney śmierci
osądza. Ję tedy tę Confederatę ważnemi a bogoboybnemi prz
sięgami iest utwierdzona/ a ta wolność czyni/ wáruie. Religio
Christusowe Euangelikom Auspurskiej Confessien/ dobre/ e/
potrzebnie czynia/ ci Euangelicy/ gdy tej wolności śmylecy
strzegą/ a ile duchowienstwo kłamić/ że te wolności tak z wo
li Bożey

W Bożey ofielowżny psuiz / łamiz / czego gdiś nieiako dofa-
zuiz / niebo z ziemiz mieścaiz. To iest / ciechskie plągi na krolie-
stwo prziwodziz.

Wielkiey mądrości / dzielności / bogobojno-
ści z zawołania wielkiego Krolowiz / ktorzi te Conſederatiz
Polaka przymowali / y dżierzeć iz / a w calie zachować wſyſ-
kiemu krolieſtwu waznie przysiegali / przyszegali tego ſeżerze /
żeby ſie tej Conſederatien żadna krzywda nie dżiała / ubliżenie /
naruſzenie / gwałt żaden ſie nie dżiał / iako gdżie w Coronie tak
oſobliwie w miastach Stolecznych Coronnych Krolewſkich.
Jako tego dwa przykłady iſſne / prawdziwe / przywiode. Pier-
wſzy ktorzy ſie bierze z waznego Mandatu Krolia onego wielce
zawołanego Stephana Bathorego / ktorego tak ſie rzecz ma.

Stephan z łaski Bożey Krol Pol-
ski wielkie Kłazę Litewskie / Ruſkie / Pruskie /
Zmoydzkie / Mázowieckie / Iſlandkie: Kłazę
Siedmiogrockie y innych.

Wznamuſiemy wſem w obec.

Słaroſcie Lidſkiemu / Woyskiemu y Na-
mieſtnikomi Wilenſkiemu / Pann Jano-
wi Abraamowicowi. Dali nam te ſprawy Ich
Miłoſć Pánowie / Kády náſzy wielkiego Xię-
wá Litewſkiego: przy nas w Woſſce na ten czas
bedący. Religien Euángelićkiej / że w tych nieda-
wonych czasiech / niemały rozruch ſie ſtał / w tym
mieſcie náſzym Stolecznym w Wilnie / od tych /
ktorzy ſa kátholićkiej Kziſkiej wiary / przeciw
ludziom y Miſtrom Euángelićkiego y Sáskie

przeciw lito-
wom y Mi-
niſtrom.

go Zboru. Naprzód że v Drukárzã ríegí Luán-
gelickéy náuti / z roskázaníá Kiedzá Biskupá
Wilenskiego/pobráne / przed kóscíólem swíete-
go Janá popalone sã / ciáłá zmártych ludzíkú po
grzebu do mieysc ích / góże sie chowáig / przez vli-
ce / zwlászczá mimo kóscíół S. Janá nosíc y spie-
wác przy cíele zmártego / kátholicy záfázuiá / lzac
sromocac / y wóláig zá nimi ná vlicy / á toby
snać z poduśczeníá Ráznodzích kátholickích czy-
nić mieli. Záczyń y dwuch Ministrów zacy z
škóły S. Janá / y inšy gmin ná vlicy z pogrzebu
idácych / máło nie vřámionowáli. A náđ to prze-
groski czynig / iákoby Zbory spustořyc y zburzyc
gwałtem chćieli. Co wřystko od íedney strony
slyřac / musiemy teř y drugiey vcho zostáwić / y
iesliby táł beł / tedybysmy to z nieřástá przýmo
wáli. Dobrze to baczac / iř w tych Páństwach y
Krolieřtwach / góże gwałtem ogniem á mieczem
á nie náutá y dobrymi obyczáyimi / wiáre grunto-
wác chcá / wielkie rozłania krwie / y zniřczenie ze-
wnetřzney woyny dzieig sie. Czego my nie íedno
(vchoway Boże) w pospolitým zápalieniu / álie
teř y miedzy osobámi priuátim / nie rádžibysmy
widzieli y postrzegáćiechmy powinni / A iákó o
wřystko dobre y rozmnozenie krolieřtwá Polřkie
go / y tego Páńřtwá wielkiego K. Litewřkiego /
od Páná Bogá nam zwiěřzonego / z naywřieřszym

Jeřliby táł
beł znieřřta
bysmy to przy-
mowáli.

vřstowáig

wstrowaniem / y wystawieniem zdrowia naszego
 przeciw nieprzyjacielowi staramy sie: Tak bys-
 my to owsem wprzemyie zadali / aby wszyscy o-
 bywatele wśelatego stanu / iednego Pána Bo-
 ga chwalc / iednostayney Kátholickiey starozyt-
 ney wiary beli. Lecz iż Pan Bog to przepowie-
 dział / że pogorszenia być musza wieku ostatniego
 tego swiata. Przeto my nikogo gwałtem do wi-
 ry ciskać nie chcemy / ale wedle poprzysiężenia na-
 šego wśytkim stanom / tak Korony Polskiey / i-
 to y wielkiego K. Litewskiego / ná Koronaciey
 našey śczesliwie uczynionego. Pacem inter dissi-
 dentes de Religione tueri & manu tenere. To jest
 Pokoy miedzy rozumi w wierze chcąc zach-
 wać / y onego bronić / y te powinność przysięgi ná-
 šey chcąc zawśe przed oczyma mieć / A sumnie-
 nie w wierze każdego spuszczać ná sąd Pána
 Boga wszechmogacego / gdyż nie iedno za takim
 obowiązkiem naszym / zachowania y obrony / po-
 koiu w Religiey ná osobe naše Kroliewska / od
 wśytkich stanow oboiego Pánstwa włożonego
 ale też y zaścárodawnym zwyczajem tego Pán-
 stwa / roznych w Wierze ludzi w ich naboženst-
 wie cierpiemy. Rozkazujemy tedy wam / abyście
 zarazem skoro ten list náš doydzie / iáwnie w mie-
 ście / ná rynku / y po vlicách / w tym mieście naszym
 Wileńskim / obwolać dali / aby we wśytkim wedz

wśytkim sta-
 nom to y sta-
 nu miast sto-
 leczych / i luo-
 dzim y m-
 nistom.

zachować y
 bronić powin-
 ność przysię-
 gi nasz ch-
 cąc przed
 oczyma mieć.

wśytkich sta-
 now.

Siá: o da-
 wny zmyczay
 w potáce / po-
 for á wole-
 ność Confes-
 sii Auspursky /
 ierńánie Krol-
 lá Stephána.

Kontecznie.

la sposobu y obyczaju / zdawna aż do tych czasow
szczęśliwego panowania naszego zachowanego /
spokojnie sie zachowały / y żadnych przyczyn do
rozruchow nie dawali. A iesliby kto pokoy po-
polity wzruszając / wporne a swowolnie rozruchi
takie wstępował: Tedy abyście takowego każde-
go / iurisdicij waszey podległego / z powinności w
rzedu waszego / do nauki naszej na wrzędzie zatrzy-
mawszy / nam o tym znać dawali / koniecznie inac-
zej tego pod kaską naszą nie czyniąc. Dan z
Obozu naszego pod Pskowem / Wieszied Sepa-
temb. 26. dnia. Roku M. D. LXXXI.

STEPHANVS REX

scripsit.

Wacław Agryppa Pisarz.

Tożtego Mandatu onego zacnego po Afry-
Afryce / Europie w mądrości / w baczeniu zawołanego Krolia /
wszystkiego dobrego Confederatien jako Krol pilnem srożem być /
może / Ze tej Confederatien jako Krol pilnem srożem być /
powinność przysięgi swych przed oczyma swymi iawie miał / po-
koju Euangelikom / każdego stanu ludziam y Ministrom dodzie-
rżiwał / przeciwnieństw a gwałtow czynienia Euangelikom za-
braniał / w miastach stoliecznych Coronnych y mnieyszych Euang-
gelikom nabozeństwa publicznie sprawować nie zabraniał y o-
wszem dopuszczał / a te ktorzyby zabraniali / hamował / gromił a
stracał / istie przykładem onych pierwszych świętych a zac-
nych Krolow / Sigmuntow Augustow / a ktorzych szczęśliwe-
go panowania / Wielcy ludzie a zachi Senatorowie tak duchow-
wni jako świeccy / nauke / przez Confessia Auspurską / Chri-
stusowe

tey/ mąż obliżać nasa / ktorey sie nie godzi łamać. W
tym też trąciło sie że w tenże czas umarł ieden Ślachcic kto-
ry na Brodnicy wrzedy niewał/ a iż Papieżnikiem bedze wiel-
kiem przesładownikiem Euangeliczy Chrystusowey bel / tam
ciastu tego pogrzebu zbronione. Bely w tym przysiny nie mäs-
le / aby tam zehowan bel/ alie Pleban abo Kżniodzieia miał ta-
ki animus / że takowego przeciwnika niechciał zehować dopu-
ścić / aż to prawie y przed Krolia przisło / Rozumiano że
Krol miał roztążyć zehować / alie Krol pytaie co za Wiary
bel / gdy powiedziano / że Catholickiey / powiedział : *Nobis non
licet cogere.* Nam sie nie godzi przymuszać. Wacność wiela-
ka belä onego zacnego Krolia / ktory wiedział co czyniel / y mę-
drym rozsądkiem niesprawniwości przeciwn Euangelikom
pokraczał. Jako też iednego czasu / gdy ieden przyp. minał / że
Młóściwy Krolia sługno by / abyś Wąpa Kroliewska Mi-
łość tak wezynał w Krolieście swym / aby iedną Wiara belä / i-
ż to iest iedno prawo / odpowiedział : *Rex sum populorum non
conscientiarum.* Kroliem iestem ludzi / nie sumienia. Nie-
zdrżnec to belä nąpominanie / ieno żeby bel powiedział / Jako
iest y by ma iedno dobre prawo / tak też Wąpa Kroliewska
Miłość wezyna / aby belä iedna dobra Wiara / a to iż iako cor-
rectionem prawo czynię / y o nie woląiz / żeby też wezynieci cor-
rectionem Wiary / ktorey samis srodze nąpsowali / y owsem to
rzecz moze / że iz zniszczli / gdyż zbawienie swe iasadyżiz na
godności swey / y mowiz / pisz / bede zbawien bedeli tego go-
dzien / alie y tak correctia trudna / trudniejsza niż praw / dla
czego mądrze mądry Krol odpowiedział / nie wazze sie tego
cowłaśnie naliży Bogu czynić / Jakoż iż czyniel y czyni Pan
dobrotliwy / przez meze prawdziwe / ktorzi do tej iedney do-
brey Wiary / nauki prawdziwe / zdrowe / zbawienne daweli a d-
iz. Alie coż potym / Duchowni iedney swey telko Wiary
chę / ktorz w kwas Licemierczy obrocili / y psswami swe-
mi po-

mi poprowaliz ktora nie zdrówa / do zbawienia nie platna jest /
 bo nie według iedności Duchá Świętego / ktora iedność / do-
 bra á Bożá Wiare czyni / ktora dała Boże / we wszystkich Co-
 ronie / y owsem we wszystkich osądzie świata wsistkiego / áby
 bel Pan Bog wsistko we wsistkich / Amen.

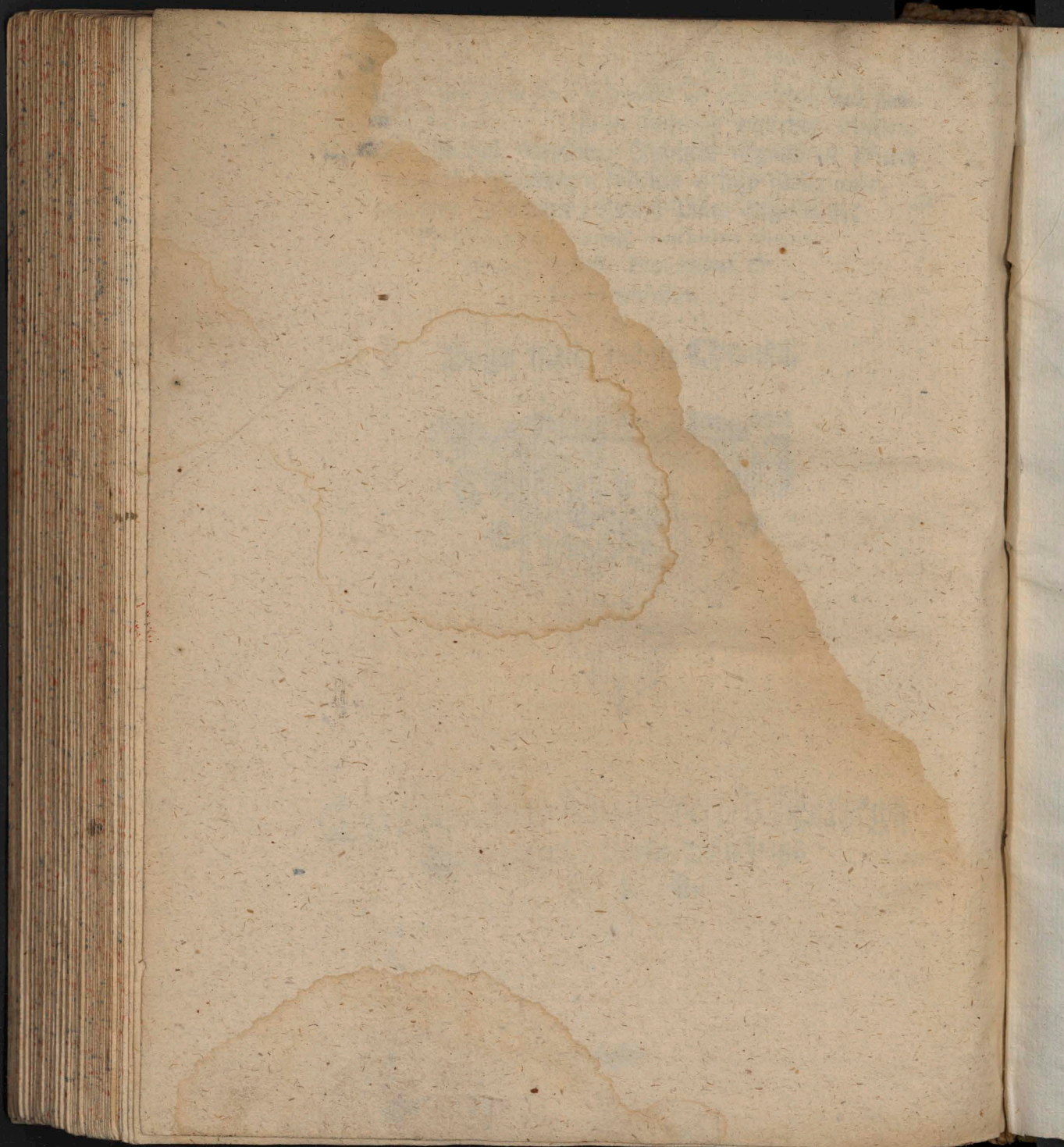
A toć jest Appellatia o wkrzywdenie Confederatii
 ktora pokazuje starożytność iey á ważność / potrzebe / pisany Bo-
 żemi / Doctorow świętych / Cesarzow dawnych áwołanych
 krześcijańskich wtwierdzone / wolność wiary / wolność opowie-
 dania słowa Bożego Euangelikom Confessij zamey / wywiod-
 lem. Pokazaniem pewnym / iáwym / dołożym obładzenia
 członkow kościoła Rzymskiego / y Duchowienstwa iego według
 świadectw samych Doctorow tego kościoła / ktorzy nam Euan-
 gelikom w tym prawdę prziznawali y prziznawają / tak iż nie
 słusnie duchowienstwo nam kościoła pobrali. Chwale praw-
 dżiwą Bożą / iey posługe / y Sacramenta święte wyrzucili /
 błedy swe pierwsze w nie w prowadzimy / nas do tego wtisną-
 wmy przenasławianiem nie krześcijańskim / krzywdami / zelny-
 wościami wielkimi / škodami / utratami / dla obyczajow świę-
 towich / potrzebnych / nigdy sprawie Bożej nie należących / tak
 iż ze krwiz Ablowá do Boga iáwse wolamy / á Jeremiašem
 o popustoszenie Jeruzalem płacz rzewny wyliewamy / do Tro-
 nu Bóraná o przypiecie prośb naszych wciękamy sie / áby on o
 plantaciz o szczepienie swe czyniel / sądziel / mieiscá chwaly
 swey y poslugi słowá swego Sacramentow á Testamentu
 swego / wydanie Ewá / y wylanien Krwie swey iápieczęto-
 wanego y wárowanego / przywróciel / Zwierzchność dając do
 Boga do tego náskloniel / przeciwniki wśelákie y rądy škodli-
 we ich kroliestwu Bożemu pokrociel / wniwecz obrociel. A
 iáym iedne Wiare dobrá / iáko dar swoy dał / sprawiel / po-
 mnożel

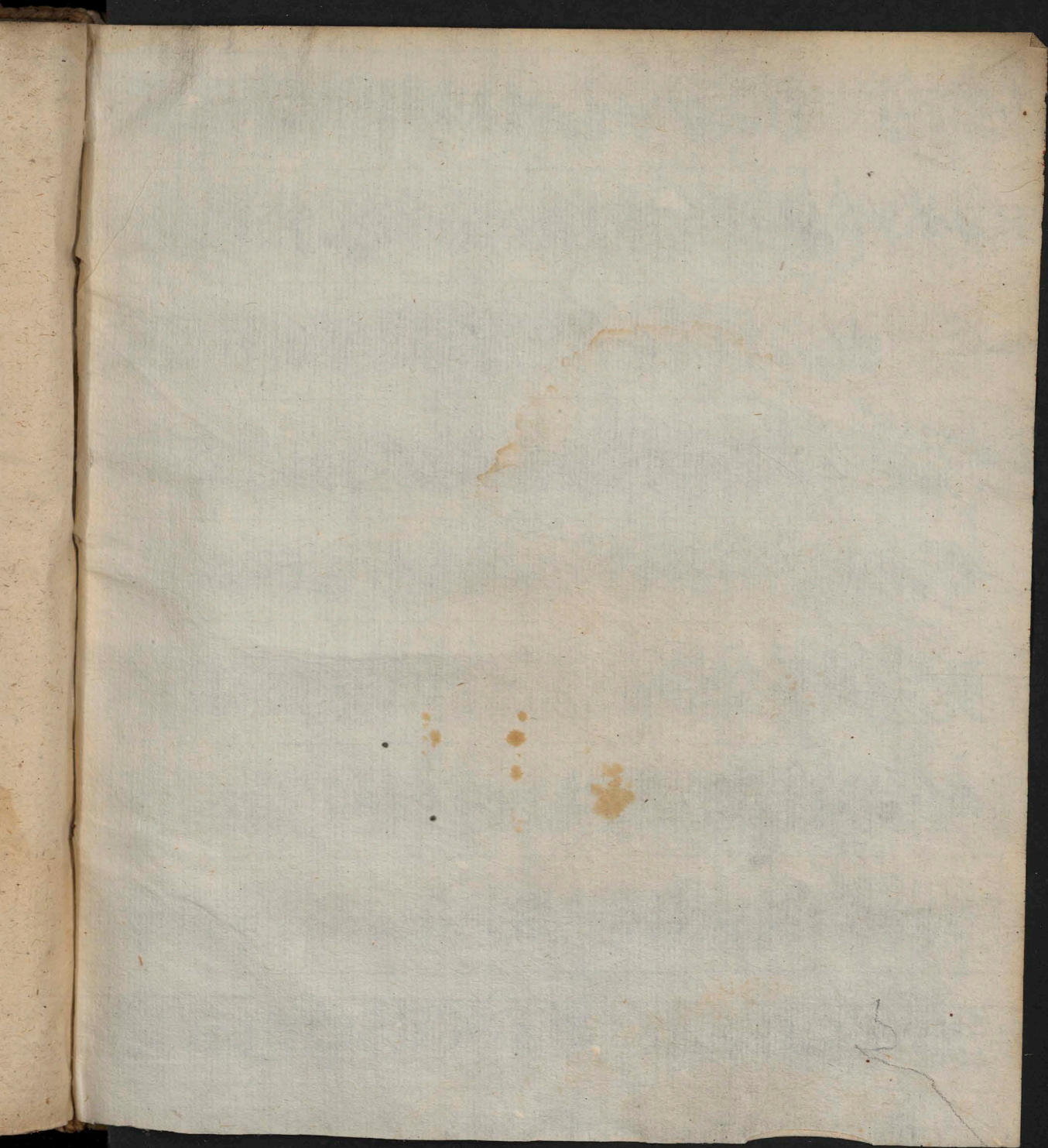
mnóżeń/ *ut quae pacis sunt seculum, & quae adificationis sunt*
inuicem custodiamus. Jákó on Śwíety/chwaliebny/ & dobrze
wierzący Kościół starożytny Rzymski nąpominał Páwół
Śwíety zc. W którym kościele y tego społeczności
Śwíety Ja umrzęć / Duchá Pánu Bogu oddać
chce/ wierząc wiernie *Sanctorum commu-*
nionem, Remiss: Peccatorum &
vitam aeternam.

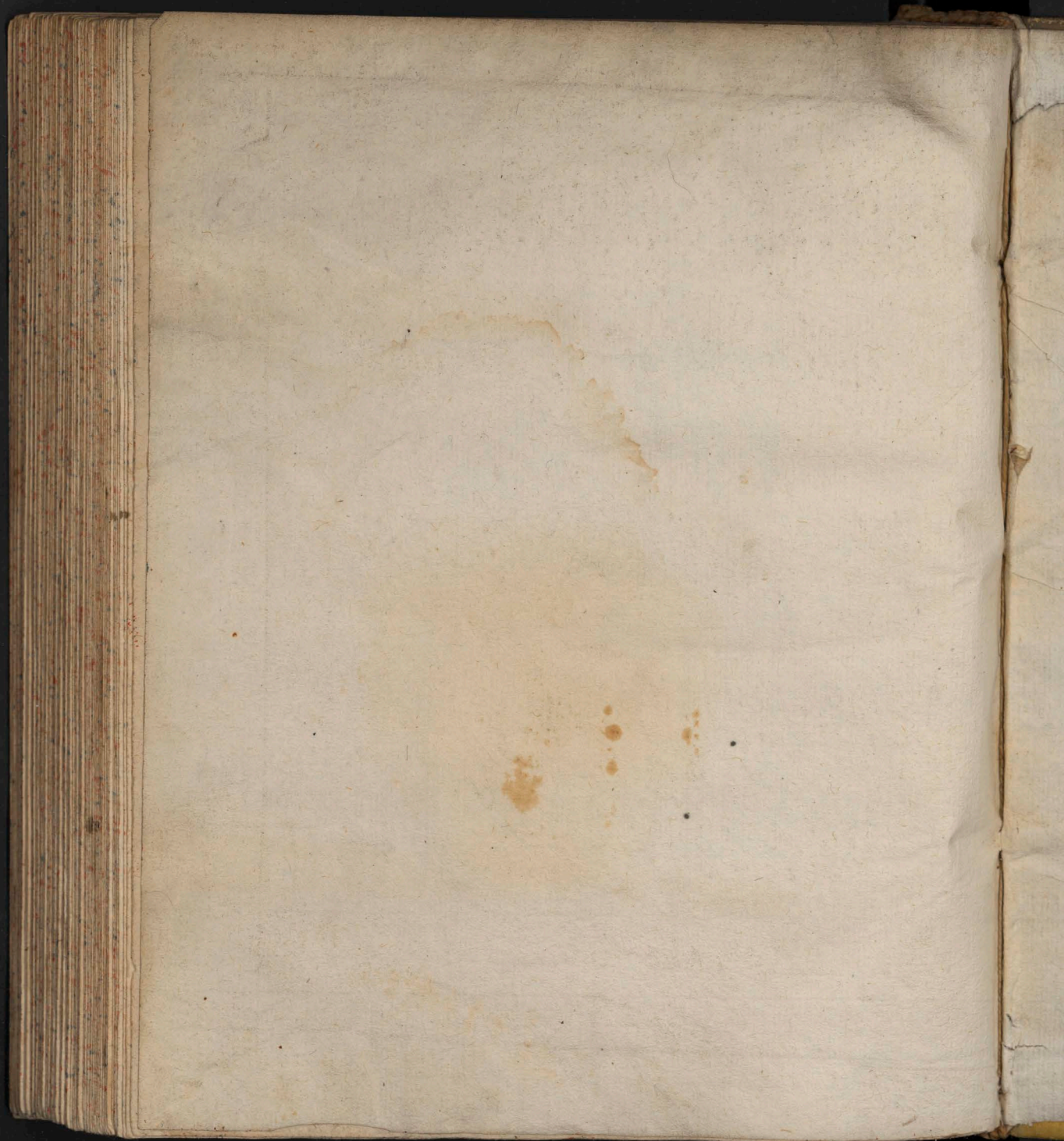
Bogu niech będzie Chwała.

Drukowano w Krosiowcu/ u Jerzego
Osterbergera / Roku Páńskiego
1 5 9 8.

Wyniata z Kórnicek z domu
S. Walczyńskiego . 28. 8. 1927

Biblioteka Jagiellońska

stdr0041073

